

DOCTORE Z. LAČETA PREŠERNOVA
ZBRANO DELO

PREŠERNOVO ZBRANO DELO

RUTARS.NET

WWW.RUTARS.NET

RUTARS.NET

KULTURNI PRAZNIK 2015 SMO POSVETILI VIKTORJU JEREBU

Te Poezije so bile marca 2015 presnete in obdelane obema v čast.

RUTARS NET
CERKNO - LJUBLJANA
marec 2015

Dóktorja Francéta Prešérna
ZBRANO DELO

Dr. Prešern

V LJUBLJANI, MCMXXIX
Založila Jugoslovanska knjigarna

KAZALO.

UVOD	X
POEZIJE	1
<i>Pésni</i>	3
Strúnam	3
Deklétam	4
Pod ôknam	5
Prôšnja	6
Kám?	7
Ukázi	8
K slovésu	9
Síla spomínja	10
Zgublěna věra	11
Mornár	12
Soldáška	13
Zdravljíca	15
V spomínj Valentína Vodníka	16
V spomínj Andréja Smoléta	18
Od želězne cěste	19
Zapušěna	21
Nezakónska máti	22
Pěvcu	23
<i>Baláde in románce</i>	24
Hěere svět	24
Učěnic	25
Dóhtar	26
Turjáška Rozamúnda	27

Júdovsko deklè	30
Zdravilo ljubézni	32
Lenóra	35
Povôdnji mož	43
Prekòp	45
Neiztrohnjèno sercé	47
Ríbič	48
Žénska zvestôba	50
Orglar	57
<i>Različne poezije</i>	59
Zvézdoglédam	59
V spomínj Matíja Čópa	60
Nóva pisarija	61
Pèrva ljubézen	67
Slovó od mladósti	68
Glósa	69
Zabavljívi napísi:	71
Predgóvor in zagóvor	71
Uzròk nezlátiga véka	71
Nóvi Pegazus	71
Čebélice pušičarjam	71
Čebélice pravljíčarjam	71
Čebélice šestomerjovcam	71
Čebélice pésmam bres s in c	71
Čebélice pévcam létnih časov	72
Lesníčnjeku in Levíčnjeku	72
Préd pévcu pôtlej homeopátu	72
Čebelárju	72
Vódnik	72
Rávníkarju	72
Abecedarju	72
Ahácelnovim pésmam	72
Nékim pévcam duhóvnih pésem	73
Krémpeľnu	73
Izdajavcu Vólkmera fabúl in pésem	73
Novíčarjam	73
Kopítar	73
Daníčarjam	73

Baháči èvetéro bòlj mnóžnih Sláve rodóv	74
Naróbe Katón	74
Pričujóče poezije	74
<i>Gazéle</i>	75
Pésem môja je posóda tvójiga iména	75
Oči sim večkrat prášal áli smém	75
Žalostna komú neznána je resnica	76
Drága! vém kakó per tèbi	76
Med otróci si igrála, drága! lani, — čas hití	77
Al bo kál pognálo séme	78
Kdòr jih bère, vsák drugáči pésmi môje sódi	79
<i>Sonétje</i>	80
Očétov náših imenítue déla	80
Verh sóнца síje sóncov céla čéda	80
Tak kákor hrepení okó čolnárja	81
Dve sèstri vídile so zmóti vdáne	81
Kupído! tí in tvója lépa stárka	82
Je od vesel'ga čása téklo léto	83
Sonétni véneç:	83
Poet tvoj nõv Slovèncam véneç víje	83
Ran môjih bó spomín in tvóje hvále	84
Iz sèrca svóje so kalí pognále	84
Mokrócvetéče róz'ce poezije	85
Iz krájov níso, ki v njih sónce síje	85
Celčas so blághih sápic pogrešvále	86
Obdájale so vtèrjene jih skále	87
Vihárjov jéznih mèrzle domačije	87
Izdíhljeji, solzé so jih redíle	88
Jim móč so dále rásti nevesélo	88
Ur tèmnih so zatérale jih síle	89
Lejl tórej je bledó njih cvétje vélo	89
Jim iz oči ti pôšlji zárke míle	90
In gnále bodo nõv cvet bòlj vesélo	91
Magistrále	91
Ni znál molítve zláhtnič tèrde gláve	92
Sanjálo se mi je, de v svétim ráji	92
Velíka, Togenburg! bilà je méra	93
Biló je, Mójzes! tèbi naročèno	93

Na jásnim nébi mila lúna svéti	94
Marskéteri rómar grè v Rím, v Kompostélje	95
Zgodí se včasih, de Mohamedáni	95
Oči bilé per nji v deklét so srédi	96
Kadár prevídi učenóst zdravníka	96
Odpèrlo bo nebó po sódnjim dnévi	97
Al práv se píše káma ali kálha	97
Ne bód'no šalobárde! Moskvičánov	98
Apél podóbo na ogléd postávi	99
O Vërba! svéčna, drága vás domáča	99
Popótuik príde v Afrike pušávo	100
Hrast, ki vihár na tlà ga zímski tréšne	100
Komùr je sréče dár bilà klofúta	101
Življénje jéča, čas v nji rábelj húdi	101
Čez tēbe věč ne bó, sovrážna sréča	102
Memēto móri	105
Matíju Čópu	105
<i>Kèrst per Savici</i>	105
Vvòd	105
Kèrst	107
Opómbe	121
<i>DODATEK SLOVENSКИH POEZIJ</i>	
<i>Pesmi</i>	125
Zarjovena dvičica	125
Rotarjovima dekletama	126
Un dan si začéla	127
Vso sréčo ti želím	128
Tri želje	129
<i>Balade in romance</i>	131
Ponočnjak	131
Romanca od Stermiga-gradu	134
Sveti Senán	137
Nuna	138
Licovovi strelci	140
<i>Različne poezije</i>	142
Kar je beži	142
Elegia svojim rojakam	142

Janezu N. Hradeckitu	144
Nebéška procésja	146
Šmarna góra	150
Zabavljivi napisi:	152
Puščarjam	152
Pesmi od posušila močirja	153
Glosatorju	153
Zakaj se moj rojak napenja	153
Čudni dihur	153
Metelčici	154
Slomšku	154
Tempora mutantur	154
Repiču	154
Božje in hudičeve hiše	155
Grobni napisi:	155
Matíju Čópu	155
Antonu Linhartu	155
Francetu Julianiju	156
Ovsenikovima dečkoma	156
Razni napisi:	156
Na velikem zvonu na Šentjoštu	156
Gospodu Ismajlu Sresnjevskimu	157
Prijetlu Ferdinandu Šmidu	157
Gospodu Smuku	157
Zastavica	157
<i>Sonetje</i>	159
Pov'dò lét starih čudne izročila	159
Ví, ki vam je ljubezni tiranija	159
Mihu Kastelcu	160
Izdajavcu Volkmerjevih fabul in pesem	161
<i>Parizina</i>	162
<i>LJUDSKE POSNAZENE.</i>	
<i>Pesmi</i>	173
Ljubezen je bila	173
Vasvavska	173
Druga vasvavska	173
Tretja vasvavska	174

VIII

Svarjenje	174
Soldaška	175
Druga soldaška	176
Voznik	177
Snubači	178
Pesem peta, kadar iz očetoviga doma ne- vesto v' ženinovo hišo peljejo	178
Pesem per ohceti, kadar se v' jabelko pobera	179
Koledenska	179
<i>Pripovedne pesmi</i>	181
Pesem od lepe Vide	181
Od kralja Matjaža	183
Od Rošina in Verjankota	186
Sanje	188
Od Marjétkie	188
Od Matjaža ogerskiga kralja	191
Od majerce	195
Ljubčik se na pot napravil	195
Kralj Marko	196
Alenčica, Gregicova sestra	199
Zlahten gospod Baroda	202
Terdoglav	205
Od Poljske kraljice	207
Rejenka	208

*NAMÉČIK NÉMSKIH IN PONEMČE-
NIH POEZIJ.*

Obschon die Lieder aus dem Vaterlande	213
Ihr, die entsprossen aus dem Slawenstamme	213
Der Seemann	214
Die Macht der Erinn' rung	215
Der verlorne Glaube	217
Die Wiederbestattung	218
Dem Andenken des Matthias Cóp	220
Warum sie, wert, dass Sänger aller Zungen	223
»Der Frühling kommt	223
Wie der, dem alles, was er mitgenommen	224
Wie brünstig sehnt sich	225

IX

Wohl gross war, Toggenburg!	225
Auftun wird sich	226
Nichts trägt an ihm des Dichtergeists	226
An eine junge Dichterin	227
Aus dem Polnischen des Adam Mickiewicz	228
Wohl ihm, dem fremd geblieben	229
Das freie Herz	229
An die Mädchen	229
Wohin?	230
Literärische Scherze in Schlegel's Manier	231
Error typi	231
Relata refero	231
»Hoc scio pro certo«	232
Du staunst, mein Freund!	232
Toast dem Herrn Johann Thomann	233
Den Schönen Laibachs	234
O! Volkslied, der Erinnerungen	236
Napis na grobu Emila Korytka	236
Napis na grobu Simonettijevih	237
Dem Fräulein Aloisia Crobath	237
An den Herrn Anton Tschopp	237
Iz poljščine Emila Korytka	238
An böser Wunde leidend muss entsenden	239
Des Sängers Klage	240

PISMA

Staršem	243
Matiju Čopu	245
Mihu Kastelcu	255
Fr. Lad. Čelakovskemu	256
Stanku Vrazu	267
Neznanemu duhovniku	281
Janezu Bleiweisu	282
Jožefu Blazniku	283

*ABECEDNO KAZALO NASLOVOV
IN ZAČETKOV*

285

UVOD.

Med gorenjskimi kmeti radovljiškega okraja se je pojavil Prešernov rod že v XV. stol. in se kmalu bujno razrastle. Na Vrbi je bil ob koncu XVI. stol. Boštjan najvišji obdačenec in je moral plačevati »puntarski penez« — znamenje, da se je bil pridružil kmečkim upornikom. Številni Prešerni, ki so si iz kmetiškega podložniškega stanu priborili prestop v meščanstvo, dolga vrsta duhovnih in posvetnih veljakov, med njimi Janez Krstnik, prvi predsednik ljubljanske akademije operozov (1655—1704), dva Prešerna, ki sta si pridobila plemstvo, o katerih pa ne vemo, ali sta bila s pesnikom v kakem sorodstvu, vsi ti nam pričajo, da je bil rod Prešernov telesno in duševno krepak; ohranil si je stoletja sveže sile in nam končno dal največjega sina, *Franceta Ksaverja Prešerna*.

France Ksaver se je rodil 3. decembra 1800 na Vrbi, tačas rodinske, zdaj brezniške župnije, po domače »pri Ribičevih«, ime, ki se je ohranilo do danes in ki izvira po ustnem izročilu odtod, ker so bili predniki grajski ribiči. Oče *Šimen* in mati *Marija*, iz Svetinovega rodu, ki je bila večča slovenščine in nemščine tudi v pismu, sta imela pred *Francetom* dve hčeri, pozneje pa dva sinova, ki sta postala oba duhov-

nika, in še tri hčere. Rojstno hišo je podedovala pesnikova sestra *Mina*, poročena *Vovkova*; *Vovkovi* gospodarijo še danes na Ribičevini.

Prvi pouk je dobil deček morebiti od domačega župnika v Rodnjah, sedemletnega pa je vzel k sebi očetov stric *Jože*, tačas kaplan na Kopanju pri Grosupljem, ki je ostal Prešernu podpornik do smrti; poslal ga je v ljudsko šolo v Ribnico, kjer je dovršil Prešeren kot odlikovaneec dva razreda (1810—12). Tretje leto normalke je obiskoval (1812—13) v Ljubljani, kjer je bil tedaj *V. Vodnik* ravnatelj začetnih šol in Prešernov učitelj francoščine, pozneje na gimnaziji tudi italijanščine. V letih 1813—21 je dovršil šest let gimnazije in dve leti filozofije ter bil vedno med najboljšimi dijaki. V jeseni 1821 je odšel na Dunaj, kjer je obiskoval tretji letnik filozofije (1821—22) in štiri leta poslušal pravo (1822—26).

Domači so vsekakor želeli, da bi bil tudi *France* po zgledu stricev postal duhovnik; »od konca perviga leta« je tudi že sam »skori v serci sklenil, ja že tovaršam pravil«, da se bo vrnil v Ljubljano, a štipendija in služba v Klinkowströmovem učnem zavodu ga je rešila najbližjih skrbi. V tem zavodu, kjer je bil med njegovimi učenci grof *Anton Auersperg*, poznejši nemški pesnik *Anastasius Grün*, na katerega je Prešeren močno vplival, je ostal najdalje do prve polovice januarja 1824, ko je bil odpuščen iz službe, ker se njegovo svobodomiselstvo ni strinjalo s strogo katoliškim naziranjem konvertita Klinkowströma, in ker je dajal svoje knjige tudi *Auerspergu* na razpolago; tako je gojenec zavoda lahko čital razne latinske in italijanske pisce, ki jih je imel Klinkowström za pohujšljive. Ti »prepovedani« pisci, s katerimi se je ukvarjal Prešeren, so bili po večini sami mojstri

antične književnosti: Homer, Evripid, Sofoklej, Plavt, Terencij in Ovid in staroitalijanska pisca Boccaccio ter Guarini; to nam tudi izpričuje, da so dunajska leta odločilno vplivala na Prešernov svetovni nazor.

Tedanja mladina je bila prežeta z opozicijskim duhom proti mogočnežu Metternichu, o katerem je sodila, da izrablja vero in duhovništvo v svoje nazadnjaške namene in da hoče držati narode v duševnem suženjstvu. Tako se je iz opozicije proti Metternichu rodila tudi opozicija proti veri, mladina se je vdajala svobodomiselnemu »freigeistovstvu« in sodila tudi duhovnike kot priganjače Metternichovega sistema. Kot »Freigeista« je menda Prešerna kdo zatožil tudi pri stricih; ta označba, ki je po predmarčnih pojnih pomenila veri, državnemu in družabnemu redu nevarnega človeka, se ga je držala potem vse življenje.

Do jeseni istega leta 1824 si je Prešeren s stričevo podporo in z novimi inštrukcijami opomogel, tako da je bilo njegovo gmotno stanje v dunajskih dijaških letih dokaj ugodno. Po končanem četrtem letu juridičnih študij se je vrnil Prešeren na Kranjsko, se pripravljal pri stricu Jožefu, župniku na Ježici pri Ljubljani, za rigorozo in ob tem času objavil svojo prvo pesem »*Dekelcam*« v ljubljanskem listu »*Illyrisches Blatt*« (januarja 1827). Spomladi 1827 je odšel zopet na Dunaj in bil marca 1828 promoviran za doktorja prava. Pred vrnitvijo v Ljubljano, morebiti še pred doktoratom, je bil verjetno nekaj časa učitelj mladega grofa Dubskega in je z njim potoval v Lysice na Moravsko (»*Júdovsko deklè*«).

Za stalno se je vrnil v Ljubljano 1828. leta, služboval kot odvetniški pripravnik pri Baumgartnu in kot zaprisežen konceptni praktikant

brez plače pri finančni prokuraturi (1829—31). Ko mu je bila zavrnjena dvakratna prošnja za plačano službo v Celovcu, je dal brezplačni tlaki pri prokuraturi slovo ter 1832. leta v Celovcu, kjer je bival od januarja do konca maja, opravil judicijelni in odvetniški izpit z zadnjim še zadostnim redom, kar mu je pozneje dokaj škodovalo. Vrnivši se v Ljubljano je bil zopet koncipient pri Baumgartnu in od marca 1834 do septembra 1846 pri Crobathu. Vsi poskusi dobiti samostojno advokaturu v Ljubljani (1832, 1834, 1840, 1843, 1845), so se mu kljub izvrstno dovršenim vseučiliškim študijam in slovesu izbornega jurista izjalovili v korist manj zmožnim in vsekakor manj pomembnim prosilcem. Krivo je bilo temu deloma tudi neugodno poročilo ljubljanske policije, ki je dolžila Prešerna še l. 1845. svobodomiselnosti, ekscentričnih nazorov, spolnosti, pijančevanja, brezobzirnega kritiziranja in ironiziranja, ter oddala o njem šele pozneje tudi ugodno izpričevalo.

Šele septembra 1846, ko so bila ustanovljena štiri nova odvetniška mesta za deželo, je dobil Prešeren samostojno advokaturu v Kranju, ki jo je opravljal le dobri dve leti. Meseca novembra 1848 je zbolel in 8. februarja 1849 je rešila smrt utrujenega pesnika »življenja ječec«.

Iz gimnazijskih let Prešernovih nam izpričuje njegov sošolec *Jurij Grabrijan*, da sta si bila »še posebe prijatelja, ker sta oba rada pesmice kovala«, in o letu 1825, torej iz dunajske dobe, pripoveduje *Jak. Traun*, da so »vsi kranjski pravoslovci vedeli, da je že bilo tedaj v Prešernu nekaj pesnika, kajti večkrat je že bil kakšno kratko pesmico zložil«; res se nam je tudi ohranila taka dijaška pesem, prigodnica

»Prophetischer Trost für den Traun im Jahre 1825«, pozneje »Zarjovena dvočica«. Kot pravnik četrtega letnika je imel že zvezek slovenskih pesmi, ki jih je pokazal *Kopitarju*, ki mu je dal nasvet, naj jih čez par let zopet vzame v roke. O teh prvencih je sam sodil, da so bili v metričnem in gramatičnem oziru to, kar so pesnice *Levičnikove*. Pozneje jih je uničil vse razen »Povodnjega moža«, »Lenore« in »Lažnjivih praktikarjev«.

Ko se je *Prešeren* vrnil v Ljubljano, je imel že dokaj znanja v svetovni književnosti. Znana sta mu bila razen nemščine tudi klasična jezika in slovstvo, italijanščina in francoščina, pozneje se je seznanil še z angleščino in španščino, izmed slovanskih jezikov pa najbolj s poljščino.

V Ljubljani sta bila ob *Prešernovem* prihodu že *Miha Kastelic* in učeni *Matija Čop*.

Čop je bil bližnji *Prešernov* rojak, rojen 1797 v Žirovnici. Že v dijaških letih sta Čop in *Prešeren* drugovala ob počitnicah (1817—20); tudi iz dunajskih let imamo sledove njunega prijateljstva. Čop je bil od leta 1820 profesor na Reki in v Lvovu, odkoder se je vrnil 1827 v Ljubljano kot humanitetni profesor in postal 1829 knjižničar. Imel je obširno znanje, posvetil je ves svoj čas učenju jezikov, a niso ga toliko zanimali jeziki kot taki, ne jezikoslovje, temveč v prvi vrsti njih slovstva. Poznal je do dobra klasična slovstva, vse moderno, zlasti nemške romantike, angleško, poljsko in vse romanske književnosti. Bil je v estetskih vprašanjih modernih nazorov; učenec nemških romantikov, a izšolan ob umerjeni lepoti antike. Vplival je na formalno stran *Prešernovih* poezij, pokazal mu je »pot pravo v deželo duhove«, v široko carstvo lepote, ki so ga ustvarili pesniki starih in sodobnih narodov, in mu postal vodnik v estet-

skih in metričnih vprašanjih. To je bila najplodovitejša doba v *Prešernovem* ustvarjanju, čas od prihoda v Ljubljano do prezgodnje Čopove smrti (1835). Bila je to doba »*Krajske Čbelice*«.

»*Krajsko Čbelico*« je ustanovil, urejeval in izdajal *Miha Kastelic* (1796—1868). Bil je sicer tudi sam pesnik, a njegova glavna zasluga je, da je znal pridobiti tedanje pesnike in jih združiti okrog »*Čbelice*«; »... ti si nas zbudil, zbral ob hudim časi...« mu je zapel *Prešeren*. V letih 1830—35 je rojila »*Čbelica*« štirikrat, peti zvezek je izšel šele ob času tiskovne svobode 1848. leta. V prvem zvezku je objavil *Prešeren* balado »*Povodnji mož*«, prevod *Bürgerjeve* »*Lenore*«, oboje še iz študentovskih let, a tudi že elegične oktave »*Slovo od mladosti*«, v katerih razodeva svoje razočaranje, bridko spoznanje, da idealne vrednote nimajo veljave v gmotnem svetu, da »le petica da ime sloveče«, in da velja le to »kar um slepi z golfljami, lažami«. Istega leta je objavil v listu »*Illyrisches Blatt*« prevod *Körnerjeve* pesmi »*Licova strelca*«, značilen za svobodoljubje *Prešernovih* mladih let, ki mu je geslo: »*Rabeljne zatret in tirane*«.

Že v drugem zvezku »*Čbelice*« najdemo nove pesniške oblike, četvorico sonetov, »*Očetov naših imenitne dela*«, »*Verh sonca sije soncov cela čeda*«, »*Tak kakor hrepeni oko čolnarja*« in »*Kupido, ti, in tooja lepa starka*«, v katerih poje o svojih ljubezenskih nezgodah in se poslovi od ljubezenske tlake, ki mu ni prinesla nobenega plačila, saj ga ni še nobeno dekle ljubilo, odslej pa — »mošnica polna, vina polna kup'ca prijateljice mi boti, boti ljub'ca.« Nove oblike so tudi že tercine »*Nova pisarija*« in romanca po španški šegi z asonancami »*Hčere svet*«, katerim so sledile v naslednjih letih, da imenujemo samo

glavne nove oblike, »Glosa« in »Gazele« v četrem zvezku »Čbelice« ter »Sonetni venec«.

Ljubezen je dala Prešernovi poeziji te dobe vsebino. Razmerje do neke Gradčanke, ki je prenehalo začetkom 1832. leta, je zapustilo le manj sledov, Ljubezen do Primičeve Julije pa je bila vir njegove poezije do »Kërsta« in preko njega. Pesnikovo hrepenenje po resni, globoki, močni in čisti ljubezni se je osredotočilo ob Juliji. Obdal jo je z vsemi idealnimi stremljenji in idealističnimi vrednotami bogate pesniške duše, bila mu je »bogstvo« na oltarju njegovega srca. A vendar ni bila ta Ljubezen le pesniška fikcija, niti ne samo oboževanje ženske kot madone v Dantejevem smislu, ki že od kraja ne išče in niti ne želi, da bi ga opevana devica uslišala, da bi tudi ona njega ljubila. Bila je močna, krepka Ljubezen, pričakujoča in proseča uslišanja, Ljubezen zdravo čutečega moža, ki je nameril svoj korak tudi v realno življenje, moža, ki išče izpopolnitev in stopnjevanje svojega življenja, svoje duševnosti, vse svoje osebnosti; prevzela ga je vsega, kakor plamen. Radi tega niso pesmi nastale iz ljubezni do Julije samo ljubezenske, niso samo mila tožba o trdosrčnem dekletu, ki je zavrnilo pesnikovo Ljubezen, temveč izraz vse pesnikove notranjosti. Vanje ni položil samo tožbe o srčnih ranah in prošnje za Ljubezen, Ljubezen mu je postala žarišče, iz katerega je pogledal pesnik v tajne kotičke človeškega duha in srca; objel je duševnost in zunanost človeškega življenja, ga pregledal, tehtal in sodil. Prešernova Ljubezenska poezija ni samo odsev njegovega hrepenenja do Julije, tu reagira misleč duh pesnika na kompleks vtisov iz zunanjega sveta. Ljubezni do Julije je pridružil poet nič manj globoko ljubezen do slovenske zemlje in naroda. Poglobil

Ah m ravno mene ljubiti smoj,
 Tost dobro vem, ti dobro sih,
 De v sakhon vsoti ne na smoj.
 Odgovora popred ne sveh,
 Po veri tvo svoji da povih,
 Al mene vsoti v sakhon smoj
 dat, odgovora
 Bush odgovorit ji ne ve,
 Vozhi ji stopijo solse,
 Odtigna bila ji roke.
 Ja shla je shalostna domu,
 Tostila milimu Bogu
 De ni gappad bil, nje rodu.

Ljubezen jih shlenila je
 Al vepa jih lozhila je.
 Ja vezkrat je navaj porshla.
 Dost je vera tevdna bla.
 Ljubezen je premagala,

se je v njegovo preteklost, razmišljal o potrebah sedanjosti, mu načrtal pota in pokazal cilje bodočnosti.

Leto 1831 je prvo leto Prešernove ljubezni. Julija je bila tedaj šestnajstletna; njena prva izpoved je »Romanca od dohtarja«, prvotno določena za tretje bukvice »Krajnske čbelice«, je izšla šele v četrlih. »Prva ljubezen« (»Krajnska čbelica III), zložena prvotno na Propercijev stih »Qui nullam tibi dicebas jam posse nocere, — Haecisti: cecidit spiritus ille tuus«, je povest o njenem postanku in izpoved nove ljubezni. Sledile so »Gazele« z uvodno pesmijo »Strunam« (»čbelica« IV), nežna izpoved njegove ljubezni, dvomov, ki ga mučijo, ker ne vé, ali se ji bo smel razodeti ali ne, in z zagotovitvijo, da hočejo njegove pesmi dopasti samo njej. Leta 1833 je nastal »Sonetni venec«, spleten iz petnajstih sonetov tako, da je zadnja vrstica vsakega soneta ob enem začetna naslednjega, ki jih vse združi petnajsti sonet, »magistrale«, v celoto. Otežkočil si je to umetno tvorbo z akrostihom »Primicovi Julji«. »Sonetni venec« je bil prvotno namenjen »Krajnski čbelici«, a Čop se je najbrže upiral objavi radi akrostiha, zato ga je dal Prešeren natisniti februarja 1834 kot zasebno, neoficijelno prilogo lista »Illyrisches Blatt«. Že v »Elegiji svojim rojakom«, prvotno namenjeni za četrte bukvice »čbelice«, in v sonetu »Očetov naših imenitne dela« se je spomnil Prešeren slovenske preteklosti, ki jo bo »Homerov naših pesem pela«, in obstal ob neslavni sedanjosti, ko zaničujejo slovensko domovino tudi lastni sinovi — motiv, ki se pozneje zopet pojavi v nemški obsmrtnici M. Čopu, v pesmi »V spominj Andréja Smoléta« in drugod. V »Sonet-

* Ti, ki si menil, da ti nobena ne more več škodovati, obvisel si; prešel ti je oni pogum.

nem vencu« pa sta gorela ljubezen do Julije in do slovenske domovine v enem, skupnem plamenu: »Solzé z ljubézni so do tēbe vróče, — Iz domovínske so ljubézni líle.«

Akrostih »Primicoyi Julji« je moral izzvati v Ljubljani nemalo spogledovanja, zlasti ker je bila Julija nekako že od leta 1833. zaročena z Jož. Anzelmom Scheuchenstuelom, s katerim se je 1839 tudi poročila. Vencu je dodal Prešeren četvorico sonetov: »Ni znál molítve žlahtnič...«, »Sanjalo se mi je...«, »Ni majhina bla, Togenburgar!...« in »Vi, ki vam je ljubezni tiranija...«, ki so bili vsi, kakor tudi »Sonetni venec«, namenjeni za pete bukvice »Čbelice«, ki pa niso izšle ne to leto ne naslednje 1835, ko je Čopova smrt končala za dolgo let nadaljnje delo Čbeličarjev. Izmed teh štirih sonetov je objavil Prešeren samo Togenburgarja v »Illyrisches Blatt« 1836 s pripombo, da je iz petih bukvic »Čbelice«; uvrstil jih je pozneje, a brez soneta »Ljubezni tiranija«, v »Poezijah« za »Vencem«.

V Julijini dobi so nastali tudi »Sonetje nesreče« (»Krajska Čbelica« IV), šestorica od soneta »O Vērbal sréčna, drága vās domáča« do »Čez tēbe vēč ne bó, sovrážna sréča«, ki je obsegala prvotno tudi sonet »Pov'dò lét stárh čudne izročila«, ki ga pa Prešeren sam ni nikdar objavil. Po Sonetnem vencu so nastali soneti »Blo Mojzēsu je nekđaj naročeno«, »Oči so le per nji v deklēt ble sredi«, »Kadar obupu učēnóst zdravnik«, »Na jásnim nébi míla lúna svēti«, v katerem odgovarja Juliji, njeni materi in njenemu ženinu; nastala je pesem »Kám?«, baladi »Prekòp« in »Zdravilo ljubezni«, vse namenjene petim bukvicam »Čbelice«. V nemškem jeziku je spesnil sonet »Warum sie, wert,« in trojico »Liebesgleichnisse«: »Der Frühling kommt«, »Wie der, dem alles, was er mitgenommen«, »Wie brünstig schut sich«, kar

je vse objavil kmalu za »Vencem« v »Illyrisches Blatt«.

Julijina doba, čas najvišje Prešernove emocije, je bila ob enem doba živahnega literarnega boja, v katerem sta Prešeren in Čop izoblikovala nov slovenski kulturni program in mu izbojevala priznanje in zmago, da si je ta zmaga za čas pokopala »Čbelice«.

V drugih bukvicah »Krajske Čbelice« je objavil Prešeren »Novo pisarijo«, prvi znak, da so Prešernove poezije zadele ob odpor. Prišel je od raznih strani: od dunajskega kustosa dvorne knjižnice in cenzorja za slovanske knjige Jerneja Kopitarja, iz ljubljanskih duhovniških krogov ter od ljubljanskega cenzorja kanonika Pavška. Kopitarju je bil ideal vse poezije srbska narodna pesem, ki jo je v onih letih občudovala vsa Evropa; Kopitar je tudi za umetno pesništvo pripočal posnemanje narodnih pesmi. Slovenec je, po njegovih nazorih, samo še kmet in duhovnik, ta naj vzame kmetu iz ust pristno in nepokvarjeno govornico, jo spravi v slovniško pravilno obliko, obogati naj jo iz drugih slovanskih jezikov in v tem domačem, kmečkem jeziku naj tudi piše. Ker pa je Slovenec samo kmet, mu zadošča za branje to, kar kmeta zanima in kar kmet potrebuje; posvetna literatura pa se naj ravna po vzorcih narodnega pesništva. Kopitarjev literarno-kulturni program, ki je bil sicer za starejšo dobo plodonosen, ker se je oziral na potrebe slovenskega kmeta in mu dal slovensko knjigo v roke, so si osvojili tudi ljubljanski duhovniki, ki so skrbeli za nabožno slovstvo in dopustili kvečjemu še prevode osladnih povesti Krištofa Šmida. Varhom te vrste književnosti, cenzorjema Pavšku in Kopitarju, je morala biti seveda Prešernova ljube-

zenska poezija pohujšljiva, vsem pa, skoraj brez izjeme, so bile te strogo umerjene umetne oblike, njih vsebina, podajajoča bogato pesnikovo duševnost in miselnost, nekaj povsem tujega. Nekaj, kar ni moglo v ozki okvir njihovega programa in je bilo že radi tega sumljivo in njim nevarno. Ne samo predmarčni vladi, ki je nezaupno motrila vsak nov pojav in ga po možnosti zatirala s svojim policijskim in cenzurnim aparatom, tudi prijateljem domačega naroda, ki so skrbeli z molitveniki samo za najnujnejšo duševno brano slovenskega kmeta, ali se sicer tudi slovnično bavili z jezikom, je šel Prešernov polet previsoko. Kakor v družabnem življenju je veljala tudi v kranjski književnosti, kolikor je bila namenjena izobražencem, samo nemščina. Pojav Prešernovih slovenskih pesniških umetnih oblik je bil zoper ves dotedanji razvoj in izven programa sodobnikov.

Ko je šel prvi zvezek »Kranjske Čbelice« v cenzuro, je sklenil ljubljanski gubernij, da je smatrati »Čbelico« kot časopis in da mora vsled tega v dunajsko cenzuro, ki jo je opravljal za slovanske tiske Kopitar, čigar estetični nazori so bili programu Čbeličarjev popolnoma nasprotui. Še preden je prišel rokopis prvih bukvic »Čbelice« do Kopitarja v cenzuro, mu je Čop v pismu razložil potrebo, da »izide v slovenščini vendar enkrat kaj *posvetnega*«, in se je lahko skliceval pozneje na dejstvo, da je »zbudila »Čbelica« več zanimanja nego se je pričakovalo, zlasti med ljudmi, katerim je bila namenjena, namreč med izobraženejšimi, zakaj kmetom, za katere itak mnogi pišejo, ni bila določena.« S »Čbelico« bi se naj »pažnja izobražencev obrnila na domači jezik, da bi se tako zainteresirali za njega gojitev.« Poetična literatura ni za kmeta, zanj je samo tista, ki jo sam dela, narodna literatura, a neposredno posnemanje ljudske poezije ni priporoč-

ljivo, ker je ljudska poezija nezavesten produkt; »kakor hitro se reproducira z zavestjo in namenom, ne pride nič drugega na dan, nego posiljenost.«

To naziranje Čopa in Prešerna je bilo popolnoma nasprotno Kopitarjevi zahtevi, naj piše slovenski pisatelj samo tako, kakor kmet govori, in samo to, kar kmet potrebuje. Svoje nazore je Čop tudi javno zagovarjal, ko je objavil v »Illyrisches Blatt« prevod kritike o prvih treh bukvicah »Kranjske Čbelice«, ki jo je bil napisal češki pesnik Fr. L. Čelakovský, ji dodal svoje misli in zahteval, da mora postati tudi slovenščina občilo »v višjih krogih življenja in znanstva«, ter da ni dovolj, »če se prenese govor kmeta, kakršen je in čim verneje, v knjigo«. Poudarjal je potrebo, da se izobraženci brigajo bolj kot dozda za kulturna stremljenja Slovencev, in označil kot glavno zaslugo »Čbelice«, da nudi nekaj, kar lahko zbudi tudi zanimanje izobražencev.

Kulturnemu programu Kopitarjevemu in ozkosrčnemu naziranju ljubljanskih krogov je odgovor Prešernova »*Nova pisarija*«, zabavljica, ki smeši zahtevo, da bodi ljudski »rovtarski jezik« edino merilo književnega jezika, in koristni nauki — »kar kmèt in méščan z pridam slíši« — vsebina poezije. Tako nam odkriva »*Nova pisarija*« bistvene točke Prešernovega dela, njegove cilje. Jezik pastirjev in hlapcev je treba dvigniti na ono višino, ki je potrebna za ustvarjanje višje književnosti, jezik naj ne bo samo sredstvo za vsakdanje medsebojno občevanje, naj bo posoda, ki oklepa razglabljanja, misli in čustva ustvarjajočega duha. Beseda naj dobi zvok, stavek ritem, govor umetniško funkcijo. S te višine je gledal Prešeren tudi na literarno delo svojih sodobnikov, odklonil in osmešil fantastični poskus in poziv, da se naj meša slovenščina z drugimi

slovanskimi jeziki (sonet »*Plujo-besedarjem*«, »Krajska Čbelica« III), in nameril svoje »*Seršene*« (»Krajska Čbelica« III) proti raznim slovenskim pesnikom in njihovim revnim proizvodom ter ni prizanesel niti sotrudnikom »Čbelice«. Nazori pa, ki so ločili Prešerna in Čopa od Kopitarja in starejše generacije, so povzročili ob samo po sebi malenkostnem vzroku, ob abecednem vprašanju, tudi v javnosti viharen boj.

Potrebo, da se mora izpopolniti latinska abeceda z novimi znaki za posebne glasove slovenščine, so poudarjali že v XVIII. stol. razni jezikoslovci. Zlasti aktualno pa je bilo to vprašanje v začetku XIX. stol. Kopitar sam je desetletja prenišljeval in sanjal, kako bi bilo možno ustvariti enoten črkopis za vse zapadne Slované. Končno se je sestala na Dunaju (1820) anketa o novih črkah, ki je rodila Slovencem »metelčico«, latinsko abecedo, pomnoženo z znaki iz cirilice za slovenske glasove. Te nove znake je rabil Fr. S. Metelko v svoji slovnici, ki je izšla 1825. l. Proti tej neokusni mešanici — nasprotniki so jo imenovali »krevljico« ali »žabičico« — se je kmalu dvignil odpor, zlasti na štajerskem in Koroškem, na Kranjskem pa v Čopovem krogu. Prešeren je osmešil ta spor s sonetom »*Čerkarska pravda*« (»Krajska Čbelica« III), ki ga je recenzent »Čbelice«, Fr. L. Čelakovský, še posebej pohvalil. Pridružil se mu je Čop, ki je metelčico odklonil. V razpravi »*Slowenischer ABC-Krieg*« (»*Illyrisches Blatt*«, marec-april 1833) se je izrekel proti »barbarskim« znakom metelčice in ovrigel glavne točke abecednih reformatorjev, ker so deloma neizvedljive, nebitvene, samovoljne in nepotrebne. Sklenil je svoj spis z izjavo, da je dokazal, da je slovenska abecedna reforma izšla iz ideje splošno-slovanskega alfabeta, da je ta misel sicer hvalevredna, a se iz Kranjskega ne da uresničiti; radi

tega se z novo abecedo od drugih Slovanov še bolj oddaljujemo in se smešimo. V to polemiko je posegel tudi Kopitar s pamfletom »*Ein Wort über den Laibacher ABC-Streit*« (»*Illyrisches Blatt*« 1833), s sirovim smešenjem Čopa, Čelakovskega in Prešerna, ki je zavrnil Kopitarja z »*Literarische Scherze in August Wilhelm v. Schlegel's Manier*«, kamor je sprejel tudi slovenski sonet »*Apél in čevoljar*«, ki je bil prvotno določen že za tretje bukvice »Čbelice«, in v katerem je odrekel Kopitarju vsako sodbo o estetskih vprašanjih, prepuščajoč mu samo slovničarjevo polje: »*Le čevlje sódi naj kopitar*«.

Iz te dobe je tudi nemška Prešernova pesnitev »*Sängers Klage*«, cikel treh sonetov, izmed katerih je objavil Prešeren samo prva dva »*Obschon die Lieder*« in »*Wohl ihm, dem fremd geblieben*«, tretji sonet »*Ihr hörtet von der Zwerge argem Sinnen*«, ki dolži Kopitarja naravnost zlorabe svoje moči kot cenzor v škodo slovenske književnosti, pa je izšel šele dolgo po pesnikovi smrti. — V boju proti metelčici sta Čop in Prešeren zmagala, metelčica je bila že koncem 1833. l. uradno odpravljena iz šol in Prešeren ji je zložil nagrobni napis »*Kdor ne zna napisa brati*«.

Ko se je odigraval v javnosti boj za metelčico in proti nji, se je bil nič manj srdit boj za kulisami za usodo četrtilh bukvic »Čbelice«. Pavšek in Kopitar sta si pomagala naravnost z obrekovanjem; prvi je Prešernovim pesnim očital nemoralnost, tudi Kopitar ni štedil z zlobnimi opazkami in je podal naravnost neverjetno cenzurno poročilo, tako da so se čudili celo na ljubljanskem guberniju. Vendar niso mogli prepričati četrtilh bukvic »Čbelice«, a petih ni Kastelic niti več predložil cenzuri, dasi je imel Prešeren zanje že pripravljene pesmi. In baš v to dobo, ko bi bili Čbeličarji najbolj potrebovali ne samo mentorja,

temveč tudi zagovornika in bojevnika za nadaljevanje svojega dela, je treščila nenadoma Čopova smrt; utonil je 6. julija 1835 v Savi pri Tomačevem blizu Ljubljane.

Iz bolesti, ki jo je občutil Prešeren ob tej izgubi, se mu je rodila neposredno po Čopovi smrti nemška obmrtnica »*Dem Andenken des Matthias Čop*«, ki jo je tudi okrnila cenzura za več tercijn. Ob desetletnici prijateljeve smrti mu je spesnil elegijo »*V spominj Matija Čopa*«. Leto po Čopovi smrti pa je izšla v tisku najdaljša Prešernova pesnitev, »povést v verzih »*Kerst per Savici*«, ki je z uvodnim sonetom tudi posvečen Čopovemu spominu.

*

»*Krst pri Savici*« je nastal v dnevih največje pesnikove potrnosti, ko ni samo vedel, da so mu zaprta vsa pota do Julije, ko je prišlo tudi spoznanje, da je Julija realna ženska brez razumevanja njegove ljubezni, ki si je izvolila pot po materijalistično-filistroznih ozirih človeške družbe. Nastal je v dnevih, ko mu je umrl drug njegovih idealističnih stremeljenj in njemu ga je poklonil z uvodnim sonetom, ki je obenem dragocen komentar pesnitvi.

Kakor Črtomir je pokopal Prešeren »míslí visokoletéče«, bolečine neizpolnjenih želja in »ves úp na zémli sréče«. Le oni je srečen, ki hrani z Bogomilo »up sréče ústran gróba«. Postavil je s »Krstom« grobni spomenik Čopu in spomenik mrtvi ljubezni, bil mu je hladilo ločitvi od Čopa in »lík ljubézni stári ráni«. Človek na tem svetu ne more biti srečen, sreča ni cilj človeškega življenja, iskanje sreče ne vsebina življenja. Morebiti človek niti ne sme biti srečen, treba pa je, da se hrepenenje po sreči spremeni v hrepenenje po spoznanju. Poganu Črtomiru ni dana druga možnost spoznanja nego »pót tje v

Oglej« in potem »med rojáke Slovénce« preganjat »zmót obláke«. Človek ne išči pota k nasladi, išči pot k smislu življenja. To je tudi signatura Prešernovih pesmi po Julijini dobi, hrepenenje po spoznanju tajnih globin vseмирja, iskanje objektivnega duha v kompleksu človeškega dogajanja.

V letih po »Krstu« se je Prešernovo razmerje do ženske bližalo realni rešitvi, ki mu pa ni dala niti zunanje uravnovešenosti normalnega razmerja. Še pred poroko Julije Primčeve se je seznanil z mladim, morebiti tudi lepim, a neizobraženim dekletom, Ano Jelovškovo, ki mu je rodila tri otroke, ki jih je na smrtni postelji priznal za svoje.

Po »Krstu« je nastopil v Prešernovem ustvarjanju odmor, ali vsaj ustvarjal ni več z ono eruptivno silo kakor v dobi »čbelice«. Kastelic je kljub Prešernovemu drezanju in njegovim objavam »iz petih bukvic čbelice« opustil misel, da bi nadaljeval; Prešeren sam, ki je bil 1832 mislil tudi na tragedijo, se je bavil s snovjo za novelo in 1836 sklenil izdati svoje pesmi, ako bi »čbelica« več ne izšla. Misel na Poezije ga odslej ni več zapustila, 1840 in 1843 leta jo ponovno srečamo v pismih Vrazu. Tudi z objavami novih pesnitev se mu ni več mudilo, saj je imel s cenzuro že dovolj izkušenj in je vedel, da ga »pismouki in farizeji ne puste do besede«.

Posamezne pesmi je objavljaval odslej večinoma v »*Illyrisches Blatt*«, nekaj v »*Carnioliji*« in od 1844 tudi v »*Novicah*«. Izmed slovenskih pesmi je prinesel »*Illyrisches Blatt*« 1837. leta »*Zdravilo ljubezni*«, »*Odperlo bo nebó*«, 1838 »*Ribiča*«, »*Prosto sercé*« in »*Oserčenje*«, poznejša »*Peocue*«, po dolgem premoru 1842 »*Bog te obar*«, 1843 »*Ukazi*«, 1844 »*Síla spominja*«, »*Mornárja*« in »*V spominj Andreja Smoléta*«, 1845 »*Judoosko*

deklè; v »Carnioliji« je objavil 1842 »Zgubljeno véro«; »Novice« so poučisnile 1844 »Krst«; 1845 prvo objavo »Ob šest in dvajseti obletnici smerti g. V. Vodnika«, »Pésem od želézne céste«, »Kaj se smé in móre péti«, poznejšega »Orglarjac«, in slavnostno kantato »Janezu Hradeckitu«; 1846 »V spomínj Matíja Čópa« po grški ali latinski meri. Vse te objave, vse najmlajše pesnitve Prešernove nam kažejo njegovo pesniško silo v nezlomljeni moči. — Polagoma so dozorevale »Poezije«, rokopis je šel meseca maja v cenzuro, ki mu je črtala »Zdravljico« in epigram o Ant. Murku. Epigram »Novičarjam« je črtal menda pesnik sam in istotako opustil tisk »Naméčka némških in ponémčenih poezij«. 15. decembra 1846 so izšle »Poezije Dóktorja Francéta Prešérna« z letnico 1847.

Vendar je bilo tudi v teh letih, ne glede na delo za »Poezije«, Prešernovo literarno delovanje živahnjejše nego ga kaže goli seznam njegovih objav. Bila so to leta skupnega dela z Andrejem Smoletom, Emilom Korytkom in razgovarjanja s Stankom Vrazom o ilirizmu.

*

Andrej Smolè (1800—1840) ni imel posebnega pisateljskega daru, a bil je izobražen mož, ki je znal razen slovenščine in nemščine tudi italijanščino, francoščino in angleščino »do verhá«; bil je med prvimi, ki so rabili slovenščino tudi v pismih, se sila zanimal za slovensko književnost in naganjal tudi Čopa, bivajočega takrat v Lvovu, h književnemu udejstvovanju.

Bil je široka natura, ki je s suverensko malomarnostjo gledal na praktične potrebe življenja in se ob čaši vina bohemsko rogal ljubljanskim filistrom. Njegov idealizem, vera v oltarje bratoljubja in globoka ljubezen do slovenske zemlje

ga je družila s Prešernom v iskreno prijateljstvo. Iz njegove zbirke narodnih pesmi so prinesle že tretje bukvice »Krajske Čbelice« nekaj pesmi, ki jih je Prešeren popravil »kolikor se je treba zdelo«, ali pa naravnost prepesnil (»Od lepe Vide«, »Od kralja Matjaža«, »Od Roštna in Verjankota«, »Svarjenje«). Tudi za četrte bukvice je priredil Prešeren iz Smoletovega zbera sedem pesmi, ki jih je pa Čop odsvetoval in pregovoril Kastelca, da jih je iztrgal iz cenzurnega rokopisa (»Ljubezen je bila«, »Pesem peta, kadar iz očetoviga doma nevesto v' ženinovo hišo pelejo«, »Pesem per ohceti«, »Soldaška«, »Druga soldaška«, »Sanjec«, »Od Marjetike«). Še isto leto (1833) sta sklenila Smolè in Prešeren izdati slovenske narodne pesmi Vodnikove in Smoletove zbirke v Prešernovi redakciji. Da bi se izognila ljubljanski cenzuri, sta nameravala poslati rokopis v Prago. Načrt ni dozorel do izvršitve.

Poljak Emil Korytko (1813—1839), ki je prišel kot interniraneec 1837. leta v Ljubljano, je na novo poživil zanimanje za narodopisje in narodno pesem ter pridobil k sodelovanju tudi Prešerna. Prvi sadovi občevanja Prešerna in Korytko so bili Prešernovi prevodi iz poljščine. Korytko pa je z vnemo zbiral narodne pesmi, pripovedke, uganke, vraže, se zanimal za narodne noše in stopil v stik z raznimi nabiravci narodnega blaga.

Ob tem času je imel Prešeren že drugačno in pravilnejše stališče glede narodnih pesmi nego prej: iskal je prvotne, pristne zapise brez popravkov. Korytko, ki je sklenil z Blaznikom že pogodbo za izdajo narodnih pesmi, je umrl, preden je dočakal natisk svoje zbirke. Z njegovo smrtjo je prenehalo tudi Prešernovo sodelovanje pri izdaji narodnih pesmi. Korytkova zbirka je prešla v druge roke in je izšla z naslovom »Slo-

XXVIII

vénske pèsmi krajnskiga naróda« v letih 1839 do 1844 pod Kastelčevim in Kosmačevim uredništvom. Vendar se da iz Korytkove zapuščine določiti tretja skupina narodnih pesmi, ki je šla skozi Prešernove roke (»*Terdoglav*«, »*Od Poljske kraljice*«, »*Rejenka*«, »*Koledenska*« in dr.).

Po Korytkovi smrti je ostal Prešernu samo še prijatelj Smolè, ki je v naslednjih letih razvil živahno založniško delovanje, pri katerem mu je brez dvoma pomagal tudi Prešeren, saj sta zdaj šele lahko uresničila skupni načrt iz leta 1833., da »posnažita« *Linharta* in *Vodnika*.

V nagli zaporednosti je izdal iz slovenske književne preteklosti, kar smo imeli dragocenejšega: *Pésme Valentina Vodnika* (1840), Antóna Linharta »*Veseli dan ali Matiček se žení*« (1840) in Smoletov prevod Garrikove komedije »*Varh*« (1840). Pripravljeno pa je imel Smolè tudi Linhartovo »*županovo Micko*«, lastni prevod Allinghamove igre »*Norenje sreče*« in Malavašičev prevod Kotzebuejeve »*Stiske*« — teh pa ni več mogel izdati, ker mu je nagla smrt prestrigla komaj začeto delo.

Tudi na časopis je mislil Smolè, pri katerem bi bil imel Prešeren vsaj v leposlovnem delu važno besedo. Že 1833. leta je priporočil Čelakovský ljubljanskim književnikom, naj bi izdajali četrtletnik »pol poljuden, pol znanstven«, in v letih 1838—40 je založnik *Blaznik* zaman skušal dobiti od cenzure dovoljenje za izdajanje časopisa. Tudi dve Smoletovi prošnji za političen list »*Ilirske novice*« s prilogo »*Ilirski Merkur*« — Prešeren je bil določen za urednika — so ostale brez uspeha. Ko je končno vendarle prišlo v Ljubljano dovoljenje za slovenski časnik, že ni bil več političen list, ne »pol poljuden, ne pol znanstven«, tudi ne leposloven, bile so »*Kmetijske in rokodelske Novice*«, ki so začele 1843 iz-

hajati pod Bleiweisovim uredništvom. Prešeren je bil tedaj že čisto osamljen: »moje ime je pozabljeno v slovenskem svetu« toži 1843. leta Vrazu, in ni čuda, da je pesnik bolj nego prej iskal tolažbe v vinu: »Sedem ur delam pri dr. Crobathu, da potem zvečer dve uri pri stari Meti pijem«. — Urednik »*Novic*« ni povabil Prešerna niti za sotrudnika. Rod, ki se je zbiral krog »*Novic*«, je potreboval za svojo narodno in kulturno zavest bobnečo budniško pesem Koseskega, ki je postal Bleiweisov ljubljeneec in je za dolgo zatemnil Prešernovo delo.

*

S *Stankom Vrazom* (1810—1851) se je Prešeren sprijateljil ob njegovem drugem bivanju v Ljubljani zadnje dneve meseca januarja 1837.

Vraz je bil zastopnik ilirizma. Ko se je po francoskih vojnah med Nemci, razdeljenimi v razne države in državice, ojačila zavest skupnosti in se je pričelo vsenemško gibanje, se je tudi pri Slovanih zbudila misel o slovanski vzajemnosti. Slovaški pesnik *J. Kollár*, ki je od blizu poznal vsenemško gibanje, je njegove nauke prenesel k Slovanom, hoteč ustvariti po vzorcu matere Germanije tudi majko Slavo, ki naj bi združila vse slovanske narode brez ozira na stoletne jezikovne, verske in kulturne razlike, ter je postavil tudi nauk o štirih glavnih slovanskih jezikih, ki naj bi bili ruščina, poljščina, češčina in ilirščina. Ta nauk, ki je slonel na zgolj mehaničnem številčnem gledanju, je zavrnil Prešeren z epigramom »*Baháči čvetéro bôlj množnih Sláve rodóv*«.

Panoga Kollárjevega panslavizma je bil ilirizem, ki sta ga propagirala *Ljudevit Gaj* in *Vraz*. Vraz sam je kolebal med Zagrebom in Ljubljano, med slovensko in ilirsko orientacijo, obljubljač zdej, da bo spisal med desetimi

kranjskimi pesmimi samo eno ilirsko, potem zopet, da bo napisal med desetimi ilirskimi samo eno kranjsko, dokler se ni končno odločil za Zagreb in javil Prešernu 1837. leta, da je »zapustil nehvaležno polje« in da se je priključil navdušenim mladim Ilircem. Glavni Vrazov argument za prestop je bilo njegovo prepričanje, da slovenska leposlovna ali znanstvena knjiga ne more dobiti toliko kupcev, da bi njen pisatelj lahko živel od književnega dela. Bil je prepričan, »da je vse pisanje v slovenskem jeziku, kar ni za prosti folk, ampak za izobražence odločeno, ničemurno delo«.

Ilirizmu se je postavil Prešeren po robu iz spoznanja, da se ne smejo eliminirati kulturne vrednote, ne prestriči narodne sile, temveč da jim je treba pripomoči do razvitka, da ne gre meriti kulturnih potreb in sile po številčnosti. Zagovarjal je individualnost slovenskega jezika in bil prepričan, da je nemogoče ustvariti skupen jezik, ker bi bil za Slovence *mrtov* in: »bolje je biti svinjski pastir, nego ukazovati vsem *mrtovin*«.

*

V naši književnosti se je pojavil Prešeren brez predhodnikov; kar je bilo pred njim — »Pisanice«, Vodnikove »Pésme za pokúšino« — so bili le poskusi, prvi koraki. Prešeren je slovensko besedo nenadoma požlahtnil, našel v jeziku skrite poetične možnosti, usposobil jezik za izražanje višjih vrednot, nego jih potrebuje vsakdanja raba.

Bil je umetnik, njegov pogled je šel v notranjost, v duševne globine svojega bitja, iz sebe je zajemal čustva in misli, iz lastnega doživetja. To mu je bilo izhodišče pesniškega ustvarjanja in spoznanje iz lastnega doživetja se je razrastlo v spoznanje vsega človeškega življenja, želja in

hrepenenj posameznika, naroda in človeštva. Energija in bogastvo njegovega doživetja je bilo toliko močno in obširno, da mu gre označba tipičnosti v tem smislu, da ni samo refleks pesnika-posameznika na vtise zunanjega sveta, temveč odgovor objektivnega, mislečega duha, ki ni vezan ne na kraj, ne na čas, ne na narod in ne na osebo. Prešeren ni samo klasik po obliki, ne samo radi mojstrskih gazel, sonetov, tercijn, oktav in španskih asonanc, ki jih je pel prvi v našem jeziku, temveč tudi radi tega, ker se je zunanji svet zrcalil skozi njegovo dušo, ki je dala kompleksu človeškega doživetja obliko in odgovor, ki je veljaven vselej, povsod in za vsakogar (Slovo od mladosti, Ribič, Pevcu, Prekop, Neiztrohnjeno srce, Orglar i. dr.).

Možnost za ta razvoj je dala Prešernu antika in romantika. Romantika ga je obvarovala pred poetičnim shematiziranjem, pred golim razumništvom prejšnje dobe. Vrnila je čustvu in srcu stare in večne pravice, z ljubeznijo se je poglobila v žitje in bitje naroda, v njegovo zgodovino in njegove pesniške proizvode. Bila je univerzalna, prevzela je pesniške oblike vzhoda in starejših dob ter jim dala novo vsebino.

Antika je priklenila Prešerna na realno življenje, ga obvarovala fantastične pravljicnosti, metafizične špekulacije in čustvene zanešenosti romantikov. Dala mu je krepko in zdravo čustvenost.

Bolj antičen nego romantičen je tudi Prešernov pesniški jezik, umerjenost izražanja, mirni tok pripovedovanja, preciznost in nazornost poetičnih figur. Z najmanjšimi sredstvi dosega največje efekte, en sam glas, ena sama beseda živo in nazorno osvetljuje situacijo.

Prešeren je klasik po vsebini, jeziku in obliki.

A. P.

RUTARS.NET

POEZIJE

Dóktorja

Francéta Prešérna.

Sim dolgo úpal in se hál,
Slovó sim úpu, stráhu dál;
Sercé je prázno, srdéno ní,
Nazáj si úp in stráh želi.

V LJUBLJANI.

Natisnil Józef Bláznik.

1847.

Strúnam.

Strúne! mlo se glasite,
Mlo, pészmica! žalúj;
Sèrca bolečine skríte
Terdosèrčni oznanúj:

3 Kàk bledí mi môje lice,
Kàk umira lúč očí,
Kàk tekó iz njih solzice,
Ki ljubézen jih rodi;

Od željá kakó zdihúje,
10 Po nji hrepení sercé,
Kàk mu je vesélje ptúje,
Kàk od sréče nič ne vé;

Kàk sebój me védno vléče,
Kóder hódi, njén' obráz,
15 Kàk obličje njé cvetéče
V sèrcu nósim vsáki čas;

In kak vé, ki bi nje hválo
Ráde péle zanaprój,
Ak se ne usmíli kmálo,
20 Mórte vifhniť vekomój!

Té in táke vé nosíte
Tôžbe, strúnel kje do njé;
Ako mór'te, omečíte
Neusmiljeno sercé. —

Deklétam.

Pádala nebéška mána
Izraélcam je v pušávi;
Zgínila je, ak pobrána
Ní bilà ob úri právi.

5 Kàk lepó se rôsa blíska,
Dòkler jútra hlád ne míne!
Kómej sónce bòlj pertíska,
Bó pregnána od vročine.

10 Róžice cvetó veséle
Le ob času létne mláde;
Léto pòšlje piš in stréle.
Lépo cvétje jim odpáde.

Róža, rôsa íno mána
Váša je mladóst, dekléta!
15 Svétjem, náj ne bó zaspána,
Ki cvetó ji zláte léta.

Fánte zbéraš si prevzétna,
Se šopíriš, ker si zála;
Várij, várij, de perlétna
20 Sámka se ne bóš jokála!

Pod ôknam.

Lúna sije,
Kládvo bíje
Trúдне, pòzne úre zé;
Préd neznáne
5 Sèrčne ráne
Mèni spáti ne pusté.

Tí si kríva
Ljubeznáva
Déklica nevsmiljena!
10 Tí me rániš,
Tí mi brániš,
De ne mórem spát' domà.

Obraz míli
Tvój posílí
15 Mí je védno prèd očmí;
Zdihujóče
Sèrce vroče
Védno k tèbi hrepení.

K ôknu prídí,
20 Drúg ne vídí,
Ko nebéške zvézdice;
Se perkáži,
Al sovráži
Me sercé, povéj, al ne?

25 Up mi vzdígni,
Z rôko mígni,
Ak bojíš se govorf'! —
Ura bíje,
K ôknu ní je,
30 Kaj siróta čem storf'!

V hrám pogléjte,
 Mi povéjte,
 Zvezde, al rês ona spí;
 Al poslúša,
 35 Me le skúša,
 Al za drúziga gorí.

Ako spáva,
 Náj bo zdráva,
 Ak me skúša, nič ne dé;
 40 Po nje zgúbi,
 Ako ljúbi
 Drúz'ga, počlo bó sercé.

Prôšnja.

Po drúgih se ozéraj,
 Ne mórem ti branít';
 Še mên' očí odpéraj,
 Mi glédat' dáj njih svít!

5 Obéšajo glavíce,
 Ni róžam mar cvetét';
 Molčíjo v gójzdi tíce,
 Ne ljúbi se jim pét'.

Ne létajo čebéle,
 10 Krog cvétja ne šumé;
 Clo ríbice veséle
 Se kláverno deržé.

Zalúje vsáka žíva
 Stvar, drága déklica!
 15 Ak dálej sónca skríva
 Se lúč ruméniga:

Več róž ne ráse v póljí,
 Več níma tíčov hríb;
 Čebél več kráj nar hólji,
 20 Več níma vóda ríb.

Ko mísel jez, ki spéjo
 V ljubéznjenih sanjáh,
 Ki si na dán želéjo
 Zletéti v pésnicah.

23 Al repetníc razpéti
 Pred nímajó močí,
 De tvójih jim zasvétí
 Nebéška lúč očí.

Ak hóčeš, de jih sénce
 30 Pomóril mráz' ne bó;
 Ak hóčeš med Slovénce,
 De tvójo část nesó:

Saj náme se ozéraj,
 Ak nóčeš me ljubit';
 35 Očí mi sáj odpéraj,
 Mi glédat' dáj njih svít!

Kám ?

Ko brez mirú okróg divjám,
 Perjátli prášajo me, kám?

Prašájte ráj' oblák nebá,
 Prašájte ráji vál morjá,

5 Kadâr mogóčni gospodar
Derví jih sêmterkje viháar.

Oblák ne vé, in vál ne kám,
Kám nêse me obúp ne znám.

Samó to znám, samó to véem,
10 De prêd oblîčje njé ne smém,

In de ni mésta vèrh zemljé,
Kjer bi pozábil tó gorjé!

Ukázi.

De ne smém, si ukazála,
Bélih rôk se dotaknít';
Zvédla, déklica si zála!
Káko znám pokóren bíť.

5 De ne smém, si ukazála,
Od ljubézni govorít';
Zvédla, déklica si zála!
Káko znám pokóren bíť.

Móram de, si ukazála,
10 Hójo k tébi opustít';
Zvédla, déklica si zála!
Káko znám pokóren bíť.

Móram de, si ukazála,
Têbe se povsôd ognít';
15 Zvédla, déklica si zála!
Káko znám pokóren bíť.

Zráven si mi ukazála,
De te móram pozabít';
Bógal, déklica bi zála!
20 Ak bi môglo se zgodít'.

Al sercé mi drúgo vstvári,
Al počákaj, de to bíť
V pèrsih néha, — Bóg te obári!
Préd ni móč te pozabít'. —

K slovésu.

Káj od mène prêč okó,
Prêč obráz obráčaš míli?
Kdó te mène ljúbit' síli?
Rájši kòj mi dàj slovó.

5 Désno rôko brèz skerbí
Dàj k prijáznimu slovésu,
Sólz v nobènim ní očésu,
Žal-beséde v ústih ní.

Žále míslí v sèrcu ní;
10 Sàj ni prêd biló vesélo,
Ko se záte je unélo,
Nàj ne bó prihódnje dní!

Vèrníl bó se prèjšni čas;
Hódil póta bóm temótné,
15 Kámor sréče bó togótné
Gnál nemíli me ukáz.

Môja stára ljúba bó,
Bó poterpežljívošt míla
Zvézo z máno ponovíla,
20 V zâkon dála mi rokó.

Od pomóči njé podpèrt
 Nôsil bóm življênja pézo,
 Dòkler zmága sréče jézo
 Zádnja ljúbca, — béla smèrt.

Síla spomínja.

Drúg ti je v skèrbno nastávljene mréze
 Nestanovítno zasáčil sercé;
 Vùnder na mène še nékaj te véze,
 Káj de je, kómej med náma se vé.

5 Mársikdej se govoríca ti zméša,
 Ko me zaglédaš med drúgmi ljudmí,
 Mársikdej tvóje sercé me pogréša.
 Išeš okóli me z plášnim' očmí.

Vèčkrat, ko vtrúdena prázniga hrúpa,
 10 V míslí zamáknjena sáma sediš,
 Vsíli v spomínj se ti pévic brez úpa,
 Stári čas skórej nazáj si želíš.

Mársikdej, ki ti tvoj ljúbi zapóje,
 Sréče v ljubézni se báha vesél,
 10 V sèrcu te zbádajo pésmice môje,
 Ki jih od njène nesréče sim pél.

Sáma sodíla si préd me nemílo,
 Sáma me zméram še sódiš ojstró;
 Práviyo vùnder, de slábo plačílo,
 15 Kdór me per tèbi zatóži, dobó.

Tèrdna med náma vzdigúje se sténa
 'Z brézna globôc'ga do stèrmih nebés;
 Vùnder ne vdèrža želj skrivnih plaména,
 De bi ne mógel on švígniti čéz.

25 Ne pozabíti jih, so te prosíli
 Drúgi, ne móje prevzétno sercé;
 V míslíh ti niso, al mène posíli
 Pómnila bóš ti do zádnojiga dué.

Zgublêna véra.

Nebéško síjejo očí,
 Ko so síjale préjšne dní.

Rudéče líca zórno še
 Cvetéjo, ko so préd cvetlè.

3 Se ústa sméjajo ko préd,
 Sladkósf ni mánjši z njih beséd.

Otèmnil ni ga čása bég,
 Nič mánj ni bél pèrs tvójih snég.

Živòt je ták, roké, nogé
 10 So, kákoršne so préd bilé.

Lepóta, ljubeznívost vsà
 Je, kákoršna je préd bilà.

Al vérvat' v tèbe móč mi ní,
 Kakòr sim verval préjšne dní.

15 Le svéta, čistà glória,
 Kí véra dá jo, je prešlà.

En sám poglèd je vzél jo prèč,
 Nazáj ne bó je níkdar vèč.

Ak bi živéla vékomej,
20 Kar si mi b'la, ne bós napréj.

Sercé je môje biló oltár,
Pred bógstvo tí, zdaj — lépa stvár.

Mornár.

Nezvésta! bódi zdráva,
Čolnič po méne pláva,
Na bárko klíče strél;
Po zémľji várno hodi,
5 Moj úp je šél po vódi,
Mi drúg te je prevzél.

Per Bógi sim obljúbil,
De préd bom dúšo zgúbil,
Ko néhal te ljubíť,
10 Si z désno v désno ségla,
Per Bógi si perségla,
Mi védno zvésta bíť.

Morjá široka césta
Peljala me je v mésta,
15 Kjer lépe déklice;
Obrázov njih lepóta,
Sneg béli njih živóta
Zmotíla nísta me.

Spet sò se jádra béle
20 Od júžnih sáp napéle,
Pernêsle me nazáj;
Dekléta môj'ga žéno
Sim nájdil poročéno. —
Prestál, sam Bóg ve, káj!

Le jádra spét napnímo,
Valóvam se zročímo,
Kak je čistó morjé!
Kaj njému úpat' sméno,
Mornárji dóbro vémo;
30 Deklétam káj, — kdo vé?

Ne stráši móč vihárja,
Ne gróm valóv mornárja,
Se smèrti ne bojí.
Spomínj v potópu mínc,
35 Ljubézni bolečíne
Vsak dán spet oživí!

Po mórji bárka pláva,
Nezvésta, bódi zdráva,
Sto tébi sréč želím!
40 Po zémľji sréčno hodi;
Moj úp je šél po vódi,
Le jádrajmo za njím!

Soldáška.

Pet čévljov mérim, pálcov pét;
Adíjo, ljubea, stárši,
In z Bógam ví, továrši!
Dopólnil sim devétnajst lét,
5 Pet čévljov mérim, pálcov pét,
In čvérste sim postáve
Od nóg do gláve.

Očétov dóm! ti ná slovó!
Kdor ní za bólji rábo,
10 Naj várje dóm in bábo,
Al v šólah béli si glavó!

Iunáka vábi bõj, ne bó
 Se trúdil on z perésam,
 In ne z drevésam.

15 Učèni stán je zaničván,
 Skerbí in húde léta
 Moré ubózga kméta;
 Nar pèrvi stán soldáški stán:
 Soldát žíví vesél v en dán;
 20 Sej césar dá pol hléba,
 In kar je tréba.

Domà povsòd, domà nikír,
 Obhódi dôsti svéta,
 Zavòlj njega dekléta,
 25 ženíce imajo prepír,
 In kádar zapustí kvartír,
 Si marsiktéra 'z híše
 Solzíce bríše.

Le èni ljúbici je zvést,
 30 Ti ljúbci část se právi,
 Ta grè z njím v bõj kervávi,
 Ga sprémi čèz goré brez cést,
 In čèz ozídje tèrdnih mést,
 Kjer smèrt junáške bráte
 35 Povábí v sváte.

Sej vém, de móra vsák umrét',
 In íti vsák k pokóju,
 Na póstlji ali v bóju,
 Potèrta stárost, mládi cvét. —
 40 Pet čévljov mérim, pálcov pét,
 Vesélo čèm živéti,
 Junáško — vmréti.

Zdravljica.

Prijátli! odrodíle
 So tèrte vínce nám sladkó,
 Ki nám ožívlja žíle,
 Sercé razjásni in okó,
 5 Ki vtopí
 Vse skerbí,
 V potèrtih pèrsih úp budí!

Komú nar préd vesélo
 Zdravljíco, brátje! čmò zapét'?
 10 Bóg nášo nám dežélo,
 Bóg žíví vès slovénski svét,
 Bráte vse,
 Kar nas je
 Sinóv slovéče mátere!

15 V sovráznike z oblákov
 Rodú naj nášga tréši gróm;
 Prost, ko je bíl očákov,
 Napréj naj bó Slovencov dóm,
 Naj zdrobé
 20 Njih roké
 Si spóne, ki jim še težé!

Edínost, sréča, správa
 K nam naj názáj se vèrnejo;
 Otrók, kar íma Sláva,
 25 Vsi naj si v róke séžejo,
 De oblást
 In z njó část,
 Ko préd, spel náša boste lást!

Bóg žíví vas Slovénke,
 30 Prelépe, žláhtne róžice;
 Ni táke je mladénke,
 Ko náše je kerví deklè;

Naj sinòv
Zárod nòv
35 Iz vás bo stráh sovražnikov!

Mladénči, zdáj se píje
Zdravljíca váša, ví naš úp;
Ljubézni domačije
Nobèn naj vám ne vsmèrti strúp;
40 Kér zdaj vás
Kakor nás,
Jo sèrčno bránit' klíče čas!

Živé naj vsi naródi,
Ki hrepené dočákat' dán,
45 Ki, kóder sónce hódí,
Prepír iz svéta bó pregnán,
Ki roják
Prost bo vsák,
Ne vrág, le sósed bó meják!

50 Na zádne šè, prijátli,
Kozárce zá-se vzdígnimo,
Ki smo zató se zbrát'li,
Ki dóbro v sèrcu míslimo;
Dókaj dní
55 Naj živí
Vsak, kâr nas dóbrih je ljudí! —

V spomínj Valentína Vódnika.

V Arábje pušávi
Se tíčik rodí;
V odljúdni gošávi
Sam za-se živí.

5 So zvézde sestrice,
Mu mészic je brát;
Ni dáno mu tíce
Si ljúbico zbrát'.

Zanj drúzba ne mára,
10 In on ne za njó;
V samóti se stára,
Mu léta tekó.

Nar slájši dišáve,
Ki zánje sam vé,
15 Nar zláhtniši tráve,
Kadíla dragé,

In míro nabéra
Netrúden vse dní,
Se vbáda, se vpéra,
20 Za smèrt le skerbí.

Germádo 'z njih déla
Perléten samčè,
Ko príde smèrt béla,
Na nji se sožgè.

25 Vun pláne 'z plaména,
Z svitlóbo obdán,
Slovéčga iména
Tič Fénis na dán.

Tak pévic se trúdi,
30 Samóten živí,
Se v slávi, ki zgrúdi
Ga smèrt, prerodí. —

V spomínj Andréja Smoléta.

Černe te zêmlje pokriva odéja
V gróbu tihótnim, naš brátec, Andréj!
Vínce zlató se v kozárcih nam sméja,
V tvôjo opómbo pijêmo ga zdéj.

5 Zbráni perjátli v spomínj ga pijêmo
Tvôjih veselíh in žalostnih dní;
Zráven si táke zdravljíce pojêmo,
De ni nesréčen, kdor v gróbu leží.

Čédna postáva bíla ti je dána,
10 Bístri je úm ti z bogástvam bíl dán;
Bóljga sercá ni iméla Ljubljána,
Kák si za sréčo človeštva bíl vžgán!

Krátko sijále so zvézde perjázne,
V sánjah prijétnih te zbal je úp;
15 Jézo si sréče občútil sovražne,
Zgódej okúsil življénja si strúp.

Déklica drúzga možá je objéla,
Ki od ljubézni do njé si bíl vnét;
Tréšla v bogástvo nesréče je stréla,
20 Krájnski v obúpu zapústil si svét.

Vídil si Némško, Francósko, Británsko,
Vídil si švájca visóke goré,
Vídil si jásno nebó italjánsko;
Sréče ni ránjeno nájdlo sercé.

25 Vídil povsòd si, kak fšejo dnárje,
Kák se le vklánjajo zlátmu bogú;
Kjé bratoljubja si vídil oltárje?
Z sercam obúpnim si pèršel domú.

Mógla umréti ni stára Sibíla,
30 De so pernêli ji 'z dóma perstí;
Ena se tēbi je želja spolnĭla:
V zêmlji domáči de trúplo leží.

V zêmlji slovénski, v predrági dežéli,
Ki si jo ljúbil presèrčno ves čas;
35 V ktéri očétje so náši slovéli,
Ktéra zdej íma grob kóměj za nás.

Těžka človeku ni zêmlje odéja,
Vzámejo v sēbe ga njéne močí;
Tèrčimo, brátjel še vínce se sméja,
40 Dólgo Smoléto v spomínj naj živí! —

Od želézne céste.

»Blíza se želézna césta,
Njé se, ljúbca! veselím;
Iz Ljubljáne v drúge mésta,
Kákor tíčik poletím.«

5 »Ak je blízko tísta césta,
Móraš vzét' me, ljúbčik mój!
De, poglédat ptúje mésta,
Bóm peljála se z tebój.«

»Sám se po želézni césti
10 Vózil bóm od nás do nás;
Drúgo ljúbco v vsákim mésti
Imel bóm za krátek čas.«

»Céste tēbi ne zapéram,
Ne na Dúnaj, v Grádec, v Tèrst;
15 Tí pa méne pústi zméram,
Pét 'mam bóljših na vsak pèrst.«

- »Vé Krajnice ste košáte,
 So perjázne štájerke;
 Tèrst dekléta 'ma bogáte,
 20 Dúnaj zál' obléčene.«
- »Smò poštène mé Krajnice,
 Vsák slepárčik ní za nás;
 Mé pa hóčmo bít' ženice,
 Ljubce ne za krátek čas.«
- 25 »Vé si pa želte možičke,
 Ki ne stópjo z vójence,
 Zméram vpréžene oslčke,
 Dólgočasne révčike.«
- »Têbe sljà pa h krótkim tčeam
 30 Vlèče, búzakljúnski kós!
 Véter dál boš dvajsetícam,
 Percapljàl nazáj boš bós.«
- »Jez popéljem se kje v Bèrno,
 Snúbit Júdnje kèršene;
 35 Bóm peržènil z žèno čèrno
 Pénjezov na mérnike.«
- »Jez pa iz domáçih stárcov
 Si možá zvolila bóm;
 Imel bó ko pèska dnárcov,
 40 Mène várval bó in dóm.«
- »Žène jez ne bóm zapéral,
 Bá! ne bóm se zánjo nič;
 Njé obrésti bóm pobéral,
 Zível brez skerbí ko tìč.«
- 45 »Jez pa hláče bóm nosfla,
 Gospodár bom čez mošnjó;
 Bóm vabila na kosfla,
 Kógar mèni bó ljubó.«

- »Várij! céli dán bo gódil,
 50 Vsò noč kásljal stári móž;
 Bó te še od híše spódil,
 Ak mu strégla práv ne bóš.«
- »Júdnja je ko Sátan zvíta,
 Kádar bóš z njo zavozlán,
 55 Pervošfla skoporíta
 Kómej ti bo sók neslán.«
- »Tórej bódi mèni zvésta,
 Sèj te ljubim le samó;
 Kjé je šè želézna césta,
 60 Kòj mi v zákon dàj rokó.«
- »Tèbi jez ne bóm nezvésta,
 Ljubčik! ti si tčik zrèl;
 Ko želézna príde césta,
 Várij, de ne bóš mi všèll«
- 65 »Po nji pèljaj te ženico
 Bóm na Dúnaj, v Grádec, v Tèrst,
 Zvésto kázat jim Krajnico,
 Ak ne bó na póti — kèrst.«
- »Ak kaj táčga se naprávi,
 70 Bóš počákal, ljubčik mój!
 Vsèlej móž nar mànj zaprávi,
 Ak ženico 'má sebój.« —

⊙

Zapušèna.

- Je za drúziga dekléta
 Zdáj ljubézen tvôja vnéta;
 Jèzik ji lažnjív' obéta,
 Jo peljáti prèd oltár;
 5 Bóg te obvár!

De perségel, si oblúbil,
De boš mène samo ljúbil,
De ne bóš ti drúge snúbil,
Ní ti v míslíh věč níkdár,
10 Bóg te obvár!

De sercé, ki je gorélo
Le za té, življénje célo
Níkdár věč ne bó veseló,
Kaj je tēbi téga mār;
15 Bóg te obvár!

Bóg obvár te zdāj in védno,
Bóg obvár te z ljúbco čédno,
Bóg mēn' úro dāj poslédno
Préd, ko grésta préd oltár,
20 Bóg te obvár! —

Nezakónska máti.

Káj pa je tēbe tréba biló,
Déte ljubó, déte lepó!
Mēni mládi dēklíci,
Neporočēni máteri? —

5 Oča so kléli, tēpli me,
Máti nad máno jokáli se;
Mōji se mēne sram'váli so,
Ptúji za máno kazáli so.

On, ki je sám bil ljúbí mój,
10 On, ki je právi oča tvój,
Šēl je po svéti, Bóg vé kám;
Tēbe in mēne ga je srám!

Káj pa je tēbe tréba biló,
Déte ljubó, déte lepó!
15 Al te je tréba biló, al nē,
Vūnder presērčno ljúbim tē.

Mēni nebó odpèrto se zdí,
Kádar se v tvōje ožrēm očí,
Kádar perjázno nasméjaš se,
20 Kár sim prestála, pozábljeno je.

On, ki ptíce pod nébam živí,
Náj ti da sréčne, veselé dní!
Al te je tréba biló, al nē,
Védno bom sērčno ljúbila tē. —

⊙

Péveu.

Kdo zná
Noč tēmno razjásnit', ki táre dubá!

Kdo vé
Kregúlja odgnáti, ki klúje sercé
5 Od zóra do mráka, od mráka do dné!

Kdo učí
Izbrísat' 'z sponínja nekdájne dní,
Brezúp príhódnjih oduzét' spred očí,
Praznóti vbejzátí, ki zdájne morí!

10 Kakó
Bit' óčeš poet in ti preteškó
Je v pērsih nosít' al pekēl, al nebó!

Stanú
Se svōjiga spómni, tērpi brez mirú! —

⊙

BALADE IN ROMANCE

Hčére svèt.

Ljúbice pod ôkno drági
Príde marsiktéro nóč,
Z déklico se pogovárjat,
Dòkler se napóči zór.

- 5 Tó je zvédil ôča stári,
Stári ôča, sívi móž,
Krégal svôjo lépo hčérko,
In svaril jo je rekóč:
»Ako bôš per ôkni stála,
10 Kádar mémo hódil bó,
Ak po nóči govoríla,
Ino z njím vasvála bôš,
Hišo bódem ti ográdil,
Zídal zíd bom króg in króg.
15 Spústil bóm okóli híše
Súltana; de lájal bó,
Stári híšni bóm ukázal,
De bo spávala z tebój.«

- Hčérka je odgovoríla
20 Té beséde mu, rekóč:
»Stári ôča, ôča ljúbi,
Ljúbi ôča, módri móž!
Lójtro bó za zíd pernésel,
Za peséta krúha kós,

- 25 Híšna mēni dávno nósi
Písma z pláčano rokó;
Ako hóčte, de ne príde,
Věč pod ôkno ljúbi mój,
Za ženico dájte drágmú,
30 Ljúbi ôča! me na dóm.«

Učénic.

Klél je néki mlád učénic
Púst na pepelníčno jútro,
Té beséde je govóril
V jézi svôji tísto úro:

- 5 »O, predpústí ti čas presnéti,
De bi věč ne pèršel v drúgo!
Tí med máterne petíce
Si poslál požrěšno kúgo,
Si mošnico mi rejeno
10 Djál popólnama na súho;
Stári ôča se bo práskal,
Glédala bo máti čúdna,
Málo pénezov poslála,
Dókaj bóta mi naúkov;
15 Vúnder tó bi še prenésel,
Tó še ní nar věči húdo.

- O, predpústí ti čas presnéti,
De bi věč ne pèršel v drúgo!
Sim obésil závolj tēbe
20 Dókaj čása úk na kljúko;
Tréba prečuváti bóde
Věč nočí z peržgáno lúčjo,
Dólgo si glavó belíti,
De poprávim spét zamúdo;
25 Vúnder tó bi še prenésel,
Tó še ní nar věči húdo.

O, predpústi ti čas presneti,
 De bi več ne pèršel v drúgo!
 Si omóžil dókaj déklic,
 30 In med njími môjo ljúbco,
 Mládo déklico nezvésto,
 Lépo Réziko nemškúto,
 Za katéro rád bi dál bil
 Krí, življénje, svójo dúšo. —
 35 De si njó mi tí omóžil,
 Oh, to je nar véči húdo!« —

Dóhtar.

»Dóhtar, tí jezíčni dóhtar!
 Káj postópaš tí za máno?
 Nè prepíram se z nobénim,
 De bi pèljal môjo právdo;
 5 Ní umèrta tètá môja,
 Tètá môja, dèkle stáro,
 Dè bi, dóhtar! mi oprávljal,
 Po nji dédino bogáto;
 Sim premláda, de bi písmo
 10 ženitvánsko se pisálo,
 Dóhtar, tí jezíčni dóhtar!
 Káj postópaš tí za máno?« —

»Ne zaméri, ne zaméri,
 Cvét lepóte, dèkle drágo!
 15 Náj tekó ti mírni dnévi;
 Bóg ti žívi tètó stáro.
 Je v šestnájstim, míslim, léti
 Se možítí šè prekmálo;
 De te ljúbít' ní prezgódej,
 20 Tvóji mi poglédi právjó.

V právdah ne želí peró ti,
 Al sercé; le zá-te vžgáno,
 Ti želí v ljúbézni slúžit';
 Brez pokója tó za tábo
 25 Vódi mi pogléde, míslí
 In nogé z močjó neznáno,
 Kóder hódíš cvét lepóte,
 Zláhtna róza, dèkle drágo!« —

Turjáška Rozamúnda.

Hrást stojí v Turjáškim dvóri,
 Vèrh vzdigúje svój v obláke,
 V sénci per kamnítni mízi
 Zbòr sedí gospóde zláhtne,
 5 Ker Turjáčan spét gostúje
 Rozamúndine snubáče.

Rozamúnda, róza déklic,
 Část dežéle je domáče;
 Njé poglédi, svítile stréle
 10 Z néba jásniga posláne,
 Dèleč króg junákov sèrcam
 Vžgajo skeléče ráne.

Dókaj jo barónov snúbi:
 Tróje iz dežéle láške,
 15 Tróje iz dežéle némške,
 Tróje 'z štájerske in krájsnske,
 Inc zráven Ojstrovèrhar,
 Ki so bôji mu igráče.
 Lép junák sercé bil vnél je
 20 Gospodíčne zlò košáte;
 Ki ukáze mu, de prósi
 Od očéta jo in zláhte.

Njemu oča njé naprávi
Imenitno gostovánje,
25 Rozamúndo mu obljúbi,
Rêče mu perpêljat' sváte
V tréh nedêljah, de nevêsto
'Z hîše sprémijo domáče.

Tje h gospôdi se perblíža
30 Pévic razglášene sláve;
Próšen strúne vbêre, pôje
Déla vítezov junáške,
In deklét očí nebéške,
Sêrca od njih ôgnja vžgáne.

Ko premólkne, ga popráša
35 Têta Rozamúnde zále,
De bi jo čez vse pohválil,
Rêče mu beséde táke:

»Tí povéj nam, ki obhódiš
40 Blíznje ino dáljne kráje,
Kjé bi néki dèkle ráslo
Lépsi od nevêste náše?«

»Bóg jo žívi gospodíčno,
Bóg ji hčére dàj enáke,
45 Ták cvetéče, ták slovéče!
Bóg ji sínc dàj junáke!
Pod cesárjam zdéj nar lépsi
Cvét Turjáška róža ráse;
Sêstra Bášetova v Bósni,
50 Sónce vsè lepôte zdájne
Po vsim svéti razglášena,
Ako sláve glás ne láže,
Sáma bi vtégnila bíti
Lépsi od nevêste váše.«

55 Ní nevêsti všéč, kar rêče,
Mál' odgóvor ji dopáde,
Líca spremení rudéče,
Nejevólja jo prevzáme,
Ojstrovêrharja pogléda,
60 Rêče mu iz jéze nágle:

»Slíšim, de so Bosnijáki
V súžnost gnáli Kristijáne,
Rês junákom je sramóta,
De jih še obkláda járem.
65 Mèč opáši, Ojstrovêrhar!
Hlápce zbêri in továrše,
Bášetovo izpeljíte
Sêstro, áko kâj veljáte.
Rádi dáli bódo Túrkí
70 Zá-njo náše vám rojáke.
Brez otrók mój zákon bódi,
Brez vesêlja léta stárel
Ako šlà bom préd k poróki,
Ako préd možá objámem,
75 Ko perpêlješ Bosnijánko
V grád Turjáški, de verjámem,
De je táke rês svitlôbe
Túrško sónce, kákor slável« —

Žénin z njó obljúbljen svôje
80 Zbêre Ojstrovêrhar hlápce,
Po perjátle blíznje póšlje,
In si ójster mèč opáše,
Róčno jézdi nad Turčíne,
Spólnit vóljo svôje dráge.
85 Ne globôka réka Kôpa,
Ne vderžé ga túrške stráže,
Mèč kervávi v môčni dêsni,
Préd sebój derví Bosnjáke,
Bášetovi grád razdêne,

- 90 Réši 'z súžnosti rojáke,
Z njími Bášetovo lépo
Sèstro vítez sábo vzáme,
Černoósko, svitlolično,
Rásti in podóbe rájske;
95 Vsih lepót bilà je sónce,
Ki so tísti čas sijále.

- Bòlj, ko lépa Rozamúnda,
Lépsi Lejla mu dopáde,
V grád Turjáski je ne pélje.
100 Na svój grád domú jo vzáme.
Cvèt junákov, Ojstrovèrhar,
Ji sercé nedólžno gáne.
Véro zapustí Mahóma,
Túrške šége in naváde;
105 Ko bilà se naučila
Vsih resnic je vére práve,
Jo je kèrstil, pòtlej nju
Je poróčil grájski páter.

- Rozamúnda gréde v klóšter,
110 Část Ljubljánskih nún postáne.

Júovsko deklè.

Stojí Morávski tèrg, Lescè,
Več lépih déklic v njim cvetè,
Med njími Júovsko deklè.

- Kristjánc v cérkev hódijo,
5 Po tèrgi se sprehájajo,
Po ljúbih se ozérajó.

Rodú Abrahamóvga hčf,
Pa dán na dán domà sedí,
Le málokdej gre mèd ljudi.

- 10 Peršèl je spèt sabótni dan,
Ki ne spoštúje ga Kristján,
Od vérnih Júdov praznován.

- Ker témpelj njih déleč stojí,
Zapóldan spèt domà sedí,
15 Popóldan táko govórí:

»Od séje mèni slábo je,
Pustíte, ljúbi óča! me,
De v dívnejek grem sprehájat se.

- Tam lépe róžice cvetó,
20 Veséle tíčice pojó,
Se plášne sèrnice pasó.«

Ko v grájski dívnejek je peršlà,
Júovska lépa déklica,
Mladénča nájde kèršen'ga.

- 25 Za béle jo roké perjél,
Na sèrce stísnil, jo objél,
Je govórtí ták začél:

- »De ljúbit' móram vse ljudi,
Tak véra mója me učí,
30 Al' ljúbiš me, Júovska hčf!«

Odtégne béle mu roké,
V očí ji stópijo solzé,
Odréče mu beséde té:

»Ak rávno mène ljúbit' sméš,
35 Jez dôbro vém, tí dôbro véš,
De v zákon vzéti me ne sméš.«

Iu šlà je žalostna domú,
Tožila mílimu Bogú,
De ní nje vére, njé rodú.

40 Al vèčkrat je nazáj peršlà;
Nje véra tèrden jéz je bilà,
Ljubézni njé ni vstávila.

Zdravílo ljubézni.

Je ljúbimu ljúb'ca, lepôte cvét,
Umèrta stára le osemnájst lét.

Mladénič obljúbi ostáti ji zvést,
Se nóč in dan jókal je méscov šest.

5 Se mílo je jókal, je mílo zdihvál,
Grob njéni je vsák dan obiskovál.

Ga máti toláži, také govori:
»Jez ímam trí bráte, tí újce trí.

10 Brat pèrvi kupèc je, on kúpe zlatá,
Na méro ta újic tvoj íma srebrá.

Od mésta do mésta se vózi vesél,
Po svétu on rád sebój te ho vzél.

Podáj se k njému, preglédej svét,
Po svétu boš dókaj vídil deklét.

15 Bolj úmne, bogáte, bòlj lepé
Boš vídil, pozábil podóbo njé.

Al, ak ne znebíš se sèrènih rán,
Nazáj spet prídi čez lét' in dán;

Mi v klóštru prebiva drúgi brát,
20 Tvoj drúgi je újic učèn opát.

Opát in menšhi, módrí možjé,
Gotóvo tí bódo ozdrávli serec.

Samóta, pôst, učénóst, brevír
Nazáj tí spet dáli bódo mír;

25 Al, ak ne znebíš se sèrènih rán,
Nazáj spet prídi čez lét' in dán.

Moj trétji brat vòjskni je poglavár,
Spet prídi nazáj, ne obúpuj níkár.

Do sèrca velíko íma oblást
30 Vojšákov ljúbica, presvítla část.

Pred, ko de pretéče lét' in dán,
Na vòjski se znébil bóš sèrènih rán.«

Se dólgo vgovárjal, bránil je,
Ni vbránil se pròšnjam mátere.

35 Prijázno kupèc mu ròko podá,
Ne zdí se mu škóda zlatá, ne srebrá.

Od mésta do mésta sebój ga je vzél,
Ga pròsil in sílil, de bíl bi vesél.

Okóli mu dèleč pokázal je svét,
40 Povsòd je dósti vídil deklét.

Bogáte je vídil, úmne, lepé;
Pozábil ni vùnder ljúb'ce bledé.

In káder pretéče lét' in dán,
Spet k máteri príde bòlj bolán.

45 Ko' préd, vsak dán obiskúje grob njé,
Tam mílo zdihúje, in tóči solzé.

Podá se v klóšter, kjer máterni brát,
Je újic njegóvi učèn opát.

Opát in menihi, módrí možjé,
50 Nobèden sercé ozdrávit' ne vé.

Se pósti, učí se, in móli brevír,
Nazáj se ne vérne v sercé mnú mír.

In káder pretéče lét' in dán,
Spet k máteri príde bòlj bolán.

55 Vsak dán obiskúje, ko préd, grob njé,
In mílo zdihúje in tóči solzé.

»Se k trétejmu újcu podéj, moj sún!
De sèrènih znebíš se boléčín!«

Na vójsko je šèl, se sèrèčno bojvál,
60 Částí ni, mír je támkej iskál.

In préd, ko pretéče lét' in dán,
Do mátere príde líst poslán.

Líst čèrno je zapečáten bíl,
»O, máti! tvoj sún je mír dobíl!«

Lenóra.

(Iz némškiga.)

Lenóra, ko se zazori,
Iz strášnih sánj se spláši:
»Zvést nís', al živ več Vítel'm tí!
Od kóđ tak dól'g' odláši?«

5 Je králja Mirosláva ròj
Pred Prág ji vnésil bíl ga v bój,
Al zdráv je, kar se lóčil,
Ni písal, nè poróčil.

Se králj in cesaríca stá
10 Že vùnder omečfla,
Prepíra trúdna dólziga
Med sábo se umírila;
In trúm se šúm, in vríš, in vrísk,
Se túrški bóben slíš' in písk,
15 Iz bója vójska céla,
Domú hití veséla.

Povsòd, kjér le nesó nogé,
Po vsákí stèzi, póti
Mladí, starí iz híš hité
20 Ukánju trúm napróti.
Bogá sin, máti hválita,
Nevésta sprímlja ljúbiga;
Nihčè Lenóre sáme
Ne klíče, ne objáme.

25 Lenóra gòr' in dólí vsè
Je véste oprášala;
Al zánj ne vé nobèn, kar je
Jih vójska dám poslála.
Armáda kómej je odšlá,
30 Lenóra vérže se na tlà,
Lasé si čèrne rúje,
Se gróžno togotúje.

K nji máti skèrbna perletí:
 »Bog vsmíli sel« zdiháje;
 35 »O káj ti je, o ljúba hčí!« —
 Jo sèrčno objemáje.
 »O máti, máti! prèč je prèč!
 Za cèli svèt ne máram vèč!
 Ni mílosti per Bógi,
 40 Gorjé siróti vbógi!« —

»Usmíljen Bóg, pomagaj tí!
 Hčí Očenáš molíve!
 Vse dôbro je, kar Bóg storí,
 De vsmíli se, prosíve.«
 45 »O máti, máti! láž je tó!
 Bóg storil mèni je hudó!
 Kogá sim permolíla?
 Zdaj mólit' vèč ni síla!« —

»Vé, kdor Očéta práv pozná,
 50 De ràd otrók se vsmíli;
 Bo vgásnila britkóst sercá
 Per svétim obhajíli.« —
 »Zató, kar v mèni zdàj gorí
 Gasíla, obhajíla ní!
 55 Al obhajílo 'sklíče
 Iz gróbov vùn merlíče?« —

»Na Ogerskim, pomíšli, hčí!
 Nezvést tvój morebítí
 De právo véro zdàj tají,
 60 Se drúgi perkupíti.
 Iz mísel spústi ga! zató
 Nikóli sréčen on ne bó,
 Bo kríva pèkla téga,
 Ko vmíral bó, perséga!« —

65 »O máti, máti! prèč je prèč!
 Zgubljenja sim, zgubljenja!
 O smèrt, o smèrt! ne čakaj vèč.
 De sim bilà rojena!
 Ugásni lúč mi vekoméj!
 70 Me gróba nóč in stráh obdáj.
 Ni mílosti per Bógi,
 Gorjé siróti vbógi!« —

»Pomagaj Bóg! otróka tí
 Ubóziga ne sódi!
 75 Ne vé, kaj jèzik govori,
 Nje gréham míli bódi!
 Slovo sveté britkostí dàj,
 In spómni se na svéti ràj,
 Kjer dúša Bógu zvésta
 80 Bo Jézusa nevèsta!« —

»O, máti! káj je svéti ràj,
 Káj je pekèl, o máti!
 Le z njím, le z njím je svéti ràj,
 Pekèl brez njéga, máti!
 85 Ugásni lúč mi vekoméj!
 Me gróba nóč in stráh obdáj!
 Brez njéga sréče zámé
 Ni tù, ne únstran jáme!«

Obúp takó po nji bučí,
 90 Kri vñéma in možgáne,
 Na bôžje sklèpe togotí
 Predèržno se neznáne:
 Si ráni pèrsi in roké,
 De sónce zájde za goré,
 95 De skóz nebéške vráta
 Zvezd trúma príde zláta.

Po vási góri pòk, pòk, pòk
 Je od podkvá bobnělo;
 Zrožlál je z kònja móž visòk
 100 Na klòp pred híšo bélo.
 Poslúšaj! iz nadvrátnih lín
 Zvončik zapòje: cín, cín, cín;
 Lenóra dôbro v híši
 Leté beséde slíši:

105 »Aló, aló! le bèrž odpri!
 Lenóra spíš, al čúješ?
 Al zvésta si ti, ljúb'ca! mi,
 Se sméjaš al zdihúješ?«
 »O Vilhelm, tí? od kòd zdaj tè
 110 Tak pòzno kònj pernèsel jè?
 Sim čúla, sim jokála,
 Britkòsti káj prestála!« —

»O pólnoči sedláno mi,
 Sim vstál na čéskim svéti,
 115 Sim pòzno vstál, in blízo ní,
 Te hóčem sábo vzéti.« —
 »Berž k mēni v híšo, Vilhelma mój!
 Zlo bríje zúnaj mráz nocój.
 Bom, ljúbil te objéla,
 120 Na sèrci te ogréla.« —

»Naj, ljúbca! zúnaj bríje mráz,
 De hòtel bòlj bi bríti!
 Moj kònj ceptà, potéka čas,
 Ne smém se dáj mudíti.
 125 Podpáši, vèrzi róčnama
 Na vránca zád se, ljúbica!
 Z nevésto dānes spāti,
 Sto móram mlj dirjāti.«

»Kakó me nésil bòš nocój
 130 Sto mlj do domačijé?
 Poslúšaj, ljúbil Vilhelm mój!
 Enájst že úra bíje.« —
 »Pot gládko, lúno lèj svetlò!
 Merlíč' in mí ko blisk letmò,
 135 Domú še dānes zvésto
 Pernèsel bóm nevésto.«

»Kje je tvoj dóm, kje póstljica?
 Kakóvo je obóje?«
 »O dáleč sta in májhina,
 140 Šest dílj in díljic dvóje!«
 »Bo pròstor záme?« — »Ljúb'ca! bó,
 Podpáši, vèrzi se serčnò;
 Že póstljica postlána,
 Je svátovšina zbrána.« —

145 Lenóra bèrž planíla je,
 Na kònja je zletéla,
 Z prebélimi rokāmi se,
 Preljúb'ga poprijéla;
 In údri, údri, klòp, klòp, klòp
 150 Se úrno spústita v kolòp,
 De sápe ji zmanjkúje,
 In pòdkev ískre kúje.

Na lévi, dēsni strāni gléj!
 Kak sprèd oči letéli
 155 So lógi, trávniki naprèj,
 Mostóvi kāk gromélil —
 »Te stráh ni? — lúno lèj svetlò!
 Merlíči jézdjo jáderno!
 Jih stráh je tēbe túdi?«
 160 »Me ní, mèrtvih, ne búdi!«

Kaj tàm gerčé, kaj tàm zvoné?
 Kaj vráne ferfetájó? —
 Merlíča djáti v gròb velé,
 In bílje godernjájó.
 165 Lej blíža se pogrébcov tròp,
 O, čúden vídi se pokòp!
 Glasóvi so enáki
 Žal'vánju púbcov v mláki.

»Po póлноčí pokòp naj bó,
 170 In pétje, žalovánje;
 Nevésto péljem zdéj z sabó,
 Z menój na ženitvánje!
 Zakróži méžnar! pésem tí,
 Roké berž náma pòp povi,
 175 De zàkon náju zvóže,
 Po tím se z máno vléže!« —

Zdej vtíhne vsè! — Pogrébcov ní!
 Pokóren ti besédi,
 Klop, klòp terdó za njím letí
 180 Cel tròp po kònja slédi;
 In údri, údri, klòp, klop, klòp
 Napréj letéli so v kolòp,
 De sápa ji zmanjkúje,
 In pòdkev ískre kúje.

185 Na lévi, désni kàk letí
 Germóvje, grája, céstal
 Kakó leté jim sprèd očí,
 Vasí, tergóvi, mésta! —
 »Te stráh ní? — Lúno lèj svetlò!
 190 Merlíči jézdjo jáderno!
 Ni stráh te mèrtvih túdi?«
 »Me ní, — mèrtvih ne búdi.«

Poglédaj na visélnice!
 Plesát' okróg kolésa,
 195 Temnò per lúni vídi se,
 Trop jásen brez telésa. —
 »Aló, pošásti! z máno zdàj,
 Mi plésat' ženitvánjski ràj,
 Nevésto, ki objámem,
 200 In sábo v pòstljo vzámem!«

Pošásti gèrde vèš, veš, vèš!
 Za njíma so jo vnéle,
 Ko ójster píš skoz zrèlo rèž,
 Takó so té veršéle.
 205 In údri, údri, klòp, klop, klòp
 Napréj letéli so v kolòp,
 De sápe ji zmanjkúje,
 In pòdkev ískre kúje.

Kar jè pod lúno, oh kakó,
 210 Kakó je vse bežálo!
 Nad njíma z zvézdami nebó,
 Kakó je tó dirjáló! —
 »Te stráh ní? — Lúno lèj svetlò!
 Merlíči jézdjo jáderno!
 215 Ni stráh te mèrtvih túdi?«
 »Gorjé, mèrtvih ne búdi!« —

»Petèlin pòje, se mi zdí,
 Potéka čas mi túkaj. —
 V nòs jútra sápa me skelí,
 220 Berž vránec se zasúkaj! —
 Končála pòt, končála svà!
 Odgrínja se tí pòstljica!
 Ko blísk leté duhóvi,
 Tle móji so domóvil«

225 In näd želézne vráta tí
 Jo skókama dervíjo;
 Šverk! z tãnko šibo jih vsmodí,
 Zapáhi odletíjo,
 In strášno dúri zakerčé,
 230 Po čèrnih gróbih v skók leté,
 Čez kámne peketájo,
 Od lúne tí migljájo.

Al práden mígnil bí z očí,
 O čúdeža neznáne!
 235 Lej! z kónjika se plájš zdrobí,
 Kó cápice sožgáne.
 Ni ga lasú na glávi věč,
 Z lasmí mu páde kóža přèč,
 Lej! smèrt je z úro stála,
 240 Kosó v rokàh deržála.

Razbíja vránc, spénja se,
 Plamén od njéga šíne,
 In pòd Lenóro vbógo vsè,
 Vse vdère se in zgíne.
 245 In jók in stók je nad zemljó,
 In jók in stók je bíl pòd njó.
 Lenóra tám v trepéti
 Jenjvála je živéti.

Pod blédo lúno se nad njó
 250 Duhóvi so skleníli,
 Plesáli króg in króg, britkó
 To pésem zatulíli:
 »Terpi, če póka tí sercé!
 Prah z Bógam krégať se ne smé!
 255 Odšlá si trúpla síli,
 Bog dúše se usmíli!«

Povôdnji móž.

Od nékdej lepé so Ljubljánke slovéle,
 Al lépsi od Urške bíló ni nobène,
 Nobène očém bíló bólj zaželjene
 Ob času nje cvétja dekléta ne žéne. —
 5 Ko nár bolj iz zvézd je daníca svetlá,
 Nar lépsi iz déklic je Urška bílá.

Mnogtére devíce, mnogtére ženíce
 Okó je na skrívni solzé preliválo,
 Ker Urški sercé se je ljúbiga vdálo;
 10 Al ljúbih bíló je nji védno premálo.
 Kar slíšala móžkih okróg je slovét',
 Skušála jih v mréze razpéte je vjét'.

Je znála obljúbit', je znála odrèči,
 In bíti perljúdna, in bíti prevzétna,
 15 Mladénče unémat', bíť stáršim perjétna;
 Modríj in zvijáč je bílá vsih umétna;
 Možáke je dólgo vodíla za nós,
 Ga stákne na záduje, ki bíl jí je kós.

Na stárim so tèrgu pod lípo zelèno
 20 Trobénte in góslí, in címbale péle.
 Plesále lepóte z Ljubljáne so céle
 V nedéljo popóldan z mladénči vesélc;
 Bílá je kraljíca njih Urška berhká,
 Plesáti ni dólgo nje vólja bílá.

25 Jih dókaj jo prósi, al vsákmu odrèče,
 Prešérna se bráni in plés odlašúje,
 Sí védno izgóvore nóve zmišljúje,
 Že sónce zahája, se mrák perbližúje,
 Že sédem odbíla je úra in čéz,
 30 Ko jéla ravnát' se je Urška na plés.

Al, ker se ozéra, plesávca si zbéra,
Zagléda per mízi ruměni junáka;
Enác'ga pod sóncam mu ní korenjaka,
Želí si plesáti z njim déklica vsáka, —
35 Omréžit' ga Uršika lépa želí,
Zaljúbljeno v njéga obráča očí.

To vídit', mladéneč se Urški perblíža:
»Al hótla bi z máno plesáti?« ji právi;
»Kjer Dónova bístri perdrúži se Sávi.
40 Od tvóje lepóte zaslíšal sim dávi,
že Uršika zála! pred tábo sim zdáj,
že Uršika zála! perprávljen na ráj!«

To rěče in se ji globóko perklóni,
Sladkó mu nasméja se Uršika zála:
45 »Noběne stopínjce še nísim plesála,
De čakala tēbe sim, rēs je, ni šála;
Zatórej le hítro mi róko podáj,
Lej, sónce zahája, jenjúje že ráj!« —

Podál ji mladéneč prelépi je róko,
50 In úrno ta dvá sta po pódu zletéla,
Ko de bi lohké peretnice iméla,
Bílà bi brez trúpła okróg se vertéla,
Ne vídi se, kdáj de pod nōga udár',
Plesála sta, ko bi ju nōsil vihár.

35 To víditi, drugi so vsi osterméli,
Od čúdeža gódcam roké so zastále;
Ker níso troběnte glasóva več dále,
Mladénča nogé so terdó zaceptále;
»Ne máram,« zavpíje, »za góslí, za bás,
60 Strun drúgih, ko pléšem, zapóje naj glás!«

So bėrz perdervíli se čėrni obláki,
Zaslíši na nébu se strášno groménje,
Zaslíši vetróv se sovražno veršénje,
Zaslíši potókov derėčíh šuménje,
65 Pričjóčim po kōncu so vstáli lasjé, —
Oh, Uršika zála, zdaj tēbi gorjé!

»Ne bój se, ti Urška! le hítro mi stópi,
Ne bój se,« ji rěče, »ne bój se groménja,
Ne bój se potókov ti mōjih šuménja,
70 Ne bój se vetróv mi perjáznih veršénja;
Le úrno, le úrno obėrni peté,
Le úrno, le úrno, ker pózno je želé!«

»Ah, májhno postójva, preljúbi plesávec!
De jez se oddáhnem, de nōga počíje.«
75 »Ni blízo, ni blízo do béle Turčíje,
Kjer v Dónovo Sáva se bístra izlíje;
Valóvi šumėči te Urška želé,
Le úrno, le úrno obėrni peté!« —

To rěče, hítrėje sta se zasukála,
80 In dálje in dálje od póda spustíla,
Na brėgu Ljubljánce se tríkrat zavíla,
Plesáje v valóve šumėče planíla,
Vertínec so vídli čolnárji derėč;
Al Uršike vídil nobėden ni več. —

⊙

Prekòp.

Bil někdaj je mlad pévic; ne bōgat al slovėč,
Je zlōžil dōkaj pésem, od ljúbice nar več,
Od ljúbice Sevėre, prevzėtne déklice,
Ki níso je omėčle njegóve pésmi vse.

- 5 Pomlád se je zbudila, se veseli je svét;
Al tēbe pévic vábi 'z ozídja vùn nje cvét?
Kaj čútar'co čez pléča iz mésta vùn hitiš,
Al ne pijěš studěncov, se mērzlice bojíš?

- V kogá si ták zamíšljen? káj glédaš ták plašnò?
10 Od njé, al od pomládi zmišlúješ pésmico?
Nobèn ní člòvek zvédil, kaj míslil je tačas,
So ústa omolčále, oblédil je obráz.

- Ko nájdejo ga, prázna čutárčica leží,
Od sēra spét do sēra mu věč ne róji krí. —
15 Kdo mu je krív bil smērti, se prášajo ljudjé;
Nobēden ní bil zráven, sam Bóg neběški vé.

- K pogrēbu vkùp derējo ljudjé od vsih straní;
Sevére, njéga ljúb'ce, med njími vídit' ní.
Skrivěj po pévcu jóka znabítí se domá;
20 O, kómej je verjéti, de je tak vsmíljena!

Kaj mášnik z mizerēram, kaj dānes z líbero,
In z drúgo per pokópu hití molítvíjo?
Poróka nánjga čáka, zató takó hití;
Prelépa gospodíčna Sévéra se moží.

- 25 Zvečér jo jè poróčil, do polnočí svatvál;
O polnočí vesel je 'z veséle drúžbe vstál;
Ko príde tje do gróbov, kjer scēr kraljúje mír,
Zaslíši med merlíči gospód glasèn prepír.

- Pred njím odpró se vráta, vùn pévic perhití:
30 »Zakáj v pērst posvečēno ste me zagrēbli ví?
Ker sim se sám bil vsmērtil, je zděj prepír zató,
Al rábeljnam zapáadlo, beríčam ní teló?

- Ne ljúb'ci bíť napóti, sim v strúpu smērt si píł,
Zakáj bi jěz nadléžen merlíčam v zēmlji gujíł?
35 Odkópan pévic léžal je zjútraj věrh zēmljé,
Pokopat' k tolovájam beríčam ga dadé.

Neiztrohnjêno serecê.

Grob kópłjejo, de záduji merlíč bo vánjga dján;
Obráz bledgá mladénča perkáze se na dán.
Kopáči ostermíjo, de 'z úst njih sápe ní,
Manj vstrášení pogrēbci vánj vpérajó očí.

- 5 De je lepó, bi sódil, visóko čélo, vsák,
Ak bíł bi nekakóvi zapústil ga oblák;
Bilé lepé bi ústa, lep bíł obráz bi bléd,
Ak bíł bi nekakóvi přěč nejevólje sléd.

- Dalj čās ní trúpla glédat', dih pēvi ga zdrobí;
10 Serecê samó zavzétim ostáne přéd očímí.
Še bíje, še čútíli je rávno ták gorkó,
Ko, de bíłó bi v pērsih še zdrávo in živó.

- Vsi prášajo, kdo zádnjí v to jámo dján je bíł,
Gotóvo bíł svetník je, ker ní ves v gróbu zgnjíł.
15 Stal tam je kámen, ktérge nihčē přéd číslal ní,
Hité mu máh otrébit', napis tak govóri,

- De Dobrosłáv je pévic bíł tjékej pokopán,
Ki pēł v tak mílih glásih je od ljúbězni rán,
Pel v ták slovécíh pēsmah čast lépe dēklice,
20 Převzétne gospodíčne, nemíle ljúbice.

Al, ko si je zvolíla mladénča drúziga,
Iz pērs nobēna njému ní pēscm věč peršlá.
Per Bógu ní tolážbe iskál, ne per ljudéh,
Očí kalíł mu jók ní, razjásnil líc ne sméh.

25 V nemár napréj je živel, manj svét, ko razujzdán,
Umèrl je nespovédan, in ne v svét' ólje dján.
Vsi právijo, de njému svetóst ne bráni gujit',
Vsi právijo njegóvo sercé ne móre hit'.

»To pévčovo sercé je,« star móž tam govori,
30 »Ak bi biló svetníka, bi mír mu dála krí;
Svetóst ne, pésmi véčne mu bránijo trohnét',
Ki jih zapèrte v pèrsih je nòsil dókaj lét.

Mi mu sercé odprímo, pod nébam nàj leží,
De dán danášnji prèjde, de pèrva nóč miní,
35 De vstáne drúgo sónce, perpélje béli dán;
Spet zájtro ga pogléjmo, ko míne zór hladán.

Hladíjo naj ga súpce, naj ròsa páde nánj,
Naj sónce, lúna, zvézde, kar so mu pévskih sánj
Pred vdíhnilé v življénji, prejméjo spét 'z njegù;
40 Ak bó ta čas splahnélo, spet zagrebímo gà.«

Razplátili sercé so, ležálo nóč in dán
Je tám pod jásnim nébam, ko míne zór hladán,
Ko vstáne drúgo sónce, sercé takó skopní,
Ko béli snég spomládi; de káj zagrebsti ní.

Ríbič.

Mlad ríbič céle nočí veslá,
Visóko na nébi zvézda migljá,
Nevárne mu káže póta morjá.

Več lét mu žárki zvézde lepé
5 Ljubézen síjejo v mládo sercé,
Mu v pèrsih budíjo číste željé.

Ak káki vihár ód déleč pertí,
Ak káki se mórski sòm perválí,
Ak káko mu bréžno naspróti reží,

10 Na zvézdo gled'jóč vhití, bo otét;
Mlad ríbič od čistiga óguja vnét,
Po mórji je váрно veslál več lét.

Enkrát se valóvi morjá razdelé,
Perkážejo 'z njih se dekléta lepé,
15 Do pásu mórske dekléta nagé.

Se kópljejo, sméjajo, tak pojó:
»O, sréčen ríbič, sercé zvestó!
Kak dólgo še míliš ti glédati v njó?

Povéj nam ríbič! povéj zarés,
20 Al čákaš, de páde zvézda 'z nebés,
Al, de bi k nji zlétel, čákaš perés?

Biló bi drúgimu čákat' dolgčas,
Biló bi drúgimu čákat' mráz,
Bi drúgi se ne ogíbal nás.

25 Nocój bi drúgi odpèrl očí,
Bi vídil, kak blízo strélca stojí
Lepóta, ki zánjo sercé ti gorí.«

O, rés je, de bi takó ne biló!
Vse rés, kar dekléta mórske pojó;
30 Obúp mu zalíva sercé zvestó.

Fant z célo moéjój se v véslo vprè,
Ni már skalovjá mu, vihárjov ne,
Nič věč se na zvézdo ne oizrè.

Naprěj brez mirú svoj čöln derví;
 25 Al tak za pévkami rbič hitt,
 Kdo vé! al sám pred sebój beží.

Zgubljen je, vtopljen je, se bojím;
 Kdor ljúbi brez úpa, ga svarím,
 Nikár naj ne veslá za njím! —

Žénska zvestôba.

Bil gódec je mlád, in lép, in veselí,
 Lepó je gódil, sladkó je pél.

Biló ni godú, svatóvnje, semnjá,
 De tje ne bilí bi vabíli gá.

30 Poslúšajo rádi ga vsi ljudjé,
 Ga glédajo ráde dekléta mladé;

Posébnó pa Mícka župánova hčí,
 Pogóstó vánjga obráča očí.

Od čístiga gódec je óguja vnét
 40 Za Mícko bogáto, róžo deklét.

Zastónj več drúzih postópa za njó,
 Le njému perjázno se sméja okó.

In kar mu obétate očésa njé,
 Potèrdijo kmálo beséde sladké.

15 Nje óča scer stávi ljubézni se vbrán;
 Al óča bo spróšen, al pa goljufán.

Obljúbi Mícka godčova bíf';
 Al sámka ostáti, se ne možit'.

Peršél je v grád mlád, lép kancelír,
 20 Sto zlátih je slúžil dvákrat štír.

Lohká bi z témi, in kar bo dobíl
 Še zráven, ženíco, otrôke redíl.

Od kónca on mésto hód' obiskvát;
 Povábi ga déklic óče al brát.

25 Vklón máterni, gospodíčne okó
 Ponújata v zákon mu njéno rokó.

Al v krátkim času se zgodí,
 De céle mésece ga v méstu ní.

Novíca právi se na glús,
 30 De hódí k župánu pogóstó v vás.

Scer óče župán so móž neslán,
 Kaj déla tám kancelír vsak dán?

Perljudna in lépa je njéga hčí;
 Al óna zvestó za gódcá gorí.

35 Bil vél'ki šmáren peršél je spét,
 Peršél god Mícike, róže deklét.

Bil čas se je Míc'ki perkupít',
 Zagódnico čas' ji je bíl naredít'.

Pod óknam gódejo gódcí trijé,
 40 Med njími tam góde ljúbi njé.

Pod óknam gódejo úre trí;
 Al Mícike lépe k óknu ní.

Nje gódec strúne pertíska hudó,
Od Mfcike jemlje někdo slovó.

45 Na góslíh počila strúna je,
To gódec! ni dôbro známínje.

Zarótil se je, se je zaklél,
De strúne drúge ne bó napél.

Na máli šmáren prebléčena
50 Gospá je Mícika v cérkev peršlá.

»O, gódec! kak dólgo boš še žalovál,
Kak dólgo se prèd ljudmí sramovál?

Pomíslí, de v jópicí déklica
Gospá bi ráda vsáka bilá.

55 Zúkáj si bogáte lótil se?
Snu báčov imá na zbéranje.«

Takó ga prijátli tolážíjo,
Doklèr mu obráz razjásnijo.

Po strúni ga le bolí sercé,
60 De věč je na góslí napéti ne smé.

Kdor úrne roké, sol v glávi imá,
Si v vsáki nesréči pomagat' zná.

Spet góslí je gódec v róke vzél,
Na trí je strúne gósti začél.

65 Pretéklo biló let dvóje še ní,
Je bóljši gódil na strúne trí.

Ko znal je pred gósti na vse štír,
In věč je zaslužil kot mládi kanclír.

70 Biló ni godú, svatóvšnje, semnjá,
De tjè ne bilí bi vabfli gá.

V pondéljik jútro 'z veselga godú
Šel dôbre je vólje gódec domú.

Na prágu déklica lépa stojí,
In sólza za sólzo ji káplja 'z očí.

75 »O, déklica! rósna róžica!
Kogá te tak žáli, bóžica?«

»Oh, v híši moj óča leží bolán,
In nímam mu dáti, kot sók neslán.«

Bil gódec je méhkiga sercá,
80 Mošńico pólno déklici dá.

Za dár svoj ón je nepókoj prejél,
Za vbógo déklico se je vnél.

In dólgo ní zastónj zdihovál,
Je kmálo objémal jo in kušovál.

85 Obljúbi mu vědno zvésta bíť;
In ón se pred pústam z njó poročít'.

Ta čas je končál bil vójsko mír,
Spušèn na odlòg je bil mušketír.

90 Pred dvéma létama bil je vjét,
Poslil v soldáte bil je vzét.

Jokále so mílo njéne očí,
Ki zdéj ji sercé za gódca gorí.

V nedéljo spet bil je pod lípo plés,
»Kaj vídiš tam? gódec! áli je rés,

95 De stára ljubézen ne zarijoví,
Devétkrat se vèrne, ponoví?

Zakáj se tak jézno obráča t' okó?
Kaj strúne pertíškaš tak hudó?«

Plesála sta rávno mémo njegá,
100 Na góslíh je strúna póčila.

Zarótil se je, se je zaklél,
De níkdar več drúge ne bó napél.

»Néumnost in ubóžnost ste sestré,
Bilá ni déklicá táka za té.

105 Le gósti spet skúsi in bódi vesél,
De nísi v zakóna se mreže vjél.«

Takó ga prijátli tolážiyo,
Doklèr mu obráz razjásniyo.

Po strúni ga le bolí sercé,
110 De več je na góslí, napéti ne smé.

Po strúni se dólgo ní kasál,
Na dvé je spet kmálo gósti znál.

Biló ni godú, svatóvnje, semnjá,
De tjà ne bilf bi vabíli gá.

115 In bil je spet v grádu gód gospé,
Tam slíšat' slovéc'gá gódca želé.

In v grádu je lépa híšna bilá,
Perljudna, al zvíta tčica.

Bilá še ni stára dvájset lét;
120 Al vúnder je dóbro poznála svét.

Iz úst gospodíčen svójih zná,
Kak tréba se trúdit' je za možá.

Zvestóba je bráti v gódca očéh,
Ki ní je nájdèl per ljubícíh dvéh.

125 Kak stréže mu, kák perlizúje se:
»O, gódec! nastávlja ti límance.«

In prédén se vnámejo zvézde nočí,
Že gódec za lépo híšno gorí.

Njo, kóder on hódi, íše okó,
130 Vse pésmi njegóve nje hválo pojó.

Tud' óna obljúbi le zánjga gorét',
In gódec presréčni obljúbi jo vzét'.

Bilé so v grádu velíke gostí,
Bilá omožila je mlájši se hčí.

135 Peršèl je bil v grád marsiktéri svát,
Iz mésta peršèl je nevéstni brát.

Šampánjca so píli, veséli bilí,
Odbíla je úra polnočí.

Bil gódec zagódil je kotíljón,
140 Vsi prášajo, kje je mládi barón?

Vsi prášajo, kaj se mu zgódilo je?
Ker ní ga, de bi on vódil verstè.

In gré ga ískat, klícat strežáj,
In drúgi za njím, ker ní ga nazáj.

145 In právili so si tám na uhó,
Kjé de so ga nájdli in kakó.

Ko gódec skrivnóst pogóvora zvé,
Mu líca rudéče obledé.

Po strúnah lok góri in dóli dervi,
150 De zádnjih strún éna odletí.

Zarótil se je, se je zaklél,
De drúge ne bóde-strúne napél.

Tri léta so prèč, zdravnsk je čas,
Razjásnil se spét je gódca obráz;

155 On, ko Paganín je navádil se,
Dé gódel na éno strúno je.

Na éno je strúno gódil vesel,
In zráven od svójih ljúbic je pél.

In pél je takó od žen in deklót,
160 De nič nobèni ne smé se verjét.

Zaljúbil se ní v nobèno věč,
Dal éno jim hválo je gódec slovèč:

»De óne samé nam úrjo roké,
De óne samé nam gláve vedré.«

Orglar.

Popustí posvètno rábo
Orglarčík in grè v pušávo,
Tám prepévat' bôžjo slávo,
Svôje cítre vzáme sábo.

5 Pésmi svôje med stoglásne
V gójzdu zlíva tíčov kórc,
Od prihóda zláte zóre,
Dòkler sónce lúč ne vgásne.

Al vesélje v sèrcu vtóni
10 Sčasam mu za pètje slávcov,
In vsih gójzda prebivávcov,
Ker vsák svôjo védno góni.

On ob drúgi si pomládi
Zhère tíče mládo-kljúne,
15 Jim prebéra svôje strúne
In jih ráznih pésem vádi.

Kósa, terdokljúnsko déte,
Od preljúb'ga Avguštína,
Vél'koglavíga kalína
20 Nauči pét' pésmi svéte,

Zméram svôje góni slávčík,
Zméram od ljubézni bíje
Sèrcu sládke melodíje,
Tóži ga Bogú pušávčík:

25 »Lèj, kalín, debéloglávec,
Tèrdokljúnast kós je svôje
Pésmi pústil, lépsi pòje,
Podučít ne dá se slávecl«

Al Bog slávca ní posváril,
 30 Le posváril je pušávca:
 >Pústi pěti mójga slávca,
 Kákor sim mu gërlo vstváril.

Pél je v súžnosti želézni
 Jeremij žalòst globòko;
 35 Pésem svójo je visòko
 Sálomon pél od ljubézni.

Kómur pévski dúh sim vdíhnil,
 Ž njím sim dál mu pésmi svóje;
 Drúgih ne, le té naj pòje,
 40 Dòkler, de bo v gróbu vtíhnil.◀ —

RAZLIČNE POEZIJE

Zvézdoglédam.

Vsi pòjte rákam žvížgat,
 Lažnjívi prátikárji,
 Lažnjívi zvézdoglédi,
 Vreména ví preróki!
 5 Vi modrijáni! hóčte
 V nebéških zvézdah bráti:
 Al sónce bó dobrótno
 Nam dálo sréčno léto,
 Al bó nebá togòta
 10 Vetróv nam šum zbudíla,
 Razsúla v pólje tóčo,
 Vtopíla čóln na mórji,
 Sad umoríla tèrte.
 Lažnjívi zvézdoglédi!
 15 Vsi pòjte rákam žvížgat!
 Dve sámi zvézdi glédal;
 Očí sim svóje ljúbe,
 Dve svítli zvézdi glédal,
 Sem v ujih neúmni slépic
 20 Veséle brál si dnéve,
 In sónčno brez oblákov
 Sim brál ljubézni sréčo.
 Solzé so mèni zrásle,
 In kàs in sèrd sta zrásla,
 25 Sramòta íno mójga
 Mirú je smèrt mí zrásla.

Dve sámi ste zmotfle,
 Dve sámi zapeljále
 Mi zvézdi úmno glávo;
 30 In célgá néba hóčte
 Vi zvézde zmodrováti! —

Lažnjívi prátikárji,
 Lažnjívi zvézdoglédi,
 Vreména vsi preróki,
 35 Le pòjte rákam žvízgat! —

V spomínj Matíja Čópa.

(Méra pò zgólih vdárjih.)

Tájati léd náš šè le začnè se, pomlád je
 drugócl žé;

V drági slovénski vkrotèn ní domovíni vihár.
 Stéšemo svój si čolníč nóv, z Bógam zročmò ga
 valóvam;

Ní se navádil popréd bréznov se, skál ogibát'.
 Zvézde, ki réšjo, bílé so neznáne, ki čóln
 5 pogubéjo;

Lél bíl náš je kermár, drúgi je bíl Palinúr.
 Tí nam otél si čolníč, si mu z jádrami kèrmo
 poprávil,

Tí mu pokázal si pót právo v dežélo duhóv.
 Skríta nobèna bílá, ní zvézd tí nebá poezíje,

10 Slédni je bíl tí domáč jèzik ómkan, učèn.
 Stári Rimlján kar svetà je gospód, kár Grecia
 módra,

Z Láhi Francóz, Španiól, Némic in Albionic,
 Céh in Polják, kár Rús in Ilfr, kár ród náš
 slovénski

Slávnih izmíslil si bíl čása do tvójga písánj,

Pólno si znádnost imél njih, Čóp! velikán
 15 učénosti,

Tí si zakláde duhá Krézove bíl si nabrál.
 Nísi zaklépal domà tí žláhtniga bláгодарóva,
 Sèbi zročèno mladóst, drúge sí z njím bogatíl.
 Kómej zastávil, roják, si peró, préd
 praznuvajóče

20 V zgúbo velíko rodú, kríviga dókaj zamúd,
 V Sáve deréče valóv tam vertípčínah smèrt te
 zasáči,

Glás tí zaprè besedí, z rók tí potégne peró.
 Zémlja, nemíli čuváj, nam zaklád tvój váruje
 skópa;

Gróbi na tvójim očí máteri Slávi rosé.
 Níso suhé nam prijátlam očí, ki se spómimo
 25 tèbe,

Ino predrúgih z tebój tvóje ljubézni daróv.
 Sème, ki tí zasejál si ga, žé grè v klásje vesélo.
 Nám in za námi dokáj vnúkam obéta sadú.

Náj se učénost in imé, část tvója, roják! ne
 pozábi,

30 Dókler tèbi dragó v Krájni slovénstvo živí! —

Nóva pisaríja.

Učénec.

»De zdéj, — ko žé na Krájnskim vsák pisári,
 že búkve vsák šušmár dajè med ljúdi,

Ta v prózi, úni v vèrzih se slepári, —
 Jez túdi v tròp, — ki se potí in trúdi,

3 Ledíno órje naše poezíje, —
 Se vríniti želím, se mi ne čúdi.

Prijátel! úči mène pisaríje:
 Kakó in káj uséč se Krájncam pòje,
 Odkri mi próze naše lepótfje.«

Pisár.

- 10 »Ak so pisár postáti želje tvôje,
Moj zláti úk poslušaj in zastopi,
Zapíši tãrdno ga v možgáne svôje!
Ak hõdeš kaj veljáti v našim trõpi,
Beséd se ptújih bõj, kò húd'ga vrága,
15 Ak kós si tému, kòj na pèrste stõpi.
Naj próza tvõja bó lepõte nága,
Minèrve nič ne prášaj, pój posíli,
Pisárjam próza bó, in pésem drága.
Češ bíti v krájnskih klásikov števíli,
20 Debélo po gorjánsko jo zaróbi,
Vsi bómo tvõjo část na glás trobíli;
Ak róvtarske vezáti znáš otróbi,
Nov Orfej k sèbi vlékel bóš Slovène,
In pòzen vnúk poróma k tvõj'mu gróbi.
25 De krájnsina zaklád ti svõj odkléne,
Zapústi róčno méstne mi soséde,
Tri léta pójdi v róvtarske Aténè.«

Učéneec.

- »Al žláhtne krájnske tam cvetó beséde,
Kjer govoríti dôsti vèč ne znájo,
30 Pastírji sámski, ko iména čéde?«

Pisár.

- »Tam, kjèr po stári šègi šè drekájo,
Kjer ne zmajéjo dôst', al nič jezíka,
Beséd nemškvávcov gèrdih ne poznájo.«

Učéneec.

- »O sréčne róvtel' v vàs me íti mika:
35 Al se bojím per róvtarji, per kméti,
De béra besedí ne bó velíka.«

Pisár.

- »Pečène, ljúbčik! píšeta na svéti
Nikómur níso v gèrlo perletéle;
Brez trúda véčno se ne dá živéti.
40 Beséde zrášene, beséde zréle,
Ne v róvtah, po planjávi ne kmetíje,
Nikjèr ne bódo ti na nós viséle.
Poslušaj ga, kakó jo on zavíje,
Jezíka sól, lepõta, de le zíne,
45 In právo ti vezánje se odkríje.
Tam púl'jo besedí se koreníne;
K tem déni kõnce: áča, íšče, úha,
On, óvka, óvec, drúge pertiklíne,
To tãrdno skúpej zvári: permarrúha!
50 Lahkò boš v kózji róg ugnál Slovènce,
In próti tèbi bó Dobróvski — múha.«

Učéneec.

- »O zláti ukl adíjo méstne sence!
Apólón drúgi bóm jez srèd kozárjov
Sí v róvtah plétel nevmerjóče vénce. —
55 Al naše ljúdstvo nékdaj ní oltárjov
Minèrve in Apólona imélo,
Od gèrskih, od latínskíh so pisárjov
Dobíli stárši učénost v dežélo,
In z njó beséde ptúje; — razodéni,
60 Al sáj se bóde tih poslúžit' smélo?«

Pisár.

- »Bog téga várij! po nobèni céni,
Jezíka náš'ga z njími ne ognúsi!«

Učéneec.

- »Sej túdi drúgi to storé Slovèni;
Sej vémo, de turčúje Serp, de Rúsi
65 Tatárijó, Polják de francozúje,
De včasíh vérlí Čèh nemškváti m ú si.«

Pisár.

- »Lej, v knjigah njih je tol'kánj lúl'ke ptúje
Med lépo, čisto Slávšno zasejáne,
De je nobèn puríst věč ne izrúje;
70 Al búkev naše Krájnske spakedráne
Pešíčico denímo na ognjíše,
Prerôjen Fénis čist de 'z ôgnja vstáne.«

Učéneec.

- »Čmu bó nam, prášam, prážno pogoriše?
Al mútasti počákamo zijáli,
75 De 'z njéga zrása nôvo besediše?«

Pisár.

- »Slovénsko lúl'ko bómo rešetáli,
Hraníli dôbro zérno, in kar zmánjka,
Iz svôjih bómo tó možgán' dodáli.«

Učéneec.

- »Te čúдне zmési stáriga ostánka
80 In iz novínek Slovénic v Koratáni,
Ne bó razúmel Štájerc, ne Ljubljánka.«

Pisár.

- »Gorjáčarji, tatóvi in cigáni
Po svôjim govoré; kogá za sílo
Nam v búkvah jézik svôj iméti bráni?«

Učéneec.

- 85 »Gorjáčarsko, cigánsko káj berílo
Bo čúдно vam pišárjam pomagálo,
Ak bó se vsè drugáče govorílo;
Samí svoj úk spoštújete premálo,
Věč ptújk clo tēbí, ne zaméri, vjide,
90 Zakáj bi se jih môje žnáblo bálo?«

Pisár.

- »To govori se, kar na jézik príde,
Pogóvor, ko na všesa věč ne bíje,
Ko zjútrejna meglà se v nič razíde;
Kar v búkvah je natísnjen'ga upíje,
95 To, brátec! mēd učéne gré linguíste,
In príča od jezika lepotíje.
Slovénci bódo bráli búkve číste,
Ak nás ne hvál'jo, nāj me vzáme zlódi!
Cel svēt posnémal krájnske bó puríste.
100 Kar nóčte ví uméti k svôji škódi,
Kar ne dopáde váši slépi búči,
Částili bódo pôzni tó naródi.«

Učéneec.

- »Peržgál si, mójster! žárk mi nôve lúči;
Na délapust de sódniga jez dnéva
105 Slovím, še tó, k a j pél bóm, me podúči!«

Pisár.

- »Horáci dúlce et útile veléva,
Kaj prída slíš'jo všesa naše ráde;
Nam útile je zérno, dúlce pléva.«

Učéneec.

- »Románce zděj pojéjo in baláde,
110 Tragédija se túdi nam obéta,
Sonéte slíšim péti pévce mláde.«

Pisár.

- »Od mēne pésem vsáka je prekléta,
Ki níma práv slovénskiga iména,
Naj še takó prijétno bó zapéta,
115 Ljubézen pôje pévcev tih Kaména,
Jeztku déla ino sèrcu ráne,
V gerdôbe stréla tréši nāj ognjéna!

Baláde od čebélice zadržane,
 De bi se té med námi zamoríle,
 120 Tragédije ostále nam neznáne!
 De bí Krajnice strúpa 'z njih ne píle,
 Ljubézni sládke, ki sercé zapélje,
 Bi z Rómejovo Júlio ne čutíle!»

Učénec.

Res škóda bi biló, zdej od nedélje
 125 Do drúge šestkrat se sercé unáme,
 Je šéga, de kdor príde préd, pred mélje!»

Pisár.

»Baláde pét' je mlátva prázne sláme,
 Je réč pohújšljíva in zapeljíva;
 Lenóro bère náj, kdor ne verjáme.
 130 Románca je z tragédijo škodljíva,
 Teh in sonétov in zdravljíc ne píši,
 Sovráži vse té Muza sramožljíva.
 Poj rájši tó, kar tréba je per híši,
 Za hléve tréba, tréba je na póljí,
 135 Poj tó, kar kmèt in méščan z prídam slíši.

Učénec.

»Bog ti zapláti úk, po tvóji vólji
 Bom pél: gosénce káj na répo várje,
 Kak perdelúje se krompír nar bólji;
 Kakó odprávlajo se óvcam gárje,
 140 Pregánjajo ušívím glávám gnjíde,
 Lovíti míš' učíl bom gospodárje.»

Pisár.

»O, zláti vék zdej Múzam krájuskim príde!»

Pèrva ljubézen.

Že míru sérčnimu nevárne léta,
 Mladósti léta so slovó jemále;
 Domáče sim lepé poznál dekléta,
 Dežél sim ptújih vídil hčére zále;
 5 Bilà sercé ni próstost mèn' odvzéta,
 Že so prevzétne míslí mi vstajále,
 De mál', al nič ljubézen ne oprávi,
 Per tému, ki se tèrdno v brán jí stávi.

Peršlá lepóte rájske je devíca,
 10 De vídil bí ne bíl podóbe njéne!
 Rudéči zór osramoté nje líca,
 In njé očí nebéških zvézd plaméne,
 Níkdár več zdráv ne bó, ki ga pušica
 Pogléda bístríga v sercé zadéne.
 15 Kdo znál popisat' úst bí ljubeznívost,
 Nedólžnih pèrs snegá kdo zapeljívost!

Namèst iskàt' zavétje v trúmi gósti,
 Ki nji podóbná stála je prèd máno,
 Ki je od njé na zádni píetik v pósti
 20 Petrárkovo bíló sercé užgáno,
 Pogléda njén'ga vžíval sim sladkósti,
 Doklèr, de je sercé dobílo ráno,
 Ki pèče nóč in dán me brez hladíla,
 Ki ní dobíti jí níkjèr zdravíla.

Ne omečé je líca obledéne,
 Ne pésem žalostnih glasóví míli,
 In ne očí od spánja zapušéne,
 Solzé ne, ki tekó iz njih poslí.
 Vesélje, mír zbežála sta od mène,
 30 Obúp topí sercé, ker se ne vsmíli. —
 Takó, kdor míslí tèrdno státi, páde,
 Nevárno glédat' je dekléta mláde.

Zatórej, kómur már je próstost zláta,
 Cvetéčih déklic náj ne ogledúje!
 25 Bilà mirú sta mèn' očéša táta,
 Na svôje náj pogléde skèrbno čúje;
 Oči odpró ljubézni dúr' in vráta,
 Skoz té se náša pámet premagúje.
 Kdor mène nóče bógať, sám bo zvédil,
 40 V nesréče môje réva bó zabrédil.

Slovó od mladósti.

Dní môjih lépsi polovíca kmálo,
 Mladósti létal kmálo ste minúle;
 Rodíle vé ste mēni cvétja málo,
 Še téga róž'ce so se kòj osúle,
 5 Le rédko úpa sónce je sijálo,
 Vihárjov jéze sò pogósto rjúle;
 Mladósti! vundèr po tvôji tēmni zárji
 Sercé britkó zdihúje, Bóg te obvárji!

Okúsil zgódej sim tvoj sád, spoznánje!
 10 Vesélja dókaj strúp njegóv je vmóril:
 Sim zvédil, de vést čísto, dôbro djánje
 Svet zaničváti sè je zagovóril,
 Ljubézen zvésto nájti, krátke sánje!
 Zbežále stè, ko sè je dán zazóril.
 15 Modrósti, pravíčnosť, učénost, devíce
 Brez dóť žalváti vídil sim samíce.

Sim vídil, de svoj čólu po sápi sréče,
 Komúr sovražna je, zastónj obráča,
 Kak véter njé naspróti tému vléče,
 20 Kogár v zibéli víd'la je beráča,
 De le petíca dá imé slovéče,
 De človek tóliko veljá, kar pláča.
 Sim vídil číslati le tó med námi,
 Kar úm slepí, z golfijami, ležámi!

25 Te vídit', gèrji viditi napáke,
 Je sèrcu ráne vsékalo kerváve;
 Mladósti jásnost vùnder míslí táke
 Si kmálo iz sercá spodí in gláve,
 Gradóve svítile zída si v obláke,
 30 Zelène tráte stávi si v pušáve,
 Povsòd veséle lúčice peržíga
 Ji úp goljíví, k njim iz stísk ji míga.

Ne zmíslí, de dih pérve súp'ce bóde
 Odnésl tó, kar míslí sò stvaríle,
 35 Pozábi kòj nesréč prestánih škóde,
 In rán, ki so se kómej zacelíle,
 Doklèr, de smò brez dná polnili sóde
 'Zučé nas v stárjih létih časov síle.
 Zató, mladósti! po tvôji tēmni zárji
 40 Sercé zdihválo bó mi, Bóg te obvárji!

Glósa.

**Slep je, kdòr se z pètjam vkvárja.
 Krájncè môj mu ósle káže;
 Pévcu védno sréča láže,
 On žívi, vmorjè brez dnár, a.**

Le začníva per Homèri,
 Pròsil réva dní je stáre;
 Mráz Ovídja v Póntu táre;
 Drúgih pévcov zgódbe héri:
 5 Nam spričúje Aligièri,
 Káko sréča pévce vdárja;
 Nam spričújeta pisárja
 Luzijáde, Don Quixóta
 Kákošne Parnása póta, —
 1 Slép je, kdòr se z pètjam vkvárja.

- Káj Petrárkov, káj nam Tásov
 Tréba pévcoov je perjétnih?
 Slíšim od butíc nevkrétnih
 Prášat' zdájnih, prédnjih časov.
 15 Kómur már perjétnih glásov
 Pésem, ki pojó Matjáže,
 Bóje króg hrováške stráže,
 Már, kar pévec pél Ilírje,
 Már, »Čeb él' ce« rôji štírje,
 20 Kráj nec mój mu ósle káže.

- Láni je slepár staríno
 Šè prodájal, nòsil škátle,
 Méril plátno, trák na vátle,
 Létas kúpi si grajšíno.
 25 Náj gre pévec v dáljno Kíno.
 Šè napréj se pót mu káže,
 Náj si z tinto pèrste máže,
 Náj ljubézen si obéta
 Vnèti lépiga dekléta,
 30 Pévcu védno sréča láže.

- Vúnder péti òn ne jénja:
 Gráb'te dnárje vkúp gotóve,
 Kupuvájte si gradóve,
 V njih živéte brez terpljénja!
 35 Kóder se nebó rozpénja,
 Grád je pévca brez vratárja,
 V njim zlatnána čísta zárja,
 Srebernína rósa tráve,
 Z tím posésivam brez težáve
 40 On živí, vmerjè brez dnárja.

⊙

Zabavljívi napísi.

Predgóvor in zagóoor.

Periunt — summas fulmina montes.

Náj míslí, kógar bi pušice té zadéle,
 De na visóki vèrh leté iz nébu stréle.

Uzròk nezlátiga véka.

Peršli bi zé bílí Slovénca m zláti čási,
 Ak klásik bíl bi vsák pisár, kdor nám kaj
 kvási.

Nóvi Pegazus.

- 3 »Višnjáni! kám ste svójga pólža djáli?«
 »Za Pégaza smo pévca m ga prodáli.«

Čebélice pušičarjam.

Ko vsáka ní živál lesíca,
 Tak vsáki ní napis pušíca.

Čebélice pravljíčarjam.

- Pravljíca po Ezóp' od vás zapéta,
 10 Več níma slásti, kákor jéd pogréta.

Čebélice šestomerjóvcam.

Ak kdó v Heksámetru namèst spondéja,
 Al dáktíla poslúži se trohéja,
 Ne vé, kam se cezúre déjo,
 On vpréga Pégaza v galéjo.

Čebélice pésmam brez s in c.

- 15 »Brez cétov tēče vír mu Hípokréne,
 In ésov v pésmih njéga najti ní!«
 »Zatórej nímajó nobéne céne,
 Zató so pésmi tíste brez solí.«

Čebélice pévcam létnih časov.

Kdor govoriť kàj ne vé,
 20 On vrême hvál' al tóži;
 Kdor pévcov péti kàj ne vé,
 Od létnih časov króži.

Lesničnjeku in Levičnjeku.

Kakó bi néki sládke pél Lesničnjek!
 Kakó bi néki práve pél Levičnjek!

Préd pévcu pótlej homeopátu.

25 Popréd si pévec bíl, zdaj si homeopát;
 Popréd si čása bíl, zdaj si življenja tát.

Čebelárju.

Zakáj pač múhe mój loví Kastélic?
 Prodájat' míslí jih namést čebélic.

Vódnik.

Prebléčen sim miníšič bíl,
 30 In rád sim pél, še rájši píl.

Ráovníkarju.

Gorjáncov náših jézik poptujčvávši
 Si krív, de kólne kmèt, molítve brávši.

Abecedarju.

Slovéncil ako čakate slovárja,
 Ne čakajte ga od abecedárja.

Ahúcelnovim pésmam.

35 Ne čúdi se, nesláne
 De pésmi bódo bráne,
 Lej páre vábi: »púri, púri!«
 In bóžje vólke: »šúri, múri!«

(Méra po vdárjih glánikov in naslédu soglásnikov.)

Nékim pévcam duhóvnih pésem.

Rés je duhóvna, in rés pésem ní váša
 duhóvna,
 40 Dúh praznóte ki imá, bóžjiga prázna duhá.

Krémpeljnu.

Nísi je v glávo dobíl, si dobíl le slovénšino
 v krémplje;
 Dúh preonémčeni sláb, vóljni so krémpļji bíli.

Izdajávcu Vólkmera fabúl in pésem.

Slávo sramóti izdá čénč Vólkmera Múrko
 'zdajávic;
 Njén' al apóstel bó lákoven Iškariót?

Novičarjam.

45 Tát, rokomávň govoriť jézik drúgim neumóten,
 Márska po hlévi duši tvója beséda, kmetávš!
 Lépsi bíló bi berilo novíc rokodélsko-kmetfjskih,
 Ako rokovnáške in mánj bi kmetávške bílé.

Kopítar.

Nósil učéno glavó z častjó sim vsih
 premagávec;
 50 Smèrt in ošábnost stè zmágale méne samé.

*Daníčarjam.**Dobróvski.*

»Perjátell ki 'z svetá prfdeš, mi povéj po
 pravíci,«
 Dobrovius modróst práša Kopítarjovo:
 »Al Dubróvničánov, sèrpski, al már vèrli
 hrováški
 Jézik píšejo Gáj, Gája goréča druhál?«

Kopitar.

55 »Gáj, daničár, daničárska druhál? svoj pišejo
jêzik,
Slávšine tí júžnih sò janičárji dežél.«

Baháči čvetero bôlj množnih Sláve rodov.

Čêh, Polják in Ilfr, Rús svoj 'zobráziti jêzik,
Njih le mogóčni ga ród ima pravico písát':
Béli Hrovât, Rusnják ne, Slovák ne, z Slovenci
ne drúgi,

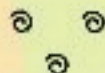
60 Tím grê Sláve pesám, lájati, táce lizát'.

Naróbe Katón.

Od drúgih mánjši in častên mánj ród je
slovénski,
Lákota sláve, blagá, vléče písárja drugám.
Victrix causa Diis placuit, sed victa Catoni;
Stánko Slovéncov vskòk, Vráz si naróbe
Katón.

Pričujóče poezije.

65 Smé nekaj nas, kër smo Prešérnové, bñti
prešérnih;
Pésem káže dovòlj, kák je naš ôče kroták.

G A Z E L E

1.

Pésem môja je posóda tvôjiga iména,
Môjiga sercá gospóda, tvôjiga iména;
V nji bom mêd slovénske bráte sládki glás
zanésil

Od zahóda do izhóda tvôjiga iména:

3 Na posódi v zlátih čêrkah sláva se bo brála
Od naróda do naróda tvôjiga iména,
'Z njé svítlóba bó goréla šè takrát, ko bóva
Unstran Káronov'ga bróda, tvôjiga iména.
Bôlj ko Dêlie, Koríne, Cíntie al Lávre
10 Bi biló pozábit' škóda tvôjiga iména.

2.

Oči sim věčkrat prášal, áli smém
Ljubíti te; odgóvora ne zvém.
Od déleč glédaš, drága! me perjázno;
Prevzétno víhaš nós, ko mémo grém.

5 Ak v têbe so obêrnjeni poglédi,
Odtégneš prêcej svoj obráz očém;
Al, ak dekléta drúge ogledújem,
Zakrítí jéze ní tí móč ljudém.
Takó, al ljúbíš me, al me sovráziš,
10 Kak bi ti vstrégel, siromák ne vém.

3.

Žalostna komú neznána je resnica, de jo ljubim,
 V pésmih môjih védna, sama govorica, de jo ljubim.
 Vé že nóč, ki brítko slíši zdihováti me brez spánja,
 Vé že svítla zárja, dnéva porodnica, de jo ljubim.
 5 Vé že jútro, vé že póldne, vé že mráčni hlád večéra
 Tího tóžbo môj'ga bléd'ga, vél'ga líca, de jo ljubim.
 Prebivál'sa môj'ga sténam, mírni je samóti znáno,
 Túdi nepokóju mésta ní novica, de jo ljubim.
 Vé že róža, ki per póti, kóder drága hódi, ráse,
 10 Vé že, ki nad pótljo léta tíca, de jo ljubim.
 Vé že mókri prág nje líše, vsáki kámen blízo njéga,
 Ino vé, ki mémo vódi me stézi'ca, de jo ljubim.
 Vé že vsáka stvár, kar védit' in kar slíšati od méne,
 In verjéti nóče drága mi devíca, de jo ljubim.

4.

Drága! vé'm kakó per tēbi me oprávljajo ženice
 Právjo, de v ljubézni môji ní biló nikdár resnice,
 Kák si brúsijo jezike, in tí štéjejo na pērste
 Per kaféti, kár jih nísim, kár sim ljubil jih,
 devíce;

5 Al poslúšaj mójo spóved, rēkla bóš, de sim nedólžen,
 De le sama tí si kríva, ak je v tému káj krivíce:
 Dókler ne cvetè še róža, so v časti per nás vijól'ce,
 Zvònčike, marjétee, drúge túdi číslamo cvetlice,
 Kdòr ní slíšal níkdar péti sládkih pésem Filoméle,
 10 Rád poslúšal bó sternáde, šínkovce in drúge tíce.
 Al je móč na pērvi prōstor jo v zbirálših posadíti,
 Móč ji pērvo část skazáti, áko v njih je ní kraljíce?
 Préd dekléta so iméle, ál kar tí cvetēš med njími,
 Vsih lepót nobēna níma nam dopásti vèč pravíce.
 15 Tó pomíslí, ne zaméri, de kar sónce sim zaglédal,
 Od očí so túdi mēni se uzdígnile temnice.

5.

Mēd otróci si igrála, drága! láni, — čas hití;
 Létas že unémas šērcá po Ljubljáni, — čas hití.
 Kóder hódiš te mladénči sprémeljajo z očmi povsòd,
 Satelítov tróp nam zvézde kráj oznáni, — čas hití.
 5 Zdēj je Hánibal per Kánah, premagávec tvój obráz,
 Náše šērcá Rím ostrášen, ne vstrahváni, — čas hití.

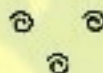
Déklica prevzétua! zmíslí, kàk je krátek vsáki
 cvét,
 De začnè se léto stárat' žé v Serpáni, —
 čas hití.
 Pévca vbóziga uslíši, ki ga ránil tvój poglèd,
 10 Préd ko stárost bó Maháon njèga ráni, —
 čas hití.
 De Helénina lepôta, tóljkanj móž pred Trójo
 smèrt
 Ní pozábljena, le pésem sáma bráni, —
 čas hití.

6.

Al bo kál pognálo sème, kdòr ga séje,
 sám ne vé;
 Kdòr sadí drevó, al bóde zréd'lo véje,
 sám ne vé.
 Se pod strópam néba trúdi lét' in dán nomád;
 Al pa kòniec léta bóde káj perréje,
 sám ne vé.
 5 In kúpec po svéti hódí, àl pa káj dobíčka bó,
 Za blagó kadèr gotóve dnárje štéje,
 sám ne vé.
 In vojšák, ki ga trobénta vábi med kanónov
 gróm,
 Káj plačilo bó vročine, rán in žéje,
 sám ne vé.
 Lèj tak pévec tih gazélic, àl jih bèreš tí, al ne.
 10 Al per njih sercé ledéno se ogréje,
 sám ne vé.
 In al véš, de tí ga vnémas, tí mu pévski
 ôgenj dáš,
 Al se smèl bo razodéti sáj poznéje,
 sám ne vé.

7.

Kdòr jih bère, vsák drugáči pèsmi môje sódi:
 Eden hváli in spét drugi vpíje: »fej te bódi!«
 Ta velí mi: pój sonéte; uni: pój baláde;
 Trétji bi bil bòlj prijátel Pindaroví ódi.
 5 Bó perjéten morebíti tému glás gazélic;
 Uni bó pa rékel: káj za Vódnikam ne
 hódí?
 Razújzdánim bódo môje pèsmi prenedólžne;
 Al terejálke porekó, de jih je vdíhnil zlódi.
 Jèz pa tébi sámi, drága! žélel sim dopásti,
 10 Drúgih nřsim prášal, káj se jim po glávi
 blódi. —

S O N E T J E

81

Očétov naših imenitne déla,
Kar jih nekdájnih časov zgódba hráni:
Kakó Metúlum se Avgústu bráni,
Kaj je do zdéj Ljubljána doživéla,

5 Kak vére brámba je bilá dežéla,
Kakó per Sfsku Kópe so pijáni
Omágali pred Krájuci Otománi,
Vam bó Homérov naših pésem péla.

10 Preslábe péti bóje vam slovéče,
Pojó Krajnc lepóto móje strúne,
In tvójo část, nevsmíljena devica!

Pojó ljubézni móje vam nesréče,
Kakóvi révež je, ki ga presúne
Z očí nebéških véržena pušica.

Verh sóнца síje sóncov céla čéda
Po néba svítlih pótih razkropljéna;
Od sóнца, ljub'ga svój'ga, zapušéna
Jih zémlja célo nóč z veséljam gléda:

5 Ko se zlatí oblákov trúma bléda,
Nazáj perpélje zárja ga ruména,
Tak zémlja je v ljubézni vsa zgubljéna,
De vánje ne obérne věč pogléda.

Kar zvézd nebó deklét imá Ljubljána:
10 Rad ogledújem vás cvetéčo-líčne,
Ljubljánske, ljubezníve gospodične!

Al drági táka móč je čez me dána,
De príčo njé sim slép za vse devíce,
Zamáknjen v míl' obráz serecá kraljíce.

Tak, kákor hrepení okó čolnárja
Zaglédat' vájni zvézdi, Dioskúri!
Kadàr razgrája píš ob húdi úri,
Ko se tepó valóvi, gróm udárja. —

5 Zakáj, ak vájnih zvézd zasíje zárja,
Vetróvam Eol kòj zakléne dúri,
Po mórji, po razjásnjenim azúri
Kraljúje mír, potíhne šúm vihárja. —

10 Tak, drúga déklica! zvezd tvójih čakam,
Takó in bólj še čakam hrepenéče,
Očí zaglédat' tvójih svítile žárke:

Zakáj, ak tí rekó bežát' oblákam,
Ak šè takó vihári jéza sréče,
Nebó se kòj zvedrí krog móje bárke.

Dve sèstri vídile so zmóti vdáne
Očí: biló deklè je nísko éna,
Bilá je drúga níj visóka žena,
Obé lepóte cvét, in část Ljubljáne.

- 5 Pobégnil tak sim, kákor sèrna pláne
Od lõvcov v prèjšnjih časih osterljèna,
Ko spèt se strèlcov trúma ji zelèna
Perkáže in jo spómni stáre ráne.

- Ak prášate od kóð strahòta táka?
10 Ranila mène z ójstro sta pušico,
Kupido strélec, máti z njím njegóva.

Ta dvá sim míslil víditi bogóva:
Za Amorja sim mánj' imél sestricó,
Bilà je véči Véneri enáka.

Kupido! tí in tvója lépa stárka,
Ne bóta dálje me za nós vodfla;
Ne bóm pel vájne hvále brez plačfla
Do kónca dní, ko siromák Petrárka.

- 6 Dovòlj je lét mi žé naprédla Párka;
Kogá mi je pernèsla pévska žíla?
Nobèna me še ní deklét ljubíla,
Kadíl ne bóm več váju brez prevdárka.

- Obèti vájni so le prázne šále;
10 Sit, nehvaléžnika! sim vájne tláke;
Te léta, ki so mèni še ostále,

Cel dán iz právd kovál bom rumenjáke,
Zvečer z prijátli práznil bóm bokále,
Pregánjal z vínam bóm skerbí obláke.

Jc od vesel'ga čása téklo léto,
Kar v Bétlehemu ángeljcov hosánu
Je oznaníla, de je nóč končána,
Dvakrát devétsto trí in trideséto.

- 5 Bil vél'ki téden je; v sabóto svéto,
Ko vábi mólit bôžji grób Kristjána,
Po cèrkvah tvôjih hódil sim, Ljubljána!
V Ternóvo, tjè sim úro šèl deséto.

- Ternóvo! kràj nesréčniga iména:
10 Tam mèni je gorjé biló rojèno
Od dvéh očésov čistiga plaména.

Ko je stopíla v cèrkev razsvetljèno,
V sercé mi pádla ískra je ognjèna,
Ki vgásnit' se ne dá z močjó nobèno.

Sonétni véneec.

Poet tvoj nõv Slovèncem véneec víje,
Z petnájst sonétov ti takó ga spléta,
De »m a g i s t r á l e«, pésem trikrat péta,
Vsih drúgih skúpej véže harmoníje.

- 5 Iz njéga zvíra, vánjga se spèt zlíje
Po vèrsti pésem vsáciga sonéta;
Prihódnja v prédnje kóncu je začéta:
Enák je pévec véncu poezíje:

- Vse míslí zvírajo 'z ljubézni ène,
10 In kjèr ponóči v spánji so zastále,
Zbudé se, ko spèt zárja nóč prežène.

Ti si življenja môjga magistrále,
 Glasil se 'z njéga, ko ne bó več mène,
 Rau môjih bó spomín in tvôje hvále.

15 Ran môjih bó spomín in tvôje hvále,
 Glasil Slovénцам se prihodnje čáse,
 Ko mi na zgódnjim gróbu máh porás,
 V njim zdájne bódo bolečine spále.

20 Prevzétne, kâkor tí dekléta zále,
 Ko bódo slíšale tíh pésem gláse,
 Sercá želézne djále prèč opáse,
 Zvestó ljubézen bódo bòlj spoštvalé.

Vreména bódo Krájncam se zjasnle,
 Jim mílši zvézde, kâkor zdéj sijále,
 25 Jim pésmi bòlj slovéče se glasile;

Vundèr té bódo morebit' ostále
 Med njími, kèr njih poezíje míle
 Iz sèrca svôje so kalí pognále.

30 Iz sèrca svôje so kalí pognále,
 Ki bolečín molčáti dèlj ne móre;
 Enák sim pévcu, ki je Leonóre
 Pel Estijánke imenítne hvále.

Des' od ljubézni ústa so molčále,
 Ki mu mračíla je mladósti zóre,
 35 Ki v úpu nič iméla ní podpóre,
 Skrivéj so pésmi jo razodevalé.

Željá se ógenj v mèni ne poléze,
 Des' úpa tvój pogléd v sercé ne vlije,
 Strah razžalíti te mi jèzik véze.

40 Britkóst, k' od njé sercé več ne počíje,
 Odkrívajo njegóve skrivne téže
 Mokrócvetéče róz'ce poezíje.

Mokrócvetéče róz'ce poezíje
 Očítajo to, kár se v pèrsih skríva,
 45 Sercé mi je postálo vért in njíva,
 Kjer séje zdéj ljubézin elegíje.

Njih sónce tí si, V ôknu domačíje,
 Ne dá te nájti, lúč tí ljubezníjiva!
 V gledíšu, na sprehódih sréča kríva,
 50 Ne v krájih, kjèr plesávk verstá se víje.

Kolikokratov me po mésti žéne
 Zaglédat tēbe želja; ne odkríje
 Se mèn' obráz lepóte zaželjéne.

V samóti iz očí mi sôlza líje,
 55 Zatórej pésmi tēbi v část zložéne
 Iz krájov níso, ki v njih sónce síje.

Iz krájov níso, ki v njih sónce síje,
 Kjer tvôje mílo se okó ozíra,
 Kjer vsa v poglédu tvójim skèrb umíra,
 60 Vsih bolečín se pozablíjvost píje.

Kjer se veselje po obrázi zljje,
Kjer míne jéza nótranj'ga prepíra,
Kjer pétje 'z pólniga sercá izvíra,
Zbudé se v pèrsih sládké harmoníje.

65 Kjer porosèno od ljúbézní číste,
Kalí, kar žláhtniga je, žéne zále,
Ko, ki budí dih pomladánjski líste,

Od támkej niso pèsmi tvóje hvále,
Pomládí sréčne, blagodárne tíste
70 Celčàs so blághih sápic pogrešvále.

Celčàs so blághih sápic pogrešvále,
Od tēbe, dráge déklice prevzétne,
Pernésle niso bóžicam prijétne,
Ki bi bilà jih oživéla, hvále.

75 Bilé so v stráhu, de boš tí, de zále
Slovénke némško govorít' umétne,
Jih bóte, ker 'z Parnása so očétne
Dežéle, morebíti zaničvále.

Kaméne náše zapušéne bóž'ce,
80 Samíce so pozábljene žalvále,
Le ptújke so částíle Krájncov mnóž'ce.

Cvetlíce náše poezíje stále
Do zdéj so verh snežníkov rédke róž'ce,
Obdájale so vtèrjene jih skále.

85 Obdájale so vtèrjene jih skále,
Ko nékdaj Orfejovih strún glasóve,
Ki so jim ljúdstva Trácije siróve
Krog Héma, Ródope bilé se vdále.

De bi nebésa mílost nam skazále!
90 Otájat' Krájna nášiga sinóve,
Njih in Slovénceov vsih okróg rodóve,
Z domáčmi pèsman' Orfeja poslále!

De bi nam serca vnél za část dežéle,
Med námi potolážil razpértíje,
95 In spét zedínil ród Slovénšne céle!

De b' od sladkóte njéga poezíje
Potíhnil ves prepír, bilé veséle
Vihárjov jéznih mèrzle domačíje!

Vihárjov jéznih mèrzle domačíje
100 Bilé pokrájne náše so, kar Sámó!
Tvoj dúh je zgínil, kár nad tvójo jámo
Pozábljeno od vnúkov véter bríje.

Oblózile očétov razpértíje
Z Pipínovim so jármam súžno rámo;
105 Od tód samó kervávi púnt poznámo,
Boj Vítovca in rópanje Turčíje.

Minúli sréče so in sláve čási,
Ker vrédne déla niso jih budíle,
Omólknilí so pésem sládkí glási.

- 110 Kar niso jih zatêrle časov síle,
Kar raste rôž na mládim nam Parnási,
Izdíhljeji, solzé so jih redíle.

- Izdíhljeji, solzé so jih redíle
'Z Parnása môjga rôžice prič'jóče:
115 Solzé z ljubézni so do têbe vróče,
Iz domovínske so ljubézni líle.

- Skeléče míslí, de Slovénec míle
Ne ljúbi mátere, vánj upajóče,
De têbe záme vnéti ní mogóče,
120 Z britkóstjo so sercé mi napolníle.

Željé rodíle so prehrepenéče,
De z tvôjim 'môje bi imé slovélo,
Domáče pésmi mílo se glaséče;

- Željé, de zbúdil bi Slovénš'no célo,
125 De bi verníli k nam se čási sréče,
Jím móč so dále rásti nevesélo.

- Jím móč so dále rásti nevesélo,
Ko zgódnja róža ráste zapeljána
Od mlád'ga sóнца kóp'niga Svečána,
130 Ak nékej dni se sméja jí vesélo.

Al nágne žalostno glavíco vélo,
Meglà k' od búrje perletí pergnána,
In páde iz nebés strupéna slána,
Pokríje snég goré in pólje célo.

- 135 Sijálo sónce je podóbe zále,
Pogléda tvôj'ga pí sim-žárke míle,
Ljubézni so cvetlíce kál pognále.

- Nad žárki sóнца so se té zmotíle,
Na mrázu zapušéne so ostále,
140 Ur tèmnih so zatérale jih síle.

Ur tèmnih so zatérale jih síle.
Vse pévca dní, ki té ti pésmi pôje;
Obúp, življénja gnús, začéla bôje,
Erínje vse so se ga polastíle.

- 145 Ko v věži je Orést Dijáne míle
Zadóbil spét bíl zdrávje dúše svóje,
Tak bí bílé se od ljubézni tvóje
Vmírilé pèrsi, líca se zjasníle.

- Zbežále so té sánje krátko-časne,
150 Bíló blisk nágel úpanje je célo,
Ki le temnéjši nóč storí, ko vgásne.

Od tód ni věč sercé bíló vesélo;
Kakó bílé bi poezíje jáсне!
Lejí! tórej je bledó njih cvétje vélo.

- 155 Lejí! tórej je bledó njih cvétje vélo,
In rédke so, in slábe, nebogljéne,
V zidéh tak podertíje zapušéne
Raséjo v čásih róže nevesélo,

160 Ki jim kropív kardělo réjo vzélo,
In kar nežláhtnih zéliš kál tam žene;
Al, ak v gredíce vërta jih zeléne
Kdo presadí, cvetějo kòj vesélo.

Tak blízo mój'ga bi sercá kraljice,
Bi blízo tēbe, sónca njih, dobile
185 Moč kviško rásti poezij cvetlice;

Ak hóčeš, de bi záljši cvét rodile,
Vesélo véle vzdignile glavice,
Jim iz očí ti pošlji zárke míle!

170 Jim iz očí ti pošlji zárke míle,
Mi glédati daj líc svitlóbo zórno!
Le nji temě kraljéstvo je pokórno,
Samó njo bó gajo vihárjov síle.

175 Skerbí veríge bódo odstopíle,
Odpádló bó želézje njih okórno,
Z preblágo tvójo pomočjó podpórno
Vse njih se ráne bódo začelíle.

Zjasnilo se mi bó spét mráčno líce,
Spét úpanje bó v sèrci zelenélo,
In ústam dálo sládkke govoríce;

180 Na nóvo bó sercé spét oživélo,
V njim rástle jásnih poezij cvetlice,
In gnále bódo nòv cvét bòlj vesélo.

In gnále bódo nòv cvét bòlj vesélo,
Ko róže, kádar míne zíma húda,
185 In spét pomlád razkláda svóje čúda,
Razsipa po drevésih cvétje bélo.

In tóplo sónce vábi vùn čebélo,
Pastír rumène zárje ne zamúda,
V germóvji slávčik póje spét brez trúda,
190 Vesélje preletí natóro célo.

O, vém, de niso vrédne táke sréče;
Od stráha, de nadlézne poezíje
Bi ne bilé ti, mi sercé trepéče.

195 Naj pésmi mílost tvója sáj obsíje,
Ki 'z njih, hladíti ráne si skeléče,
Poet tvoj nòv Slovénkam vénec víje.

Magistrále.

Poet tvoj nòv Slovénkam vénec víje,
Ran mójih bó spomín in tvóje hvále,
Iz sèrca svóje so kalf pognále
Mokró-cvetéče róž'ce poezíje.

5 Iz krájov niso, ki v njih sónce síje;
Celčàs so blágh sápic pogrešvále,
Obdájale so vtèrjene jih skále,
Vihárjov jéznih mèrzle domačíje.

10 Izdihljeji, solzé so jih redíle,
Jim móč so dále rásti nevesélo,
Ur témnih so zatérale jih síle.

Lej! tórej je bledó njih cvétje vélo,
 Jim iz očí ti pošlji žárke míle,
 In gnále bódo nov cvet bôlj vesélo. —

Ni znál molítve žláhtnič têrde gláve,
 Ko té začétek, v ktéri pôje hvála
 Se njé, ki máti bôžja je postála,
 Kar znál, je védno môlil 'z míslí práve.

5 Ko znébil dúh se trúpla je težáve,
 Legénda právi, de je róža zála
 'Z njegóviga sercá skoz grôb pognála
 Z napísam zlátih čêrk: »M a r í j a á v e l a«

10 Od zóra, de se nágne dán k večéri,
 Glasí ponôči pésem se ognjéna
 Le têbi, scer nobéni Eve hčéri,

De préd, ko vgásnila smért móč plaména,
 Je 'z serca zrástel véneč, ne zaméri,
 Kí nósi čêrke tvôjiga iména!

Sanjáló se mi je, de v svétim ráji
 Bilá sva sréčna tám brez zapopádka:
 Bilá je préč življénja dóba krátka,
 Kjer me od têbe lóč'jo čási, kráji.

5 Sedéla z Lávro tí si sêstra mláji,
 Pred váma je bilá dní préjšnih prátká,
 Bilá med váma govoríca sládká,
 Kakó slovéla ktéra je od váji.

In tám na téhtnico svét'ga Mihéla
 10 Z Petrárkam djála svà sonéte svôje,
 Visóko môja skléd'ca je zletéla.

Perdjála čédnosti sva njé in tvôje
 Vsák svôjim pésmam, in skudéla
 Njegà bilá ni níz' od skléd'ce môje.

Velika, Togenburg! bilá je méra
 Terpljénja tvôj'ga: môje ga premága:
 Nazádnje omečí se tvôja drága,
 Ti vsák dan ókno célice odpéra.

5 Od zóra sréčin úpaš do večéra,
 De bó vid'jéča njé podóba blága,
 In ko ti zé pertêče smértna srága,
 Se šč zaúpljiv k nji pogléd ozéra.

10 V nebésih njé očí jez vídit' ménim,
 Kadàr predèrznem vánje se ozréti,
 Dva jézna Kêruba z mēčam ognjénim.

De bi ne žalil je v védnim trepéti,
 Bežím jez révež préd poglédam njéim;
 Nobên mi žárk v življénja nóč ne svéti.

Biló je, Mójzes! têbi naročéno,
 Peljáti v Kanaan kardélo Júda;
 Ak sréčna príde, príde úra húda,
 Zamíšljen si v tó opravílo êno.

5 Od déleč vglédaš zēmljo zaželjeno;
 Povèrnjena veselja je zamúda,
 In pláčane so póta pórne trúda,
 Sercé otèrpne ti razvéseljeno.

Pét' ljubeznivost tvôjo in lepôto,
 10 Je môj poklic, in sámó opravílo,
 Doklèr me v grôba poneso temnúto;

Ak glédat' smém oblíčeje tvôje mfilo,
 Za žalostnih nočí in dní samôto
 Mi dáno je obílnó povračílo.

Na jásnim nébi míla lúna svéti,
 Kjerkóli záarki njé so zasíjáli,
 Pozími se snegá, ledú kristáli,
 Demanti róse blískajo poléti.

5 Vsi čúdeži nočí so razodéti,
 Stóri svetíla móč brez té, ki páli,
 De lúna jih ko sónce ne razzáli,
 De nénavárna je stvarém na svéti.

Ne bójte pésem se, ki jih prepéva
 10 Tvoj pévec, tí, tvoj ljúbi, tvôja máti!
 In ki jih pél do zádnjiga hó dnéva.

Brez té močí, ko lúne záarki zláti,
 Se v njih le tvôja céna razodéva,
 Pred njími nóče léd sercá bezáti.

Marsktéri rómar grè v Rím, v Kompostélje,
 Al tjè, kjer svét' Antón Jézusa várje,
 Tersát obiše, al svéte Lušárje
 Enkrát v življénji, al Maríjno Célje.

5 V podóbah glédat' hrepení veselje
 Življénja rájskiga. Sled sénce zárije
 Unstránske glórije, vtísnjeni v oltárje
 Ljubézni vérne ohladí mu želje.

Ah ták podóbo glédat' me devíce,
 10 Nebéške njé lepôte sénce, sánje
 Goljúfne, v ktérib kómej sléd resníce,

Ukáz želj vléče v tvôje domovánje;
 Sercé obúpa mánj moré pušíce,
 Ur krájši ték, tam mílši pèrs zdihvánje.

Zgódí se včasih, de Mohamedáni,
 Praznújejo Budísti v dáljni Kíni,
 Al ljúdstva, kjèr šopírho se Bramíni,
 En dán z med njími vjétimi Kristjáni.

5 Vesélje únih glásen hrúp oznáni,
 Pojó trobénite, písel k tamburíni:
 Obhájajo v sercá ga globočíni
 V samótnih kótih tí z nočjó obdáni.

Bil je tvoj gód, glasno so strúne péle,
 10 Obhájali so z pétjam ga in plésam
 Prijátli in prijátlice veséle;

Jez prážnoval sim z môkrim ga očésam,
V samôti so za sréčne dní puhtéle
Iz pólniga sercá željé k nebésam.

Oči bilé per nji v deklét so srédi,
Govór'le ústa le od njé so hvále,
Roké posili njé imé pisále,
Hodíle so nogé le po njé slédi.

5 Prepóvd sim dál jim: vbógali poglédi,
Molčále ústa od podóbe zále,
Mir dále so roké, nogé ravnále
Po rók, ust in oči so se izglédi.

10 Brez úpanja ljubézni v svôji zmóti,
Ki se mi pogasíti v sèrci nóče,
Takó sim dólgo stávil se naspróti.

Ne bógajo me míslí, želje vróče,
Drevésam, híšam, rékam, hířbam póti
Do njé ni njim zastávití mogóče.

Kadár prevídi učénost zdravníka,
De smèrti odvèrníti ní mogóče,
Ne bráni jést' in píti mu, kar hóče,
Z grenkótami ne síli věč bolníka.

5 Ko je vihárjov síla prevelka,
'Togôta njih se potolážit' nóče,
Kamòr vál žéne čóln, obupajóče
Letéti ga pusté roké brodníka.

Ne bóm več tēbe píł, solz grénka kúpa!
10 Poglédi, míslí in željé goréče!
Vam próstost dām, ker zdrávja nímam úpa:

Hodíte, kámor védno sljà vas vléče,
Vpijánite od sládkiga se strúpa,
Ki mi razdjál sercé bo hrepenéče.

Odpèrlo bó nebó po sódnjim dnévi
Se zvlójenim, svit glórje nezrečèni,
Vso sréčo bódo vídli pogubljeni,
Ki stáli bódo tām na stráni lévi.

5 Pogléd ta bòlj jih, ko goréči lévi,
In ko strahóvi vsi 'z peklà 'spušèni
Bo vstrášil, od njegà naprēj podèni
Mirú ne bódo nájdli v věčni révi.

Oči nje od ljubézni razsvetljéne
10 Smejále so se zvlójen'mu napróti,
Bíl práča sim nju sréče nezrečène;

Mi prèd očmi je v nār temnéjšim kóti
Pogléd ta, brez mirú naprēj me žéne
V obúpa brézne po brezkončni póti.

Al práv se píše k á u a ali k á l h a ,
Se šóla nóvo-čèrkarjov serdíta
Z ljudmi prepíra stáriga kopíta;
Kdo njih pa právo tèrdí, tó se práša.

5 Po pámeti je táka sôdba náša:
 Ak je od káfhe káwa bóljga žíta,
 In bóljš' obdélana, in bólj políta,
 Naj se ne píše káfha, ampak káwa.

Ak pa po čerki bóljši jéd ne bóde,
 10 In závolj čerke ne terpi nič škóde,
 Obhája táka mísel nás Slovénce,

De právdajo se tí možjé zna bíti,
 Za kár so se nekđajni Abderfíti
 V slovéči právdí od oslóve sénce.

Ne bód'mo šalobárde! Moskvičánov
 Gorénci móji! knjíge mi berímo,
 In kár nam všéč bo, úzmat' se učímo
 Od bógmejov na mēji Otománov!

5 Iz kótov vsih od Skjáptrov do Šamánov
 Tak, kákor sráke gnjézda vkùp nosímo
 Beséde ptúje, z njím' obogatímo
 Slovénskih nóvi jézik Ilirjánov.

Prekósili rēs bómo vse naróde,
 10 Nar stárši mēd jezski jézik bóde,
 Ki se iz té čobódre bó narédil,

Ker bómo ták govóřili v Emóni,
 Ko žlobodráli so tam v Babilóni,
 Ko bíl jim Bóg je govóřico zmédil.

Apél podóbo na ogléd postávi,
 Ker bólj resníco ljúbi kákor hválo,
 Zad skrit vse vprék poslúša, káj zijálo
 Neúmno, káj umétni od nje právi.

5 Pred njó z kopfíti čévljarčik se vstávi;
 Ker ogledúje smólec obuválo,
 Jerménov méni, de imá premálo;
 Kar on očíta, kôj Apél poprávi.

Ko príde drúgi dán spet móž kopfítni,
 10 Naměst, de bi šél děl'j po svóji póti,
 Ker čévlji so pogódi, mēč se lóti;

Zavérne ga obráznik imenitni,
 In tēbe z njím, kdor nápčen si očítar,
 Rekóč: »Le čévlje sódi naj Kopfítar!«

O Věrba! sréčna, drága vás domáča,
 Kjer hfša mójiga stojí očéta;
 Deb' úka žéja me iz tvó'jga svéta
 Speljála ne bilà, goljffva káča!

5 Ne védil bi, kakó se v strúp prebráča
 Vse, kár sercé si sládkiga obéta;
 Mi ne bilà bi véra v sēbe vzéta,
 Ne bíl vihárjov nótranjih b' igráča!

Zvestó sercé in délavno ročico
 10 Za dóto, ki je níma miljonárka,
 Bi bíl dobíl z izvóljeno devíco;

Mi mirno plávala bi môja bárka,
Pred ôgnjam dóm, pred tóčo mi pšenico
Bi bližni sósced vároval — svet Márka.

Popótnik príde v Afrike pušávo,
Stezè mu zmánjka, nóč na zémľjo páde,
Nobèna lúč se skoz oblák ne vkráde,
Po mészci hrepenèč se vléze v trávo.

5 Nebó odprè se, lúna dá svečávo;
Tam vídi gujézdiťi strupène gáde,
In tàm berlóg, kjer íma tígira mláde,
Vzdigváti vídi léva jézno glávo.

Takó mladénča glédati je gnálo
10 Nakljúčeje zdájnih dní, doklèr napóti
Prihódnosti bíló je zagrínjalo.

Zvedrila se je nóč, zijá naspróti
Življénja gnús, nadlóg in stísk ne málo,
Globòko brézno brez vse réšne póti.

Hrast, ki vihár na tlà ga zimski tréšne,
Ko tóplo sónce pomladánjsko séje,
Spet ozelénel sem ter tjà bo véje,
Naènkrať ne zgubí močí poprèšne;

5 Al vùnder zánjga ní pomóči réšne;
Ko spét znebí se gójzd snegú odéje,
Mladík le málo, al nič več ne štéje,
Leží tam róp trohljívosti požréšne;

Tak siromák ti v brán, sovrážna sréča!
10 Stojí, ki ga iz visokósti jáсне
Na tlà telébi tvója móč groméča;

Ak hítre ne, je smèrti svèst počásne,
Bolj dán na dán berlí življénja svéca,
Doklèr jí réje zmánjka, in ugásne.

Komúr je sréče dár bílá klofúta,
Kdor je prišèl, ko jez, per nji v zaméro,
Ak bi imèl Gigántov rók stotéro,
Ne správi vkùp daróv potrebnih Plúta.

5 Kjer hódí, mu je z tènjam pót posúta,
Kjer si pošè dóm, nadlóg jezéro
Nabère se okróg, in v èno méro
Z togótnimi valmí na sténe búta.

Okróg ga dèrvita skerb in potreba,
10 Mirú ne nájde révež, ak prešè
Vse kráje, kár jih stròp pokríva néba;

Še le v pokóji tíhim hládne híše,
Ki pélje vánjo tènna pót pogréba,
Počíje, smèrt mu čèla pót obríše.

Življénje jéča, čas v nji rábelj húdi,
Skerb vsákdan mu pomlájena nevésta,
Terplénje in obùp mu hlápca zvésta,
In kás čuváj, ki se níkdar ne vtrúdi.

5 Perjázna smèrt! predólgo se ne múdi:
 Ti kljúč, ti vráta, tí si sréčna césta,
 Ki pélje nás iz bolečine mésta,
 Tje, kjèr trohljivost vse veríge zgrúdi;

Tje, kámor móč pregánjovcov ne séže,
 10 Tje, kámor njih krivíc ne bó za námi,
 Tje, kjèr znebí se človek vsáke téže,

Tje v pósteljo postláno v čèrni jámi,
 V katèri spí, kdor vánjo spát se vléče,
 De glásni hrúp nadlóg ga ne predrámi.

Čez tébe věč ne bó, sovrázna sréča!
 Iz mójih úst peršlá beséda zála;
 Navádil sim se, naj Bogú bo hvála,
 Terpljénja tvójiga, življénja jáča!

5 Navádile so bútare se pléča,
 In grénkiga se ústa so bokála,
 Podplát je kóža čéz in čéz postála,
 Ne stráši věč je tèrnjovka bodéča.

Otèrpnili so údje mi in sklèpi,
 10 In okamnélo je sercé prežívó,
 Duhá so vkrótili nadlóg oklèpi;

Strah zbéžal je, z njím úpanje goljívó;
 Napréj me sréča gládi, ali tèpi,
 Me tnálo nájdla bóš neobčútljívó. —

Memênto móri.

Dolgóst življénja nášiga je krátka,
 Kaj znáncov je zasúla žé lopáta!
 Odpèrte nóč in dán so gróba vráta;
 Al dnéva ne pové nobèna prátk'a.

5 Pred smèrtjo ne obvárje kóža gládka,
 Od njé nas ne odkúp'jo kúpi zláta,
 Ne odpodí od nás življénja táta
 Vesélja hrúp, ne pévcov pésem sládka.

Naj zmísli, kdòr slepòto ljúbi svéta,
 10 In od vesélja do vesélja léta,
 De smèrtna zétev vsák dan bòlj dozóri.

Zna bíti, de kdor zdéj vesel prepéva,
 V mertváškim pèrti nám pred kóncam duéva
 Molcé trobéntal bó: »m e m ê n t o m ó r i !«

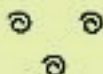
Matíju Čópu.

Vam izročím, prijátla drági máni!
 Ki spí v prezgódnim gróbi, pésem mílo:
 Ločítvi od njegà mi je hladílo,
 Bilà je lík ljubézni stári ráni.

5 Minljívost sládkih zvéz na svét' oznáni,
 Kak krátko je veselíb dní števílo,
 De sréčin je le tá, kdor z Bogomílo
 Up sréče únstran gróba v pèrsih bráni.

Pokôpal míslí visokoletéče,
 10 Željá nespólnjenih sim bolečine,
 Ko Čertomír ves úp na zêmlji sréče;

Dan jásní, dán obláčni v nôči míne,
 Sercé vesélo, in bolnó, terpéče
 Vpokój'le bódo grôba globočine.

KERST PER SAVICI

Vvòd.

Valjhún¹, sin Kájtímára, bòj kervávi
 že dólgo bíje za keršúnsko véro,
 Z Avreljam Droh² se vèč mu v brán ne
 stávi;

Končáno níjno je in marsiktéro
 5 Življénje, krí po Krájni, Koratáni
 Prelíta napolníla bi jezéro.
 Gnijó po pólji v bójih pokončáni
 Trum sèrèni vájvodi, in njih vojšáki,
 Sam Čertomír se z májhnim trôpam bráni.
 10 Bojúje se nar mlájši mèd junáki
 Za véro stáršov, lépo Bóg'njo Živo³.
 Za Čèrte, za Bogóve nad obláki.
 On z njími, ki še tèrd'jo véro krívo
 Beží tje v Bóhinj, v Bisterško dolíno,
 15 V terdnjavo zídano na skálo sívo.
 Še dán danášnji vídiš razvalíno,
 Ki Ajdovski se grádec imenúje,
 V nji glédaš Čertomíroyo lastníno.
 Devétkrat véči mnóž'ca jih obsúje,
 20 In zvéste stráže króg in króg postávi,
 Odvzáme úp jim vse pomóči ptúje;
 Visóke ódre támkej si naprávi,
 Zídôvje podkopúje, vráta séka;
 Ne polastí se njih, ki so v terdnjávi.

¹ Opombe k »Vvodu« in »Kerstu« iščí na koncu, na str. 121.

- 25 Šest mescov móči tlá kerváva rčka,
Slovénc žé morí Slovénca, bráta —
Kakó strašnà slepóta je človeka!
Ko niso mèč, sekíra in lopáta
Jih mógle, lákota nepremagljíva
30 Pertí odpréti gráda tèrdne vráta.
Dalj Čertomír jim réve ne zakrívá,
Beséde té továršam réče zbránim:
»Ne mèč, pregnála bó nas sréča kríva.
Le málo vám jedíla, brátje! hránim,
35 Braníli smo se dólgo brez podpóre.
Kdor hóče se podáti, mu ne bránim:
Kdor hóče vas dočákať tèmne zóre,
Nepróste dní živét' nočém enáke,
Ne bránim mu, al jútra čakáť móre.
40 Z sebój povábim drúge vás junáke,
Vas, ktérik ráma se vkloníti nóče;
Temná je nóč, in strésa gróm obláke;
Sovrážnik se podál bo v svóje kóče,
Le májhín próstor je tje do gošáve;
45 To nóč nam jo doséči je mogóče.
Nar věč svetá otrókam slíši Sláve,
Tje bómo nájdli pót, kjer njé sinóvi
Si prósti vól'jo véro in postáve.
Ak pa naklónijo nám smért Bogóvi,
50 Manj strášna nóč je v čérne zémlje kríli,
Ko so pod svétlim sóncam súžni dnóvi!
Ne zapustí nobèden ga v ti síli,
Molcé oróžje svóje vsák si vzáme,
Strahljívca v célim ní imèl števíli;
55 Al kómej vráta so odpèrte, vnáme
Se strášni bòj, ne bòj, mesársko klánje:
Valjhún tam z célo jih močjó objáme.
Tud' òn se je zanésel na njih spánje,
Prelésti míslil je ozídje gráda,
60 In ponevédama planiti nánje.

- Ko svójo móč nar bòlj vihár razkláda,
Okróg vrát stráža na pomóč zavpíje,
In vstáne šúm, de móž za móžam páda.
Ko se neúrnik o povódnji vlíje,
65 Iz hríba stèrmiga v dolíne pláne,
Z deréčimi valóvami ovíje,
Kar se mu zóper stávi, se ne vgáne,
In ne počíje préd, de jéz omága;
Tak vèrže se Valjhún na nekristjáne.
70 Ne jénja préd, doklèr ni zádnja srága
Kerví prelíta, dòkler njih kdo sópe,
Ki jim bilà je véra čez vse drága.
Ko zór zasíje na merlíčov trópe,
Ležé, k' ob ájde žétvi, al pšeníce
75 Po njívah tam ležé snopóvja kópe.
Leží kristjánov věč od polovíce,
Med njími, ki so pádli za malíke,
Valjhún zastónaj tam íše mládo líce
Njegà, ki krív morítve je velíke. —

©

Kèrst.

- Mož in oblákov vójsko je obójno
Končála tèmna nóč, kar svétla zárja
Zlatí z rumèn'mi žárki glávo trójno
Snežnfkov krájnskih sív'ga poglavárja,
5 Bohínjsko jézero stojí pokójno,
Sledú ni věč vunánjiga vihárja;
Al sómov vójska pod vodó ne míne,
In drúgih róparjov v dnù globočine.

Al jézero, ki na njega pokrájni
 10 Stojiš, ni, Čertomír! podóba tvója? —
 To nóč je jénjal vójske šúm vunájni,
 Potíhnil ti vihár ni v pèrsih bója;
 Le hújši se je zbúdil čèrv nekďájni,
 Ak práv učí me v révah skúšnja mója,
 15 Bolj gríze, bôlj po nóvi kèrvi vpíje,
 Požréšniši obúpa so Harpíje.

Na tlèh ležé Slovénstva stèbri stári,
 V domáçih šégah vtèrjene postáve;
 V deželi párski Tèsel* gospodári,
 20 Ječé pod téžkim jármam síni Sláve,
 Le ptújcam sréče svít se v Krájni zári,
 Ošábno nós'jo tí po kónci gláve,
 Al, de te jénja tá skeléti rána,
 Ne bóš posnel Katóna Utikána!

25 Prenésla pričujóče úre téže
 Bi ne bilà lét pòznih gláva síva;
 V mladósti vúnder tèrdniši so mréze,
 Ki v njih derží nas úpa móč goljfvá;
 Kar, Čertomír! te na življénje véže,
 30 Se mi iz tvójih prejšnjih dní odkriva,
 Ki te vodila ní le stára véra
 Tjè na osrédik Bléskiga jezéra.

Tjè na otòk z valóvami obďáni,
 V danášnjih dnévih bóžjo pót Marije;
 35 V dnu zádl stojé snežníkòv velikáni,
 Poljá, ki spréd se sprósti, lepotíje
 Ti káže Bléski grád na lévi stráni,
 Na dèsní gríçik se za gríçam skríje,
 Dežéla krájnska níma léps'ga krája,
 40 Ko je z okóljšno tá, podóba rája.

Tam v časih Čertomíra na otóki
 Podóba Bóginje je stála Žíve,
 Ki so zročèni ji mladénčov stóki,
 Ki so ji, vé dekléta ljubeznjive!
 45 Zročèni váši sméhi, váši jóki,
 Orôžja, ki so nam nepremagljíve. —
 Tam Bóg'nje véžo Starosláv in lépa
 Njegóva, hčf odpéra in zaklépa.

Hči Bogomíla, lépa ko devíca
 50 Slovéça, Hero, je bilà v Abídi,
 Nedólnost vnéma ji očí in líca,
 Lepóte svóje sáma le ne vídi,
 Perlíznjena mladénčov govoríca
 Je ne napihne, ji sercé ne sprídi.
 55 Spolnsla kómej je šestnájsto léto;
 Sercé mladó ni za nobèn'ga vnéto.

Darí oprávit Bóg'nji po navádi
 Pernése Čertomíra láhka ládja,
 Od téga, kár rastè per njéga grádi,
 60 Od čéde, žíta in novíne sádja;
 Ko blíža z njími se devíci mládi,
 Zadéne ga, ko se je nár manj nádja,
 Iz njé očí v sercé ljubézni stréla,
 Plamén neogasljiv je v njému vnéla.

65 O blágor, blágor, Čertomír! ti vnéta
 Je déklica od tvójiga pogléda,
 Kak od zamáknjenja je vsà prevzéta,
 Kak gléda v tlà, kak trése se beséda!
 Ko zárija, ki jásen dán obéta,
 70 Zarumení podóba njéna bléda,
 In v tvójí ròki ròka njé ostáne
 Zadèržana ji od močí neznáue.

Naj pévec drúg vam sréča popisúje,
 Ki célo léto je cvetlà obéma:
 75 Kak Čertomír osrédik obiskúje,
 Kak óča omladí med njíma dvéma,
 Ki ní, ko mēni, mu veselje ptúje,
 Ki sréčna ga ljubézen v pērsih vnéma,
 Pijánost njíno, ki tak hitro míne,
 80 Pregnána od ločítve bolečine.

Že, Čertomír! je tréba se ločiti,
 Ne slišiš kāk glasno trobēnta pōje!
 Perpódil z sábo je Valjhún serdítí
 Požígat bōžje véže divje rōje;
 85 Povsòd vzdigújejo se vére ščítí,
 Ki si prejél od mátere jo svōje,
 Te vére, ki ji déklica ta slúži,
 Ki zdāj te z njó ljubézen čísta drúži.

Kak težka, brítka úra je slovésa!
 90 Stojé po lícah jíma káplje vróče,
 Objéta sta, ko bi bilà telésa
 En'gà, spustítí znábel znábla nóče;
 Si 'z lév'ga óča, désniga očésa
 Jok bríše, ki ga skrítí ní mogóče,
 95 Ko vídi v táko žalost nju vtopljēne,
 In de tolážbe zánje ní nobēne.

Bi spómnil njíma zmáge véčno slávo,
 Ak bi, de jo doséči móč je, sódil;
 Al prevelíko trúmo je čez Drávo
 100 Po Kókri dōli v Kráju Valjhún perpódil.
 Se móžu zdí, de grè le v smért kervávo,
 Brez de bi véro, bráte osvobódil. —
 List príde, kāk vasí in véže bōžje
 Goré; — čas, Čertomír! je vzél' oróžje.

105 In šél je bój bojvát brez úpa zmáge,
 In skázal se je korenine práve,
 Kjer sūče mēč, na čéli smértne sráge
 Leže sovrážnikov trupla kerváve
 Mertvih, al izdihjóčih dúše dráge;
 110 Vundēr ne mēč, ne móč gradú terdnjáve
 Bogóv ne móre réšit' slávnih stáršov,
 In ne pred smértjo ohranit' továršov.

Premágan per Bohínjskim sámu jezéri
 Stojí naslónjen na svoj mēč kervávi,
 115 Z očmi valóv globōki brēzin méri,
 Strašně mu míslí rōjijo po glávi,
 Življēnje míslí vzét' si v slēpi véri;
 Al nékaj mu predērzno rōko vstávi. —
 Bilà je lépa, Bogomíla! tvōja
 120 Podóba, ki speljála ga je 'z bōja.

Enkrát vidit' želí podóbo mílo,
 Pozdrávit' préjšnjíga veselja mésto;
 Al sréčno je prestála časov sílo,
 Al njéno mu sercé še bíje zvésto,
 125 Al morebít' pod hládnó spí gomílo,
 Al premagávec mu je vzél' nevésto,
 Al žíva, al mērtva je, zvédit' móre,
 Ločítí préd se iz svetá ne móre.

Znan ribič perveslá od úne stráni,
 130 Opómni ga, kāk sámu se bē pozábi,
 Kakó povsòd ga íšejo kristjáni,
 Kak z vjétimi Valjhún serdítí rábi,
 Prijázno dēlj mu tām ostáti bráni,
 Stopítí k sēbi ga v čolnīč povábi,
 135 De ga perpélje v várniši zavétje;
 Vda Čertomír se v tó, kar ribič svétje.

In bërž vesláta v konec tá jezéra,
 Kjer bístra vánjga perbobnî Savíca;
 Ker sréčen véter nji roké podpéra,
 140 Čolníč letí, ko v zráki úrna tíca.
 Se ríbič po sovráznikih ozéra,
 Čoln vstávi, kjèr je gósta séne temníca. —
 Ker se mu zdí, de lákota ga grúdi,
 Junáku, kár je v tórbici, ponúdi.

145 Želí dat' Čertomír mu povračílo,
 Al v vòjski dnárji sò bílí razdáni;
 De Stároslav, se spómni, z Bogomílo
 Mu v skrívniim kráji tóvor zláta hráni,
 Nju poiskáti dá mu naročílo,
 150 In dá mu pèrstan sámó njíma znáni,
 De bó per njíma stóril mu resníco; —
 Perněsti zláta rěče četertníco.

Po Bogomíli prášat' mu ukáže:
 Al gléda svétlo sónce, je še žíva,
 155 Al so obvárvale jo mókre stráže,
 Al přéd sovrázniki drugéj se skríva,
 In kó d nar várníši se pót pokáže,
 Tje, kjèr zdaj drága déklica prebíva?
 Per slápi čakal jútro bo Savíce,
 160 Veséle áli žalostne novíce.

Slap drúgo jútro mu germí v ušesa;
 Junák premíšlja, kák bolj spódej léna
 Vodà razgrája, kák bregóve strésa,
 In kák pred njó se góre zíblje sténa,
 165 Kak skále podkopúje in drevésa,
 Kak do nebés letí nje jéze péna! —
 Tak se zazěne, se poznéje vstávi
 Mladénič, Čertomír per sèbi právi.

Zbudí ga 'z mísel tíh mož govórnica,
 170 Ki blízajo se z blágam obložení,
 Spozná koj ríbiča poštène líca;
 Neznán mož príde po stezi zeléni;
 Talár in štóla, známinje poklíca,
 Povésta mu, de slúži Nazaréni.
 175 Po mēč bi dēsna se bílā stegníla,
 V ti přiči se perkáže Bogomíla.

»O, sēm na sèrce mōje Bogomíla!
 Skerbí je kōnec, žalostí, nesrēče,
 Se tréce od vesělja vsáka žíla,
 180 Kar glédam spēt v oblíčeje ti cvetēče,
 Naj bríje zdaj okróg vihárjov síla,
 Naj se nebó z obláki preoblēče,
 Ni mēni mār, kar se godí na svēti,
 Ak sméjo srēčne te roké objéti.«

185 Iz njéga rók izmákne se počási,
 In blízó se na pèrvi kámen vséde,
 In v tērdnim, áli vūnder mlím glási
 Mladénču vnēt' mu rěče té beséde:
 »Ne zdrúženja, ločítve zdaj so čási,
 190 Šel náj vsak sám bo skoz življénja zméde;
 Deb' ēnkrate se skleníle pōti náji,
 Me túkaj vídiš zdaj v samótnim kráji.«

»Povédát' móram ti, de sim kristjána,
 Malíkov zapustíla véro krívo,
 195 De je bežála tá, k' ob sónci slána,
 De dál kerstít' je óča glávo sívo,
 Soséska je Maríje slúžbi vdána
 V duu jézera vtopíla Bóg'njo žívo.
 Kakó peršlá k resníce sim poglédi,
 200 Moj Čertomír! v besédah krátkih zvédi:«

»Večkrat v otóka sim samôtnim kráji,
 Ko te je ládja nêsla prêč od mêne,
 Si míslila al bó ljubézen náji
 Prešlâ, ko vál, ki véter ga zažene,
 205 Al hrepenéčih sêrc željé nar sláji
 Ogásil vsè bo zêmlje hlád zelêne,
 Al mésta ni nikjêr, ni zvézde míle,
 Kjer bi ljubjóče sêrca se sklenfle.«

»Te míslí, ko odšêl si v húde bóje,
 210 Mírú mi nîso dále věč siróti.
 V nevárnosti življênje védit' tvôje,
 Zapêrte vsè do têbe vídiš' póti,
 Ni védlo kám se djáti sêrce môje,
 Tolážbe nîsim nájdla v táki zmóti.
 215 Obúpala sim skôrej tákrat réva;
 Kak sim želéla v nóči ti svít dnéva!«

»En dán sim prášat šlâ po vòjske sréči,
 Al skózi se še ní sklenila z vâmi;
 Učil ljudí je móž bogabojéči,
 220 Duhóvni móž, ki zdâj ga vídiš' z námi:
 Kakó nas vstvâril vse je Bóg nar véči,
 Kak gréh peršêl na svét je po Adâmi,
 Kak se je bôžji sín zató včlovéčil,
 De bi otél naródc in osréčil.«

225 »De právi Bóg se klíče Bóg ljubézni,
 De ljúbi vse ljudí, svoje otróke,
 De zêmlja, kjêr vijó vihárji jézni,
 Je skušnje krâj, de so naš dóm visóke
 Nebéssa, de terpljênje in bolézni
 230 Z veseljâm vrêd so dár njegóve rôke,
 De čúдно k sêbi vód' otróke ljúbe,
 De ne želí nobêniga pogúbe.«

»De vstvâril je ljudí vse za nebéssa,
 Kjer glór'ja njêga síje brez oblâka,
 235 Okó ni víd'lo, slíšale ušéssa
 Vesélja, ki izvóljene tam čáka,
 De spróstenim bo vsih težáv teléssa
 Se sréčnim izpolnila vólja vsáka,
 De bódo támkej bôžji sklêpi míli
 240 Te, ki se túkaj ljúbijo, sklenfli.«

»Ko šlâ domú sim združbo nájno v glávi,
 Me móž, ki je ta úk učil, doíde;
 Prijázno v svóji šêgi me pozdrávi,
 Pové, de préd je štét bil mèd Druíde,
 245 De preobèrnil se je k véri právi,
 De v náše kráje oznanvát jo príde;
 Ker so vasí bilé mu króg neznâne,
 Z menój iti želí, ker nóč postáne.«

»Domâ očétu, mêní razodéva,
 250 Kar prerokváli někđaj so preróki,
 Kak, kâr grešila sta Adám in Eva,
 Na kríži operó kerví potóki,
 Popíše náma stráh sódniga dnéva,
 Vse čúdeže, ki vére so poróki;
 255 Kar védit' tréba je, zloží po vèrsti,
 Ker svâ mu vse verjéla, náju kèrsti.«

»Al éna skèrb me je moríla védno,
 De tí med njími si, ki Bóg jih čèrti;
 Večkrat sim v sánjah víd'la glávo čédno
 260 Bledó ležáti na mertváškím pèrti;
 Sim trepetála záte úro slédno,
 De bi nebés ne zgréšil v brítki smèrti.
 Maž bôžji mi bolnó sêrcé ozdrávi,
 Ker, de zamóre vse molítev, právi.«

265 »Kolikokratov sim od tód v samóti
 Klečála, klícala pomóč Marije:
 »Zavréči v jézi ga, moj Bóg! ne hòti,
 Ker v zmóti žáli te, ne 'z hudobíje,
 Ne dàj v oblást sovrážni ga togóti,
 270 Pred njó naj mílost tvója ga zakríje!«
 In čúдно te je tísto nóč ohránil,
 Ko ní nobèn továrš se smèrti vbránil.«

»Iz spánja svójjga, Čertomír! se zbúdi,
 Slovó daj svóji strášni, dólgi zmóti,
 275 Po pótih se noči temně ne trúdi,
 Ne stávi v brán delj bôžji se dobróti,
 In njéne mílosti dní ne zamúdi,
 De sklénete se ênkrať nájni póti,
 Ljubézen brez ločítve de zazóri
 280 Po smèrti náma tám v nebéškim dvóri.«

Čertomír.

»Kak bóm povèrnil, Bogomíla drága!
 Ljubézen, skèrb, kar si terpéla zámeč
 V vesélji skórej mí sercé omága,
 Ki v njému tvója ga ljubézen vnáme,
 285 Doklèr kerví ne vtéče zádnja srága,
 In gróba tèmna nóč me ne objáme,
 Ti súžno móje bó življénje célo,
 Tí gospodúj čez véro, míslí, délo.«

»Kakó bi mógel tèbi kaj odrèči,
 290 Storíti téga nè, kar bós želéla!
 Al zmíslí rán, ki jih Valjhúna méči
 So stóрили, in pšíc njegóvih stréla,
 Kaj vídili kerví smo v Krájni tèči,
 Kristjánov tvójih vse prevdári déla,
 295 In mí povéj, al ní Čert nar bolj jézni
 Njih Bóg, ki klíčeš ga Bogá ljubézni?«

Duhóvni.

»Po céli zèmlji vsim ljudém mir bódi!
 Takó so péli ángeljcov glasóvi
 V višávah per Mesíjesa prihódi;
 300 De smo očéta êniga sinóvi,
 Ljudjé vsi brátje, brátje vsi naródi,
 De ljúbit' mór'mo se, prav' úk njegóvi.
 Valjhún ravná po svóji slépi glávi,
 Po bôžji vólji ne, duhóvni právi.«

Čertomír.

305 »Ljubézni vére, in mirú in správe,
 Ne bránim se je vére Bogomíle,
 Vem, de malíke, in njih slúžbo gláve
 Služábnikov njih so na svét rodíle,
 V njih le spoštval očétov sim postáve,
 310 Al zdáj ovèrgle so jih vójske síle.
 Ak skléne me z tebój kerst, Bogomíla!
 Kdaj bó zakóna zvéza me sklenfla?«

Bogomíla.

»Odlóčeni so rózi kratki dnóvi,
 Ki príde nánjo pomladánjska slána,
 315 Al v cvétji jo zapádejo snegóvi;
 Tak mládí déklíci, ki zgódna rána
 Sercé ji glóda, vsmèrti mír njegóvi,
 Le krátka pót je skoz življénje dána;
 Al je za májhin čas se zdrúžit' vrédno,
 320 De bi ločítve spét se bála védno?«

»De bi od smèrti réšil te nesrèčne,
 In támkej mlí Bog v nebéškim ráji
 Z menój te, drági! sklénil čáse věčne.
 Pustíla v némar sim željé nar sláji,
 325 Pustíla v némar dní na svèti srèčne.
 Sim odpovédala se zvèzi náji; —
 Je vslíšana bilà molíttev môja. —
 Ne smém postáti jez nevésta tvôja.«

»Bogú sim věčno čistost obljubíla,
 330 In Jézusu, in máteri Maríji;
 Kar doživéla lét bom šè števíla,
 V željá britkósti, v úpa rájskim síji
 Nobéna me ne bó premôgla síla,
 Bilà de svôjimu, svetá Mesíji,
 335 Nebéškimu bi ženinu nezvésta,
 Nikdár ne mórem tvôja bý' nevésta!« —

Duhóvni réče mèd beséde táke:
 »Zakóna srèče tá vživát' ne móre,
 Kdor déla môjim, tvôjim je enáke
 340 Predèrzníl v čása se síjál' razóre,
 Druíd sim z zmóto jez slepíl rojáke,
 Ak bi ne býl dajál tvoj mèč podpóre,
 Kdaj vgásnila bilà bi kríva véra,
 Bi vdóva ne bilà žen marsiktéra!«

345 »Tvoj pót je v Oglej, de polóžil náte
 Roké bo patriarh, ak dúh te žéne,
 Ko si pogúbljal jih, otéti bráte,
 Duhóvniga te stóril bó, ko mène.
 V dežélah jútra čakajo bogáte
 350 Te žétve, ne zamúdi je nobéne,
 Le hítro v Oglej, tjè do patriarha,
 De posvetí te mašnika, dúš varha.«

Čertomír.

»Prav práviš, de ne smém jez úpat' srèče.
 Ki védno je in bó sovražna mèni:
 355 Doségel óča zmáge ní slovèče,
 Končál življénje v vójski je zgubljeni,
 Odšlá je máti kómej spónam jéče,
 že dávnó jo pokríva grób zelèni.
 Osréčit bóče mé ljubézen sládka,
 360 Al, kák sladkóst bilà je njèna krátka!«

»V dežéli koj trobènte glás zapóje,
 Od Bogomfle dráge mène lóči,
 Junáško býli smo z Valjhúnám bóje,
 Veséle zmáge dán nam ne napóči,
 365 Pomóril mèč je vse továrše môje,
 Beg je moj úp, gojzd je moj dóm pričjóči.
 Nespámetna bilà bi z máno zvéza,
 Ki me pregánja védno srèče jéza.«

Bogomíla.

»Ljubézni práve ne pozná, kdor mèni,
 370 De vgásniti jo móre srèče jéza;
 Goréla v čistim, v věčnim bó plamèni
 Zdaj, in ki mi odpáde trúpla péza;
 V zakóni vùnder bráni sád mi njèni
 Vživáti z Bógam tèrdniši zavéza.
 375 Odkríla se bo tčbi únstran gróba
 Ljubézni môje čistost in zvestóba.«

»De bódo znáni bóžji jim obéti,
 Jih oznanvát pojdi v slovénske mésta;
 Kar dní odlóčeníh mi bó na svèti,
 380 Bogú in tčbi bóm ostála zvésta,
 V nebésih čakala bóm per očéti.
 Čez májhín čas devíška te nevésta,
 Doklèr žalújejo po teb' otéte
 Kardéla, prídeš k mèni v mésta svéte.«

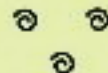
385 Izměd oblákov sónce zdáj zasíje,
In mávrica na blédo Bogomílo
Lepóte svóje čísti svít izlíje,
Nebéški zór obdá obličje mlo;
Jok, ki v oči mu síli, kómej skríje,
390 De ní nebó nad njím se odklenílo,
De je na svéti, kómej si verjáme,
Tak Čertomíra tá poglěd prevzáme.

Ko je minúl, kar míslí, de bo v síli
Zlatá mu tréba, si od móž ga vzáme;
395 Dar ríběu dá, njim, ki so ga nosíli,
»Kar Starosláv zlatá še hráni záme,
Daj ga sirótam,« réče Bogomíli,
Se blíža jí, presèrčno jo objáme,
Molčé podá desníco jí k slovési,
400 Solzé stojíjo v vsákim mu očési.

»O čakaj, mi dopólní prošnjo éno!
Pred ko se lóč'va,« Bogomíla právi,
»De mi v skerbéh ne bó sercé vtoplěno,
De lóžej se britkósti v brán postávi,
405 Pred, ko greš v Oglej čez goró zeléno,
Se pričó mène odpověj zmotnjávi,
Doklèr te posvetí kerst, se zamúdi,
Vodá je blízko, in duhóvni túdi.«

Molčé v to prošnjo Čertomír dovóli,
410 Z duhóvním blíža slápu se Savíce,
Molítve svéte mášnik, on z njim móli,
V iméni kèrsti ga svete Trojíce.
So na kolénah, kár jih je okóli,
Se od vesělja svét' obráz devíce,
415 Ki je bílá podpóra vére kríve,
Je opravljála slúžbo bóg'nje Žíve.

Razlágajo, ko príde v Akviléjo,
Mu svéte písma próste zmóte vsáke;
Postáne mášnik, v pèrsih umerjéjo
420 Nekdájni úpi; mēd svoje rojáke
Slovénce gre, in dálej čez njih mējo,
Do smèrti tám pregánja zmót obláke. —
Domú je Bogomíla šlá k očéti,
Nič věč se nísta vídila na svéti. —

Opómbc.

¹ Valjhán, od latínskíh písarjov Valhunnus in Valdungus imenován, je bíl koróški vájvoda in posébní pregánjávíc nejevérnikov. Zé njegóv óču Kajtimár (*Chetimarus*) sí je velíko perzadjál keršánsko véro po Koratáni in Kránji razšírítí; al Slovéncl so se stáre vére terdó držáli, in kvístjáne, posébnó pa misjonárje pregánjálí. Poglěj Valvazorja »Ehre des Herzogthums Krains 7me búkve, 2go poglávje.

² Avrelí, Drob *Aurelius, Drohuš*), dvá poglávárja nejevérnikov. Poglěj Valvazorja na mésti rečéním.

³ Žíva, bóginja ljubézni, Slovénška Vénera.

⁴ Párski Tésel, Tesel (*Tas-ito*), párski vájvoda, je Valjhána, ki so ga bíli Slovéncl v pervíh létíh vájvodstva iz dežéle spodíli, z trémi trúmami vojšákov nazáj perpóljal, in jim ga je zopet vsílil. Poglěj Valvazorja na mésti rečéním.

RUTARS.NET

**DODATEK
SLOVENSKIH POEZIJ**

www.rutars.net

Zarjovena dvičica.

V tridesetmu dvičica
Reva še samičica
Je prebridko stokala,
Milo, milo jokala.

5 Oj me, oj me, božica
Sem cvetla ko rožica,
En'mu bla sem mileja
Ko dišeča lilija.

Mu srce se vnelo je,
10 Mi zvesto gorelo je,
Me prevzetnost zapelja,
Nisem rekla ne al' ja.

Zjalast tiček prileti
In na limanc' obvisi,
15 Fantič ga ne gre lovit,
Boljši misli lov dobit.

Se počas otrebi tič,
Prazen gre domú fantič,
Gre z objokanim' očmi,
20 Vjel da lep'ga tiča ni.

Lohko bla obrzdala,
Lohko bla obdržala,
Jest neumna šlapica,
Iz »Za zidam« Jakica.

- 25 Čakala sem goršega,
Čakala sem boljšega,
Dokler me pozabil je,
Se drugod pobabil je.

- Tekli so mladosti dni,
30 Blo noben'ga pó-me ni;
Stara sem samičica,
Zarjovena dvičica.

Rotarjovima dekletama.

(Triolet)

- V Tomačovim raséta
Dve rožici lepé:
Sestrici dve cvetéta,
V Tomačovim raséta,
5 In kamor se ozréta,
Precèj gori sercé.
V Tomačovim raséta
Dve rožici lepé.

- Jé Jerica ta starji,
10 Ta mlaji Micka je. —
Ljubljančanov se varji,
O Jerica ta starji!
Ljubljaneci so sleparji,
Tih Micka varji se!
15 Je Jerica ta starji,
Ta mlaji Micka je.

Un dan si začéla . . .

Un dan si začéla,
Otrók pred, cvetét',
Že róž'ca si céla,
Si hvála deklét.

- 5 Mladénče že vnémaš
Z nevárnim' očmí,
Jih Réz'ki prevzémaš,
Ji délaš skerbí. —

- Des' vínčik je kísel,
10 Z vodíco nalít,
Zaljúbljena mísel
Jih vódi ga pít.

- Krog Tebe slepári
Se škric iz štacún,
15 In dóhtar ta stári,
Oskúben kopún.

- Ofcírček se vstávi,
Te práša od kódi,
Skrivéj Te pozdrávi
20 'Z kanclíje gospód.

Klobúka ne vzdígne,
Se módro derží,
Z očmí le pomígne,
Se ljúb'ce bojí.

- 25 Ljubézni se brániš,
Njé móči si kós,
Ti drúge le rániš,
Jih vódiš za nós.

Je lépa b'la včerej, —
 30 Al' dánes več ní.
 Predólgo ne zbérej:
 Čas, Pép'ca! hití. —

Vso sréčo ti želím.

Deklè z svitlim' očmí!
 Enáke tēbi ní;
 Gorí, gorélo hó
 Sercé za te samó.
 5 Vso sréčo ti želím,
 Naj bó z menój, al z njím.

Ko prèd menój stojíš,
 Sijáti mi pustíš
 Očf nebésko luč,
 10 Ki vsih serc íma ključ,
 Vso sréčo ti želím,
 Deklè! z menój, ne z njím.

Ko pa obráčaš prèč
 Nalaš obráz cvetèč,
 15 Poglèd tvoj sem ter kjè
 Po njim ozéra se,
 Vso sréčo ti želím
 Z menój ne, ámpak z njím.

Ko môje žalostne
 20 Zbudé te pésmice,
 Pustíš póstljo gorkó,
 Nastávljaš njim uhó,
 Vso sréčo ti želím,
 Deklè! z menój, ne z njím.

25 Ko tí pa drúgi dan
 Pozábiš mójih ran,
 Te vídím z njím kremljät',
 Sladkó se posmehvät',
 Vso sréčo ti želím,
 30 Z menój ne, ámpak z njím.

Ko míslím, kák bi bíl
 Jest sréčen, ak ovíl
 Krog pasa bi roké,
 Te stísníl na sercé,
 35 Vso sréčo ti želím,
 Deklè! z menój, ne z ujím.

Ko v plésu se vertíš,
 Na pèrsih mu sloníš,
 Od rók obséžena
 40 Z rokám' obségaš ga,
 Vso sréčo ti želím
 Z menój ne, ámpak z njím.

Ne smé več bíť takó,
 Daj énimu slovó,
 45 Bólj' je nesréčen bíť,
 Ko sréčo z njím delít. —
 Vso sréčo ti želím,
 Naj bo z menój, al z njím.

Tri želje.

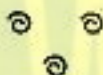
(Anastazija Zelénca.)

Ko želje bi veljale kaj,
 Tri želel bi rečí:
 Deklič bel, črni pop, konjč
 željé bi bile trí.

5 »Čemú, povej, bi bil deklič?«
 Par mene veselí;
 Ne da bi molil, zdihováł,
 Dveh temu treba ní.

10 »Čemú, povej, bi bil ti pop?«
 Zavolj lehké vestí;
 Če večkrat sta po dva samá,
 Lehkò se kaj zgodí.

15 »Čemú, povej, bi bil konjič?«
 Da jahal bi vse dní
 Od deklice do popa tje,
 Od tam pred nje očí.

BALADE IN ROMANCE

Ponočnjak.

(Balada.)

Bil korenják je razujzdan,
 Devištva tat, vasvavc,
 Nobeno božjo noč ugnan
 Dekličov zapeljvavc.

5 Iz zibelk treh nedolžen jok
 Je kričal do nebés,
 Treh nezakonskih mamic stok
 Se je razlegal vmés.

10 Večkrat ga fajmašter svaril,
 Ga strašil je z' peklám.
 Je bil skopán, pod koš je bil
 Djan obložen z' kamnjám.

15 Al samopaš, svarjenju gluh
 Razgraja po vaséh,
 Ostane stari potepúh,
 Naklada greh na gréh.

20 Stojí, stojí samotén kraj,
 Soseska iz treh hiš,
 Stojí vas Mošna, kjer do zdaj
 Ní znan bil fantov vriš.

In tam cvetè ko lilje cvèt
 Nevidene ljudém,
 Alenčica roža deklét
 Le znana mal' očém.

25 V' Radólco grè nedelski dan,
 Nebeški kruh užít,
 Zagleda fant moj razujzdan'
 Lepote njene svít.

Berž spraša, kdo je lepa hčer,
 30 Kje spí, in druŕga več,
 Čez Save most hití zvečer
 Od hudih želj gorèč.

Perklati k' njemu se pajdaš,
 Perdruŕi čuden brát,
 35 Oblečen ko Turški mejáš,
 V' obrazi ves kosmát.

»Le berž, le berž, prijatelj moj!
 Le hitro z' mano zdaj,
 Imela bová vkup necój
 40 Vesela direndaj!«

Ker reče to, zažene smeh,
 Zažene strašen glas,
 De zmerzue muzik po kostéh,
 Ní suh nobeden las.

45 »Le berž, le berž, prijatelj moj!
 Berž v' svate, berž v' semenj!
 Alenčico možím necoj,
 Poln godcov je skedenj.« —

Ker reče to, se sliši vriš
 50 Volkov, in sov, in vran,
 Tak, ko zarjove takrat piš,
 Bo rjul na sodni dan.

»Le berž, le berž, prijatelj moj!
 Lej svatov in družíc,
 65 Od njih kaj slišal boš necój
 Kosmatih govoric!« —

Ker reče to, iz gòlih pléš
 Se Kleka gerd oblák
 Uzdigne poln negudnih vóš
 60 In poln peklenskih spak.

»Le hitro, hitro, ženin moj!
 Nevesten slišim voz,
 Per nji boš spaval tí necój,
 Le gléj, de ji boš kós!« —

65 Perpelje ženski se rogáč,
 Ostudno nepoštèn,
 Iz gadov in vse sorte kač
 Je čudno voz spleten.

»Le stoj, le stoj, zdaj ženin moj!
 70 Al ti deklè bo všèč?
 Z' Alenčico lepó necój
 Kdo bi ne šel rad léč?« —

Peršla sta na moriša kraj,
 Tam Satan ž' njim vesel,
 75 Imel vso noč je direndaj,
 Dokler ni zvon zapél.

Ležalo truplo drugi dan
 Je na moriši znak;
 Tak konec vzal je razujzdan'
 80 Pregrešen' ponočnják. —

V' izgled in nauk, fantje! vam
 Zložena je povést,
 Kdor hodil v' vás bo k' deklicam,
 Prišel bo zlodju v' pest.

Romanca od Stermiga-grad.

I

»Zašla sim in stezè ne vém,
 Napréj ne vém, nazáj ne smém.
 Pušavnik! pokažite kod
 Na stermi grad gre pot od tod.

5 Oh, gôri ljubi moj, gradnik
 Zé dosti dní leží bolnik,
 De ní ga po-me ljubljeno
 Nevesto mu obljubljeno.« —

10 »O, lepa hčér, o lepa hčér!
 Poči per meni en večér,
 Lej bliža se že tamna noč,
 In péšat' vidim tvojo moč.« —

15 »O, ne mudíte me nikár,
 Nočí in truda mi ni már,
 Počívat', spati ne pusté,
 Mi ne pusté skerbí grenké.« —

20 »O, pojdí z' mano na moj dóm,
 Razlega po goráh se gróm,
 Poglej, oblakov čudní plés,
 Kakó vihár bučí skoz lésl« —

»O, ne mudíte me nikár,
 Naj treska gróm, bučí vihár.
 Vihár, oli hujši, bolj strašán,
 Po sercu rjove noč in dan!« —

25 »Poslúšaj, déklica! svet moj,
 Ostani tukaj saj necój,
 Lej, predem prideva do vrat,
 Čuváj odšel bo nama spat!« —

30 »O, ne mudíte me nikár,
 Če slišal me ne bo vratár,
 Ko mu odperla tolkokrát,
 Poslal odpreti bo enkrát!« —

35 »Ostani hčér! tvoj mlad gradnik,
 O, ni bolnik, ampak lažnik,
 Te slišal terkati ne bó,
 Ker sládko spí z' mlado gospó!« —

40 »Ubí te grom, devištva tat!
 Zé sedem mescev hodim mat',
 Bog ti, gradnik! zanesi mlad,
 Od tebe nosim greha sad!« —

Ko té besede 'zgovorí,
 Na tla se zverne, omedlí,
 'Zvijè fantiček se od njé,
 Al ona se vèč ne zavé. —

II

45 Na majh'ni trati v' sredi rož
 Grob zjutraj koplje sveti mož,
 Gré memu mlad gradnik na lov,
 Otročnico, grob gleda noy.
 Pušavnikovo kupit' vést
 50 Uzame zlatih polno pést:
 »Kar imam sabo,« pravi, »na!
 In molčí, de ne 'zvé gospá.«

»Nikár, nikár, zlahтни gospód!
 De greha vaš ne plača rod,
 55 Za svete maše dajte dnar,
 Sirotam dajte bôgat dar,
 De duši, če je v' vicah zdaj,
 Pomagajo v' nebeški raj,
 In sínika, ki je na svét
 60 Prišel, redíva sedem lét,
 Ko spolni leta té, se z' njim
 Na pót podal bom v' šole v' Rim.« —

III

Gorjé, gorjé, gradnik nezvést!
 Kakó te peče huda vést!
 65 Krivíc maš'vavec večni Bog,
 Obilno pošlje ti nadlóg:
 Zaperto žene je teló,
 Skerbí te, kam boš djál blagó,
 Skerbí te starost brez otrók,
 70 Grajšino dati ptujcam 'z rók.

IV

Preteklo blo je petnajst lét,
 Pušavnik pride 'z Rima spét,
 Iz Rima pride mašnik mlad,
 Ki bil je star'ga greha sad.
 75 Domá leží gradnik bolán,
 Pušavnik reče mu en dan:
 »Skerbí vaš grad, blagó, gospod!
 Ker z' vami vgasuil bo vaš ród;
 Mariji dajte grad svoj v' last,
 80 Zidajte cerkev nji na čast,
 De bo maš'val v' nji sín za vas,
 Sem hodil romar vsaki čas.« —

Mariji dal je grad svoj v' last,
 Je zidal cerkev nji na čast,
 85 V' nji sín je zanjga mašo bral,
 In mater svojo 'z vic jemál,
 Kjer bil je Stermi-grad nekđaj,
 Velíka božja pot je zdaj.

Sveti Senán.

Zató, de b' od' ženskih ne bil zapeljan,
 Podál na otók se je svéti Senán;
 Valovi šumejo okrog in okrog,
 Otók ni dotaknjen od ženskih bil nog.

5 Na morji se vzdigne práv velik vihár,
 Vse klíče svetníke na pomoč mornár;
 Strašno se valovi, vetrovi tepó
 In strele letíjo, grom trese nebó.

Kje barko k otoku vihár perderví,
 10 'Z nje deklica stopi z nebeškim' očmí —
 Dve skal'ci vzdiguje strah persi mokré,
 Senánus je zmoten, se djať kam ne vé.

»Vihár me perdervil je sémkej do vás,
 Pod streho vzemite me, očel' ta čas,
 15 De se posušim, in prošíte Bogá,
 De pošlje drug' veter, de vreme nam dá.« —

»Za vreme,« ji reče, »jest hočem molit',
 Na tem pa otoku ne sméš se múdit';
 Menih sta in ženska nasprotné stvarí;
 20 Le hitro od tod proč, keď se že mračí!«

Poklekne in prosí za vreme Bogá,
 Poležejo koj se valovi morjá,
 In luna zasije, zvedri se nebó; —
 Proč deklico mokro vetrovi nesó.

- 25 Senánu se sanja potem vse noči,
 Od deklice nedrij, od njenih oči,
 De v smertno bolezen pogreznil jo mraz,
 In de jo spovédat' zamudil je čas.

- In kadar vihár spet na morji bučf,
 30 Po barki ozira se z skerbnim' očmí;
 Ak žensko perdervil vihár bi tje v stran,
 Pod streho bi vzal jo, spovedal Senán.

- Tam čaka zastonj in zastonj se kesá;
 Nazaj med ljudi se Senánus podá.
 35 Od tod se minih žensstva ne bojé,
 Za dušo in truplo njih radi skerbé.

Nuna.

Nuna.

- » Veséla pomlad se zbudila je spet,
 Moj tičik, preljubi kañarčik!
 Ak mika v zeleni te gojzdk letét',
 Ne branim ti, okno ti hočem odpret'.
 5 Poiši si gnjezdice, parčik —
 Zapusti Ignac'je samoto
 In prostosti vživaj sladkoto.«

Kanarčik.

- Bi zletel iz celice tičik vesel
 Na srečnih otokih Kanarskih,
 10 Kjer rod se očétov je mojih začel,
 Kjer vedna pomlad je, ni groma, ne strel,
 Ne sliši šum sap se viharskih,
 Kjer slana, sneg, toča ne pada,
 Zalazvati nas ni navada.

- 15 Premerzle so v gojzdih mi vaših rosé,
 Prehitro pomlad per vas míne;
 Viharske polétja so, zime hudé,
 In tíce kregulji, lesíce moré
 Leteče, lazeče zveríne,
 20 Mladenči per vas za njih glave
 Nastavljajo skrivne nastave.

- Sim v tičenci rôjen in v cel'ci zrejen,
 Samóte, pokoja navajen:
 Le tebe sim, deklica! ljubít' učen,
 25 Od sreče togótné bil nisim tepen,
 Od tvojih sim rok le bil glajen —
 Kak bi se navadil terpéti,
 Kak živel bi zunaj na svéti!«

Nuna.

- Pač res je, kar poješ, per meni tedej
 30 V ti celici nunski ostani!
 Ti stregla in péla bom, kakor do zděj,
 Odpévaj mi ljubčik, krog mene skaklēj,
 Mi zlato dovoljnost ohrani!
 Le celico naj'no zapriva,
 35 Prostosti svetá ne želiva.

Licovovi strelci.

(Lützow's wilde Jagd.)

Kaj tamkej iz gojzda se v' soncu blišči?
 Šum bližej bije na všesa.
 Sem doli se v' verstah tamnih dervi,
 Pojejo rogovi, trobenta buči,
 5 De duša v' persih se stresa.
 Če praša černe junake kdó,
 Licofovi strelci silni, prederzni so tó!

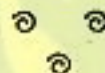
Kdo vidi se tamni po hosti dirjoč,
 Kdo jaha po gori, po griči?
 10 Potuhnjeni pazijo celo noč,
 Strelc uka, in puša za pušo poč',
 Francoski padajo briči.
 In černe strelce če praša kdó,
 Licofovi strelci silni, prederzni so tó.

15 Ker grojzde se zori, ker Rena šumi,
 Se vstavi trinog za vodami,
 In rešen bit' misli, ko grom perleti,
 Se veržejo v' vodo, in plavajo tí
 Do njega z' močnim' rokami.
 20 Če praša černe plavovce kdó,
 Licofovi strelci silni, prederzni so tó.

Kaj tamkej v' dolini razlega se boj,
 Kaj mečov rožlanje pomeni?
 Nevsmiljeni kojniki bijejo boj;
 25 Uneta je prostosti iskra, in koj
 Se vžiga v' kervavim plameni.
 Če praša černe kojnike kdó,
 Licofovi strelci silni, prederzni so tó.

Kdo zdiha tam, jemlje od sonca slovó,
 30 Med trupli sovražnikov vmira?
 Spreminja smert lica, zapera okó,
 Junaško sercé né trepeče pred njó;
 Sej prostost iz smerti izvira.
 Če praša černe merliče kdó,
 35 Licofovi strelci silni, prederzni so tó!

To nemških je strelcov trop strašán,
 Rabelne zatret' in tirane.
 Kdor ljubi nas, ta naj ne hod' obžalván',
 Dežela je prosia, napočil je dan,
 40 Rešile so smertne jo rane.
 Zató naj se od vnuka do vnuka glasi:
 To so Licofovi strelci prederzni bli.

RAZLIČNE POEZIJE

Kar je beži
Al beg ni Bog?
Ki vodi vekomaj v ne—bo
Kar je, kar blo je in kar bó.

Elegia svojim rojakam.

Zemlja Krajnska, draga mati!
Kdaj bo vtihnil najni jok?
Al kdej bova vidla vstati,
Bratov jest, ti čast otrók?

5 Glej, kak ljubi sreča tebe,
Ti derži odpert svoj róg.
Krajne! ozri se okrog sebe,
Njé darí ští krog in krog.

10 Skrite ští gorá zaklade,
Zméri pólje tí ravnín,
Paš bogátih zelenjade,
Ští domove tí dolín;

In po cestah ští vozove,
In po tergh ští družál,
15 Ští, ki nosi jih čolnove
Save in Ljubljance val;

Naše čverste ští junake,
Milih deklic cvét' poglej,
Uma bistriga rojake
20 Z' mano ští ino povej:

Kaj de čast očetov glasa
Nima v' pesmah starih dnov,
Kaj de v' zgodbah zdajn'ga časa
Bratí slave ni sinóv?

25 V' sedem gričih je prebival
Volk, in jastrob tankovid,
Ko je že Navport umival
Več sto lét Emone zid.*

30 Kaj de ptujc ne vé od mesta,
Ko de tu meglè je dom,
Ko de skozi pelje cesta,
Kje, kjer val morjá se lom'?

Kaj de vedno še zakriva
Zemljo našo temna noč,
35 Kaj de slave ljubezniva
Zarja Krajncam ne napoč'?

Itaka ni bla bogata
Žita, vina, konj, ljudi,
Tesna, majhina, gorata,
40 Vunder davno zé sloví,

Ker jo ljubil je do smerti,
Vsak ji sin ostal je zvest,
Memu Itake vse čerti,
Kar Odisej vidi mést.

* Dolničar piše, da je bila Emone v' leti 1222 pred Kristusovim rojstvom zidana; tedaj bi bila 471 lét starši od Rima. Thalberg epitome chronologica Labaci anno 714.

45 Krajnc! ti le dobička išeš,
 Bratov svojih ni ti mar,
 Kar ti bereš, kar ti pišeš,
 More dati gotov dnar!

Kar ni ptuje, zaničuješ,
 50 Starih šeg se zgublja sled,
 Pevcov svojih ne spoštuješ,
 Za dežele čast si led! —

Tiho pesem! — bolečine
 Ne razglašaj naših ran,
 55 Če nečast te naša gine,
 Dómu Krajnc moj zvest postan'! —

⊙

Janezu N. Hradeckitu.

Od sèrčno zaželjeniga poklca,
 Ki Têbi zročil varstvo je Ljubljáne,
 Pretêkla je stolétja četertníca,
 Za svôjiga rojáka serca vžgáne
 5 Že je takrat napólnil up veselí,
 De mestu očétnímu zlat čas nastáne.
 Up nar predêrzníši si spólnil z déli,
 Ki jih pred hítrih lét valóv togóto
 Emóne bodo letopisi otéli.
 10 Pregnál 'z zastavnih bukev si tembóto,
 Pod téžkim kljúčam bogátín ne hrani
 Zakládov z nezaúplivo strahóto.
 Roké zdej pridne, umni zdej možgáni
 Lahkó dobé pomóč, de se razprósti
 15 Med vsaki stán obílnost, kaj ji brani?
 De tému, ki ne zlíva v plóhi gósti
 Blagastva sréča, kápljice bolj skópe
 Do jézera zberó se visokósti,

Pred mnogo si hranílnico Evrópe
 20 Jo nam oskèrbil Tí z továrši, ktéra
 Odvráča révšino in njé nastópe.
 Njim, ki grení potreba lét večéra,
 Al pred je tréšila v njih barko stréla,
 Jim z jadri svôjim' plávati zavéra,
 25 Napróti Tvôja je pomóč hitéla,
 Z dobrótlivosti zbóram si načínil,
 De jih podpéra méstna srenja óela.
 De bi v samóti révež ne pogínil,
 De brat pomágal bratu bi nesrécè,
 30 Občínsko híšo vbógim si vlastnínil.
 Kak Tvôje je biló sercé goréče
 Za čast, in prid, in blágorstvo Ljubljáne,
 Ljubljáne, ljúbice nebés in srécel!
 Ozri se na snežnikov velikáne,
 35 Ki jih nar mlájši žarek zore zláte
 Pozdravi, k' iz iztóka postlje vstáne;
 Delèč okróg pogléj ravní bogáte,
 Visócih žít na njih pogléj valóve,
 Nje réke brég, okróg zeléne tráte:
 40 Pogléj nje čverste, bístrih glav sínóve,
 Ki vnéma v sercih se jim želja svéta,
 Obèrni' v dóma čast vsih zgód osnóve;
 In zvestoserčne nje pogléj dekléta,
 Lic rajski zor, očí pogléj nebésa,
 45 In sramožljívnost, ki je varh njih cvéta:
 Obèrni na nje méstnjane očésa,
 Kak ljúbijo pošténost in pravíco,
 Vesélje v persih Tí sercé pretrésa.
 Al gerda délala pošást krívico
 50 Je méstnjanam, in mésta je lepóti,
 Pokrívši z sívga plájša nas temníco.
 Bežáti móraš, óti al ne óti,
 Si mislil si, ki si se déla lótil,
 Z cesársko pomočjó dat' strah mokróti.

- 55 Briáreja storóčniga si vkrótil,
Močirje vekolétno je pregnáno,
Meglò slovó si vzét' od nas zarótil.
Z mostóvmi zálišaš nòvimi Ljubljáno,
Bogástva víre nòve ji odpéraš;
60 Sercé za célo je dežélo vžgáno.
Kmetíjske družbe ud nje zbor podpéraš,
Podpéraš z njim domáče Ti »Novíce«,
Zahvale vsih Slovécov si nabéraš,
Ki bratov tihotêjo zabavljíce,
65 De smo zarés mi Kranjci pozabíli
že Slave mátere, nje govoríce,
Ki stála v brán je Atilovi síli,
Ki preživéla mnóge je naróde,
Ki naj napréj ohrani Bog jo míli!
70 Zató naj Ti zahvála naša bóde
V del Tvójih naj sponíj Ti tá bo čáša.
Pí domoródec zdrávje 'z té posóde!
Naj Tvójih dní števílo se naráša,
Naj vse brítkósti Tébi Bog odvérne,
75 Vsih méstnjanov je, in je próšnja náša.
Podóbo Tvójo, ki se zdej odgèrne,
Častí naj pózni vnuk, Ne pozabljivi!
Ko dávno bómo róp mi zémlje čérne,
Ki klíčemo iz serca: Bog Te žívi!

Nebéška procésja.

Osemnájst sto in petéro
Léto grè čez tridesét,
Kár pernésel svéto véro
Jézus Krístus je na svét.

- 5 Bóg sedí na svójim stóli,
Z célo je častjó obdán,
Angeljci stojé okóli,
Bíl je vsih Svetníkov dán.

- In per sébi svôjga sína
10 Ima in svétga duhá,
Vsih nebésčanov družína
Se je zbrála kròg Bogá,

- Glédat tám procésjo svéto,
Trúmo dúš zveličanih,
15 Iz svetá popréjšno léto
In iz víc poklicanih.

- Króna jim na glávi séje,
Pár za páram se versté,
V rókah nós'jo óljke véje,
20 Z pésmami Bogá časté.

Na bandérah jágnje bóžje,
Roženkránce na vratéh,
Préd na zémli jim orôžje
Čez hudfča in čez gréh.

- 25 Dúš grè mému, de miljóni
Dósti mánjkalo jih ní;
Na komólcí v stóli slóni
Bóg, se žalostno derží.

- Zdäj handéro se perkáže
30 Krístofa Ljubljánskiga;
Bóg mu vstávit' se ukáže,
Táko právi, práša ga;

»Kakor, de za beračúne,
In za kmétiče samó,
35 Za meníhe in za núne
Bíl bi vstváril jez nebó!

Tí le, al kakà pokvéka
Ne gredó v pekél se grét; —
Ní gospóskiga človeka
40 V svéti ráj že nékaj lét.

Mànj le žalost tá me hòde,
Ki poglédam trôpič tvój;
Tí sam nékaj še gospòde
Vódiš vsélej za sebój.

45 Véči mésta so keršánske
Dúnaj, Tèrst, Paríz in Rím,
Mànj gospòde, ko 'z Ljubljánske
Srénje 'z njih v nebó dobím.

Drúge mésta tud' oltárje
50 Imajo in mášnike;
Káj Ljubljánce môje vár'je,
De jih mànj pekél požrè?«

»Část in hvála tèbi bódi!«
Kríštof mu odgovorí:
55 »Ménim, de v Ljubljáni zlódi
Ima mànj zató močí,

Kér je révno njé gledíše,
V njim smerád, temà in mráz,
Že trohljivo njé plesíše,
60 Lákot v njim, napùh, dolgčas.

Kdó rad púste jé kopúne,
Drágo kíslíco pijè?
Kdó imé rád v láčne kljúne
Stárh žlahtnih srák dajè?

65 Njé strelíše je odróčno,
V njim je preberáški plés,
Tam šívárstvo premogóčno,
Plév z otróbi tám je zmés.

Tórej rájši v hòzje híše
70 Je in bó Ljubljánčan šél,
Ko v gledíše, na plesíše
Tláko délat za pekél.«

Sátanas skoz lúknjo kljúča
Glédal in poslúšal je,
75 Bèrž si zmísli zvíta búča
Za Ljubljánce límance:

Zídat' vdíhne jim kazíno,
Káj de je, imé pové:
Žénsko, móško tám mladíno
80 Z máterami vrèd kazé.

De bi brézno bòlj ukálo
Je Možóvu mísel dál,
De gospòdo bòlj to málo
Na strelíšu vkùp je zbrál.

85 Rêče zídat' koloseum,
Tam Ljubljánčani vsi vprék
Péli bódo mu »Te Deum!«
De se bó razlégal jék.

Koloseum pót k nebésam
 90 Bó zazídal kèršencam;
 Terl bo v njim se úm z kolésam,
 Nôva Sódoma bo tam.

Se zidálo bó gledíše,
 Ko se léto pomladí;
 95 Mánjkalo ne' bó nam híše,
 Kjèr se Sátanas častí.

Čáka te velíka sréča,
 Tí Ljubljána spáčena!
 Tí kosárna bóš slovéča
 100 Sátana peklénskiga!

Pèrvi sédeš bóš hudiča,
 Čèz desét lét vèč ne bó
 Kríštof tvój imèl merlíča,
 105 Ki je dúšo dál v nebó!
 Amen.

Šmarna gôra.

Vi, ki hódite na sveto
 Šmárno gôro, blagor vam!
 Hválit' mater v nébo vzéto;
 Al gorjé odlášovcam,
 5 Ki tak dúšo svojo čertjo,
 De íť opusté pred smèrtjo
 Roženkranc in litaníje
 Mólit, hválo pét Marije.

V nóči, kadar ure svôje
 10 Spolni vsih svetníkov dán,
 Dokler zjutrej ne zapôje
 V část Marije zvon glasán,
 Gôr' na gôro — strašno res je —
 Mèrtvih hódijo procésje
 15 Róženkranc in litaníje
 Mólit, hválo pét Marije.

Vsih stanóv so trúme plášne,
 Tó se vídi 'z njih oblék;
 Vídijo se štole mášne,
 20 Žída in hodník vse vprék.
 »Kdo ste rómarji ví, čudní!
 Ki zdej mólite netrúdni
 Roženkranc in litaníje
 In pojéte část Marije?«

»Mi v duhóvskim oblačíli
 Smo sejáli sémè zmót,
 Slépci smo ljudém braníli
 Sém na sveto bóžjo pót;
 Zdej zató iz víc sem hód'mo,
 30 Žálostne procésje vód'mo
 Roženkranc in litaníje
 Mólit, hválo pét Marije.

Rómarjov za nami truma,
 Ki je ní mogóče štét',
 35 Kristijáni so brez úma,
 Ki so ótli nam verjét'.
 V vícah délajo pokóro,
 Z námi hódijo na gôro
 Roženkranc in litaníje
 40 Mólit, hválo pét Marije!

Kdor odrášen gré iz svéta
 Krájncov, de ni tukaj bñl,
 V híši večniga očéta
 Se ne bó préd veselñl,
 45 Dokler ne dočáka dneva,
 De sém z námi pride réva
 Roženkranc in litaníje
 Mólit, hválo pét Maríje. c

Náj tedéj odprè ušésa,
 50 Kdor bo slišal pésem tó,
 Pred, ko dúša od telésa
 V smèrti se ločila bó,
 Sám nej al z procésjo fárnó
 Príde górná góro šmárno
 55 Roženkranc in litaníje
 Mólit, hválo pét Maríje!

Téga, ki na góro hódi,
 Bo Maríja várvala,
 De ne bó peklénski zlódi
 60 V smèrtni úri zmótil ga;
 On bo šél v nebésa sréčno,
 Góri z angeljci bo véčno
 Roženkranc in litaníje
 Mólil, hválo pét Maríje.

⊙

Zabavljivi napisi.

Pušičarjam.

Pušičica brez zela
 'Z debel'ga pride čela.

Pušičar naj imá glavíco zvíto,
 Terzit neslan je, kdor imá zabíto.

⊙

Pesmi od posušila močirja.

Kje, prašate, meglè Ljubljanske vir je,
 Kar posušeno naše je močirje?
 Oblake, mislim, de rodé meglene
 Od posušila pesmice vodene.

⊙

Glosatorju.

Se Kranjc tam košati, vsih Kranjcov je orakelj,
 Že dvakrat je poslal nam dneva polhen žakelj.

⊙

Zakaj se moj rojak napenja?

Zakaj se moj rojak tako napenja,
 Bi mislil, de Slovencam ni uganka,
 Ker davno oznanila je Slovanka,
 De na porodu Cerbera perčenja.

⊙

Čudni dihur.

V' Ljubljani je dihur, ki noč in dan žre knjige.
 Od sebe pa ne da nar manjši fige.

⊙

Metelčici.

Kdor ne zná napísa brati,
Sem oberne naj očí!
V njim zapisano stoji:
Spod Metelčica leži,
5 Ker ji vsi homeopati
Niso mogli pomagati.
Njè smert blá je žlica kaše.
Trí molíte očanaše.

Slomšku.

Ker stara para zlomek
»Devištva« preveč vzal,
Je mlajši njega Zlomšek
Prodajat ga začel.

Tempora mutantur.

Nekdáj je zlómek bíl hudič, je zlómšek bíl
hudčček;
Zdej Zlómšek je postál na štajerskim —
škofíček! —

Repiču.

V Ljubljani je možič,
Ki misli, da je ptič;
Pa je le ptiča kosič —
Repič.

Božje in hudičeve hiše.

Fárnih cerkvá pét ima Gospód Bóg v náši
Ljubljáni,
Tóliko túdi kasárn ima peklénska pošást.
Vábíta Peter, Miklávž nas z Jákobam k Bógu
Ljubljanec,
Vábi nas Jánez Kerstník, vábi Marija v nebó.
5 Hiše: kazíno, redút, koloseum z njími teáter,
Ima strelíše hudič, svóje si cípce lovíť.

Grobni napisi.*Matiji Čópu.*

Jezike vse Evrope je učéne
Govoril, ki v tem tihim grobu spí;
Umetnosti le ljubil je, zgubljené
Mu ble so ure, ko njím služil ní;
5 Mladenčam v Reki, v Lvovu in v Ljubljani,
Netrudin učeník, je um vedril;
Ako bi daljši časi bli mu dani,
Svoj narod z písmi bi razsvetlil bil.
Peró zastavi komaj, stare Slave
10 Budítí rod — odnése val ga Save!

Antonu Linhartu.

Stezé popustil nemškiga Parnasa.
Je pisal zgodbe kranjske star'ga časa.
Koinu Matiček, Micka hči župana,
Ki mar mu je slovenstvo, nista znana?
5 Slavile, dokler mertvi se zbudijo
Domače bote ga Talija, Klijo.

Francetu Jultaniju.

Opasal vere je orožje
 Za božjo čast vojšak goreč,
 Bil svitel svečnjek cerkve božje,
 Je pridgar, spov'dnik sloveč.
 De brez moči bi noč bla huda,
 Čuvál je romarjov pastir;
 Tam Bog mu daj plačilo truda
 V nebesih uživat' večni mir!

Ovsenekonima dečkoma.

Jasni so in srečni bli
 Nij' življenja kratki dni.
 Glas zaslišta: »Prid' te k mēni
 Majhni vi, nezadolžēni!«
 Duše nijne sta veséle
 Repetničice razspéle. —
 Oča, matere očesa
 Mōkre gledajo v nebésa.

Razni napisi.*Na velikem zvonu na Šentjoštu.*

Moj bron je najden bil v dau mórja, ko Turčije
 Kraljestvo v Heladi končál je Navarin,
 Ga kupi romar, ga Samassa v zvon prelíje,
 Glasím zdaj božjo čast iz svét'ga Jošta lín.

*Gospodu Ismajlu Sresnjevskimu v spomin
 velkiga tédna léta 1841.*

Si slovénskiga rodú,
 Te ne prašam kam, čimú,
 Kadar boš prišel domú,
 Sín neumrjoče Sláve,
 Spomni bratov se krog Sáve!

Prijaťlu Ferdinandu Smitdu.

Ní mi prijétno
 Némško imé;
 Serčno pa ljubim
 Kranjsko sercé.

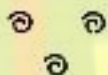
Gospodu Smuku.

Naj štéjejo vsi drúgi dnár,
 Za víno pévc da pésem v dár.

Zastavica.

Šestero čerk je zvezanih takó,
 De, če za pored ena odletí,
 Vonder ostánek prazen glas ne bó;
 Ampak zastopnost drugo zadobí. —
 Beseda laška je z vsemi šestémi,
 In taka tudi s čerkami petémi,
 Latinska s štírmí je, krajnska s trémí,
 In z dvéma čerkama je spet Krajnica,
 Per vsih narodih je domá samíca.

- 10 K r a j je beséda s čerkami šestémi,
 V ktérge hodi marsikdo s petémi,
 Ki ga boš spoznal po napeti štuli
 In, de le svojo, to neumno tuli;
 Ako nadlego meni déla, z njim,
 15 Kar z štírmí čerkami povém, storim,
 Kar šest ne bodo storile z ljudmí,
 Lohká storé v syntaxi čerke trí;
 Perganjam z dvema te, ak' še se trudi
 Z uganko glava; samka se ti čudi.

S O N E T J E

Pov'dò lét starih čudne izročila
 Od mertvih déklic, ki so v' ti nesreči,
 De mor'jo vhat' groba tamni ječi,
 Ker spaťi jim ne dá ljubezni síla.

- 5 Gorjé mu, v' koger se je zaljubila
 Njih ena; njé ljubezen ne osreči,
 Ker v' žeji se ne ohladi goréči,
 Dokler kervi ní prazna vsaka žíla.

- Takó, ki ljubi mene, ní Kamena
 10 Iz bóginj, ki v' Olimp jih stavi míta
 Prijatlic pevcov srečniga imena;

Ampák poslana boginja Kocíta,
 Erin'jin stók, in kletva pesem njena;
 Veselja je pijavka nikdar síta.

Ví, ki vam je ljubezni tiranija
 Neznana bolj, ko so studenci Níla,
 Ví, ki samó vestè kaj posodíla
 Nesó, kaj híše, polje, kaj kupčija!

5 Iz vas si marsikteri glavo vbíja:
Al pojem rés brez upanja plačšla,
Gotóvi, de bi je ne omečila
Labudova z pers mojih melodíja.

Povéjte vi mi slepi modrijáni:
10 Al trud'jo za dobiček, za petíco
V Amériki se čérni Afrikani?

Dal v hujši služnost me je Bog z pušico,
Kakòr terpé med Turki jo Kristjani;
Kogá nek' imam úpati pravíco! —

Mihu Kastelcu.

Ble zapušéne so Parnasa trate,
Mah, lulka in osát ob krajih, v srédi
Na njih se zgubili Kamén so slédi,
Molčali so glasovi lire zlate.

5 Vabíle Kranjce sence so košate,
Stezice zložne, cvet dušéč po médi,
Sad brez potú; zaplečvat so po - rédi
Hodili med Muz nemških zbrane svate.

Ti si nas zbudil, zbral ob hudim časi,
10 Roké zarašene trebiti jéle
Prestóre na domačim so Parnasi.

Ze víd'jo mesta se na njim veséle,
Ze slišijo se pesem sladki glasi,
Pognal je cvet, méd nosijo čebéle! —

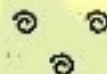
Izdajavcu Volkmerjovih fabul in pesem.

Z Pompeja premagvavcam: »xai ou úis,
»Kaj ti v nesreče časi meni dane
»Zarašene odperaš sin! mi rane,
»De spét iz njih rudeča kri mi líje.

5 »Al tvoja róka me na novo bije,
»Al moja bolečina te ne gane!«
Ko bère pesmi Volkmerja neslane,
Slovenska Stírja mati tvoja vpíje.

Smo besednjaka tvojga bli veséli,
10 Částil je Aristarh, ne perlizvavci,
Prihodnjih časov up v mladenča déli;

Zdaj velki zvoníc nosíš med nemškvavci;
Slovenci v trojni kličejo dežéli:
Gorjé, gorjé, gorjé mu izdajavci!! —

P A R I Z I N A

1.

Je čas, ko slave iz véj gostih
 V visokih žvergoli glaséh;
 Je čas perség zaljubljenih,
 Ko v vsih besédah méd in sméh;
 5 Zamakjeno uhó je v sáp
 Prijetnih šum, in v bližni sláp.
 Bliši iz rož se ròse svít,
 Zvezd smeja se obraz odkrít,
 Vodè višnelši čez in čez,
 10 Erjavši listje je drevés.
 Tamnòta čista polni zrak,
 Svitloba mračna, svitli mrak,
 Obžari ki večerno stran,
 Kadar se vmika luni sivi dan.

2.

15 Vunder ne de bi slíšala šum valov
 Prag Parizina zapustí domóv,
 In de bi gledala néba svitlobo okróg
 Po senci ponočni ne móči sí nóg,
 V Estove senčnice zavetje,
 20 Ne pelje iz rož jo kipeče cvetje.
 Tam sluša, al ni pesem slavčovih
 Ji mar, glasov se nad'ja tak sladkih,
 Stopnje skoz goše tamò zašumé,

Lica ji vpadejo, bije sercé, —
 25 In glas zašeptá, kjer listje šumi.
 Ji vzdignejo persi, se verne ji kri,
 In zdaj, — zdaj sreča ga okó,
 In na kolénah zdaj leži pred njó.

3.

Kaj mar je njima vse zunaj nji?
 30 Mar časa, njega razdartij?
 Vse nič, je firmament razpet,
 Je njima nič pod soncam svét.
 In brez skerbí, kot je merlič,
 Kar je okróg ne čislata,
 35 Ko blo bi zginilo vse v nič,
 Le sòpe vsak za drugíga.
 V njih zdihlejih je taká slast,
 Tak so globoki, de sercé
 Bi nji razdjala njih oblást,
 40 Če v taki móči dalj terpé.
 Al dolg, nevarnost njima mar,
 Dokler ni preč sladák vihár?
 Kdor se ljubezni v last je dal,
 Kdaj se je v taki uri bal?
 45 Al nje kratkòte spomnil sè?
 Vunder — te ure so prešlé! —
 O! de so pred te sanje prèč,
 Ko zvémo, de ne bó jih več!

4.

Kak dolgo jemljejo slovó očí,
 50 Pušaje krive slasti kraj;
 V obeh, v up' okó rosí,
 Ko deb' razšlá se zadnič zdaj.
 Objémi dolgi, zdihlej mnóg —
 Ne morjo žnabla se ločiti —
 55 Nebó v nje lical — zdi se vbog'.

De več ne bo ga moč sprostiti,
 Pogléd zvezd, dalnih, tihih prŕč
 Slabosti nje, v srcé jo pič' —
 Objemí dolgi, zdihlej mnóg
 60 Iz mesta ne pustí nji nog.
 Al more bit', ni časa věč, —
 V strašni britkosti grésta prèč;
 Zdaj kàs je vest buditi jél,
 Mašvavko hitro krivih dél.

5.

65 V samotno post'ljo Hugo grè,
 Želét tain ženo drugiga,
 Dolg v mislih ona vleže sè,
 Na stran srcá zaupliv'ga.
 Od sanj se žari nje obraz;
 70 Ko de bi bil vročine čas,
 Nemirno spí. Ji vjide imé,
 Ki 'z ust ne smé, dokler je dan,
 Možá zdaj stisne na srcé,
 Ki bije zanj, ki šel je stran. —
 75 V goreč'mu objemu se zbudí,
 Ves srečen, kjer mu v mislih ní,
 De si želí ga zdihlej sanj,
 Ki blagodar sam kliče nanj.
 Vesél izjoka se nad njo,
 80 Ki v spanju ljubi ga takó.

6.

Spijočo srèčno je objél,
 Skerbno besede 'z ust nje pí.
 »Kaj ostermíš, boš bled, in bel,
 Ko sodni glas bi slišal bil?«
 85 Je slišal ga, — glas bolj strašán,
 Ne bo gromél mu v grob ta dan,

Ko bo zbujen, de nič več spal,
 Pred božjim stolam bode stal.
 Je slišal ga, — ta glas mu vmrét'
 90 Obsódi mir na temu svét'.
 Nje dolg, glas, ki ji v spanju všél,
 Sramòto njega je odkril.
 Čigá je imé, ki čez blazine
 Šumí, kot val morjá v jezino
 95 Bregá valí se kje gromèč,
 Sromaka v skalo trešne znak,
 Vtopí ga, de ne vstane věč? —
 Zadené dušo grom enák.
 Čiga imé je? — Húgetà;
 100 Zarés nanj mislil ni. — njega,
 Ki je njegova krí, sin njé,
 Ki jo ljubilo je srcé,
 Sad mladih preprešernih lét,
 Ki Bjanko je golfal za cvét,
 105 Ki verje, de z njo pred altár
 Bo šel, kar spolnil ni nikdár.

7.

Perjél je v nožnicah za mèč, —
 Pred, ko ga snel, nazáj zagnál,
 Des ní živeti vredna věč,
 110 Kak bi tak lépo reč končal,
 Smejočo v spanju jo zaklál! —
 Šè več, on ne zbudí je cló,
 Al gleda, de če se zbudí
 Iz njé zamaknjenja, ji krí
 115 Bo zmerznila, zaspala bol — —
 Tamnò berlí tam lampa v kot',
 V saparen débel čéla pot.
 Molčé zdaj ona spí, al reví
 So v njega mislih šteti dnevi.

8

- 120 In iše, najde drugi dan,
Vsak je povedati volján,
Kar slišat rani mu sercé,
Dolg njèn in Azovo gorjé.
In hišne, pred potuhlivke,
125 Ves dolg, sramòto, sòdbo vsò
Na njo samò izvračajò;
Odkrijejo na tanko vsè,
Resnico kar temú sturí,
Pov'dò, kar vsaka govori,
130 Dokler jim zmanka, kar uhò
Mu zbada in serce bolnò.

9

- Odlašove Azo ni, vkùp zbran
Bo v dvorski hram obòji spol,
Ves v Estí pervi, žlahni stan.
135 On vsede se na sodni stól;
Svètvavci, straže so okrog,
Stá grešnikà inu blizò nóg,
Mladá obá, — on brez ojstróg,
Brez meča, spóne na rokàh —
140 Kak lép! de more stati, àh!
Pred očam sin takó,
Ko tam je mogel Hugo stat'
In jeze sòdbo poslušat'
Očetovo, ojstró. —
145 V obrazu obupa ni sledú,
Desravno ni, jz ust glasú.

10

- Molcé tam blede čaka prèd
Sodnikam ona sklèp čez gréh,
Kjer prèd veselje sjal pogléd
150 Nje govoreči po verstéh
Ji streči hrepenečih mož,

- Kjer žen, deklét, cvetečih rož,
Bla skerb posnemati sladké
Besede, hójo, šego nòš,
155 Vso ljubeznivost njé;
Kjer iz skerbí v očéh nje jok
Bi vzdignil bil ji tavžent rok,
Snél 'z tavžent nòžnic meče koj
Perpravljene vse zanjo v boj.
160 Kakó se je premenil čas!
Ob moč pokoršnja njih, nje vkaž
Molcé, nje brambe ni jim skerb,
Oči v tléh, čelo polno gerb,
Roké na križ, v obrazu léd,
165 Na žnablal zasramvanja sléd
Sedí gospé, žlahnikov réd.
In on izvoljeni nje zvest,
Ki bi pušico vzel zdaj v pest,
On, ki bi vmerl, al jo otél,
170 Ak bil bi prost en zmiglej cél,
On, ki ga mačaha pogléd
Je vnél, — v verígah z njo je vréd.
Ne vid' obupa solz tolkanj,
Ki za-se manj tekó, ko zanj,
175 Trepavnice, nad katerim žil
Se madežik višnél je víl
Skoz belši, ko snegú belóst,
Za žnabile kakošna sladkóst!
So zdaj blé viditi zarés
180 Le teža, senca né očés
Megljen, težák pogléd nje blag',
Oči, studenc debelih srag.

11

- Mu solz se zanjo vлил bi tók,
Al vsih pogléd je vanj ozèrt,
185 Če čuti skerb, zatisne jok,
Stojí po koncu nepotèrt,

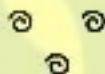
In kar sercé skrivěj terpí,
 Pred množico ne ostermí;
 Vundèr ne smé pogledat' je,
 190 Dni pretečenih spomnit' se,
 Dolgá, ljubezni, zdajnih zvez,
 Sovražtva dobrih, oča v jez',
 Sodbe svetá, sodbe nebés,
 In njé, ah nje! — Pogledat' jih
 195 Ne smé nje líc, kot smert bledih,
 Skipélo bi sercé, in vès
 Na dan peršel b' obup in kès. —

12

»Šè včeraje« — Azo zdaj začne —
 »Me žena, sin slovila sta;
 200 Té sanje davi so prešle,
 Zvečer ne bo nobeniga,
 Sam bòm, dokler svoj tek končám.
 Naj bó, človéka ne poznám,
 Ki bi, kar jest, ne stúril sam. —
 205 Med nami zvez razterganih,
 Jest nisim kriv. — Pustimo tó;
 Žé čaka Hugo te minih,
 Po tim dolgá plačil' ojstro.
 Le preč! Nebó zdaj proši tí,
 210 Pred ko perpelje zvezde noč,
 Poskusi, de ti odpustí,
 In te odveže, če je moč, —
 Na zemlji tukaj kraja ní,
 Kjer skupej eno uro le
 215 Bì mógla sopsti jest in tí.
 Bog te obar! ne bom jest je,
 Tí vidla boš glavó njegà,
 Tí slaba stvar! — ne morem več —
 Idi brezserčna žena preč;
 220 Ne jest, tí si vmoríla ga. —
 Če ta pogled te ne vmorí
 Končal ne bom jest tvojih dní.«

13

Skrije Azo zdaj obraz —
 Sencà se žila debelí,
 225 De vidi se, kak vrela krí
 'Z možganov semterkje hití;
 Zató perpogne se en čas;
 De bi skríl kak mu gre okó
 Trepečo dene naju rokó. —
 230 Roké sin vzdigne vkljenjene,
 En kratik čas on prosi, de
 Bi slišal oča ga, — molčé
 Dovolí on mu prošnje te.

RUTARS.NET

LJUDSKE POSNAŽENE

www.rutars.net

Ljubezen je bila,
Ljubezen še bó,
Ko tebe in mene
Na svetu ne bó.

Vasvavska.

O svéti, svéti lunica,
De mé bo vid'la ljubica!

Naj svéti lun'ca al nehá,
Sej ljubica moja mé pozná. —

⁵ Nikdar ni bila tak tamna noč,
De mi ne blo bi k ljubici moč.

Če je svetlejši ložej grém,
Če je tamnejši pred k nji smém.

Druga vasvavska.

V' Célovcu imám tri ljúbice.
Sèmnja bom kupil jést za vsè.

Pervi bom kupil plaviga
Z svojiga sèrca praviga.

5 Drugi pa bom rudečiga
Z svojga srcá goréčiga.

Tretji bom pa zeleniga
Z svojga srcá pošteniga. —

Tretja vasvavska.

Kukôvica lépo kuka
Tam v zelènim bukôvju,
Prepelica prepelúje
Tam v zelènim trávníku,
5 Ljubčik moj kosíco brusi
Tam v zelènim trávníku.
Mèrzla rôsa, dobra kôsa,
Rada trav'co položí.
Suha burja, gorko sonce,
10 Rádo se senó suší.
Mehka postlja, lepa ljub'ca,
Kratke so per nji nočí. —

Svarjenje.

Stojí, stojí tam lipica,
Pod lipo hladna senčica,
Pod lipo miza kamnata,
Na štiri vogle rezana.
5 Stólóv dvanajst okrog stojí,
Na njih sedé fantje mládi.
Vsak ima svojo kupico,
Vsak ima svojo ljubico,
Naliva vince si sladkó,
10 Vešelo ga popiva z' njó.
Še perleti kje tičica,

Predrobna tiča šinkovka,
Usede se na lipico,
Zapoje takó pémnico:

15 »Devičice! noričice,
Če fantam vse verjamate!
Zvečér obeta perstan zlat,
Zvečér obeta beli grad:
Al' zjutrej černe kajže ni.
20 Lažniki, oj, ste, fantje vi!«

»O, tiho! tiho! tičica,
Predrobna tiča šinkovka;
Fantíci bomo vjeli te,
Pop'lili tebi perje vse.«

25 »Če perje mi populite,
Življenja mi ne vzamete,
Mi perjiče spet zraslo bo:
V' zeleno poletim goró
In tamkej bom prepevala,
30 Bom v' zelen travnik gledala:
Zibale bote sinčike,
Neporočene matere!
Dojile bote sin'ke ve,
Točile pregrénké solzé
35 Po d'vištvu, ki ga več ne bo,
Če vam ga fantje odýzamó.
Verjeti drujga jim nikar,
Ko: Bog pomagaj, Bog obvar'!«

Soldaška.

Púšico na ramo djal,
Sablíco krog pasa djal,
In daleč se na pot podál
Bom v' deželó Mantuo.

5 Moja svitla sábrica,
Bo zdaj moja ljúbica,
Ki me bo objémala,
De bo krí se vlívala.

Moja svitla púšica
10 Bo pa moja žènica,
Kóger ona položí,
Ga nobèden ne zbudí.

Pismo hotel bi pisát',
Ljubici ga dam poslát',
15 Pa me pozabíla je,
Se že omožíla je.

Pismo moje brala bo,
Sínčika zibála bo,
Mož per nje bo sládko spal,
20 Jest pa bom na straži stal.

Druga soldaška.

Náš césar, naš kralj
Se hoče vojskvát',
Pet rogomentov fantíčov
Je vказal nabrát'.

5 Vse gorši, vse mlajši,
In vse nam nar drajši,
Z kuštránmi lasmi,
Pa z svítlím očmí.

Če ljubčik si moj,
10 Naj grem jest z tebój;
Če s' ljub'ca mojá,
Ostani domá.

Pet krájcerjov jmam,
Lahkó jih vun dam:
15 Koj zjutraj en'gà,
O poldne pa trí,
Če zadniga zmanka
Večerje nič ní.

Vozník.

Po cesti ne znam,
Po polji ne smém;
So krajne stezice,
Pa zanje ne vém.

5 Konjiči so slabi,
Moj voz je težak;
Berž ljubica vstani,
Perprego mi dat.

Le doli se vsedi,
10 De jesti kaj dam;
Pa v' peči pečeniga
Purmana jmam.

Le doli se vsedi,
De piti kaj dam;
15 Za zglavjam pa čutarco
Vinčika jmam.

Pa purmana snedil
In vince popil,
Konjiča zasedil,
20 Je fige molí.

Si gerda, si stara,
Mar zate mi ní,
Pa v' drugimu kraji
'Mam ljubice trí.

- 25 Če prva se vkuja,
Se druga ne bó,
Pa treka ostane
Tovaršu moj'mó.

Snubači.

- Bližej, bližej jezdi žumer,
Bližej jezdi njega drug,
Bližej žumerska družina.
»Kaj nam hoče oča žumer,
5 Kaj nam hoče njega drug?«
»Hoče vašo lepo hčerko,
Hoče vašo lepo hčerko;
Če sami je nam ne daste,
Jo posili vzamemo.
10 Dajte, dajte, mati! hčerko,
Ker možje jo prosijo.«
»Le s'jo, le s'jo zbèri žumer,
Le s'jo zbèri njega drug,
Zbèri, žumerska družina.«
15 »Lè sem, lè sem hčerka lepa,
Sèm prelepa mlada hčerka!«

Pesem peta, kadar iz očetoviga doma nevesto v' ženino vo hišo peljejo.

- Le prèč, le prèč od hiše z njó,
De ne bo kruha tratila,
De ne bo praga blatila.
»Prelepo moje vèseljé,
5 Ki je po vodi splavalo,
Več fantje zanj ne marajo!

- Sim letas z' fanti derkala,
Bom k' letu zib'ko takala,
Sim letas sjala majoran,
10 Al k' letu še kropiv ne bom,
Sim letas štela tolarce,
Bom k' letu štela povejce.
Le sèm; le sèm ví mati mojá,
De vam bom še napivala,
15 In se od vas poslovila.« —

Pesem per ohceti, kadar se v' jabelko pobera.

- Le sèm, le sèm ví hišni oča,
Le sèm, le sèm ví hišna mati!
Le sèm se ponukvajte,
In v' jabelko vtikvajte!
5 Le sèm ví bratje, in sestřice,
Le sèm se pomikvajte,
In tudi radi dajte,
Le sèm ví strici, ujei!
Nikár se ne vmikvajte,
10 Nevèsti pomagajte!
Nevèsti dnarjov treba bo,
Ko zibèlko kup'vála bo,
De sinka v' nji zibála bo,
Ker daleč prepeljána bo,
15 Čez tri gore zèlene
Čez tri vode lédene.

Koledenska.

- Mi smo nocój k vam peršli,
Vam čmo novo leto deliti.
Al je sveto leto novó!

Kaj čmo pa možam deliti?
 5 Zeleno očmo lilijo.
 Al je sveto leto novó!
 To ni nobena lilija;
 To je roža svet'ga Jožefa.

Kaj čmo pa ženam deliti?
 10 Jim rudečo očmo rožico.
 Al je sveto leto novó!
 To ni nobena rožica;
 To je divica Marija.

Kaj čmo pa fantam deliti?
 15 Jim lep dušeči rožmarin.
 Al je sveto leto novó!
 To ni noben dušeči rožmarin;
 To je Jezus, Marijni sin.

Kaj čmo pa dekličam deliti?
 20 Jim lep venec rožnati.
 Al je sveto leto novó!
 Sama Marija ga je spletala,
 Fantam, dekličam darovala.
 Al je sveto leto novó!

Kaj čmo pa duhovnim deliti?
 25 Jim bel'ga očmo golob'ca.
 Al je sveto leto novó!
 To ni noben golobec bel;
 To je sam tolažnik sveti duh.

PRIPOVEDNE PESMI

Pesem od lepe Vide.

Padla po noči slana je bela,
 Mlado zelenje, rož'ce je vzela. —
 V' zemlji globoki moje veselje,
 Gori per Bogi moje so želje.

Lepa Vida je per morji stala,
 Tam na prodi si pelnice prala,
 Čern zamure po sivim morji pride,
 Barko vstavi, praša lepe Vide:
 5 »Zákaj Vida nisi tak rudeča,
 Tak rudeča nisi tak cvedeča,
 Kakor ti si perve leta bila?«

Vida lepa je odgovorila:
 »Kak rudeča bla bi in cvedeča,
 10 Ker zadela mene je nesreča,
 Oh domá je bolno moje dete,
 Poslušala sim neumne svete,
 Omožila sim se, starca vzela,
 Malokdaj sim srotica vesela,
 15 Bolno dete cel dan prejokuje,
 Celo dolgo noč mož prekašluje!«

Čern zamure ji reče, ino pravi:
 »Če domá jim dobro ni, žerjavi
 Se čez morje vzdignejo, ti z' mano
 20 Pojdi serčno si ozdravit' rano.

Kaj ti pravim, po te, Vida zala,
 Je kraljica Španska me poslala,
 Ji dojeti mladiga kraljiča,
 Sinka njen'ga mlad'ga cesariča.
 25 Ga dojila boš ino zibala,
 Pestvala, mu postljo postilala,
 De zaspí mu pesme lepe pela,
 Hujga dela tam ne boš imela.◀
 V barko lepa Vida je stopila;
 30 Al ko sta od kraja odtegnila,
 Ko je barka žé po morji tekla,
 Se zjokala Vida je in rekla:
 »Oh! sirota vboga, kaj sim strila,
 Oh! komú sim jest domá pustila,
 35 Dete moje, sinka naboglen'ga,
 Móža moj'ga z' letmi obložen'ga!◀ —

Ko pretekle so ble tri nedelje,
 Jo h' kraljici čern zamurc perpelje. —
 Zgodaj lepa Vida je ustala,
 40 Tam per okno sonce je čakala,
 Potolažit' žalost nezrečeno
 Poprašala sonce je rumeno:
 »Sonce, žarki sonca vi' povete,
 Kaj moj sinik dela, bolno dete?◀
 45 »Kaj bi delal zdaj tvoj sinik mali?
 Včera j svečo rev'ci so deržali,
 In tvoj stari mož je šel od hiše,
 Se po morji vozi, tebe iše,
 Tebe iše in se grozno joka,
 50 Od britkosti njemu serce poka.◀ —

Ko na véčer pride luna bleđa,
 Lepa Vida spet per okno gleda,
 Deb' si serčno žalost ohladila,
 Bleđo luno je ogovorila:
 55 »Luna, žarki lune vi' povete,
 Kaj moj sinik dela, bolno dete?◀ —

»Kaj bi delal zdaj tvoj sinik mali,
 Dans so vbogo sroto pokopali,
 Ino oča tvoj je šel od hiše,
 60 Se po morju vozi, tebe iše,
 Tebe iše, se po tebi joka,
 Od britkosti njemu serce poka.◀ —

Vida lepa se zajoka huje,
 K' nji kraljica pride, jo sprašuje:
 65 »Kaj se tebi Vida je zgodilo,
 De tak silno jokaš, in tak milo?◀ —
 Je kraljici rekla Vida zala:
 »Kak bi srota vboga ne jokala,
 Ko per okno zlato sim posodo
 70 Pomivala, mi je padla v' vodo,
 Je iz okna padla mi visoc'ga
 Kup'ca zlata v' dno morjá globoc'ga.◀ —
 Jo tolaži, reče ji kraljica:
 »Jenje j jokat' in močsti lica!
 75 Drugo kup'co zlato bom kupila,
 Te per kralju bom izgovorila,
 Id' kraljiča doji moj'ga sina,
 De te mine tvoja bolečina.◀ —

Res kraljica kup'co je kupila,
 80 Res per kralju jo je 'zgovorila;
 Vida vsak dan je per okni stala,
 Se po sinku, oču, mož' jokala. —

⊙.

Od kralja Matjaža.

Stòji, stòji mesto belo,
 Celje lepo, in veselo,
 V Celji lipica zelena,
 Tam je postlja narejena,

- 5 Mehko pernice zrahlane,
Bele rjuhe so oprane,
In blazine, in odeje,
So iz drage Turške preje:
Tam leži per belim dnevi:
10 Kralj Matjaž, bolnik kraljevi;
H' lepi Bobnarci je lazil,
Dokler ga je Bobnar spazil,
Ga obodil mož serditi,
De ne bo več zdrav morbiti.
- 15 Ves obezan, ves kervavi,
Kralj Matjaž sestrici pravi:
»Rane mi poglej skeleče,
Al so černe al rudeče!
Ak rudeče so,« ji reče,
20 »Naj kdo po zdravnika teče,
De mi grenko smert odverne;
Če so moje rane černe,
Sestral več ne bo mi boljje,
Pošli mi po Svetu olje.«
25 »Oh do serca so skopane,
Černe, bratec, tvoje rane;
Vedno, Kralj, sim te svarila,
Ne lotit' se žen prosila;
Serčne rane žene ptuje!« —
- 30 Kralj Matjaž tak beseduje:
»Tolko Bog daj zdravja meni,
De bom vás šel k' lepi ženi,
H' tvoji ženi, Bobnar mladi,
De bom vás šel po navadi.« —
- 35 Te besede še ni zrekel,
Pót mertvaški je pertekel.
Zazvoni po Celji celim,
Z' petimi v' zvoniki belim
Per šempetri so zvonili.

- 40 Bobnar bil je per kosili.
Mlada Bobnarca ga praša:
»Kdo je vmerl, de se razglaša
Glas zvonóv po Celji celim,
V' Pétrovim zvoniki belim,
45 De zvonóv petero poje?« —
»Vém, kdo vmerl je, serce moje!
Preden peršle stare leta,
Kralj Matjaž je šel iz sveta,
Tmu pojó zvonovi naši.«
- 50 Bobnarca tako se vstraši,
De ji žlica 'z roke pade. —
Bobnar praša žene mlade:
»Kaj t' je padla 'z roke žlica?
Ali ujc bil, al sin strica?
55 Je merlič bil žlahte tvoje?« —
»Ni merlič bil žlahte moje,
Ni bil ujc, ni sin bil strica,
Mi je padla 'z roke žlica,
Ker sva skupej se učila
60 Ino v' cerkev skup hodila.« —
Bobnarju se jeza vname,
V' roke ojster nož uzame
In zabodé svojo ženo,
Mlado ženo nespošteno.
- 65 Ko je ženo svojo vmoril;
Tako h' hlapcu je govoril:
»Hitro, hitro hlapec zvesti,
Dalj ne smem ostati v' mesti,
Obsedlaj berš dva konjiča,
70 Tako hitra ko dva tíča,
En'ga zate, en'ga zame,
Verzi torbico čez rame,
In beživa per ti priči,
De me ne dobejo briči.« —

- 75 Hlapec pravi, ino reče:
 »To mi v' glavo iti neče,
 Bežat' z doma zavolj žene,
 žene, kurbe nespoštene!«

Od Rošlina in Verjankota.

- »Kuk hoče bit' kaj hoč'va strit'
 Ti si premlad se oženit',
 Jest sim prestara se možit'.«
 »Le, mati, omožite se,
 5 Vzamite kogar hočete;
 Le hudiga Rošlina ne,
 Ki velik moj sovražnik je;
 Je brat'ca in očeta vbil,
 In komej sim mu jest ušel.«
- 10 Al' mati nič ni marala,
 Rošlina vzela hudiga,
 Verjankov'ga sovražnika.
 Zvečer z' njim grede v' hrambo spat;
 Verjanko gre pod okno stat.
 15 Je v' hrambi govorila mat':
 »O, škoda, škoda za blago,
 Ko zdaj se razdelilo bo!
 Kaj pravim tebi, ljubi mož!
 Tam v' černi gori, v' temni goš',
 20 Studen'c pod bukvo vidil boš.
 Ti rečem se za bukvo skrit',
 Verjankota skrivej vmorit':
 Se jutro bolno bom sturila,
 In k' siou rekla, govorila,
 25 De boljši meni pred ne bo,
 De pila merzlo bom vodó,
 Ki v' černi gori se dobó.
 Sin me je vbogal vselej rad,
 K' studencu hočem ga poslat'.«

- 30 Pretiho gre Verjanko stran',
 Besede njene v' serc' ohran'.
 Ko je prišel spet beli dan,
 Verjanko k' mater' v' hrambo gré.
 In reče ji besede té:
 35 »Kaj pravim, ljuba mati vi!
 Visoko sonce že stojí,
 To vaša s'cer navada ni,
 De b' táko dolgo v' post'lji bli.«

- »Sin ljubi! bolna sim hudó,
 40 Oh, boljši meni pred ne bó,
 De pila merzlo bom vodó,
 Ki v' černi gori se dobó.«

- Sin vzel je v' róke kanglico,
 Pripasal si je sablico,
 45 Je djal na ramo pušico,
 Po vodo šel pod bukviso.

»Kaj jemlješ ti orožje, sin?
 Sej v' černi gori ni zverin,
 'Z. dežele zbežal je Turčin.«

- 50 »Peruti tičica imá,
 Plavute ribica imá,
 Junak z' orožjem se obdá.«

- Verjanko gre pod bukviso,
 V' Rošlina sproži pušico,
 55 Odpre mu žile z' sablico,
 In v' svojo belo kanglico
 Natoči vroče si kerví,
 Z' njo k' materi domu hití,
 Besede take govori:
 60 »Želeli piti sinovo,
 Zdaj nate kri Rošlinovo!«

Sanje.

- » Le sèm, le sèmkaj máti ví!
 Mi bote sanje skládali:
 Se mi necój sanjalo je,
 De v' beli sim Ljubljáni bil,
 5 Pertekel merzel je studènc
 'Zpod cerkve božje mátere,
 Tri rož'ce so perplávale,
 Rudéča, bela, zèlena.«
 »Rudéča, sin! rudečo kri
 10 Poméni, ki jo boš prešl,
 Poméni bela belo smert,
 Ki jo boš travnar mlad prestál,
 Zelèna pa zelèni grob,
 Ki vanj boš travnar pokopán,
 15 Ak hòdil bodeš vás k ženam.« —
 Zvečer se kómaj mrak storí,
 Poklíče hlapca, govori:
 »Obsedlaj berš konjčca dva,
 V' Ljubljano v' skok podirjava,
 20 Tam čaka lépa me gospá,
 Gospóda njen'ga ni domá.« —
 V Ljubljáno hitro perdríči,
 Konjčca hlapcu izročí,
 In vas hití k' lepi gospé,
 25 Per nji ga je dobíl mož njé,
 Zapódlil mu je nož v' sercé.

Od Marjétike.

- Stojí, stojí mi béli grad,
 Po gradi hodi góspod mlad,
 Zaklíče hlapca svòjiga
 Pokórniga in zvéstiga:
 5 »Le hitro, hitro hlapec moj!

- Poslúšaj, kaj se mi necój
 Sanjalo je o' polnočí
 Necój in pred žé dve nočí,
 Imèl de sim golóbca dva,
 10 Pa izletela sta obá,
 Nji eden kje v' Šmarnogoró,
 In tega več nazáj ni bló,
 Je zlétil drugi v' novo vás,
 K' Marjét'ki, moji ljub'ci vás.
 15 Osèdlaj berž konjčca dva,
 Men' èniga, teb' èniga,
 De jézdiva kje v' novo vas,
 Kje v' novo vás, k' Marjét'ki vás.«

- Ze se na konja zalučí,
 20 Ko tíčica z' perútami,
 Kamòr predáleč mi zderčí,
 Kje v' novo vas, k' Marjét'ki vás.

- Na pragu žalostna stojí
 Župánja, kisló se derží:
 25 »O kaj vam je županja ví,
 De daus ste toltkanj žalostni?
 Al je Marjétika domá,
 Al vjela je golóbčika?«
 »Golóbčika Met'ka loví!
 30 Na smertni postelji leží.«
 Gré gori v' svitlo hrambico
 Poglédat svojo Métjiko,
 Bolná leží, milò ječí.
 »Kaj ti je draga Métika,
 35 Od mene toltkanj ljubljena?
 Bolná ležíš, milò ječíš.« —
 V' mošnico seže židano,
 Pernese 'z njé korénčika
 Ji drágiga in zláhtniga:
 40 »Tegá ti dam Marjétika,

Če tebi, ljub'ca! k' zdravju bó,
 Od téga koj ti bolši bó,
 Al če pa tebi k' smerti bo,
 Od téga koj ti hujši bo.« —
 45 Žé se na konja zalučí,
 Ko tíčica z' perútami,
 Kamór predáleč mi zderčí,
 Kje, kjer mi beli grad stoji.

Domá ne jé, domá ne spí.
 50 Šè se na konj'ča zalučí,
 Ko tíčica z' perútami,
 Kamór predáleč mi zderčí,
 Kje v' novo vas, k' Marjét'ki vás.

Na pragu žalostna stoji
 55 župánja, briše si očí:
 »O kaj vam je župánja ví!
 De brišete černe očí?«
 »Kaj bi se jest ne' jókala,
 Ker vmerla je Marjétika.« —

60 Gré gori v' svitlo hrambico.
 Marjétika mertva leží,
 In rož šopèk v' rokàh derží,
 Na glavi venc jí zlat bliší.
 Iz rók vzame šòpek preč,
 65 Iz glave vzame venc jí preč:
 »Ni zate to Marjétjka,
 Ker z mano ímaš sinka dva,
 Tam v' Nemškim-grad'cu sta obá,
 Bo èden novo mašo bral,
 70 In mater svojo 'z vic jemál.« —

Od Matjaža ogerskiga kralja.

O, kralj Matjaž, o kralj Matjaž!
 O, lepa krona ogerska!
 Trikrát je žé na vojski bil,
 Četèrtikrát je vlovljen bil,
 5 Je v turško ječo veržen bil.
 V nji bil Matjaž je let' in dan,
 De vidil ni dne béliga
 In sonca ne rumeniga,
 De vidil ni tam drugiga,
 10 Kakór mladó Marjetico
 Turškiga Cara mlajši hčer.
 Marjét'ka k njemu tékala,
 Mu kratke čase délala.
 Takó je rekla Metika,
 15 Turškiga Cara mlajši hčér:
 »Ak očèš me Matjaž uzel',
 Te bom rešila 'z voze zlé.« —
 Takó je rekel kralj Matjaž:
 »Letó ne bó, ne móre bit',
 20 Domá ímám svojó gospó,
 Je trikrát mlajši kákor ti,
 Je trikrát lepši kákor tí.
 Tud' brateca ímám domá,
 Domá jest brata mlájšiga.
 25 Matjaž je imenvan ko jest,
 Lepó jmá krono kákor jest
 Tegá ti 'čem Marjét'ka dát,
 Ak očèš ga Matjaža vzét!« —

»O, vera, vera kralj Matjaž!« —
 30 »O, vera, vera, Métika,
 Turškiga Cara mlajši hčér!« —
 »O čakaj, čakaj kralj Matjaž,
 De pride šentmarjétni dan,

Napráv'la vel'ke bom gostí,
 35 Bom Turke vse vpijanila,
 In tud' očeta stáriga,
 Potléj bom vkradla ključe trí;
 Od konjskih hlevov perviga,
 Od hrambe térdne drugiga,
 40 Od voze zlè bom tretiga;
 Bom vzéla 'z hlevov konje trí,
 Iz hrambe pa zlatá srebrá,
 Kakòr velíka sva obá.« —

Marjéta komej čakala,
 45 De pride šentmarjetni dan,
 Naprav'la vél'ke je gostí,
 Je Turke vse vpijanila,
 In tud' očeta stariga,
 Potléj je vkradla ključe trí,
 50 Je vzela 'z hlevov konje trí,
 In djala je na eniga
 Tolkánj srebrá, tolkanj zlatá,
 Kakor velíka sta obá;
 Vsak en'ga pa zasédeta
 55 In v skók prehitro dirjata,
 Kamòr predaleč prideta,
 Kje do kovača stariga:
 »Le gòri, gòri star' kovač,
 Plačilo dobro služil boš,
 60 Prekóvaj náma konje trí,
 Napréj oberni krapeže,
 Nazaj oberni gladko kuv.«
 Kováč prekuje konje trí,
 Za vsaciga cekín dobi.
 65 Na konje hitro sédeta,
 Do Donove perdirjata,
 Na konjih jo preplavata.
 Peršla sta pred Matjažov grad,
 Per oknu stala je gospá,

70 Oči si černe brisala:
 »Matjaž ženó drugo peljá,
 Trikrat je lepši kákor jest,
 Trikrat je mlajši kakor jest.«
 Matjaža so sprejemali,
 75 Gerdó Marjét'ko gledali.
 Takó je rekla Mética:
 »Kaj očem jest, kak očem jest,
 Napréj ne vém, nazaj ne smém!« —

»Le sèm Matjaž ti bratec moj!
 80 Perpeljem lépo ti gospó,
 Turškiga Cara mlajši hčér,
 Vém de ji boš rad dal rokó.« —

Berž pošlejo po mašnika,
 Zvečér že vkupej spavata.

⊙

Od majerce.

Stojí, stojí tam beli grad,
 Je v gradu žlahten góspod mlad
 In v gradu žlahtna je gospá
 Z njim poročena leta dva.
 5 Prstav'co belo imata,
 V pristavci mlada majerca
 Tam ziblje sin'ka majhniga.

 Gre majerca perilo prat,
 V pristav'ci sinčika pustí.
 10 Gospá je zvedila letó.
 Gospá imá mojškér devét,
 Poslala mojškro je mladó:
 »Na belo hít' pristavico,
 Pernesí sinka majerce.«

- 15 Gre mojškra na pristavico,
Pernese sinka majerce.
Gospá uzame britvico
Na oba kraja rézečo,
Potakne mu jo v serčice. —
20 Ga nese mojškra spet nazáj,
In v zibelko ga položí.

- Majerca pride iz vodé:
»Kakó se neki to godí,
De sinik moj tak dolgo spí!« —
23 Pogledat grede v zibelko,
In najde polno jo kerví,
V nji sinik njé mertev leží.
Zavpije majerca glasno:
»Gospá mi je sovrážnica
30 Vmoríla sinka máliga.«

- Gospód jokati sliši jo,
Pokliče hlapca svojiga:
»Poglej berž kaj je majerci,
Al lačna je, al žena je,
35 De joka se takó na glas!« —

Gre hlapec na pristavico:
»Kaj ti je mlada majerca,
Al lačna si, al žena si,
De jokaš se takó na glas?« —

- 40 »O lačna nisim, žena ne,
Vmoríla sinka m' je gospá,
Mi sinka moj'ga máliga!« —
Nazaj gre hlapec v beli grad:
»O lačna ni, in žena ne,
45 Gospá so vmor'li sinka jí,
Ji sinka njen'ga máliga.

Gospód do žlahtne gre gospé:
»Kaj tebi je moja gospá,
De je mazinc tvoj ves kervav?« —

- 50 »Zaklála sim golobca dva,
H kosílu boša dans obá.« —

- Še grésta na pristavico,
Perjél jo nisko je čez pas,
Čez okno vergel je gospó
55 Oh doli v brezno glòboko:
»Si mojga sinka vsmèrtaila,
Ne boš žívela dalej tí!« —

- Al predem v dno še perletí,
Gospa zavpije, govori:
60 »Zdaj bo pa mlada majerca
Namèst' menè žlahtna gospá!«

⊙

Ljubčik se na pot napravil . . .

Ljubčik se na pot napravil,
Vse potrebno vkup je spravil;
Ljubica je zgoodej vstala
K svéti maši ga ravnala.

- 5 Za beséde nje ni maral,
Ljubčik nič za mašo baral,
Vzame pušo in v planine
Stréljat gre divje zverine.

- Sárne ljubi streljat grede,
10 In jelene in medvede,
Pod planino ga čakála
Ljubica je štrene prala.

Pervo štren'co ljuba prala,
 Proti nji klobúk perplava
 15 Ves rastergan, ves kervavi,
 Nje je ljubiga ta pravi.

Drugo štren'co ljuba prala,
 Suknja proti nji perplava
 Vsa rastergana, kervava,
 20 Ljub'ga njeniga ta prava.

Tretjo štren'co ljuba prala,
 Proti nji po beli Savi
 Ves rastergan, ves kervavi,
 Plava ljubi nje ta pravi.

25 Štreno 'z roke je spustila,
 Se je v vodo zagrozila,
 Ga zadela je na ramo,
 V vertu mu skopala jamo.

»Rož'ce bom po njemu sjala,
 30 Všelej milo se jokala,
 Kadar bodem rož'ce plela,
 Ljub'ga več ne bom iméla!« —

Kralj Marko.

Stoji silna skala, beli grad,
 Notri se z-haja Marko mlad,
 In mlada Alenčica,
 Lépa turška devojčica.
 5 Sta zjutraj zgodaj vstajala,
 Veselo se zprehajala. —
 Šla sta na ganke visoke
 Odperat live široke.

Tako Alenka govori:

10 »Gosto megla po polj' leží —
 No kaj je to? Kako je to?
 Kaj, Marko, kol' iz tega bo?«
 Tako je rekel Marko mlad:
 »Tam ni nobene megle znat',
 15 Le turški konji tak sopó,
 Ki k meni v gostje zdaj gredó.
 Ko Turki pridejo pod grad,
 Naproti pojdi jim do vrat;
 Ko pa po meni vprašajo,
 20 Po turško se obnašajo,
 Odgovor jim tako le daj:
 Doma ni mlad'ga Marka zdaj,
 Ne bo ga tudi drevi še,
 In jutro večer javeljne.«

25 Še so pod grad prijezdili,
 Samó odperat' vidili.
 Z desnico jih sprejemala,
 Z levico jih objemala:
 »No, dobro jutro, Turki vi!
 30 Pri domu mlad'ga Marka ní,
 Ne bo ga drevi tudi še,
 In jutri večer javeljne.«

K rumeni miz' jih posadí,
 Dovolj da vína in jedí;
 35 Hití orožje jim pobrat',
 Ga nese v hram sedemnajstkrat.
 Tam Turkam je napivala,
 Si v nedrije ga zlivala.
 Si sablo brusi Marko mlad,
 40 De se potrésa svitli grad.
 Tako en Turek govori:
 »Koga na verhu tak gromí?
 Gotovo Marko je domá,
 Na brusu svitlo sablo imá.«

- 45 Tako Alenka govori:
 »Zdaj mlad'ga Marka domá ni —
 Ne bo ga tudi drevi še,
 In jutro večer javeljne.
 Tako li putice grebó,
 50 Ko drobne jajčica nesó. —«
 Turčine je vpijanila,
 Si v nedrije ga zlivala.
 Zdaj v hišo Marko priletí,
 Iz nožnic sabla zazvoní —
 55 Turčine je posekal vse,
 En sam pod mizo skriva se.
 Turčin tako zdaj govori:
 »Oj, čakaj, čakaj Marko, tí!
 Oj, čakaj, čakaj Marko, mlad,
 60 Ob glavo me nikar ne djat'!
 Me pusti živ'ga, zdraviga,
 Te prosim jes junaškiga.
 Od mene zvedil bode vsak,
 Kakovi Marko je junak.«
- 65 Tako je rekel Marko mlad:
 »Usmiljenje ti čem zkazat'.
 Jes hočem živ'ga te pustit',
 Oj, živ'mu pa ne zdrav'mu bit'.«
 Hití ga zdaj zpod mize 'zleč',
 70 Po svoje hoče mu postreč'!
 Polomil mu je vse kostí,
 Staknil mu potlej je očí —
 Na berz'ga konj'ča ga je djal,
 Bandero svoje v roke dal,
 75 Ga nesti caru turškimu,
 Poročil pa je bil njemu:
 »Če se mu kaj do mene zdí,
 Naj pride k meni sam v gostí —
 Se bova v kupaj skusila;
 80 Bo vidil on, kaj Marko zna.«

- Turčin se vzdigne in letí
 V Turčijo daleč prihití.
 Pri oknu turški car serčno
 Zklicuje k sebi carinjo:
 85 »Oh, le sim, le sim carinja!
 Vesela bo zdaj najina;
 Bandero Markota nesó;
 Gotovo zad ga peljejo.«

- Turčin pod grad prijezdil bil,
 90 Se turški car je veselil —
 Ne vtegama ga je sprašval:
 »Al si pri Marku se gostval?«

- Tako mu Turk odgovori:
 »Té bile čudne so gostí!
 95 Bil, car! pri Marku sim v gostéh;
 Bi zlodju raji bil v pestéh —
 Polomil mi je vse kostí,
 Staknil mi potlej je očí,
 Na berz'ga konj'ča me je djal,
 100 Bandero svoje v roke dal;
 Poročil je, če se ti zdí,
 De pojdi k njemu sam v gostí;
 Se bova vkupej skusila —
 Boš vidil tí, kaj Marko zna!«

Alenčica, Gregicova sestra.

- Leži, leži stezičica
 In ta derži sred Turškiga,
 Kar vidi daleč mi okó,
 V Turčijo notri globokó.
 5 Po nji pritekkel je enkrat
 Turškiga cara sluga mlad.
 Bogme da, de je ta, de veljá.

Stojí na prag' Alenčica,

Gregicova sestričica:

- 10 »No, sluga mladi! kam pa greš?
Al meni kaj povedat' veš?
Kaj dobriga, kaj ludiga
Od moj'ga Gregca ljubiga.«
Bogme da, de je ta, de veljá.

- 15 Odgovor tak ji sluga da,
Mlad sluga cara turškiga:
»Od Gregca mi nič znan'ga ni,
Od njega se ne govori;
Zagledal ga jes nisim sam,
20 Pa saj ga tudi ne poznam.«
Bogme da, de je ta, de veljá.

Tak rekla je Alenčica,

Sestrica svoj'ga Gregica:

- »Brat moj je vsakmu Turku kós,
25 Do pét pa dolgo haljo nos',
Obilno rož na nji se vid',
In z svilo je ves obvit.
Bogme da, de je ta, de veljá.«

- »Ko britvo sablo imá ojstró,
30 In kakor sonce vso svitló,
Po sredi kača ji leži,
Na koncu ogenj 'z nje gori,
Je v kačjim strupu kaljena,
Med Turke je namerjena.
35 Bogme da, de je ta, de veljá.«

»Rudečo kapo imá na glav',
Za kapo je tri pera djál,
Žerjavove so pera té.«
In sluga zdaj takó pové:

- 40 »Od Turkov bil enak je vbit,
Tvoj Gregec znal bi tisti bit'.
Bogme da, de je ta, de veljá.«

Zdaj kaj storí Alenčica,

Sestrica svojga Gregica?

- 45 Berž teče gori v kamrico,
Obleče dolgo haljico,
Je dolga, dolga do petá,
Vsa taka, kakor Greg'cova.
Bogme da, de je ta, de veljá.

- 50 In vzame sablico ojstró,
In kakor sonce tak svitló;
Po sredi kača ji leží,
Na koncu ogenj ji gori,
Je v kačjim strupu kaljena,
55 Na Turke je namerjena.
Bogme da, de je ta, de veljá.

Rudečo kapo na-se dé,

Na kapi pera tri stojé.

Žerjavove so pera tó,

- 60 Vse je, ko je pri Greg'cu blo —
In teče v štalico takrat
Si berz'ga konjča obsedlat.
Bogme da, de je ta, de veljá.

Na pavce se naslonila,

- 65 Na konjča berzno perhnila.
Ko tica daleč zdaj ferčí,
Kjer šotor turški mi stojí.
O, Greg'cova sestričica,
Junaškiga si serčica!

- 70 Bogme da, de je ta, de veljá.

V šotorje dirja, dirja v skok,

Turčine scka vse okrog —

Li tol'ko jih za njó leží,

Ko snopja za ženjicami,

- 75 Al drobne trave spod kosá,
Ko Bog nam dobro létno dá.
Bogme da, de je ta, de veljá.

Pri okni turški car stoji
In takó le govori:
80 »Hudobe turške, vé, gerdé!
Nič drujgá ni vas ko lažé —
Vi prav'te: Greg'ca vbili smo,
Sam vidim delat' ga strašnó.«
Bogme da, de je ta, de veljá.

85 »V šotorji dirja, dirja v skok,
In Turke seka vse okrog,
De tol'ko jih za njim leži,
Ko snopja tamkej za ženci,
Al drobne trave spod kosá,
90 Ko Bog nam dobro létno dá.«
Bogme da, de je ta, de veljá.

Zdaj kaj storí Alenčica,
Sestríca svojga Gregíca?
Junaško bližej cara gré,
95 Pokáže čerñi kiti dvé,
Dva lépa bela cuzíka:
»Imá take tvoja carinja?
Imá take tvoja carinja?«
Bogme da, de je ta, de veljá.

Žlahten gospod Baroda.

K sebi kliče hlapca svojga:
»Ó le pojdi gledat rane,
Ako rane so kervave,
Berž mi tecí po zdravníka,
5 Ako pa so rane černe,
Pojdi, hlapec delat jamo,
Mi široko in globokó!« —

Je šel gledat perve rane,
Vidil hlapec je možgane,
10 Je pogledal druge rane,
Vid'lo se je do srcá.
Reče gòspod Baroda:
»Kader se domú popelješ,
Bodo za me te prašali,
15 Kje je žlahtni Barodá?
Reci, zadej se peljá!« —

Šel je hlapec delat jamo,
Mu široko in globóko,
Tak' je rekel Baroda:
20 »Dobro z brinjam me pokadi,
Terdno z vejam' me ogradi,
De ne bodo odkopali,
Vranov tiči me kljuvali!« —

Terdoglav.

Stoji, stoji čerñi grad,
Nima oken, nima vrat,
Znotraj je ves pozlačen,
Zvunaj z maham porašen,
5 V-anj je sama linica,
V nji stoji Marjetica,
Češe dolge si lasé,
Vunkej biseri leté,
Pa kamničiki demantni.
10 Vse tam se v zlati lisketa.

Prišel kraljevič je mlad,
Ki španski tron imá nastát'.
Zajce tod' okrog loví,

Se ji pravi, govori:
 15 »Ti prelepo si teló,
 O, de bi keršeno biló!
 Jez bi vzel te za svojó.«

»Gotovo sim jez keršena,
 Mi je imé Marjetica,
 20 Tvoja sim jez sestričica.«
 »Oh, kak prišla si ti v ta kraj,
 Marjetica, meni povej.«

»Nesli so me po kersti
 Botri mladi, trépasti,
 25 Na križimpot so me dijali,
 Me nič niso prekrižali,
 Berž je Terdoglav peršel,
 Upanje do mene imel.

Sim imela am devét,
 30 Niso otle prav živét,
 Te so se vpijanile,
 Mene ne prekrižale,
 V pest dobil je Terdoglav
 Semkaj mene djal.«

35 »Al morem dobro ti sturít',
 Te, sestrica, odrešít'?»

»Lahko, lahko, bratec mlad!
 Znaš ti meni pomagat',
 Danas večer osem dní
 40 Bo četertik kvaterni,
 Pridi do gradú tegá,
 Terdoglava ne bo domá,
 Pojde doli na Ogersko,
 De per dveh persegah bó,
 45 Dušo saj dobil enó.

Pernesí blagodare té,
 Tri kaplje posvečene vodé,
 Ino zraven tudi tri
 Zerna Štefanje solí,
 50 Svečico Marijino,
 In pa mašni plajš z sabó,
 Ga pogernit pod manó.«

Peršel je čez osem dní,
 Kar je rekla, ji stori.
 55 Terdoglava v gradi ní.
 Šel bil je na Ogersko,
 De per dveh persegah bó
 Dušo zasačil saj enó.

Kraljič trikrat jo pokropí,
 60 In trikrat verže v njo solí,
 Šmarno svečico vžge,
 Mašni plajš po tleh raspnè.
 Marjetica se nanj spustí,
 Zlate okove v rokâh derži,
 65 Zazvenčalo je strašno,
 Sliši se v deveto deželo.

Terdoglav se zagrozi:
 »Persegajta, se mudí —
 Zlata okova mi zvenčí,
 70 Sila se Marjetici godí.«

Terdoglav pride domú,
 Marjetice ní več imél.
 Rekel kraljiču je takó:

»Kaj vzel si mi Marjetico?
 75 Ženo imeti je ne sméš,
 De sestra je ti, dobro veš.
 Pusti, de jo jez imám,
 Saj za njo, kar očeš dam.«

>Jez ne dam Marjete pred,
80 Zlato kokljo 'čem in'et,
Zraven zlate pišeta,
Potlej ona bo tvoja.«

Terdoglav rad vse stori,
Kar kraljič mu naloži.
85 Kraljič pravi: »Ne dobiš
Je ti še za ta drobiž.
Ti pernesi zlati grad,
Potlej ti jo očem dat'.«
Terdoglav li spet stori,
90 Kar kraljič mu naloži.
Kraljič pravi: »Ne dobóš
Pred Marjetice, de boš
Križno prebredil mi vodó.«
Terdoglav pa mu je djál:
95 »Nič ne bom več tebi dal.«
Potlej še k Marjetci gré,
In sladka se okróg njé:
>Ajd', Marjetica! z manó,
Saj ti ne bo tak hudó!« —
100 »Zlat glavnik mi daj popred,
Rumene lasé česat'.«

Dal on ji glavnik je zlat,
Spet začne ji naganjat':
>Ajd', Marjetica! z manó,
105 Saj ti ni blo prehudó.« —
>Zlate niške, zlato šét,
Hočem, predem grem, imét'.«
Spet oboje ji je dal,
Spet naganja jo in prav':
110 »Ajd', Marjetica! z manó,
Saj ti ni blo prehudó.«

>Z tabo nočem jez hodít'
Kos zlatá mi moreš dat',

De zidala bodem grad,
115 Pred, ko pojdem spet z tabó.«
Terdoglav ji spolni tó.
Grad je ona zidala
In minihe je poklicala,
So posvetli njeni grad,
120 De se notri nič ni bat',
Terdoglav pa vun 'zletí,
Pol gradú z sebój valí.

Od Poljske kraljice.

O stražnik, Benečanski stražnik!
>Vstanite že Benečani, in kapitani.
Po morji se vozi Poljska kraljica,
Za sabo vleče tri sto bark,
5 V vsaki barki tri sto soldatov,
Vsaki soldat ima svojga sluga,
Vsaki sluga svojga podložniga.
Zdaj bo vzela Beneški tabor,
Svetiga Marka visoki zvonik.«
10 Hitro so vstali Benečani, in kapitani,
Na proti so tekli Poljski kraljici:
>O, milost, milost, Poljska kraljica!
Očmo se podati, ti prebivalše dati,
Dati soldatam jesti in piti.«
15 Kraljica pravi: »Jez ne maram za jesti,
Za piti ne, soldatje moji imajo dosti.
Ce mi ne daste španskiga kraljiča,
Zdaj, zdaj bom vzela Beneški tabor,
Svetiga Marka visoki zvonik.«
20 Hitro so tekli po španjskiga kraljiča,
Ino so ga peljali Poljski kraljici.
Mati ga spremljala, se milo jokala.

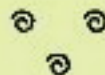
- Tako je rekla Poljska kraljica:
 »Jez sim ga redila tri cele leta,
 25 Pa si mi ga vkradla, španska kraljica!
 Z njim si skočila sem na Benečijo.«
 Takó je rekla Poljska kraljica:
 »Kaj vam pravim, moji soldatje!
 Strelajte meni še na veselje,
 30 Godite meni še na veselje,
 De dobila nazáj sim španjskiga kraljiča.«

Rejenka.

- Stoji, stoji beli grad,
 Notri je žlahtna gospá,
 Varošlinjska grafinja.
 Peršla sta študenta dva:
 5 »Kaj vam praviva mi dva,
 Varošlinjska grafinja!
 Ak rejenko očete možit',
 Jo prideva mi dva snubit'.«
- Takó grafnja govori:
 10 »Naj rejenka se moži:
 Ko bi prava bla mi hči.
 Bom ji skrinjice nakladala,
 Kakor bi bla hči moja.«
- V lini rejenka je stujala,
 15 In vse dobro slišala,
 Hitro gre po gredicah,
 Po kamnitih gredicah.
- »Kaj povem, žahtna gospá,
 Varošlinjska grafinja!
 20 Dajte meni rojen list,

- Očem se iskat spustít
 Oča ino matere.
 Oh, de to resnica ni,
 De bi bila vaša hči.«
- 25 Tako pravi žlahtna gospá,
 Varošlinjska grafinja:
 »Al ti je treba, rejenka
 Ti pripasa svilenjga.«
 »Ne pripasa, suknje ne,
 30 Meni samó treba je
 Oča ino matere.«
 »Kolenic al je sviljenih
 Al čevljev treba saboljastih?«
- »Meni samo pa treba je,
 35 Le očeta ino matere.
 Dajte meni rojen list,
 Hočem iskat se jez spustít
 Oča ino matere.«
- »Kaj boš po sveti šla iskat',
 40 Kje oča tvoj, kje tvoja mat'.
 Tebe Turki vkradli so,
 Ino meni dali so.«
- Pade rejenka, omedli,
 V' omedlevci dušo pusti,
 45 Lepših rož na svet' iskát'
 Ní, kakor oča so in mat'.

RUTARS.NET

**NAMÉČIK
NÉMŠKIH IN
PONÉMČENIH POEZIJ**

Getico scripsi sermone libellum.

Ovidius.

Obschon die Lieder aus dem Vaterlande
Verbannt den Liebling römischer Kamönen;
Konnt' er sich des Gesanges nicht entwöhnen,
War still sein Leid zu tragen nicht im Stande.

5 Er lernte fremdes Wort im fremden Lande,
Und klagte seinen herben Schmerz in Tönen,
Die er als Kind nie hörte, Scythiens Söhnen
An des beeisten Isters rauhem Strande.

10 Da ich wie er nicht kann vom Dichten lassen,
Obwohl mein heimisch Lied mir nicht zum
Frommen,
Nur Missgunst mir bereitet, blindes Hassen,

Vergebt! dass ich, ihm folgend, unternommen,
In Worte meinen innern Gram zu fassen,
Die ich von meiner Mutter nicht vernommen.

⊙

Ihr, die entsprossen aus dem Slawenstamme,
Die ihr der eignen Mutter lang entzogen,
Die Bildung nicht an ihrer Brust gesogen,
Die man, wie mich, vertraut der deutschen
Amme!

5 Nicht glaubet, dass ich euch deshalb verdamne,
Dass dankbar der Germanin ihr gewogen;
Nur dass sie wird der Mutter vorgezogen,
Das ist's, was in mir weckt des Zornes Flamme.

Der wahren Mutter soll, und muss sie weichen;
10 Doch mein' ich, dass es ziemt dem Pflegesohne
Der Pflegerin ein Dankgeschenk zu reichen,

Vom edlen Erz, nicht vom gemeinen Thone
Sei doch das, was er bringt der überreichen,
Die auf Armseligkeiten blickt mit Hohne.

Der Seemann.

Leb wohl, du Ungetreue!
Zur Fahrt geht es aufs neue,
Das Boot holt mich zurück.
Sei glücklich auf dem Lande
5 Im neu geknüpften Bande;
Zu Wasser ward mein Glück!

Gott gab ich das Versprechen,
Dass meine Treue brechen
Nur wird des Todes Macht;
10 Du gabst die Hand zum Pfande,
Du schworst, dass unsre Bande
Nur löst des Grabes Nacht.

Mich trugen Meereswellen
Zu manchen Landungsstellen,
15 Wo frei der Mädchen Wahl;
Des Busens Schnee, der Wangen
Rot hat mich nicht gefangen
Und nicht des Auges Strahl.

Von fern auf günst'gen Wogen
20 Kam ich zurück gezogen,
Erreicht glaubt' ich mein Ziel;
Zum Liebchen wollt' ich wandern,
Die Hand gab's einem Andern;
Gelitten hab' ich viel! —

25 Die Segel aufgezogen,
Lasst uns vertraun den Wogen,
Nun licht wie blankes Erz!
Wer schiff't auf ihren Rücken,
Der kennet ihre Tücken;
30 Wer kennt das Mädchenherz?

Nicht fürchten die Matrosen
Den Sturm, des Meeres Tosen,
Der Tod, der schreckt sie nicht.
Wer tot, hat Ruh' gefunden,
35 Neu reißt der Liebe Wunden
Auf jedes Morgenlicht.

Leb wohl, du Ungetreue!
Zur Fahrt geht es aufs neue,
Das Schiff ist wieder flott.
40 Die Hoffnungen auf Erden
Sah ich zu Wasser werden,
Den segl' ich nach mit Gott.

Die Macht der Erinnerung.

Ein andrer erhascht' in nicht lösbare Netze
Dein flatterhaft Herz, die er listig gespannt;
Doch bindet an mich mit dem strengsten
Gesetze
Dich etwas, das kaum uns einander bekannt.

Und lebten wir fort ewiglich,
20 Nicht wirst du, was du warst für mich.

Die ich als Gottheit einst verehrt,
Hat nur des schönen Weibes Wert.

Die Wiederbestattung.

Einst lebt' ein junger Sänger am Ruhme reich,
sonst arm,
Erdacht hat er viel Lieder, in seinem Liebesharm,
Severens Schönheit preisend, für die sein Herz
geglüht,
Sie rührte keins der Lieder, gar stolz war ihr
Gemüt.

5 Der Lenz ist da, wie jubelt die Welt! Mein
Sänger! ruft
Auch dich hinaus ins Freie der Blüten Glanz
und Duft?
Wozu die Kürbisflasche, trinkst du aus keinem
Quell?
Hast du Furcht vor dem Fieber? wohin, mein
Freund! so schnell?

Was ist's, das dich bewegt? wie blickst du
sonderbar!
10 Sinnst du auf neue Lieder von ihr? vom jungen
Jahr?
Was ihn so tief bewegte, nicht gab er's später
kund,
Bleich war des Sängers Antlitz, verschlossen war
sein Mund.

Das Blut, das stockt' im Herzen, die Flasche, die
war leer;
Als sie ihn wieder fanden, da lebte er nicht mehr.
15 Wohl mancher fragt, wer mochte ihm schuld am
Tode sein?
Kein Mensch war dort zugegen, das weiss nur
Gott allein.

Viel hatt' er der Begleiter, als man zu Grab ihn
trug,
Umsonst sucht ihr Severen im langen Trauerzug;
Um ihren toten Sänger weint sie daheim
vielleicht,
20 Kaum ist es zu vermuten, dass sie sein Tod
erweicht.

Warum eilt mit dem »Libera« der Priester
heut so sehr,
Und mit dem »Miserere« und was er betet
mehr?
Der Priester, der muss eilen, weil schon
der Abend taut,
Er hat noch eine Trauung, Severa heisst
die Braut.

25 Er traute sie am Abend, ging mit zum
Hochzeitmahl;
Um Mitternacht verliess er die Gäste
in dem Saal;
Er ging vorbei am Kirchhof, hört' an dem
stillen Ort,
Wo sonst die Ruhe herrschte, manch'
ungestümes Wort.

Es öffnet sich die Pforte, der Sänger tritt
heraus:
30 »Wer hiess euch mich begraben in dieses
Friedenshaus?

Ich nahm mir selbst das Leben, man zankt
nach Totenrecht,
Ob nicht verfiel dem Schergen mein Leib,
dem Henkersknecht?

Der Liebsten aus dem Wege ging ich, nicht
möcht ich nun
Den Schläfern lästig fallen, die hier
im Friedhof ruhn.
35 Man fand ihn unverscharrt, als jene Nacht
entschwand,
Wo Mörder ruh'n, begrub ihn darauf
des Schergen Hand.

Dem Andenken des Matthias Čop.

Ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.
Bruck: Poetae gnomici.

»Jung stirbt der, den die Himmelmächte
lieben.«
Der Spruch, mein Freund! hat sich an dir
bewähret,
Stand in den blassen Zügen dir geschrieben;
Denn heiter war dein Antlitz, wie verkläret,
5 Dein Mund, der lächelte, als wollt' er sagen:
Aus ist der Kampf, der lang genug gewähret.
So fand ich dich, als ich vom Schmerz getragen,
Zu dir geeilet auf die Schreckenskunde,
Dass aufgehört des Freundes Herz zu schlagen.
10 Und wie sie brennt, und brennen wird
die Wunde,
Gelinder werden ihre glüh'nden Qualen,
Wenn ich erwäge deine letzte Stunde.

Der milden Abendsonne kühl're Strahlen
Vergoldeten den grünen Schmuck der Aue,
15 Im Hintergrunde schautest du die kahlen
Giganten Oberkrains mit kühnem Baue,
Rings um dich rauschten sanft der Save
Wellen,
Die dir zu sprechen schienen: uns vertraue;
Ob deinem Haupte segelten die schnellen,
20 Weissflock'gen Wolken hin; der Freud'
erschlossen
Fing an die Brust von hehrer Lust
zu schwellen.
Nicht ahntest du, dass deine Bahn beschlossen;
Der Weltgeist sandte aus der lichten Halle,
Dich abzurufen zu des Lichts Genossen
25 Den Genius ab; im hellsten Krystalle
Der reinsten Woge löscht' er aus den Funken,
Auf dass er rein zurück zum Urlicht walle.
Du schiedest von der Welt begeistertrunken,
In voller Kraft, des Schmerzes überhoben
30 Zu seh'n die Deinigen in Gram versunken.
Nun ist vorbei der innern Stürme Toben,
Der Liebe Schmerz, er ist nun ausgelitten,
Die unerwidert Dir die Brust gehoben.
Du siehst und fühlst nicht, wie mit rauhen
Tritten
35 Getreten wird das Edelste im Leben,
Wie Wen'ge was doch Allen not erstritten.
Wie kühn die Stolzen ihre Häupter heben,
Sie, die des Menschen wahren Wert
nicht kennen,
Wie nichtig oft sogar der Besten Streben.
40 Nicht mehr wird Dich die alte Wunde brennen,
Dass fremd das Vaterland ist seinen Söhnen,
Dass sie sich scheu'n Slowenen sich zu nennen,
Dass abhold sie den teuren, süssen Tönen,
In denen sie die Mutter auferzogen,
45 Nur fremder Sitte, fremder Sprache fröhnen.

Flieh'n muss ich ihre Näh', in Angst stets beben,
 Mein Anblick könnte ihren Unmut wecken,
 Kein Hoffnungsstrahl erhellt mein düstres Leben.

Auftun wird sich, wenn das Gericht vollendet,
 Der Himmel den Erwählten, all sein Segen,
 All sein Glanz wird strahlen den entgegen,
 Von den sich Gottes Gnade abgewendet.

- 5 Den Schrecken allen, von der Höll' entsendet,
 An Furchtbarkeit bei weiten überlegen,
 Wird dieser Anblick sie auf allen Wegen
 Verfolgen in dem Elend, das nie endet.

- Die Augen sah ich ihm entgegen strahlen,
 10 Ihn überfluten mit der Liebe Gnaden,
 Die kein Lied singt, und keine Farben malen.

Der Anblick treibt nun fort, wie fluchbeladen,
 Mich unerrettbar in des Abgrunds Qualen
 Auf der Verzweiflung endlos weiten Pfaden.

Nichts trägt an ihm des Dichtergeists Gepräge;
 Wie kommt, fragt mancher, dieser Mensch
 zum Singen,

Dem gar nichts in der Welt sonst will gelingen,
 Der auch zu Allem, wie es scheint, zu träge.

- 5 Der Ruhm nicht sucht, nicht scheut des
 Schicksals Schläge,
 Der ausgehott, wie kann er sich erschwingen
 Zu Liebesreimen, die erträglich klingen?
 Wer sich darein nicht findet, der erwäge:

- Wie nicht dem Schwan Gesang wird zugemutet,
 10 Wie er durchaus ein stilles, stummes Wesen;
 Doch singt er, wenn die Todeswunde blutet.

Wie ich ...

Ist Dichten auch nicht mein Beruf gewesen;
 Doch sing ich, seit der Pfeil mich unvermutet
 Getroffen, von dem ich nicht kann genesen.

An eine junge Dichterin.

Fühlst du Begeistrung dir den Busen schwellen,
 Vom inner'n Gott zum Dichten dich getrieben,
 Dann ist dir wahrlich keine Wahl geblieben,
 Du musst dich Sapphos Gilde zugesellen.

- 5 Musst wandeln ihn, des Ruhmes Pfad,
 den hellen;
 Mag bleiben unerhört des Mädchens Lieben,
 Mag auch darob dein Lebensglück zerstieben,
 Der Tod auch deiner harren in den Wellen.

- Doch fühlst du dich frei von solchem Drange,
 10 Dann greife du nach glücklicheren Losen,
 So lang das Jugendrot umfließt die Wange.

Dir winkt der Liebe Pfad, bestreut mit Rosen,
 Der Myrthenkranz, der harret deiner, lange
 Nicht nach dem Lorbeerreis, dem freudenlosen!

Aus dem Polnischen des Adam Mickiewicz

(im Versmasse des Originals).

- Wer ohn' Erwidrung seufzt, gross ist das
Unglück dessen,
Noch grösser dessen, den das leere Herz
langweilet;
Doch mit dem grössten Unglück scheint mir
der betheilt,
Der nicht mehr liebt, dass er geliebt, nicht
kann vergessen.
- 5 Sieht er mit kecker Stirn ein lüstern Aug' ihn
messen,
Macht der Erinnerung Gift, dass er die Lust
nicht theilet;
Rührt Reiz und Tugend ihn, hin, wo der
Engel weilet,
Darf er mit welcher Brust zu geh'n sich nicht
vermessen.
- Soll er nun Andern grollen, soll er sich
beschuld'gen?
10 Er flicht der Göttin Bahn, kann nicht der
Irdschen huld'gen;
Auf beide blickend, lässt er jede Hoffnung
fahren.
- Sein Herz gleicht einem Tempel aus vergangenen
Jahren,
An dem die Zeit genagt, dem wüsten, wo
nicht thronen
Die Gottheit will, und Sterbliche nicht dürfen
wohnen.

Wohl ihm, dem fremd geblieben das Erkennen,
Es brachte wohl den Tod dem Menschenkinde!
Warum kam von den Augen weg die Binde,
Die mir die Strahlen barg, die nun so brennen!

- 5 Das Leben würd' ich lebenswert noch nennen;
Denn wahrlich hoffen kann ja nur der Blinde,
Dass, was er gutes wollte, Herzen finde,
Die 's nicht verdreh'n, verketzern, und verkennen.
- Der Blinde nur kann glauben mit den Toren,
10 Wer das Talent, das ihm ward angeboren,
Vergräbt, nicht wer es nützet, sei verloren.

Nur ihm sind nicht gelähmt des Geistes
Schwingen,
Wer blind ist, kann noch für das Gute ringen,
Verzweifelnd nicht, wie ich, an dem Gelingen.

Das freie Herz.

Am Herzen hat Hoffnung, hat Furcht genagt;
Nun hab' ich beiden Lebewohl gesagt.
Das Herz ist frei, auch ruhig, glücklich? Nein.
Ach, zögen doch Hoffnung und Furcht
wieder ein!

An die Mädchen.

Manna gab Gott in den weiten
Oden Wüsten Jakobs Sprossen;
Sammelten sie's nicht beizeiten,
So zerfloss es ungenossen.

5 In des jungen Morgens Kühle
 Blinkt der Tau so froh und helle;
 Kaum doch naht des Tages Schwüle,
 Weichen muss er auf der Stelle.

Lustig treiben ihre Blüten
 10 Blumen in des Lenzes Wetter;
 Kommt der Sommerstürme Wüten,
 Welk und dürr sind ihre Blätter.

Wohl dem Tau, dem Manna gleichet,
 Blumen gleicht der Schönheit Prangen.
 15 Nützt sie Mädchen, eh' sie weichet,
 Eh' erbleicht das Rot der Wangen.

Körbchen teilt man ohn' Erbarmen,
 Spröd' und stolz, so lang man blühet;
 Einsam klagt ihr, lasst euch warnen,
 20 — Wenn von euch der Reiz entfliehet.

Wohin?

Wenn ich herum irr' ohne Rast,
 Fragt ihr: >Wohin mit solcher Hast?<

Die Wolke fragt um ihre Bahn,
 Die Welle in dem Ozean,

5 Wenn sie herum die Windsbraut jagt,
 Ob sie euch eine Antwort sagt! —

Gleich ihnen weiss ich nicht wohin;
 Verzweiflung ist die Führerin!

Ich weiss nur das, dass ich zu ihr
 10 Nicht darf, und dass auf Erden hier

Es keinen Ort gibt, wo mein Herz
 Vergessen könnte diesen Schmerz. —

Literärische Scherze

in August Wilhelm v. Schlegel's Manier.

Error typi.

Ad proprium formante typum Zoiso Koo-! te,
 Ex errore typi Zoilus alter ades.

Relata refero.

Wie's kommt, dass so viel Kot der
 ausgespieen,
 Der anno acht schon so gescheit geschrieben,
 Das will ich euch erklären, meine Lieben,
 Will von den Augen euch den Schleier ziehen.

5 Das Buch, das als gelahrt den Mann verschrieen,
 Hat, weil just nicht geruh'te zu belieben
 Der Herr, sein Secretarius unterschrieben;
 Wie viel hat der bis nun daraus entliehen!

Der Slawen Schlötzerische Millionen,
 10 Was sonst darin besagt von uns'rem Stamme,
 Vermisst man nie in seinen Rezensionen.

Doch da kein Tropfen für des Hasses Flamme
 Im Quell, den er auch jetzt nicht würde schonen,
 So schöpft' er einmal auch aus eig'nem
 Schlamm e.

„Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo.“

In Meeres Tiefen, auf der Erde Fluren,
 In Lüften, wie wir unmassgeblich meinen,
 Kann ein Ding mit dem andern sich vereinen.
 Nur, wenn verwandt sich anzieh'n die Naturen.

5 Der Kot sympathisiert nicht mit den puren
 Krystallen, nicht mit Gold und Edelsteinen;
 Nicht lange kleben deshalb an den reinen,
 Was sie besudeln mag, des Schmutzes Spuren.

10 Deswegen kannst du keck zu Allem schweigen,
 Was er geschrieben im unedlen Style,
 Der Keifern von Thersitens Schlage eigen.

Und führt' er allen Schlamm her, der im Nile,
 Dich, Freund! beschmutzt er nicht, er wird
 nur zeigen
 Den Lesern sein ingenium suile.

Du staunst, mein Freund! und fragst, woher
 und wie es kam,
 Dass deiner Gegner Kampf so eine Wendung
 nahm? —
 Wem's sonst an Waffen fehlt, nun der nimmt
 in der Regel
 Zuletzt die Zuflucht zu dem nächsten
 besten — Flegel.

Toast,

ausgebracht dem Herrn Johann Thoman,
 Doktor sämtlicher Rechte, und dessen Frau Ge-
 mahlin, Franziska gebornen Dolnitscher,
 am 11. April 1836, als dem Tage ihrer Trauung.

Wohl ist ein schönes, sel'ges Los gefallen
 Euch zwein, die Ihr Euch heut gereicht
 die Hand,
 Die Ihr vor Gott erklärt, und vor uns Allen,
 Dass unauflöslich Eurer Liebe Band.

5 Erfüllt ist Eurer Sehnsucht stilles Hoffen,
 Und jede Schranke ist nun weggerückt;
 Als Wirklichkeit ist es nun eingetroffen,
 Was Eure Seelen schon als Wunsch beglückt:

Vereinigt werdet Ihr durchs Leben gehen,
 10 Und immer mehr und mehr wird es Euch kund,
 Dass nimmer wahres Glück kann hier bestehen,
 Wenn nicht die Liebe ist mit ihm im Bund.

Bald mögt Ihr seh'n des inn'gen Bundes Zeugen
 Die Söhne reich an Kraft, des Vaters Bild,
 15 Die sich, wie er, vor Gott und Recht nur beugen,
 Und Töchter wie die Mutter sanft und mild!

Des Segens reichste Quelle werd' Euch immer
 Der Bund, den Ihr beschworen am Altar!
 Lang lebe in des Glückes hell'stem Schimmer,
 20 Hoch lebe, Du beglücktes, sel'ges Paar! —

Den Schönen Laibachs.

(Aus dem Polnischen des E. Korytko.)

- Wohl herrlich ist die Gegend ringsum,
wohin ich schau,
Bezaubernd strahlt, o Laibach! ob dir des
Himmels Blau,
Doch schöner als der Himmel, ist deiner
Mädchen Gesicht
Und heller als die Sterne glänzt ihrer
Augen Licht.
- 5 Vormals stand ich versunken in deiner
Sonne Glanz
Und blickte wonnetrunken hin auf der
Berge Kranz:
In ihren Augen find' ich nun all die Herrlichkeit,
Könn' ich hinein doch schauen in alle Ewigkeit!
- Der Sonne gleicht, die ringsum die Strahlensaat
ausstreut,
10 Belebt, erquickt, weckt Blüten, Tod und
Verderben beut:
Ihr gleichet ihrer Augen umher gesäeter Strahl,
Belebt, erquickt, weckt Liebe und bietet
Todesqual!
- Doch vor den schönen Augen, geb' ich den
Lippen den Preis,
Wie glänzt die Schnur Korallen im Teint so
blendend weiss.
- 15 Seh' ich sie, so denk' ich, der seligste Genuss
Wär' alle sie zu küssen mit einem einzigen
Kuss!

- Beginnen sie zu sprechen, o welche Melodie!
In jedem Ton und Worte! was süßeres
hört' ich nie;
Wenn eine dann »ich liebe« mit sanften
Erröten spricht,
20 Verklärt sie sich zum Engel, so hold wie ihr
Gesicht!
- Euch junge Herren Laibachs! beneide ich
fürwahr
Um ihrer Lippen Lächeln, den Blick so mild,
so klar,
Und um die Küsse, die ihr auf ihre Lippen
drückt,
Und um das Wort: »ich liebe«, das euch
allein beglückt!
- 25 Nicht glaub' ich, dass die Augen so sternenhell
entbrannt,
Der Liebe stillen Zauber bis nun noch nicht
gekannt;
Nicht glaub' ich, dass die Lippen, die Gott
zum küssen schuf,
Bis nun noch nicht erfüllet den himmlischen
Beruf!
- Zu lieben alle Schönen kam mir nie in den Sinn,
30 Und überall geliebt sein, schien sonst mir kein
Gewinn!
Zum Schmetterlinge ward ich, seitdem ihr
mich entflammt,
Ihr holden Blüten Laibachs! ich lieb' euch
insgesamt!

Des Sängers Klage.

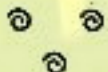
Ihr hörtet von der Zwerge argem Sinnen:
 Wie diese ungestalten, rotbehaarten
 Unholde gierig Geld zusammenscharreten,
 Wie sie auch schöne Mädchen wollten minnen;

- 5 Wie sie, da stets gescheitert ihr Beginnen,
 Entführt die Holden, und auf steilen Warten
 Sie hinter Schloss und Riegel streng verwahrten,
 Dass niemand könnte ihre Gunst gewinnen.

- Was einst ersonnen müssige Gemüter,
 10 Ward heut zu Tage wahr, ich hab' die Spur
 Von einem solchen schnöden Mädchenhüter. —

- »Wie heisst der Wicht?« »Herr Bartelmä
 Kopiter.«
 »Die Schöne?« »Krainische Literatur.«
 »Der Riegel, der ihm zu Gebot?« »Zensur.«

PISMA

Staršem.

Na Duneju 24 velkiga travna 1824.

Lubi starši!

Zlo me je veselilo, de ste se per ti perložnosti na me spovnil, zato ker mi to naznanje da, de vaša lubezen do mene, des sim glih že tok dolgo od Vas ločen, ni še vgasnila. Jeri se posebno zahvalim za nje pisemce, v katerimo mi Vaše želje in po nje misle tudi želje stricov na znanje da. Meni je prov zlo žov de Vam upanje Vaše spolniti na morem. Ja ke bi bil od konca to vedil kar zdej vem, to skusil kar sim zdej skusil, toko bi jest gvišno nikol na bil vidil Duneja; al zdej je prepozno. Dokler tič po drevju okoli skače, ga jed v tičenci nastavlena prijazno k' sebi vabi, al ker se je on jedra enkrat zatiknil potlej ga pokrov zapre, in on na more več nazaj. Ja tok so tudi meni vrata zaperte proti domo. Sramota, zgubljeni čas, zgubljeni perjatli, nova zamera mi branjo v Teologio nazaj jiti, in jest Vam odkritoserčno povem, de sim terdno sklenil velike težave raj prestati, in vsako reč pred skusiti, koker ta stan, v katerga sim se podal zapustiti, in kateri mi je bil gvišno namenjen. Ja jest sim skori previžan de mi je bil ta stan namenjen, ker sim bil v' Lublani tok nisim nič pravga veselja do

tiga stanu imel, pa me je vender nekej jest sam na vem kaj ven na Dunej gonilo, in ker sim od konca perviga leta že skori v serci sklenil, ja že tovaršam pravil, de bom nazaj šu, je na enkrat stiftenga peršla, sim berš dobro službo dobil, in vse se je toko naklučilo, de sim druge misli ratal, In zdej mi še ta stan koj dovel dopade; zato če Vas bo kdo prašal, al rajtam kdej nazaj k' Teologiji jiti, mo le recite, de te misli več nimam. Ke bi to sturil toko bi me mogil vsak za naspametniga deržati. Tri leta bi mogel zgubiti, dva leta dalej studirati star sim že dosti, in šolskiga prahu sit do vrata. Kaj bi Vi rekli, ke bi kdo en vert z' žlahtnimi drevesi nasadil, in ker bi že jablane ali hruške ali druge dervesa toko podrasle, de bi vpanje imel kmalo sad od njih dobiti, ke bi zdej temo na enkrat v' glavo padlo dervesa vse posekati, in en zevnik iz verta narediti? Ker toko reči stoje, toko bote sami lohko zapopadli, de na morem več nazaj pred pridti, predem na bom duželsko službo v' Lublani iskal. — Strici mi na tri pisme nič na odgovore, jest rajtam de me je kdo per njih počerpil. Ke bi stiftenge na blo, bi mi blo prov hudo šlo, toko je pa še za prestati. Ke bi me imelo kej na enkrat pertisniti, toko že od Gospod Nabois a pa od drugih perjatlov pomoč dobim. — Gospod Nabois mi je rekel, de bi vas prosil, žagarjo povedati, de se mo zahvali, zato ker Naboisovo kajžo dobro oskerbi, in de ga prosi de bi vse kar je treba za popravlenje preskerbil. Če kajža tolk noter na nese, toko bo že on vse povernil, Miklavžo nej jo pa nikar čes na da. Poharjov Matia vse pozdravi, jesen bo venizštudiraj, potlej pa na ve kam se bo obernal, morebiti bo šu v Gorico, al pa na eno Grajšino na dolensko, al pa bo na Duneju ostal, al pa bo v' Lemberg k' Ovsenekovmo šu, kamer bo bel mo

kazalo. Jest sim vas rajtal ob vkancah objiskati, al če bo per stricih zamera guerala tok na bom mogil domu pridti, za to ker bo cerenge manjkalo. Boln še nisim bil kar sim na Duneju, na kvartirju sim pa per prov dobrih ljudeh kateri prov radi postrežejo, in za en dejl sim bel kentent koker lani. Zdravi ostanite in vse znancc perjatle, in žlahtnike pozravite.

Vaš

Freuce.

Sestre posebno pozravim, in Jero prosim de bi mi spet kej kmalo pisala.

Prešern.

⊙

Matiju Čopu.

1.

Klagenf. 5. Februar 1832.

Čudni dihúr!

Grosser Maulmacher.

Von meiner Reise von Laibach nach Klagenfurt dürfte kaum Kotzebues Reisender von Stolpe nach Danzig was erzählen können; ich habe durchaus nichts gefunden, was man jemanden schreiben könnte, der selbst diesen Weg schon öfters gemacht hat, Klagenfurt kennst Du so gut als ich. Die Leute sind in ihrer Art kordial, wenn man alles lobt, was gelobt zu werden verdient, und es auch nicht verdient. Vorzüglich machen sie sich gern auf Kosten Laibachs gross. Die Laibacher haben bei weiten mehr kosmopolitischen Sinnes als die Klagenfurter. Nur sind jene in mancher Beziehung zu tolerant. Sie lassen jeden hingelaufenen Schreier schreien und

den Ton angeben. Es ist natürlich, dass Leute, die keinen eigenen Wert haben, sich durch Herabsetzung der Eingeborenen geltend zu machen suchen. Hierin sind die Karner gescheitert, sie wissen einem solchen Bahač wo nicht mit der Zunge, doch mit der Faust das Maul zu stopfen. Ich bin bis nun wenig herumgekommen, und kann Dir über Klagenfurt nicht viel sagen. Die Laibacherinnen scheinen mir im Allgemeinen hübscher zu sein, als die zivilen Klagenfurterinnen; jedoch hat eine der letzten einen Eindruck auf mich gemacht, von dem jemand nichts erfahren dürfte. Die gemeinen Korošice sind im Durchschnitte hübsch, aber sehr unreinlich. Smolnikar hat mich sehr gut aufgenommen, ohne deinen Brief gelesen zu haben. Verflommenen Donnerstag machte ich mit Slomšek einen Ausflug nach Moosburg zu Jarnik. Ich speisete dort, war sehr gemütlich aufgenommen. Ich habe ihm stark zugesetzt, dass er sein Dichtertalent nicht brach liegen lassen soll. Sein Etymologikon wird Ende dieses Monates die Presse verlassen. Der Mann war fast ohne alle Subsidien. Dobrovski und Metelko waren seine Vorbilder. Die Buchstabenreihe geht wie bei Metelko nach deren Verwandtschaft. Wörterbücher fremder Dialekte mit Ausnahme des Russischen von Heym hatte er nicht zur Hand. Ich bin der Meinung er habe mehr Anlage zur Poesie als zur Philologie. — Murkos Sprachlehre samt Ročni besednik I. Th. habe ich bei Slomšek gesehen. Das Wörterbuch scheint sehr wortreich zu sein. Der Kritiker dürfte jedoch unter dem vielen Golde auch viele Schlacken finden. Die nichtslovenischen Wörter e. g. bezeichnet er mit einem †; wer jedoch alle nicht bekreuzten Wörter für slovenisch hielte, müsste ein blinder Patriot sein. Von der Gramm. kann ich nur so viel schreiben, dass am Ende mein

Slovó od mladosti und Povodni mož unter den wenigen Leseübungen mit einer Anmerkung erscheinen, die einem Göthe schmeicheln müsste, si esset Slovenus. Lasse, wenn Du die Werke bekommst, die Note dem Kastelic et Jakon lesen, um sie dahin zu stimmen, dass sie keines meiner Epigrammata streichen. Es liegt mir viel an der Zahl 20, als dem Duplo der 10 Gebote Gottes. Sei kein Maulmacher und mache einmal den slovenischen Artikel. Rezensiere den Murko im wohlwollenden Tone, multa fecit — puer (er soll noch nicht absolviert haben) sudavit, und was für mich die Hauptsache ist, me laudavit i. e. zitiert und gelobt. Sollte bis dahin auch Jarnikii opus erscheinen, so lobe, was nur gelobt werden kann. Du weißt, in slovenicis calcare non frenis opus esse. Der Mann hat das Gute redlich gewollt, ist ohne Dünkel, Führer der karantanischen Partei, und bereit sich vollkommen an uns anzuschließen. — Slomšek leugnet hartnäckig der Winde des Illyr. Blattes zu sein. Die Replik des Aufmerksamen habe ich gleich nach ihrer Erscheinung bei ihm gelesen. Obema je na rep stopil, zato oba cvilita, jedoch teile ich mit Dir die Meinung, dass der Donnerkeil gegen Jakon geschmiedet war. Nun einen Kniff von Dainko. Dieser hat alle Pfarrer des Marburger Kreises besucht und sich von jedem die Bescheinigung geben lassen, dass man die Einführung seiner Lettern allgemein sehr wünscht. Mit diesen Unterschriften hat er seine Reforming Bill beim Graetzer Gub. überreicht, und es durchgesetzt, dass die Schulbücher mit seinen Krevlje gedruckt wurden. Nichts desto weniger sträuben sich die Pfarrer gegen Einführung derselben. Hier ist man für das alte Alphabet; allein um kein Schisma zu verursachen, hätte man sich der Metelčica in der Meinung gefügt, dass ganz Krain

an die Sendung des Letternmessias glaube; nachdem aber der Schriftgelehrte Jakon wider den Herrn und Meister aufgestanden, sind sie von der neuen Lehre abgefallen, und so ist es gekommen, dass Jarniks Etym., obwohl schon 2 Buchstaben mit der krevljica geschrieben worden, doch mit honetten Lettern gedruckt wird. Lasse einmal deine Ansichten über die Lettern drucken, ut infirmi corroborentur. Murko hat in seiner Vorrede zur Gram. die Materie nicht erschöpft. Ich glaube nicht, dass es ein n+j gebe, eher ein j+n, vielleicht in zdajni, žgajne das Brennen zum Unterschiede von žganjè Branntwein. Meine Ohren sind jedoch zu verwöhnt, um mich auf sie verlassen zu können. Accingere, Rusticus expectat. — Schreibe wie es mit der Čbelica steht. Christjanske resnice habe ich um 40 kr. W. W. = 16 CM. für Dich gekauft. Katechisem ist nicht mehr zu haben. Ich schickte erstere data occasione, wenn Du sie nicht gleich brauchen solltest. Vale et rescribe.

Dr. Prešern.

2.

Klagenfurt am 13. Febr. [1832.]

Freund Čop!

Soeben erhalte ich Arndt's poetische Scherze in Schleglischer Manier, wo unter anderen folgendes Distichon zu lesen ist:

Viel kratzfüssiger Bücklinge macht Freund Čop
dem Kopftur,
Lässt kein Pflzselin los, oh' er geschrieben nach
Wien.

Von Laibach aus schreibt man mir, Dein Verstand befinde sich zwar nicht wie jener Rolands

im Monde, jedoch auch nicht bei Dir in Laibach sondern in deposito des Herrn Custos Kopitar. Ich teile mit meinen slavischen Freunden die Freude, dass er nicht abgeneigt zu sein scheint, Dir etwas von solchem zur Rezension der Čbelica zukommen zu lassen. Leider ist dies hinsichtlich der Beleuchtung des Abestretes noch nicht der Fall. Wir sind gesonnen diesfalls bei ihm bittlich einzukommen. — Sapere aude! Aus Rücksicht für Deine und des Kastelic Wäscherin will ich den Sonitus de formulario cum ceteris fahren lassen; denn wer weiss, was auch passieren könnte, že bi visoki gromovnik štuvo napél. Lass mich wissen, wann der Druck der Čbelica beginnen wird. Könnt ihr mir meine Stücke, so bald sie gedruckt werden zukommen lassen, so wird es mich sehr freuen, weil ich dann die allfälligen Druckfehler am Ende indizieren lassen könnte. Den Izgovor čebelarjov bitte ich wegzulassen, weil er nicht mehr zeitgemäss ist. Lass mich wissen, was formularius über mich Dir etwa geantwortet hat, oder allenfalls antworten sollte. Ich bin ihm übrigens zur Dankbarkeit verpflichtet. Audi rem: Als Jurist des 4. Jahres hatte ich eine Theke Carminum carn. meinen Freunden gezeigt, unter denen mich ein gewisser Trenz, der gegenwärtig irrsinnig ist, überredet hat, ich soll solche dem formul. lesen lassen. Sie waren in metrischer und grammatischer Hinsicht beiläufig das, was etwa die Cantilenen des Levičnjek. Form. gab mir den guten Rat, ich soll sie ein Paar Jahre liegen lassen, und dann die Feile zur Hand nehmen. Quod consilium secutus omnia incendio tradidi exceptis: Povodnji mož, Lenora et Lažnivi pratikarji, wovon die ersten noch jetzt was Reim und Metrum betrifft, documenta dant, quo sint tempore nata, licet limae non impatiens fuisssem. Alle übrigen habe ich als unverbesserlich voriges

Jahr verbrannt. Daher mag es kommen, dass Kopitar meine carmina für schwächer hält, als sie es vielleicht sind. Er wird sie auch schwerlich des Lesens wert halten. Meine Absicht war ihm ein Bisschen auf die Zehen zu treten, um ihn auf mich wieder aufmerksam zu machen. —

Gestern haben wir den Geburtstag U. M. gefeiert. Die Karner sind bessere Patrioten, als wir. Das Theater war überfüllt, das Vivatrufen sehr lärmend, der Anfang der Volkshymne musste dreimal wiederholt werden. Nehmt euch ein Exempel dran! Fert strumosa Carinthia fidos soll es künftig heissen. Budik hat sein neuestes Produkt Adolf v. Nassau an diesem Tage auführen lassen, aus dem mehrere ultra panegyrische Stellen applaudiert worden. Das Stück war sehr patriotisch; übrigens aber herzlich langweilig. An Erfindung ist B. ein zweiter Babnik. Wie dieser in Herbert Auersperg seinen Helden durch die Türken, so hat jener den Albrecht und Östreich von Adolph dessen Feinde loben lassen. Die Dikzion ging an, war besser als die Babnikische; Ex cantu cognoscitur ales: Das Stück hat mich auf die Etymologie des Namens Budik geführt. Bud Widhopf, inde deminutivum budik. — Kopitars Bemerkung, dass Murko einen schlechten Dialekt habe, ist sehr wahr. Noch einmal sapere aude, lass Dich von Kopitar nicht zu viel bevormunden. Schreibe recht bald, wenn Du etwa nicht einer vorläufigen Erlaubnis von K. bedürfen solltest. Meinen Handkuss der Frau v. Langus. 4 Wochen bleibe ich gewiss noch hier. Vale et me amare perge.

Dein

Dr. Prešeren.

5.

Am 20. Febr. 1832.

Lieber Freund!

Eben war ich im Begriffe den beiliegenden Brief auf die Post zu tragen, als ich Dein zweites mir sehr werthes Schreiben erhielt. Ich fragte sogleich bei den hiesigen Buchhändlern um den Murko nach, konnte aber leider keinen auftreiben, weil bloss die Pränumerations Exemplare hieher gekommen sind. Jarniks Etymolog. ist bis auf die Vorrede, die aber auch schon seit 14 Tagen von der Zensur eingelangt ist, und den Index bereits gedruckt. Der Index wird zur leichteren Auffindung die Stammsylben ordine alphabetico enthalten mit Berufung auf die Blattseite. Die hiesigen Philologen sind mit Murko sehr zufrieden. — Sage dem Kastelic, er soll doch nicht Krajn'c, als würde man Krajnec v. Krajnic sprechen, wie auch nicht pev'c, vel siv'c drucken lassen, überhaupt rücksichtlich der Ortographie im Vergleich zu den ersten beiden Bändchen keinen Saltus machen. Slomšek lässt sich Dir empfehlen, Smolnikar Dich grüssen.

Dr. Prešern.

Vert.

Sollte die Romanze od lepe Radolčanke noch nicht gedruckt sein, so ersuche ich den Kastelic alles auf Radolca bezügliche in Turjačan und Turjačanka, wie es ursprünglich war umzuändern, weil die Scansion Radolčan, Radolški viel härter als Turjāčan, Turjāški ist. Für diesen Fall würde ich Dich ersuchen genau nach zu sehen, ob die Abänderung consequent durchgeführt wurde. In der lepa Vida bitte ich die Verse, oh domá je bolno moje dete in zaderla sem si ternje

v' pete, oder was sonst Kastelic an ihre Stelle gesetzt hat in folgende Verse zu verändern, Oh (oder Ker) domá je bolno moje dete, Poslušala sim neumné svete, Omožila sim se starca vzela etc. Vale et rescribe.

Dein aufrichtiger Freund

Dr. Franz Xav. Prešérn.

Mein Name ist bei meinen Originalgedichten ganz zu drucken. Die populares erscheinen aber Smoletisch.

4.

Klagenfurt am 7. März 1832.

Teuerster Freund!

Der Grund, warum ich Deine beiden letzten Briefe erst heute beantworte ist meine unselige Gewohnheit alles auf den letzten Augenblick zu verschieben, und der Umstand, dass ich gerade die letzten Stunden vor dem Abgange der letzten Post verhindert worden bin. Sollte ich Dir in meinem letzten Schreiben zu wehe getan haben, so halte es dem Umstande zu Gutem, dass ich auf den Sonitus in Kop. sehr viel Mühe verwendet habe, und solchen gleich einer geliebten Briséis nicht ohne in tobende Worte auszubrechen fahren lassen konnte. Von Jarnik wollte Kleinmayr nichts vor Vollendung des Druckes hergeben, der ist jedoch bereits so weit gediehen, dass ihr in den nächsten 8, höchstens 14 Tagen, das Werk in Laibach haben dürft. Zelencovih sprehodov nisim dobil. Solltest Du mir solche schicken wollen, so schicke sie mit den Blättern der čebelica, wenn diese auch noch ein Paar Wochen ausbleiben sollten. Sei nicht so empfind-

lich gegen fremde Anmassungen und entziehe Dich deswegen der vaterländ. Philologie nicht. Schreibe mir welches metrum einer krainischen romantischen Tragödie am meisten convenieren würde: ob 4füssige Trochaeen oder 5 vel 6füssige Jamben, und sollte man die erste Versgattung reimen, oder assouieren, oder ungereimt lassen, dann ob die 5 und 6füssigen Jamben zu reimen wären, und ob sie eine fixe Caesur haben müssten. Lebe wohl und grüsse Castellionem.

Dein Freund

Dr. Prešérn.

5.

[V Celovcu, med 29.—31. marcem 1832.]

Lieber Freund!

Deine Ansicht über Jarnik dürfte, insofern sie ungünstig ist viele, insofern sie aber günstig ist vielleicht weniger Anhänger finden. Seine Art zu etymologisieren liefert den traurigen Beweis, dass jede Sünde sich leicht vererbe. Ubrigens verdient er Nachsicht, und ich bin gewiss, dass sie ihm von einem billigen Rezensenten zu Teil werden wird. Sollte das Werk allgemeinen Nutzen schaffen, so müsste erst ein philologischer Virgilius darüber kommen, um aus dem vielen Mist die Goldkörnlein auszuscheiden. — Ich habe Deinen Brief dem Slomšek (vermutlich ist er der sehr verehrungswürdige Philolog aus dem Cillier Kreise) lesen lassen, und er schien Dein Urteil gerecht zu finden.

Jakons Gratulazion habe und hätte ich niemanden lesen lassen, weil sie nur höchstens den Smolnikar vel Slomšek hätte interessieren können, die zwei aber kaum so liberalen Sinnes sein

dürften, um so was zu verdauen. Ejusdem auctoris Gratulationscarmen in Schmidburg, vide ultim. Carynth. hat hier sehr missfallen, der krain. Text ist kaum oder gar nicht zu verstehen. Die deutsche Übersetzung ist kannibalisch. Auf die Art werden wir zu Gunsten der slov. Philolog. keine Proseliten machen. — Dass ihr die Romanze od Dohtarja unterdrückt habet, ist mir recht, denn es schickt sich doch nicht für einen Poeten von meinen Jahren so kindisches Zeug den Leuten aufzutischen. Überhaupt wollen mir meine Cantilenen, seit dem ich sie gedruckt gesehen, nicht gefallen. Mit den Seršeni habe ich mich wohl übereilt, sie dürften kaum den aculeus eines brencel haben. Soldaška, Astrologam, Že miru, et Strah müssten aus der Feder eines philosophiae stud. geflossen sein, um entschuldigt werden zu können. Wenn ich diese Liedlein mit meiner gegenwärtigen Prüfung in Verbindung bringe, so fange ich an, an mir selbst zu zweifeln, ob ich jemals gescheit werden werde. Künftige Woche melde ich mich zur Prüfung, bis nun bin ich noch nicht mit der Hälfte der Materie fertig. Nach Graetz getraue ich mir nicht mehr zu schreiben. Im korrigierten Bogen habet ihr einige S mit : zu versehen vergessen vid. Stajerske. Im Makulaturbogen ist Seite 24 Zeile 2 brame stat brane, S. 26 Z. 3 et 4 levič statt Lev, lesn statt Lesn, S. 30 Z. 2 nji stat nij, S. 31 Z. 7 odpodé statt odpodí vel odpod'ta nicht angezeigt worden. Sollte der Druck bis zum nächsten oder 2t. Posttag fertig werden, so ersuche ich Castellionem um 4 ordin. Exempl. um sie an hiesige Bekannte zu verteilen. Kaufen wollen die Korošci unsere Čebelica nicht. Bei Kleinmayr steht noch der ganze Pack unverkauft. Turjač. ne mittas. Seit 14 Tagen wird hier erzählt, der angebliche auctor sitze wegen Verbrechens der Stö-

rung öffentlicher Ruhe (Strafgesetzbuch §. 57) in Untersuchung, ob was daran ist, dürftet ihr besser wissen. Wirst du den Artikel über Čebelica fürs Illyr. Blatt schreiben? Wann dürfte der Druck der Čeb. fertig werden? Wann reisest Du von Laibach fort? Hat nicht Burger eine Übersetzung von Schmidts Jugendschriften drucken lassen (wenn ja, schliesst ein Ex. den Čebelicen bei) hoffe ich mit nächster Post zu erfahren.

Dein Freund

Dr. Prešern.

Mihu Kastelcu.

Klagenfurt am 10. März 1832.

Teurer Freund!

Was macht die Čebelica? Ist solche von der Zensur bereits zurück, oder hat Dir vielleicht jemand eine Kaballe gespielt? Quid Jakon? wird er uns verlassen, oder in unserer Gemeinschaft bleiben? Glaubst Du, dass Čop sie jemals besprechen wird? Ich glaube nein. Was gibt es sonst neues in der krain. Literatur? Schimpft man brav über mich, dass ich an der Prüfung so lange knotze? Über alle diese Fragen wünschte ich mit nächster Post eine Antwort. Einen Plan zu einer krainischen Tragödie hätte ich fertig. Der Stoff wird reich an Handlung und Verwicklungen sein, ohne dass solche durch einen Intriganten herbeigeführt würden, jedoch dürfte er zu wenig tragisch befunden werden. Liebe wird das Hauptthema sein. Reminiscenzen an Tragödien oder auch Erzählungen werden schwerlich zu finden sein. Sobald ich mit der Prüfung fertig

bin, will ich zur Ausarbeitung schreiten. Lebe wohl und grüsse den Bibliothekar.

Dein Freund

Dr. Franz Prešern.

Beigeschlossenen Brief händige meiner Schwester ein mit dem Auftrage, ihn durch eine sehr zuverlässige Person an den Adressaten zu befördern.

⊙

Frant. Lad. Čelakovskemu.

1.

Gospodu Francetu Ladislavu Čelakovskimu.

Blagorojeni Gospod,
dragi perjatelj!

Vaše pismo in njegova perložba me je tolkajno bolj razveselilo; ker bi ne bil nikoli mislil, da bodo moje pesmice, katerim je tukaj tolikanj nasprotnikov ostalo, med Čehi tako gorkiga (warmen) zagovarjovca najdlje. Vem scer, da hvale, ki ste me z' njo tako bogato obdarovali ni zaslužena, vunder nam ni bla perjatlam slovenske literature za to neperjetna, ker nam je porok vaše ljubezni do našiga rodú, in nima drugiga namena, ki nam pevce izbuditi, kateri bi jo zaslužiti vtegnili. Zarés je treba dramilov mojím Kranjcam. — V četertih bukvah bučelice bote vidili de se število naših tovaršov manjša, in de tih nekaj, kar nas je ostalo, smo pešati začeli. — Poezija je do zdaj per nas večidel neobdelana ledina, z prozo se sami duhovni okvarjajo. Od mojiga in drugih pisarjov počenjanja Vam to vem povedati: Jest imam že davno eno novelo osnovano, pa si časa ne vzamem, da bi jo zapisal.

Kastelic že dva leta Vodnikove pesmi, vse kar jih je rajnki zložil, med njimi tudi ljudske od njega zbrane, kar jih ni prekosmatih na svitlobo dati obeta, kdaj pa obljubo spolnil bo, se ne vé. — Morebiti de Linhartovi dve Komediji posnaživá, in do drugja leta obsorej natiskvati dava. Koroški Slovenci bodo z' enim zvezikam ljudskih pesem na noge stopili, katere vam žé morebiti bomo z' perhodnjo bučelico poslati zamogli. Meni ni nobena, kar sim jih bral dopadla. Napis: ljudske pesmi (Volkslieder) se mi zdé je laž, ker niso pesmi med ljudstvom pete, ampak neslane puče, ki bi farji in terejali (Bethbrüder) radi z' njimi prave ljudske pesmi odrinili. — Če v' prihodni bučelici ljudske pesmi iz Smoletove bere pogrešili bote, mislite de jih je strahopezdlivi (sit venia verbo) Cenzor Čop zaterel. — Smolé, za kateriga ste prašali, je premožen kupec, za Kranjšino posebno vnét, in zraven dovolj podučen (zná laško, francosko, in englandarsko do verhá) vunder brez posebnih pisarskih daróv. — De nas Kopítar morebiti še bolj, ko zaslužimo zaničuje vemo iz njegovih pisem Čopu pisanih. V rokopismih (Handschrift) zadnje bučelice je za tega voljo nasledijoči Sonet stal, v' katerimu sim ga hotel Plinjove pravljice od čevlarja, kateri per nas vselej tudi kopítarstvo oskerbljuje spominiti:

Apél podobno na ogléd (Schau) postavi,
De bi resnico slíšal ne le hvale
Zad skrit zvesto poslušá kaj zijalo
Neumno, kaj umetni od nje pravi.
Pred njó z' kopíti čevlar se ustavi;
Ker ogleduje drétar obuvalo (Beschuhung).
Jermenov meni de ima premalo,
Kar on očíta, (ausstellen) koj Apél popravi.
Ker pride drugi dan moj mož kopítar,
Namest deb' šel napréj po svoji poti,
Ker čevli so pogódi (in der Ordnung), méč se loti,
meča Wade
Zaverne (zurechtweisen) ga obraznik imenitni
In tebe z' njim, ki nap'čen (verkehr) si očítar,
Rekoč: le čevlje sodi naj Kopítar.

Ker pa možovu ni dano šal (šala = Scherz) čislati, (Čop mu je Sonet poslal) sim ga nazaj uzal, de ne bo mogel vsih »Slovanov patriarhe« (tako imenovan od šafařika) tožiti: »nemo propheta in patria.«

Prejmite serčno zahvalo za poslane bukve. Žal mi je de jih ne morem zdaj z' nobenim Kranjskimi namestniti. Če kaj na svetloba pride, kar bi mislil, de bi Vam znalo všeč biti, Vam bom z' veselo hvaležnostjo poslal. Do zdaj še tako malo Vaš jezik umém, de Vas morem prositi, Vaše liste, če me, kar si upati prederzmem, še z katerim bote osrečili, po nemško pisati. Ne zamerite de tako pozno odpišem. Pred bi bil pisal, al ker Vam je Čop odgovoril, sim se bal, de bi Vam ne bilo ustrezno z' mojim listam, in zraven sim tako zanikarni pisar, de se mi je ljubezen z' nekakšino Gospodično v Gradcu le zavolj tega poderla, ker sim ji premalokedaj pisal. Zdravi bodite in perporočite me per Čehih perjatlih Slovenskiga jezika, posebno per Gospodu Palackimu.

Vaš

Spoštovavec in perjatelj

Dr. Fr. Sav. Prešérn

V Ljubljani 14 dan Brézna 1833.

2.

Wohlgeborner Herr und Freund!

Sie werden schon aus der Ihnen mitgetheilten wie auch gegenwärtig mitfolgenden Antikritik der Kranjska Čebelica erschen haben, dass die Beschränktheit unserer Jansenisten in derselben »der Sittlichkeit anstössige Gedichte« gefunden hat. Seitdem Ihre wohlwollende Rezension unser Unternehmen auch bei Leuten, die kein eigenes

Urteil haben, in etwas akkreditiert hat, nehmen sich die Herren alle erdenkliche Mühe das weitere Erscheinen unseres Bienchens zu vereiteln. Wir haben schon in voraus gehört, dass sie eine Protestazion gegen die Drucklegung des 4t. Bändchens durch das Bücherrevisionsamt einleiten wollen. Um ihnen hiezu keinen Anlass zu geben, hat der Bibliothekar Čóp den Kasteliz bewogen, einige unschuldigen Volkslieder, die gerade die letzten in dem der Zensursbehörde vorgelegtem Cahier waren, herauszureissen, und hat um ein Beispiel seiner Strenge zu geben, eine meiner Balladen wegen ein Paar derben Ausdrücken damniert. Das hiesige Gubernium hat über den Bericht des Zensors nach seinem Antrage das Imprimatur erteilt und das Heft dem Revisionsamte zur Vormerkung zugefertigt. Der hiesige Bücherrevisor Namens Pavšek (zugleich Professor der Philosophie übrigens der bornierteste Jansenist) hat statt sein Amt zu handeln, einen in seiner Art einzigen Bericht an das Gubernium erstattet, und in solchem um Suspendierung des Imprimatur und Rezensurierung der Čebelica gebeten, »indem sich in Drs. Prešérns Gedichten noch eine Menge der Sittlichkeit anstössige Stellen befinden, die dem Zensor Čóp entgangen zu sein scheinen, überhaupt die Phantasie dieses Dichters einen bedauerungswürdigen moralischen Stoss erlitten hat, da er von seinem Lieblingsstoffe sit venia verbo dem Sauglockenläuten trotz der wohlgemeinten Warnung des Wienerzensors nicht ablässt.« (Diese wohlgemeinte Warnung betraf folgende nur in einigen Exemplaren des 2t. Heftes Seite 36 vorkommende gerade wider den Pavšek gerichtete Stelle:

Zarés bi škoda blo, zdaj od nedelje
Do druge, kolkokrat se sorcé jim vnašne!
In šéga je, kdor pride pred pred melje,

bei der Kopitar, ohne sie jedoch zu streichen, die Bemerkung machte, dass sich die Krainerinnen über diesen Anwurf mit Recht beklagen dürften. Ich habe diese Stelle mit einer minder passenden vertauscht, weil der Profesor Zupan sonst seine von Ihnen für versifizierte Prosa erklärten Gedichte zurücknehmen wollte, indem er behauptete, seine geistliche Würde erlaube ihm nicht, mit Leuten gemeinschaftliche Sache zu machen, die sich nicht scheuen ein solches Scandalum zu geben. Unterdessen sind, weil ich auch nicht ganz nachgiebig gewesen, bei 10 Exemplare mit dieser scandalösen Stelle gedruckt worden, wovon gegenwärtig 1 mitfolgt.) Einen fernerer noch grösseren Anstoss, als mein angebliches Sauglockenläuten gab eine gelungene Übersetzung der Ballade: Der Abt und der Kaiser von Dr. Tušek, einem neuangeworbenen Jünger. Der Bibliothekar Čóp hat schon in seinem Berichte dem Scandale vorzubauen gesucht, und das Gubernium darauf aufmerksam gemacht, dass dieser Schwank schon mehrere secula alt und die Bearbeitung desselben von Bürger nirgends verboten sei, auch davon bereits eine von einem geistlichen Herrn, dem Görzer Canonicus Stanič gemachte krainische Übersetzung existiere, übrigens das Ansehen unserer Geistlichkeit zu wohl begründet sei, als dass es durch einen so unschuldigen Spass gefährdet werden könnte; allein dadurch hat sich unser jansenistische Zelot nicht irre leiten lassen, und dagegen sehr geistreich bemerkt, dass zwar allerdings, wie mániglich im In- und Auslande bekannt, ein glückliches Band zwischen Hirt und Schafen bestehe, dass man aber desswegen um so weniger jungen Trotzköpfen erlauben soll es zu trennen. »Man weiss, was in Frankreich Voltairs Satyre bewirkt hat.« (Voltairs Satyre = Bürgers Ballade der Kaiser und der Abt!) und

schloss beiläufig mit den Worten: Das Gubernium möge nicht erlauben ein Werk zu drucken, dessen Lesung die Geistlichkeit von ihrem Standpunkte aus verbieten, wenn nicht gar verbrennen (scilicet die Lesung:) müsste. Auch hat er das Gubernium darauf aufmerksam gemacht, dass man den Čóp nie mehr zum Zensor, höchstens nur zum Mitensor aufstellen könnte. Dieses merkwürdige Aktenstück, dessen Deutsch ich Ihnen nicht wörtlich mitteilen konnte, aber nach der Versicherung derjenigen, die es gelesen, mehrere noch frappantere Wendungen, als die »die Lesung verbrennen«, enthalten soll, hatte einen teilweisen Erfolg.

Der Mann Gottes hat noch den Pfiff gebraucht, dass er den Bischof avertierte, man wolle etwas, ohne jedoch sich darüber genauer auszulassen was, gegen die Geistlichkeit drucken lassen. Dieser ging darüber zum Gouverneur, der bei dem Umstande, dass beim ganzen Gubernium ein einziger Gubernialrat krainisch kann, den Antrag machte, das Corpus delicti, jedoch ohne Anschluss des Pauschekischen Berichtes, nach Wien vorzulegen; und so ist unser Bienchen am 16. d. M. nach Wien geflogen, woher wir es vor 1 Monate nicht erwarten. Dies zur Entschuldigung, dass wir unser Versprechen Ihnen die Čebelica binnen 6 Wochen zukommen zu lassen, nicht zugehalten. Damit Sie jedoch unseren guten Willen sehen, so überschicken wir Ihnen den von Ihnen angezündeten Abc-Krieg für Sie und Ihre Freunde. Die Kärntnischen Volkslieder sind noch nicht erschienen.

Nun noch eine sehr grosse Bitte: Smolè wünscht die von ihm und von Vodnik gesammelten Volkslieder herauszugeben. Sie wurden von mir redigiert und sind bereits in's Reine geschrieben. Aus dem Vorausgesagten werden sie be-

greiflich finden, dass wir solche hier nicht können drucken lassen, wenn wir uns nicht zahllosen Intriguen der hiesigen Obscuranten aussetzen wollen. Nachdem wir aber aus der Sammlung der von Ihnen herausgegebenen Volkslieder sehen, dass die Prager Zensur gegen die hiesige sehr liberal ist, so wünschten wir die Volkslieder in Prag drucken zu lassen, was jedoch nur mit Ihrer Beihülfe möglich wäre. Wir wagen Sie daher, da Sie schon einmal das Protektorat der krainischen Muse angenommen, zu bitten, auch die krainische Volkspoesie unter Ihren Schutz zu nehmen. Die Sammlung würde zwischen 6 bis 7 Druckbogen geben, wovon 1 Bogen kürzere, die übrigen aber alle längere Lieder enthalten würden. Wir haben alles Zottenhafte möglichst vermieden, so dass die Lieder die Zensur passieren dürften, wenn sie auch strenger geworden sein sollte, als sie zur Zeit war, da Sie Ihre Sammlung veranstalteten. Wollten Sie die Mühe zur Vorlage derselben an die Zensursbehörde u. zur Ausfindung eines Druckers übernehmen, und zugleich die Korrektur besorgen, und uns das Honorar das Sie dafür verlangen würden, bestimmen; oder wüssten Sie sonst jemanden, an den man sich diesfalls verwenden könnte, so würden Sie uns sich zu sehr grossem Danke verpflichten. Wir würden Sie bitten mit einem Buchdrucker, der schöne Lettern hat, zu sprechen, was er für den Druck 1 Bogens verlange, wie auch, was Sie für Ihre Mühwaltung begehren, und Smolè würde Ihnen, zugleich mit dem Manuscripte in duplo, den Betrag bar, oder in einer Anweisung an ein dort akkreditiertes Handlungshaus mit grösstem Vergnügen und Danke übermitteln. Das Papier denkt er von Wien aus dem Drucker zuschicken zu lassen. Überhaupt wünscht er die Auflage so nett als möglich aus-

statten zu lassen und beabsichtigt dabei keinen Gewinn. Die Auflage müsste wenigstens zwölf hundert Exemplare betragen, indem wir darauf gefasst sein müssen, dass unsere Geistlichkeit einige davon verbrennen werde, wie sie es teilweise mit der Čebelica tut. Sollten in ihren Druckereien keine langen Hacken für das Krain. I aufzutreiben sein, so würde sich Smolè nichts daraus machen, wenn der Buchdrucker die nötige Quantität schneiden und giessen liesse, nur würde er bitten ihm vorläufig den diesfälligen Kostenanschlag bekannt zu geben. Auf das würden wir verzichten, indem es ohne dies weniger beachtet wird, u. von Vodnik gar nicht gebraucht wurde. Auch würden wir Sie ersuchen uns bekannt zu geben, binnen welcher Zeit der Druck fertig sein könnte, wenn Sie sich der Sache annehmen wollten. Der Dienst, den Sie dadurch der krainischen Literatur erweisen würden, wäre um so wesentlicher, als der Opposition unserer jansenistischen Obscuranten auf keine andere Art beizukommen ist, als dass man ihr zeigt, dass sie ganz vergebens sei. — Ich beschäftige mich gegenwärtig mit der Übersetzung der Byronischen Parisina, die auch in Krain vermutlich nicht wird gedruckt werden können, mit der ich mich auch aus diesem Grunde nicht besonders beeile. Kastelic wartet auf den Beschluss der Zensurshofstelle rücksichtlich seiner Čebelica, Čóp hat einen wackern Strauss mit dem Abc- oder vielmehr Abd-Messias Metelko und dessen Propheten Burger begonnen, von dessen Fortgange und Ende Sie seiner Zeit näheren Bericht erhalten werden. Indem ich Sie die Zumutung, dass Sie der krainischen Volkspoesie ein solches Opfer bringen werden, durch den Drang der Umstände zu entschuldigen, und Sie auch für den Fall, dass Sie dies nicht tun könnten um eine baldige

Beantwortung meines gegenwärtigen Briefes bitte,
verharre ich mit Achtung Ihr

Freund und bereitwilligster Diener

Dr. Franz. Xav. Prešern.

Laibach am 29 April 1833.

NB. Čóp und Kastelic empfehlen sich bestens.

3.

Schätzbarster Freund!

Der Grund, warum ich Ihnen bis nun nicht geschrieben habe, liegt nicht so sehr in meiner Faulheit, die mir gewöhnlich zur Last gelegt zu werden pflegt, als darin, dass ich Ihnen nichts interessantes, und selbst von dem uninteressanten nichts erfreuliches zu melden hatte. Wir bleiben noch immer in dem Zustande, in welchem uns die Kolarische Muse gefunden hat. Die leeren Tafeln warten noch immer auf einen Griffel; ich meinerseits fürchte, dass uns nicht so ergehen würde, wie dem Babylonier Könige: Wenn wir gewogen und gezählt werden sollten, so dürften wir zu leicht befunden werden. Kástelic hat die Erfahrung gemacht, dass ihm die lebendigen Bienen mehr eintragen, als die literarische Čebelica; es ist ihm daher nicht zu verargen, dass er sich lieber mit dem Bienen- und Honighandel abgibt, als mit der Redaktion der Čebelica. Čóp, den die Fülle seines Wissens doch endlich genötiget hätte, sich eines Theiles seiner Schätze zu entladen, ist uns leider, ehevor als die Stunde der Geburt erschienen, entrissen worden. Ich als das schwankendste Rohr in der Wüste der krainischen Literatur, würde ein zweiter Johannes die Stimme erheben, und den Messias verkündigen, allein die

Pharisäer und Schriftgelehrten lassen mich nicht zu Worte kommen, auch behagt mir die Wurzel- und Heuschreckenkost nicht. Mein neuestes Produkt: Kerst per Savici, das beiläufig Ende März erschienen ist, bitte ich als eine metrische Aufgabe zu beurteilen, mit deren Lösung der Zweck in Verbindung stand, mir die Gunst der Geistlichkeit zu erwerben. Der Übersetzer des heiligen Augustinus wird hoffentlich über die Tendenz der wenigen Strophen kein Verdammungsurteil fällen. Die geistlichen Herren waren diesmal mit mir zufrieden, und wollen mir auch meine vorigen Sünden vergeben; übrigens wäre es mir lieber, wenn sie meine Poesien kaufen, als loben würden; für diesmal bin ich für meine Kosten bereits gedeckt, indem nahe an 200 Exemplare veräußert worden sind, und ich nicht mehr als 600 habe auflegen lassen. Um wenigstens einen Vorzug vor den übrigen krainischen Skribenten zu haben, habe ich alle Exemplare auf Velinpapier drucken lassen. Eins der mitgehenden Exemplare bitte ich dem Herrn Maha, und die übrigen zwei nach Ihrem Gutdünken an allfällige Kranjcophilen abzugeben. Die bis nun gesammelten Volkslieder sind zu unkorrekt, als dass man sie ans Tageslicht befördern könnte.

Kastelic hat mich aufgefordert mit ihm künftigen Herbst Krain zu bereisen, und sie aus dem Munde des Volkes niederzuschreiben; ich glaube aber kaum, dass es geschehen wird. Murko hat sich durch die Herausgabe der Volkmerischen Lieder (Volkmerjove pesmi in fabule) blamiert. Das Zeug ist sowohl in sprachlicher als auch in ästhetischer Rücksicht unverdaulich. Ein gewisser Čerovnik, der eine Vorrede zu einer schlechten Übersetzung von sehr kindischen Erzählungen des Agidius Jays geschrieben hat, verspricht uns steiermärkische Volkslieder zu ediren; wir wollen

hoffen, dass er nicht in die Fusstapfen des Slomšek = (Ahacel) treten werde. Sollte Ihnen die Zeit zulassen uns was wenigens über den Aufschwung der čechischen Literatur mitzuteilen, so werden Sie uns recht sehr verpflichten. Wir leben in betreff dessen, was bei unseren Slawischen Brüdern geschieht, wie Ihnen H. Dr. Amerling näher auseinandersetzen wird, in gänzlicher Unwissenheit. Er hat uns einige Bögen von einer vergleichenden Slawischen Grammatik mitgebracht, die uns höchst willkommen sind; allein das Unternehmen kommt mir vor als ein Anfang von einem Anfange. Die Dialekte, die der Herr Verfasser mit dem generischen Namen illyrisch benennt, sind zu wenig von einander geschieden und unterschieden. Der unsrige ist offenbar zu oberflächlich behandelt worden. Bei solchen Gelegenheiten wäre meines Erachtens immer ein Landeskund zu Rate zu ziehen. Die Vollendung des Jungmannischen Wörterbuches erwarten wir mit Ungeduld. Der Patriarch Kopitar hat die slawische Welt mit dem Glagolita Clotzianus beschenkt. Wir haben gehofft, er werde der vaterländischen Bibliothek ein Präsent mit einem Exemplar machen, da es doch nicht geschehen ist, so hat Kastelic ein Exemplar bestellt. Er zürnt uns noch immer, oder um uns richtiger auszudrücken, er hat von uns sein gnädiges Antlitz abgewendet. Er meint es sei nur in Einem Namen das Heil zu finden. Wir glauben zwar an ihn und seine Sendung, sind jedoch der Ansicht, dass es der Apostel mehrere gibt. Der rege Eifer der bei den Czechen nach den Berichten des Herrn Professors Pressel, H. Maha, Dr. Amerling herrscht, erfüllt uns mit Freude und Hoffnung auf eine bessere Zukunft für die Slawen; wir fürchten nur dass nicht eher unsere Nationalität zu Grunde geht,

Mich freuet es, dass sich die Notiz, die wir über Sie in der Allgemeinen Zeitung gelesen haben, nicht bestätigt hat, ich habe ihr auch gleich anfangs keinen Glauben geschenkt. Was für einen Fortgang hat ihre apicula? Was macht der Letternschmid Hanka? Hat Ihre Muse seit dem kein grösseres selbstständiges Werk zu Tage gefördert? Ich trage mich gegenwärtig mit einer Erzählung in dem Style der Zerissenen herum. Wenn über Jahr und Tag keine Čebelica erscheint, so dürfte ich eine Sammlung meiner pésme herausgeben. Indem ich Sie bei Gelegenheit eine Empfehlung an Prof. Présel und einen Gruss an Herrn Maha und seinen Reisegefährten auszurichten bitte, und Ihnen eine Empfehlung vom H. Kastelic vermelde verharre ich

Ihr aufrichtiger Freund

Dr. Franz Prešern.

Laibach am 22. Aug. 1856.

⊙

Stanku Vrazu.

1.

Lieber Freund!

Deinem Wunsche gemäss schicke ich Dir 24 Exemplare von meinem nach Deiner Meinung so schwer zu verstehendem Kerst; Kastelic schliesst 9 vollständige Exemplare der Čebelica bei. Wenn jedes Exemplar Einen Abnehmer und Leser findet, so sind wir beide zufrieden. Da nach Laibach zwei Polen das Schicksal verschlagen hat, so dürfte ich von der Gelegenheit profitieren und

polnisch lernen. Die nachstehende Übersetzung aus dem Mickiewicz, die in dem heutigen Illyrischen Blatte abgedruckt worden ist, ist eine Frucht dieser Bekanntschaft.

Wer ohn' Erwiedrung seufzt, gross ist das Unglück dessen,
 Noch grösser dessen, den das leere Herz langweilet;
 Doch mit dem grössten Unglück scheint mir der betheilet,
 Der nicht mehr liebt, das er geliebt, nicht kann vergessen.
 Sieht er mit kecker Stirn ein funkelnd Aug' ihn messen,
 Macht der Erinn'ung Gift, dass er die Lust nicht theilet;
 Rührt Reiz und Tugend ihn, hin, wo der Engel weilet,
 Darf er mit welcher Brust zu geh'n sich nicht vermessen.
 Soll er nun And're hassen, oder sich beschuld'gen! —
 Erflicht der Göttin Bahn, kann nicht der Ird'schen huld'gen,
 Auf beide blickend lässt er jede Hoffnung fahren.
 Sein Herz gleicht einem Tempel aus vergang'nen Jahren,
 Der üde, durch die Zeit verfallen, wo nicht thronen
 Die Gottheit will, und Sterbliche nicht dürfen wohnen.

Wir erwarten von Dir, dass Du bessere Übersetzungen aus dem grossen Polnischen Dichter und zwar ins Slovenische liefern wirst. — Graf Auersperg ist wieder da gewesen, und hat mich wiederholt gefragt, ob Du keine Volkslieder eingesendet hast. Was ich ihm für eine Antwort geben musste, ist Dir bekannt. Kastelic wartet noch immer auf den Luttenberger. Das Mož beseda scheint bei Euch halben Kroatien unbekannt zu sein. — Kastelic hat zwar das Rezepisse von dem Briefe an Gay verlegt, solltest Du jedoch keine Bestätigung über das überschickte Geld erhalten haben, so ersucht er Dich ihm das sogleich zu melden, damit er das Rezepisse aufsucht und es Dir überschickt. Melde uns, was Du und die übrigen Philoslovenen in Steiermark treiben? Kastelic grüsst Dich. — Indem ich die Herren Miklošič, Kušar und Murko im meinen Namen zu grüssen bitte, verharre ich

Dein aufrichtiger Freund

Dr. Franz Xav. Prešëru.

Laibach am 4. März 1837.

Die übersendeten Bücher beliebe Du bei Damian und Sorge abzuholen.

Nachdem der Brief bereits geschlossen war, erhielt ich einen Separatabdruck des obigen Sonettes, den ich Dir beischliesse.

2.

[V Ljubljani, med 13. majem in 10. jul. 1837.]

Lieber Freund!

Die von Dir überschickten Volkslieder habe ich erhalten und dem Herrn Grafen Auersperg übergeben, dem sie nicht besonders zu gefallen scheinen. Die Einrückung der beigegebenen Poesien, die meinen vollen Beifall haben, ins Illyrische Blatt, ist aus dem Grunde unterblieben, weil sie für das Lesepublikum desselben zu unverständlich sind. Man hält sich über meine Carmina, wenn sie im besagten Blatte erscheinen, aus dem Grunde auf, weil man sie unverständlich finden will, nun sind sie für uns Krainer weit verständlicher, als die im steirischen Dialekte gedichteten, die selbst ich und Kastelic zuweilen nur zur Hälfte verstehen. Einen Beitrag zu Eurer Zeitschrift kann ich Dir nicht übersenden, weil ich nichts neues gedichtet habe, meine Balladen und Sonette aus der Liebesperiode aber die meisten im illyrischen Blatte erschienen sind, oder in einem solchen Zusammenhange stehen, dass sie nicht einzeln gedruckt werden können. Sollte Dich der Umstand nicht genieren, dass die bereits im illyr. Blatte gedruckten Kleinigkeiten, die dir mit Ausnahme einer vor Kurzem erschienenen Ballade, bekannt sein werden, nicht mehr ganz neu sind, so stehen sie Dir zu Diensten. Ich wünsche Euerem Unternehmen mehr Glück, als unsere verstorbene Čebelica gehabt

hat. Dem Kastelic habe ich die überschickten fünf Gulden übergeben, er lässt sich für Deine Mühwaltung, und den ihm von Deinem philo-slowenischen Herrn Schwager überschickten Luttenberger bedanken, und wird Dir nächstens schreiben. Der Ladenpreis meines Kerst ist 20 kr. Sollte das 1te Bändchen Eurer Zeitschrift erschienen sein, so schicke mir unverzüglich sechs Exemplare. Den beigeschlossenen Brief bitte ich an den Herrn Adressaten durch Herrn Miklošič, den ich herzlich grüsse, oder sonst durch eine sehr *verlässliche* Hand zu übergeben. In Böhmen wird Dr. Gläser, Adjunkt der dortigen philosophischen Anstalt, mit 1. Juli d. J. wie Dir wahrscheinlich bereits bekannt sein wird, eine neue deutsche Zeitschrift herausgeben, deren Zweck dahin gehen wird, die Deutschen mit den besseren Erzeugnissen der Slawischen Literatur bekannt zu machen. Er hat mir zugeschrieben, und mich ersucht ihn auf die besseren Erzeugnisse unseres Dialektes aufmerksam zu machen, was ich nicht unterlassen werde. Graf Auersperg, an den er sich auch verwendet hat, dürfte ihm die Übersetzungen der Volkslieder zukommen lassen. Der Verfasser des von Dir erwähnten Briefes an H. Gay dürfte nicht Jarnik, sondern höchstwahrscheinlich der nach Kärnten relegierte Doctor und Professor Jakob Zupan sein. Deinen Wink dieses Beispiel nachzuahmen, würde ich befolgt haben, wenn ich kroatisch verstehen würde. Ich könnte den Mitarbeitern an der Danica nur ein oberflächliches Lob spenden, was ihnen wahrscheinlich eher weh- als wohl thun würde. Vergrabet Eure Talente nicht, und verschiebet das, was Ihr heute tun könnt nicht auf morgen. Ich grüsse Dich recht herzlich und bin in Erwartung einer baldigen Antwort Dein aufrichtiger Freund

Dr. Prešern.

3.

Lieber Freund!

Nachdem Du meinen letzten Brief noch nicht beantwortet hast, so habe ich keine Verpflichtung Dir zu schreiben, aus besonderer Gnade will ich es jedoch tun. Die *Čebelica* wird meines Erachtens nie mehr ausfliegen. Die Tendenz unserer Carmina und sonstigen literarischen Thätigkeit ist keine andere als unsere Muttersprache zu kultivieren; habt Ihr ein anderes Ziel, so werdet Ihr es schwerlich erreichen. Die Vereinigung aller Slawen zu einer Schriftsprache wird wahrscheinlich ein frommer Wunsch bleiben. Es dürfte Euch nicht so leicht gelingen den steirisch kroatischen Dialekt auf den philologischen Autokraten Thron zu erheben. Unterdessen auch verkehrtes Streben ist besser als Apathie gegen alles Vaterländische. — Die Benennungen aller in Krain befindlichen Flüsse, Bäche und Quellen kann ich aus Mangel an Musse nicht sammeln. Metelko wäre hiezu der geeignetetste, weil ihm die Theologen aus allen Gegenden hiezu die geeigneten Daten zu liefern bereit sein dürften. — Ich erwarte mit nächster Gelegenheit eine Novität von Eurem Slowenophilologischen Vereine. Die Idee zur Errichtung einer Gesellschaft, die die Druckkosten von guten Slowenischen Büchern übernehmen soll, ist sehr lobenswert. Ich wünsche der Societaet viele und zwar ausharrende Mitglieder. Ich fürchte nur, dass dieser Verein nicht ein *mons parturiens* der Fabel werden dürfte. Was macht Murko? Ist auch sein Eifer bereits erkaltet? Lasset Euer Licht leuchten! *Rusticus exspectat dum defluat amnis etc.* — Kannst Du dem Herrn Sertich in irgend welcher Rücksicht

an die Hand gehen, so wirst Du mich sehr verbinden.

Dein Freund

Dr. Prešern.

Laibach am 5. Juli 1837.

4.

Laibach am 19. Juli 1838.

Lieber Freund!

Ich und Kastelic bedanken uns für den schon längst überschickten Erlös aus den verkauften Čebelicen und Kerstexemplaren, so wie ich und Smole für die beiden Exemplare der Kolarischen Wechselseitigkeit. Zum Beweise, dass ich wenigstens den materiellen Teil derselben aufgefasst habe, überschicke ich Dir 6 Exemplare des Kerst zur beliebigen Verfügung mit dem Bedauern, dass ich mit keiner in Ljubljana erschienenen Novitæt aufwarten kann. Emil Korytko einer der beiden hierher relegierten Polen, beabsichtigt ein Bändchen Volkslieder in unserer Muttersprache herauszugeben, und hat das Manuskript bereits der Zensur vorgelegt. Die Landesstelle hat es dem hierlandes als grössten Rigorosisten bekannten Canonicus Pavšek, ehemaligen Professor der Philosophie, zur Prüfung zugewiesen, woraus ich den vielleicht voreiligen Schluss ziehe, dass man dieses Unternehmen zu hintertreiben beabsichtigt. Die Lieder sind, so wie sie ihm eingeliefert worden sind, ohne Korrektur aufgenommen worden; doch dürfte bei einigen wenigen schon früher eine unberufene Verbesserung id e. Verunstaltung vorgenommen worden sein. Namentlich werden die *od lepe Vide*, *od Rošlina* in ihrer besseren ursprünglichen Gestalt erscheinen. Korytko sam-

melt übrigens unsere Volkstrachten, und Notizen über Sitten und Gebräuche unseres Vaterlandes. Er hat sich an den Herrn Dr. Ljud. Gai verwendet um so die Volkslieder mit den čechisch-illyrischen Lettern drucken zu lassen, allein eine ziemlich rätselhafte Antwort erhalten. Es ist ihm bedeutet worden, dass die Dr. Gaische Offizin nur unter der Voraussetzung den Druck zu übernehmen bereit wäre, wenn die Lieder eine rein illyrische, nicht krainische Tendenz haben sollten, was mir fast unverständlich ist, indem sich Traditionen vergangener Zeiten nach meiner Ansicht keine Tendenz der Gegenwart unterschieben, auch die Sprache des Volksliedes nicht ändern lässt, ohne dieselben wesentlich zu umgestalten. Es hat den Anschein, als ob es dem Dr. Gai und andern slawischen Literatoren mit der Idee Ernst wäre, dass die slowenische und illyrisch-servische Sprache in eine verschmolzen werden sollten, oder vielmehr dass der slowenische Dialekt als Schriftsprache aufhören, und hinfüro nur mehr der servische geschrieben werden sollte. Ich bin von der Unausführbarkeit dieser Idee subjektiv überzeugt, habe doch bis nun dieselbe auf keine Art bekämpft, auch ist mir sonst jemand in Krain bekannt, der diesem Unternehmen entgegen gearbeitet hätte. Meines Wissens ist seit dem Erscheinen der *Ilirska Danica* gar kein profan literarisches Produkt in krainischer Sprache erschienen; daher auch jener Tendenz nicht einmal indirekt entgegen gearbeitet worden ist, daher mich der Ausdruck »krainische Separatisten«, dessen sich H. Dr. Gai in seinem Briefe an Korytko bedient hat, etwas befremdet. Ich werde wahrscheinlich meine Deiner und der Ansicht der H. H. Kolar und Schaffarik entgegengesetzte Meinung in der Zeitschrift »Ost und

West« natürlich in Ausdrücken, die den Verdiensten dieser gefeierten Slawisten nicht im Mindesten nahe treten sollen, zur Sprache bringen, falls mich nicht jemand Anderer dieser Arbeit überheben sollte. Dass in Laibach eine deutsche Carniolia seit dem 1. Mai d. J. erscheint, wird Dir bekannt sein. Mich hält man obwohl mit Unrecht für einen Gegner derselben. Der Redakteur, Herr Leopold Kordesch, ein wegen dreimaliger Deserzion entlassener Feldwebel, ist um die Bewilligung eingeschritten, auch eine krainische politische Zeitung (*Kranjske novice*) mit einem literarischen Beiblatt unter dem Titel »Zora« herausgeben zu dürfen. Das hiesige Gubernium soll sich einratend diesfalls an die Polizei Zens. Hofstelle verwendet haben. Er und seine bisherigen Mitarbeiter haben bis nun schwerlich insgesamt eine Seite krainisch, oder illyrisch geschrieben; jedoch wollen wir eher das Resultat abwarten, bis wir uns über das Gelingen oder Misslingen, über die Tendenz und Ausführung ihres Vorhabens aussprechen. Sollte nur die geringste Hoffnung vorhanden sein, dass sie der slowenischen Literatur einen Vorschub leisten dürften, so wollen wir sie nach Möglichkeit unterstützen. — Ich grüsse Dich recht herzlich und verharre Dein aufrichtiger Freund Dr. Prešern (in sichtlicher Eile). Herr Korytko, der am Schlusse des Briefes zufällig zu mir gekommen ist, grüsst Dich, wie folgt: Nieznajomemu, ale wielce mi szanownemu Młodzieńcowi i koledze przysyłam braterskie pozdrowienie — My śmy wscyszy bracia, a bracia śmy wscyszy rodzoni, który gorącym sercem spólnę matkę milujemy. — Żegnam, Pozdrowie proszę braci Sławianów. Emil Korytko.

5.

(*Pristavek Smoletovemu pismu.*)

P. S. Ich bin mit den von Dir überschickten Exemplaren der Volkslieder in einer grossen Verlegenheit, indem mir niemand den Preis angegeben hat, um den ich sie absetzen soll. Ich habe einige Exemplare an meine Freunde abgelassen, und ihnen erklärt, dass ich ihnen den Preis später bekannt geben werde. Die Ausgabe meiner gesammelten Poesien soll, wie mir H. Czelakowsky schreibt, schon vor mehreren Jahren in Ost und West angekündigt worden sein; man zweifelt jedoch, ob sie zu Stande kommt. Ich und Kastelic werden Dir bei gelegenerer Zeit einen Prozess machen, dass Du mehrere Volkslieder als von uns gesammelt angekündigt hast, da wir Dir doch korrupte Abschriften mitgeteilt haben, um die Originale desto leichter aufsuchen zu können. Über die Quellen dürfte Dir mein Freund Smole, der mehrere unverfälschte Originale besitzt, guten Aufschluss geben können. Czelakowsky nennt Deine Sammlung in einem an mich gerichteten, von mir noch nicht beantworteten Briefe »köstlich«. Du und ich wollen ihm nicht widersprechen; allein wir sind überzeugt, dass eine gute Sammlung slowenischer Volkslieder in dem von Euch sogenannten »Oberillyrien« nicht eher zu Stande kommen wird, bis nicht ein berufener Sammler, Du, Smolè oder Pinter, von dem ihr vielleicht nächstens was hören werdet, solche unmittelbar, aus dem Munde des singenden Volkes werdet aufgenommen haben. Dass wir unsere »Zwergliteratur« in jenen Zweigen, die nicht unmittelbar selbst aus dem Volksleben aufsprössen, schlafen lassen, dafür hoffen wir von Euch pluralis majesticus Dank einzuernten. Solltest Du mit Kollar, Schaffarik etc. in Korre-

spondenz stehen, so bitte ich ihnen dies erfreuliche Ereignis bekannt zu geben. Es wäre sehr erfreulich, dass in unseren Gegenden der Slavismus zu Grunde gehen würde, indem dadurch die künftigen Coriphäen desselben der Mühe enthoben werden würden, einen Dialekt, dem sehr viele moderne Ausdrücke fehlen, der jedoch über manche ihnen nicht mehr geläufige Derivationen und Konstruktionen Aufschluss geben dürfte, ich meine nicht zu studieren, sondern nur oberflächlich zu beachten. Wir »Oberillyriër« sind noch sehr jung, was die Schriftsprache betrifft, deshalb ist es billig, dass wir das Resultat fremder Erfahrungen abwarten. Der spanische Dialekt wird vielleicht nicht entfernter von dem italienischen sein, als der slowenische von dem serbischen, als der ezechische von dem polnischen, als der französische von dem italienischen oder spanischen. Sobald diese sich in einen Dialekt verschmelzen werden, hoffe ich auch, dass wir ezechisch, polnisch, russisch und um so eher serbisch sprechen, und wenn nicht sprechen, doch ohne vorläufiges Studium verstehen werden. Camoens hätte doch, wenn nicht panromanisch, wenigstens spanisch schreiben sollen, nachdem das Spanische dem Portugiesischen vielleicht so nahe, oder noch näher sein dürfte, als das Slowenische (krainisch-karantanisch-steiermärkisch-Slawische) dem Provinzialkroatischen, gewiss aber näher als dem eklektisch Illyrischen sein dürfte. Si Deus pro vobis, quis contra vos; bedenkt jedoch, dass auch ὁ Χριστός getötet werden konnte, dass jedoch die Wiedererweckung als das grösste Wunder von dem Weltapostel Paul, und von allen Weltaposteln mit Recht gepriesen wird, und dass Homer sagt, besser ein Schweinehirt sein, als über alle Toten gebieten. — Du erinnerst Dich vielleicht auf eine Gesell-

schaft bei Dolnizhar, wo wir etwas extravagant gewesen sind, in einer ähnlichen Gelegenheit befinde ich mich gegenwärtig; wenigstens eben so viel Wein habe ich genossen; desshalb wirst Du entschuldigen, dass ich keinen meiner gegenwärtigen Ausdrücke auf der Seelenwage Svetoga Mihela habe abwägen wollen, oder können. Ich wünsche übrigens nicht nur dem Panславismus, sondern auch dem Panilirismus das beste Gedeihen; glaube jedoch, dass man bis zum Erntetag alles Aufgesprössene stehen lassen soll, damit der Herr (το θεον) am jüngsten Tage das Gute werde von dem Schlechten ausscheiden können.

Laibach am 26. Oktober 1840.

Dein und des Slawentums
aufrichtiger Freund

Dr. Franz X. Prešern.

In vino veritas.

6.

Laibach am 29. Juli 1843.

Lieber Freund!

Auf Dein mir teures Schreiben vom 26. d. M. diene Dir zur Nachricht, dass die jüngere von Metkas Töchtern geheiratet, die ältere sehr bedenklich krank ist, und da die Gelehrten nicht einig sind, welcher Du den Gruss ausgerichtet haben wolltest, ich keiner derselben welchen ausgerichtet habe, zumal weil er vielleicht durch einen andern Überbringer als mich eine bessere Aufnahme finden dürfte.

Den Brief vom Jahre 1841 samt der Begleitung von 5 f CM habe ich erhalten, und Deine Schuld an Kastelic pr. 2 f M berichtigt. — Dr. Crobath

ist nach Roitsch abgereist, daher ich ihm Deinen Gruss nicht ausrichten konnte. Die Korytko'sche Sammlung hat er schon längst von Dir zurück erhalten. — Der Herr Tangel ist mit Deinem an ihn adressierten Briefe zu dem Herrn dr. Crobath gekommen; nachdem er aber kurz darauf wahnsinnig geworden und gestorben ist, so hat er Deinen Auftrag nicht vollführen können. — Die 2 Blätter der krainischen Volkstrachten und die Portraits von Vodnik und Zhop so wie die 4 Bändchen der pesmi kranjskiga naroda folgen mit. Den Betrag dafür werden wir mit dem Ueberreste von 3 f, die ich noch zu verrechnen habe, ausgleichen. — Die Kopie der Zilanka konnte in der mir zur Beantwortung Deines Briefes kurz bemessenen Frist nicht besorgt werden. Auch der alte, sorgenvolle Kastelic konnte das russische Buch bis nun nicht auffinden; diese beiden Gegenstände wirst Du bei nächster Gelegenheit erhalten. — Dr. Bleiweiss ist ein geborener Krainburger. Ich kenne ihn nur vom Namen, nicht vom Sehen aus; kann Dir daher keine näheren Aufschlüsse über denselben erstatten. Er ist übrigens der wirkliche Redakteur der Novice. Seine und die meisten Aufsätze der übrigen Mitarbeiter, die der slowenischen Sprache nur halbkundig sind, werden von dem Herrn Malavašic, der unter dem pseudonymen Namen Milko schon öfters als Dichter aufgetreten ist, übersetzt, wofür er monatlich mit 20 f honorirt wird. Die hiesigen Philologen sind mit einigen Wortbildungen namentlich aber mit seiner Wortfügung nicht einverstanden. Ich bin zur Mitwirkung nicht eingeladen worden, auch besitze ich keine so tiefen ökonomischen Kenntnisse, dass ich in diesem Fache als Schriftsteller auftreten könnte. Mein Name in der slowenischen Welt ist verschollen. Ich arbeite 7 Stunden bei dem Herrn dr. Crobath, um 2 Stun-

den bei der alten — Metka trinken zu können. — Eure Zensur mit der unseren verglichen, ist höchst liberal. Euren Dominus altissimus, qui solus sanctus dürft ihr nicht lästern; denn sonst werden Euch alle Strafen treffen, die im Pentateuch den Gotteslästerern und Vatermördern angedroht werden. Ich würde Dir noch mehreres schreiben; allein eine Partei begehrt ungestüm dass ich ihr zu Diensten stehen soll. Lebewohl.

Dein aufrichtiger Freund

Dr. Franz X. Prešern.

7.

Lieber Freund!

Der Herr Dr. Crobath überschiebt Dir die Abbildung der Ziljanka in Nazionaltracht. Er hat unsere vaterländischen Maler Strój und Langus ersucht dieselbe abzubilden; allein er ist mit ihren Versprechungen bis nun dahin gehalten worden und hat die Zuflucht zu dem deutschen Maler Kurz von Goldenstein genommen. Die Deutschen sind uns Slawen durchaus nicht hold; daher dürftest Du finden, dass die Abbildung etwas plump ausgefallen ist. Ich hoffe, dass Eure Agramer Maler gegen die schönen Gailtalerinnen galanter sein werden. Von Krain aus kann ich Dir durchaus nichts neues berichten. Unsere Kmetijske und Rokodelske novice wirst wahrscheinlich kennen. Sie finden hier wenig Anklang. Vielen ist der Inhalt zu mager, vielen auch die Sprache nicht elegant genug. Ich bin zwar kein Mitarbeiter, wünsche jedoch diesem einzigen in unserer Muttersprache bestehenden Journal ein Fortbestehen. Wenn Du Dich bei Gelegenheit über dasselbe aussprechen solltest, so ersuche ich Dich dies in

einer schonenden Art zu tun. Vielleicht kommt was besseres nach. — Ich arbeite gegenwärtig an krainischen Liedern, die den Bauernburschen gefallen sollen, wenn ich einige komponiert haben werde, so werde ich meine Carmina herausgeben. Kastelic lässt Dich herzlich grüssen. Herr Caf hat ihm geschrieben, dass Du ihm schreiben wirst. Er wird seine Zwecke fördern, so weit als er kann. Bei Gelegenheit wenn Du den Herrn Babukić sehen wirst, bitte ich ihn von mir aus herzlich zu grüssen, wie auch mich Eurem Dominus altissimus, Herrn Gaj zu empfehlen. Von Dr. Crobath habe ich Dir einen herzlichen Gruss auszurichten. Lebe wohl und erinnere Dich unser, wenn Du eingehst in Deine Herrlichkeit.

Laibach am 12. Dezember 1843.

Dein aufrichtiger Freund

Dr. Franz X. Prešern.

Lieber Freund!

Hiemit erhältst Du 2 Exemplare meiner Gedichte, 1 für Dich, 1 für Euren löb. Leseverein. Sie unterscheiden sich von den sonstigen dadurch, dass das Magistrale pag. 147 ein Akrostichon ist. Fehler in der Accentuazion kommen häufig vor. In dem Epigramme Daničarjam sind nicht weniger als 2 aufzufinden, als Dubróvničánov statt Dubróvničánov, janičárji statt janičárji. Selbst Dein Name ist pagina eádem unrichtig gedruckt worden. Ich war am Druckorté nicht anwesend, nachdem ich post tot discrimina rerum zum Landadvokaten in Krainburg ernannt worden bin, und mich z trebúham za krúham dahin verfügen musste. Die günstigen Leser dürften über meine

Carmina das Urtheil fällen: »Ach wie wenig hat es sich entfaltet, und das Wenige wie karg!« die ungünstigen ein weit schlimmeres; mir aber wird kein sonstiger Ausweg bleiben, als die mir in den Schlussversen des Sonettes pag. 131 vorgezeichnete Lebensbahn zu verfolgen. Vale et fave.

Krainburg am 5. Feb. 1847.

Dein aufrichtiger Freund

Dr. Franz X. Prešern.

Neznánemu duhovniku.

Euer Hochwürden!

Lieber Bruder im Weine!

Deine Einwendungen gegen den auf den künftigen Donnerstag d. i. übermorgen projektierten Ausflug auf den grossen Berg Šmarna góra sind in eine neue Beratung gezogen und unstatthaft befunden worden. Mein Onkel Jakob lässt sich von seinen schwarzberockten Mitbrüdern und Mitarbeitern im Weinberge des Herrn erst am künftigen Montage gratulieren, und gibt seine fête erst an diesem Tage, weil der Namenstag erst auf den Freitag fällt, und überhaupt die geistlichen Herren die letzten Tage in der Woche nicht gerne aus ihrem Nesté herauskriechen. Dr. Crobath lässt daher an Dich die Bitte und an Fräulein Nina den Befehl ergehen, Du habest Dich den morgigen Abend hier in Laibach auf dem Raan Haus Nr. 191 im ersten Stocke einzufinden, wo Deiner ein keusches Drs. Bett harren wird, um neue Kräfte zur Fortsetzung der Wallfahrt zu sammeln. Solltest Du nicht erscheinen, so wird Dich die allerhöchste Ungnade der ganzen Wallfahrtskaravane treffen, die nicht unter-

lassen wird, die Mutter Gottes von Šmarna gôra dahin zu stimmen, dass sie über Deinen Hühnersteig die Cholera oder eine sonstige Pestilenz sendet, auf dass Du am Tage des Heiligen Laurentius keinen Bissen Braten den zahlreichen Gästen vorzulegen haben wirst. Fave vale et veni!

Laibach am ersten Hundstage des Jahres 1834.

Dein Saufbruder

Dr. Franz. Xav. Prešern.

Janezu Bleiweisu.

Lieber Freund!

Zur Belohnung deiner Verdienste um die Anmannbringung meiner Poesien durch deren Ankündigung und Besprechung in deinem Blatte erhältst Du ein Extraexemplar derselben, welches sich von anderen dadurch unterscheidet, dass Jaz Magistrale pag. 147 akrostichisch ist.

Da ich einige Exemplare meiner Carmina nach Prag zu schicken beabsichtige, so ersuche ich Dich den Plenum titulum des Bibliothekars Hanka, der mir vor etlichen Jahren durch Sreznjewski seine Poesien überschickt hat, entweder aus einem Schematismus, oder durch eine Nachfrage beim Herrn Bibliothekar Likawez zu eruieren und mir bekant zu geben.

Schlüsslich mache ich Dich auf die in der illustrierten Zeitung vom 6. d. M. pag. 92 vorkommende Sphynx aufmerksam, die bei Thorda in Siebenbürgen soll aufgefunden worden sein. Ich halte dafür, dass sich entweder ein deutscher oder ein slawischer Schalk mit den Archaeologen einen Spass erlaubt hat. Ich habe die Inschriften beim ersten Anblick, sie rückwärts lesend, dahin

entziffert, dass sie Zari dan und ima imati thieri zari dan, ima imeti tire (Bahnen) zarje oder zorni dan, habet habere vias aurorae dies, zu lesen sind. Anfangs habe ich thiere für dveri, duri gehalten; allein auf meiner gestrigen Fahrt nach Münkendorf auf einer Schneebahn (tir) die wahre Wortbedeutung entziffert. Ich zweifle nicht, dass jeder Slawe, der auf die fraglichen Inschriften aufmerksam gemacht wird, solche ohne Beihülfe eines Schlüssels so leicht als ich lesen wird. Daher wäre dieser Gegenstand, wenn er in den Novice zur Sprache kommen sollte, mit Vorsicht zu behandeln, weil man sich sonst lächerlich machen könnte. Vale et fave.

Krainburg am 21. Jänner (recte februarja ali marca) 1847.

Dein Freund

Dr. Prešern.

Jožefu Blazniku.

Lieber Freund!

Über Ansuchen des Herrn Bibliotheksskriptors Michael Kastelic erteile ich dir die Bewilligung den Überschuss jenes Betrages, welcher nach Saldierung Deiner Druckkosten für meine Poesien eingehen dürfte, zur Bestreitung der Druckkosten der Wiederauflage des 3ten Bändchen der Čebelica zu verwenden.

Krainburg am 8. Juni 1847.

Dein aufrichtiger Freund

Dr. Prešern

ABECEDNO KAZALO NASLOVOV IN ZAČETKOV.

Abecedarju	72
Ad proprium formante typum Zoiso, Κοο —! te	231
Ahacelnovim pesnam	72
Ak kdo v Heksametru namest spondeja	71
Al bo kal pognalo seme	78
Al prav se piše kava ali kafa	97
Alenčica, Gregicova sestra	199
Am Herzen hat Hoffnung, hat Furcht genagt	229
An böser Wunde leidend muss entsenden	239
An den Herrn k. k. Appellationsrat Anton Tschopp	237
An die Mädchen	229
An eine junge Dichterin	227
Anton Linhartu	155
Apel podoba na ogled postavi	99, 257
Auftun wird sich, wenn das Gericht vollendet	226
Aus dem Polnischen des Adam Mickiewicz	228
Bahači čvetero bolj množnih Slave rodov	74
Bil godec je mlad, in lep, in vesel	50
Bil korenjak je razujzdan	131
Bil nekdej je mlad pevec; ne bogat al sloveč	45
Bilo je, Mojzes! tebi naročeno	93
Ble zapušene so Parnasa trate	160
»Blizu se železna cesta«	19
Bližej, bližej jezdi žumer	178
Božje in hudičeve hiše	155
»Brez cetov teče vir mu Hipokrene«	71
Celčas so blagih sapič pogrešvale	86
Čebelarju	72
Čebelice pesmanu brez s in c	71

Čebelice pevcam letnih časov	72
Čebelice pravljicarjam	71
Čebelice pušicarjam	71
Čebelice šestomerjovcam	71
Čeh, Poljak in Ilir, Rus svoj 'zobraziti jezik	74
Černe te zemlje pokriva odeja	18
Čez tebe več ne bo, sovražna sreča!	102
Čudni dihur	153
Daničarjam	73
Das freie Herz	229
De ne smem, si ukazala	8
»De zdej, — ko že na Krajnskim vsak pisari	61
Dekle z svitlim' očmi!	128
Dekletam	4
Dem Andenken des Matthias Čop	220
Dem Wohlgebornen Fräulein Aloisia Crobath	237
Den Schönen Laibachs	234
»Der Frühling kommt; aus Auen, Bergen, Flüssen«	223
Der Mensch muss untergehen	236
Der Seemann	214
Der verlorne Glaube	217
Des Sängers Klage	240
Die Macht der Erinn'ung	215
Die Mutter und den Sohn, der ihr entsprossen	237
Die Wiederbestattung	218
Dni mojih lepši polovica kmalo	68
Dohtar	26
»Dohtar, ti jezični dohtar!«	26
Dolgost življenja našiga je kratka	103
Draga! vem kako per tebi me opravljajo ženice	76
Drug ti je v skerbno nastavljen mreže	10
Druga soldaška	176
Druga varvavska	173

Du spieltest, spielst noch; denn die Töne die erklangen	238
Du staunst, mein Freund! und fragst, woher und wie es kam	232
Dve sestri vidile so zmoti vdane	81
Ein andrer erhascht' in nicht lösbare Netze	215
Einst leb' ein junger Sänger am Ruhme reich, sonst arm	218
Elegia svojim rojakam	142
Error typi	231
Farnih cerkva pet ima Gospod Bog v naši Ljubljani	155
Francetu Julianiju	156
Fühlst du Begeistrung dir den Busen schwollen	227
Gazele	75
Glosa	69
Glosatorju	153
Gorjancov naših jezik poptujčvavši	72
Gospodu Ismajlu Sresnjevskimu v spomin velkiga tedna leta 1841	157
Gospodu Smuku	157
Grob kopljejo, de zadnji merlič bo vanjga djan	47
Hčere svet	24
»Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo«	232
Hrast, ki vihar na tla ga zimski trešne	100
Hrast stoji v Turjaškim dvori	27
Ihr, die entsprossen aus dem Slawenstamme	213
Ihr hörtet von der Zwerge argem Sinnen	240
In gnale bodo nov cvet bolj veselo	91
In Mceres Tiefen, auf der Erde Fluren	232
Iz krajov niso, ki v njih souce sije	85
Iz poljščine Emila Korytka	238
Iz serca svoje so kali pognale	84
Izdajavcu Volkmera fabul in pesem	73
Izdajavcu Volkmerjevih fabul in pesem	161

Izdihljeji, solze so jih redile	88
Janezu N. Hradeckitu	144
Jasni so in srečni bli	156
Je čas, ko slavo iz vej gostih	162
Je ljubimu ljubca, lepote cvet	32
Je od vesel'ga časa teklo leto	83
Je za družiga dekleta	21
Jezike vse Evrope je učene	155
Jim iz oči ti pošlji žarke mile	90
Jim moč so dale rasti neveselo	88
Judovsko dekle	30
*Jung stirbt der, den die Himmelsmächte lieben«	220
K sebi kliče hlapca svojga	202
K slovesu	9
Kadar previdi učenost zdravnika	96
Kaj od mehe preč oko	9
Kaj pa je tebe treba bilo	22
Kaj tamkej iz gojzda se v' soncu bliši?	140
»Kak hoče bit' kaj hoč'va strit'«	186
Kako bi neki sladke pel Lesničnjek	72
Kain?	7
Kar je beži	142
Kdo zna	23
Kdor govoriti kaj ne ve	72
Kdor jih bere, vsak drugači pesmi moje sodi	79
Kdor ne zna napisa brati	154
Kež stara para zlomek	154
Kerst per Savici	105
Kje, prašate, megle Ljubljanske vir je	153
Klcl je neki mlad učenec	25
Ko brez miru okrog divjam	7
Ko želje bi veljale kaj	129
Ko vsaka ni žival lesica	71
Koledenska	179
Komur je sreče dar bila klofuta	101
Kopitar	73
Kralj Marko	196

Krempeljnu	73
Kukovica lepo kuka	174
Kupido! ti in tvoja lepa starka	82
Le preč, le preč od hiše z njo	178
Le sem, le sem vi hišni oča	179
»Le sem, le semkaj mati vi!«	188
Le začniva per Homeri	69
Leb wohl, du Ungetreuel	214
Lej! torej je blede njih cvetje velo	89
Lenora	35
Lenora, ko se zazori	35
Lepa Vida je per morji stala	181
Lesničnjeku in Levičnjeku	72
Leži, leži stezičica	199
Licovovi strelci	140
Literarische Scherze in A. W. v. Schlegel's Manier	231
Ljubčik se na pot napravil	195
Ljubezen je bila	173
Ljubice pod okno dragi	24
Luna sije	5
Magistrale	91
Manna gab Gott in den weiten	229
Marskteri romar gre v Rim, v Kompostelje	95
Matiju Čopu	103
Matiju Čopu (grobn napis)	155
Med otroci si igrala, draga! I a n i, — čas hiti	77
Memento mori	103
Metelčici	154
Mi smo nočoj k vam peršli	179
Mihu Kastelcu	160
Mlad ribič cele noči vesla	48
Moj bron je najden bil v dnu morja, ko Turčije	156
Mokrocveteče rož'ce poezije	85
Mornar	12
Mož in oblakov vojsko je obojno	107

Na jasnim nebi mila luna sveti	94
Naj misli, kogar bi pušice te zadele	71
Naj štejejo vsi drugi dnar	157
Napis na grobu Emila Korytka	236
Napis na grobu Simonettijevih	237
Napis na velikem zvonu na Šentjoštu	156
Narobe Katon	74
Naš cesar, naš kralj	176
Ne bod' mo šalobarde! Moskvičanov	98
Ne čudi se, neslane	72
Nebeška procesja	146
Nebeško sijejo oči	11
Neiztrohnjeno serce	47
Nekdej je zlomek bil hudič, je zlomšek bil hudiček	154
Nekim pevcam duhovnih pesem	73
Nezakonska mati	22
Nezvesta! bodi zdrava	12
Ni mi prijetno	157
Ni znal molitve žlahtnič terde glave	92
Nicht gross ist mehr des Tages Rest	237
Nichts trägt an ihm des Dichtergeists Gepräge	226
Nisi je v glavo dobil, si dobil le slovenšino v kremplje	73
Noch strahlet fort der Augen Schein	217
Nosil učeno glavo z častjo sim vsih premagavec	73
Nova pisarija	61
Novi Pegazus	71
Novičarjam	73
Nuna	138
O, kralj Matjaž, o kralj Matjaž!	191
O stražnik, Benečanski stražnik!	207
O sveti, sveti lunica	173
O Verba! srečna, draga vas domača	99
O! Volkslied, der Erinnerungen	256
Obdajale so vterjene jih skale	87

Obschon die Lieder aus dem Vaterlande	213
Očetov naših imenitne dela	80
Oči bile per nji v deklet so sredi	96
Oči sim večkrat prašal, ali smem	75
Od drugih manjši in časten manj rod je slovenski	74
Od kralja Matjaža	183
Od majerce	193
Od Marjetike	188
Od Matjaža ogerskiga kralja	191
Od nekdej lepe so Ljubljanke slovele	43
Od Poljske kraljice	207
Od Rošlina in Verjankota	186
Od serčno zaželeniga poklica	144
Od železne ceste	19
Odperlo bo nebo po sodnjim dnevi	97
Opasal vere je orožje	156
Orglar	57
Osemnajst sto in petero	146
Ovsenekovima dečkoma	156
Padala nebeška mana	4
Padla po noči slana je bela	181
Parizina	162
»Perjatel! ki 'z sveta prideš, mi povej po pravici«	73
Peršli bi že bili Slovincam zlati časi	71
Perva ljubezen	67
Pesem moja je posoda tvojiga imena	75
Pesem od lepe Vide	181
Pesem per ohceti, kadar se v' jabelko pobera	179
Pesem peta, kadar iz očetoviga doma nevesto v' ženinovo hišo peljejo	178
Pesmi od posušila močirja	153
Pet čevljev merim, palcov pet	13
Pevcu	23
Po cesti ne znam	177
Po drugih se ozeraj	6

Pod oknam	5
Poet tvoj nov Slovincam venec vije	85, 91
Ponočnjak	131
Popotnik pride v Afrike pušavo	100
Popred si pevec bil, zdaj si homeopat	72
Popusti posvetno rabo	57
Pov' do let starih čudne izročila	159
Povodnji mož	45
Pravljica po Ezop od vas zapeta	71
Preblečen sim minišič bil	72
Pred pevcu potlej homeopatu	72
Predgovor in zagovor	71
Prekop	45
Pričujoče poezije	74
Prijatli! odrodile	15
Prijatlu Ferdinandu šmidu	157
Prošnja	6
Pušico na ramo djal	175
Pušičarjam	152
Pušičica brez zela	152
Ran mojih bo spomin in tvoje hvale	84
Ravnikarju	72
Rejenka	208
Relata refero	251
Repiču	154
Res je duhovna, in res pesem ni vaša	
duhovna	73
Ribič	48
Romanca od Stermiga-grada	154
Rotarjovima dekletama	126
Sanjalo se mi je, de v svetim raji	92
Sanje	188
Se Krajnc tam košati, vsih Krajncov je	
orakelj	155
Si slovenskiga rodu	157
Sila spominja	10
Sim dolgo upal in se bal	1

Slavo sramoti izda čenč Volkmera Murko	
'zdajavic	73
»Slep je, kdor se z petjam vkvarja«	69
Slomšku	154
Slovenci! ako čakate slovarja	72
Slovo od mladosti	68
Sme nekaj nas, ker smo Prešernove, biti	
prešernih	74
Suubači	178
Soldaška	13
Soldaška (ljudska)	175
Sonetni venec	85
Steze popustil nemškiga Parnasa	155
Stoji Moravski terg, Lesce	50
Stoji silna skala, beli grad	197
Stoji, stoji beli grad	208
Stoji, stoji černi grad	203
Stoji, stoji mesto belo	185
Stoji, stoji mi beli grad	188
Stoji, stoji tam beli grad	193
Stoji, stoji tam lipica	174
Strunam	3
Strune! milo se glasite	3
Svarjenje	174
Sveti Senan	137
Šestero čerk je zvezanih tako	157
Šmarna gora	150
Tajati led naš šele začne se, pomlad je	
drugod že	60
Tak, kakor hrepeni oko čolnarja	81
Tat, rokomavh govori jezik drugim	
neumeten	73
Tempora mutantur	154
Terdoglav	203
Toast ausgebracht dem Herrn Johann	
Thomann	233
Tretja vasvavska	174
Tri želje	129

Turjaška Rozamunda	27
Učenic	25
Ukazi	8
Un dan si začela	127
Ur temnih so zaterale jih sile	89
Uzrok nezlatiga veka	71
V Arabje pušavi	16
V Celovcu imam tri ljubice	173
V Ljubljani je dihur, ki noč in dan žre knjige	153
V Ljubljani je možič	154
V spominj Andreja Smoleta	18
V spominj Matija Čopa	60
V spominj Valentina Vodnika	16
V Tomačovem raseta	126
V tridesetmu dvičica	125
Valjun, sin Kajtimara, boj kervavi	105
Vam izročim, prijatla dragi mani!	103
Vasvavska	173
Velika, Togenburg! bila je mera	93
Verh sonca sije soncov cela čeda	80
»Vesela pomlad se zbudila je spet«	138
Vi, ki hodite na sveto	150
Vi, ki vam je ljubezni tiranija	159
Viel kratzfüsselnder Bücklinge macht Freund Čop dem Kopitar	248
Viharjov jeznih merzle domačije	87
»Višnjani! kam ste svojga polža djali?«	71
Vodnik	72
Voznik	177
Vsi pojte rakam žvižgat	59
Vso srečo ti želim	128
Warum sic, wert, dass Sänger aller Zungen	223
Wenn ich herum irr' ohne Rast	230
Wer ohn' Erwidrung seufzt, gross ist das Unglück dessen	228, 268

Wie brünstig sehnt sich, wer an dunkler Stelle	225
Wie der, dem alles, was er mitgenommen	224
Wie's kommt, dass so viel Kot der ausgespicien	231
Wohin?	230
Wohl gross war, Toggenburg! mein Schmerzgeselle	225
Wohl herrlich ist die Gegend ringsum, wohin ich schau	234
Wohl ihm, dem freud geblieben das Erkennen	229
Wohl ist sein schönes, sel'ges Los gefallen	233
Z Pompeja premagvavcam	161
Zakaj pač muhe moj lovi Kastelic?	72
Zakaj se moj rojak napenja?	153
Zapušena	21
Zarjovena dvičica	125
Zastavica	157
»Zašla sim in steze ne vem«	134
Zato, de b' od ženskih ne bil zapeljan	137
Zdravilo ljubezni	32
Zdravljica	15
Zemlja Krajnska, draga mati!	142
Zgodí se včasih, de Mohamedani	95
Zgubljena vera	11
Zieh' glücklich fort aus Deinem Vaterlande	237
Zvezdogledam	59
Žalostna komu neznana je resnica, de jo ljubim	76
Že miru serčnimu nevarne leta	67
Ženska zvestoba	50
Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi	101
Žlahten gospod Baroda	202

RUTARS.NET

UREDILA
AVGUST PIRJEVEC IN JOŽA GLONAR
NATISNILA
JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI
ZA TISKARNO ODGOVARJA: KAREL ČEC

www.rutars.net

RUTARS.NET

RUTARS.NET

www.rutars.net

www.rutars.net